

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

МАТЕРІАЛИ

**IV Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції**

**«ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ І ФІНАНСОВЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ
ГОСПОДАРЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНІ,
ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ, ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ АСПЕКТИ»**

м. Миколаїв, 20-21 листопада 2019 року

**Миколаїв
2019**

Міністерство освіти і науки України
Миколаївський національний аграрний університет
Івано-Франківський національний технічний університет
нафти і газу
Херсонський національний технічний університет
Університет імені Альфреда Нобеля
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Національний університет «Львівська політехніка»
Львівський національний аграрний університет
Vidzeme University of Sciences
Hamburg University of Technology
Department of Commerce & Business Management, Integral
University lucknow India

МАТЕРІАЛИ
IV Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції

**«ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ І ФІНАНСОВЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ
ГОСПОДАРЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНІ,
ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ, ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ АСПЕКТИ»**

м. Миколаїв, 20-21 листопада 2019 року

Миколаїв
2019

Друкується за рішенням вченої ради обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету (протокол № 4 від 18.11.2019 р.).

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ І ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНІ, ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ, ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ АСПЕКТИ : матеріали *IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції.*, 20-21 листопада 2019 р., Миколаїв. – Миколаїв : МНАУ, 2019. - 217 с.

Посвідчення про державну реєстрацію Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні, євроінтеграційні аспекти» видане УкрІНТЕІ № 37 від 23.01.2019 р.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Шебанін В. С., д-р техн. наук, професор, академік НААН, ректор МНАУ; Новіков О. Є., д-р екон. наук, професор, проректор з наукової роботи МНАУ; Андрусів У. Я., канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри теорії економіки та управління Івано-Франківського технічного університету нафти і газу; Бобровська Н. В., канд. екон. наук, старший викладач кафедри обліку і оподаткування, заступник декана обліково-фінансового факультету з наукової роботи МНАУ; Вишневецька О. М., д-р екон. наук, професор, декан обліково-фінансового факультету МНАУ; Волосяк Ю. В., канд. техн. наук, доцент, завідувач кафедрою інформаційних систем і технологій МНАУ; Дубініна М.В., д-р екон. наук, професор, завідувач кафедрою обліку і оподаткування МНАУ; Загородній А. Г., канд. екон. наук, професор кафедри обліку і аналізу Національного університету «Львівська політехніка»; Кінаш І. П., д-р екон. наук, професор кафедри менеджменту та адміністрування Івано-Франківського технічного університету нафти і газу; Пінчук Т. А., канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри обліку, аудиту і оподаткування Херсонського національного технічного університету; Потриваєва Н. В., д-р екон. наук, професор, завідувач науково-дослідним відділом МНАУ; Приходько І. П., д-р держ. управління, професор, завідувач кафедрою обліку, аудиту та управління фінансово-економічною безпекою Дніпровського державного аграрно-економічного університету; Петришин Л. П., д-р екон. наук, доцент, завідувач кафедрою обліку і оподаткування Львівського Національного аграрного університету; Сарапіна О. А., д-р екон. наук, професор, завідувач кафедрою обліку, аудиту і оподаткування Херсонського національного технічного університету; Сімків Л. Є., д-р екон. наук, доцент, завідувач кафедрою теорії економіки та управління Івано-Франківського технічного університету нафти і газу; Сіренко Н. М., д-р екон. наук, професор, завідувач кафедрою фінансів, банківської справи та страхування МНАУ; Ханстантинов В. О., д-р політ. наук, професор, завідувач кафедрою економічної теорії і суспільних наук МНАУ; Olena Soltmann, Dipl.-Ppys., Hamburg University of Technology (Germani) (*науковий співробітник Гамбурзького університету технологій*); Amit Kumar, Assistant Professor Department of Commerce & Business Management, Integral University lucknow India.

У збірнику наведено матеріали *IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції* «Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні, євроінтеграційні аспекти», де викладено результати наукових досліджень щодо можливих напрямів вирішення основних актуальних питань обліково-аналітичного і фінансового забезпечення діяльності суб'єктів господарювання з урахуванням національних, глобалізаційних і євроінтеграційних аспектів.

Результати можуть бути використані для подальших досліджень, формування наукових ідей.

СЕКЦІЯ 1

«ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ І ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ»

НЕОБХІДНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ПРОВЕДЕННЯ

Боднар О. А.,

канд.екон.наук, асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Миколаївський національний аграрний університет, м.Миколаїв, Україна

Визначено поняття «фінансова реструктуризація». проаналізовано процедури фінансової реструктуризації. Встановлено умови успішності проведення даної процедури; доведено, що процес реструктуризації є необхідним для відновлення ефективності та конкурентоспроможності підприємства.

Ключові слова: реструктуризація, фінансова реструктуризація, ефективність, конкурентоспроможність.

Стратегічні цілі організації можуть передбачити певні організаційні та фінансові перетворення з метою подолання низької ефективності роботи компанії, що викликані невідповідністю бізнесу до мінливих вимог ринку. Реструктуризація дає можливість забезпечити подальшу ефективність бізнесу.

Дослідженням проблеми фінансової реструктуризації присвячені роботи вітчизняних та закордонних учених [2; 4-7]. Проте питання залишається актуальним і до нині.

На сьогоднішній день міжнародна практика і досвід проведення реструктуризації в Україні свідчать про те, що реструктуризація це одна з найскладніших управлінських завдань. Реструктуризацію підприємства слід проводити зверху вниз - від цілей підприємства до робіт, завдяки яким реалізується алгоритм досягнення поставлених цілей.

Процедура фінансової реструктуризації фактично є добровільним переговорним процесом між боржником і кредиторами з приводу погодження шляхів реструктуризації грошових зобов'язань боржника і, за потреби, його господарської діяльності в цілому [1]. Так, успішність її проведення лежить не стільки в юридичній площині, скільки залежить від бажання та готовності сторін домовлятися [1].

Для цих цілей Законом № 1414 [1] встановлено такі механізми, як розстрочення виконання грошових зобов'язань, прощення боргу, перегляд розміру процентних ставок та інших умов кредитного договору, відстрочка виконання окремих зобов'язань, надання нового фінансування, залучення нових інвестицій, передача права власності на майно боржника кредиту, конвертація боргу в статутний капітал, реорганізація та структурування бізнесу, зміна керівництва боржника чи структури корпоративного управління боржника тощо.

Реструктуризованими можуть бути всі грошові зобов'язання боржника, що виникли як на договірних, так і на інших підставах, передбачених законодавством, включаючи податки, збори та інші обов'язкові платежі на користь держави [1, 3].

Процедуру фінансової реструктуризації можна розглядати як успішну спробу вирішити проблеми боржника, оскільки окрім нього самого у цьому зацікавлені також усі його кредитори. Також відсутність необхідності звернення до суду у зазначеній процедурі дасть можливість прискорити і підвищити ефективність досягнення бажаного результату.

З метою створення додаткових стимулів для участі у процедурі фінансової реструктуризації положеннями Закону № 1414 [1] передбачено такі вигоди, які полягатимуть у: поліпшенні фінансово-господарської діяльності підприємств-боржників, що опинилися у скрутному фінансовому стані шляхом реструктуризації їх заборгованості; анулюванні (прощенні) кредиторами зобов'язань; списанні частини податкового боргу за затвердженим планом реструктуризації і розстроченні (відстроченні) несписаних сум податкового боргу та грошових зобов'язань; встановленні особливого податкового режиму (звільнення підприємств від податкових зобов'язань з податку на прибуток підприємств, що виникають у зв'язку з прощенням кредиторами частини боргу, та здійснення без ПДВ операцій боржників з реалізації (передання) майна для погашення заборгованості перед кредиторами відповідно до затвердженого плану реструктуризації); захисті від визнання правочинів недійсними.

У свою чергу, для кредиторів механізми фінансової реструктуризації можуть сприяти досягненню позитивного ефекту у вигляді зменшення проблемного портфеля за рахунок отримання задоволення основної частини своїх грошових вимог (на відміну від неотримання грошових коштів взагалі або отримання у значно менших розмірах в результаті проведення процедури банкрутства боржника).

Висновки з проведеного дослідження. Отже, можна констатувати, що процес реструктуризації досить важкий, але необхідний для регулювання процесу, який дозволяє підприємству відновити ефективність і конкурентоспроможність. За умови належної імплементації удосконалених Законом № 1414 механізмів фінансової реструктуризації заборгованості юридичних осіб український бізнес, який наразі має суттєві фінансові проблеми, зможе отримати новий інструмент, спрямований на відновлення господарської діяльності, підвищення платоспроможності та вирішення проблем з ліквідністю боржників за рахунок полегшення їх боргової залежності, надання можливості доступу боржників до фінансування, а також для підтримки стабільності фінансової системи України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про фінансову реструктуризацію: Закон України від 14.06.2016 № 1414-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-19> (дата звернення: 22.10.2019).
2. Однороженко Т.В. Теоретичне обґрунтування поняття реструктуризації банківського сектору. URL: <http://www.nbuv.gov.ua> (дата звернення: 30.10.2019).
3. Стратегія Національного банку України щодо реструктуризації та реорганізації банків у стані фінансової скрути. Постанова Правління Національного банку України. URL: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0502500-98> (дата звернення: 30.10.2019).
4. Грищенко В. Світова фінансова криза: діагностика та нові підходи до виживання на фінансовому ринку. *Вісник НБУ*. 2018. № 2. С.20-26.
5. Зарицка І. Передумови та особливості прояву сучасної світової банківської кризи. *Вісник НБУ*. 2019. №5. С.21-29.
6. Мельник О. Складові організаційно-економічного механізму розвитку інноваційного підприємства. *Вісник МНАУ*. URL: <http://www.mnau.edu.ua/abstracts/abstracts2012-04-18-20.pdf#page=105> (дата звернення: 30.10.2019).

7. Дзюблюк О. Механізм забезпечення якості ефективності реструктуризації й управління кредитним ризиком банку в період кризових явищ в економіці. *Журнал європейської економіки*. 2019. № 1. С.108-125.

Annotation: The article analyzes the financial restructuring procedures. The term «financial restructuring». The main prerequisites for enterprise restructuring are systemic changes and low efficiency of companies, organizations or institutions, which are caused by business non-compliance with the changing market requirements. The consequences of such a situation are poor financial performance, lack of working capital, high levels of receivables and payables. The need for restructuring is also possible in successful businesses: modifying business scale or market conditions requires a change in management. It can be said that here restructuring process is quite difficult, but it is necessary to regulate the process, which allows the enterprise to restore efficiency and competitiveness.

Key words: restructuring, financial restructuring, efficiency, competitiveness.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ЗБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Капацин О.Ю.,

здобувач другого рівня освіти

Пухалевич А.С.,

здобувач другого рівня освіти,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Дубініна М.В.,

д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Проаналізовано поняття «витрати на збут». Розглянуто сутність облікової організації збутової діяльності. Показані проблемні питання обліку процесу збуту в контексті сьогодення.

Ключові слова: збут, витрати, рахунки, реалізація, підприємство.

Важливе значення у збутовій діяльності підприємств відведено обліку і контролю витрат на збут. Однак сільськогосподарські підприємства не завжди приділяють належну увагу цій ділянці обліку і контролю з метою підвищення ефективності збутової діяльності та забезпечення конкурентоспроможності таких підприємств на міжнародному агроринку.

Теоретичні та практичні аспекти обліку і контролю збуту продукції (товарів, робіт, послуг) та витрат, пов'язаних із ним на різних підприємствах, висвітлені в працях вітчизняних учених-економістів: Ф. Бутинця, З. Гуцайлюка,

В. Дерія, Г. Кірейцева, В. Савчука, В. Сопка, та інших науковців. Однак досліджень стосовно обліку і контролю збуту продукції сільськогосподарських підприємств є небагато. Донині не сформована єдина наукова позиція стосовно сутності понять «збут продукції» і «витрати на збут», має місце неузгодженість нормативних документів, методичних порад, що регламентують облік і контроль витрат на збут.

Залишаються недостатньо дослідженими і потребують значного вдосконалення організація і методика обліку витрат на зберігання та перевезення готової продукції. Дискусійними залишаються ряд аспектів контролю витрат на збут та варіантів його здійснення внутрішніми та зовнішніми контролерами. Під інвентаризацією необхідно розуміти перевірку та оцінку фактичної наявності об'єкту контролю, якій притаманний комплекс наступних господарсько-правових ознак і наявність розпорядчого документу, здійснення дій колегіальним органом, виявлення кількісних і якісних характеристик об'єкту, реєстрація та оцінка фактів, нормативно-правове регулювання, бухгалтерська обробка документів, узагальнення та реалізація результатів; прийняття рішень.

Динамічний розвиток економічних стосунків в Україні однозначно підтвердив тезу, що по мірі поглиблення та ускладнення ринкових процесів загострюється проблема реалізації готової продукції. Це спонукає до створення національної Концепції збуту продукції товарів (робіт, послуг) українських виробників, яка б виступила у ролі основи для регуляторного відображення у працях вітчизняних вчених-економістів великої кількості моделей та методів збутової діяльності більшості галузей економіки.

Незважаючи на належну увагу теоретиків й практиків до складних проблем збуту, доречно відзначити, що і досі не сформована єдина думка щодо суті цієї важливої, як у теоретичному, так і в практичному сенсі, категорії. Здається навіть, на перший погляд, в елементарному трактуванні збуту провідні науковці не дійшли згоди і надалі по різному трактують це поняття.

Нами проведено аналіз поняття «збут» на основі вивчення праць вчених-економістів різних історичних періодів. Як свідчать дослідження Ф. Бутинець [1]

оцінює збут як процес передачі виготовленого товару, а М. Пушкар [2] як процес, який визначається принципом виробляти лише те, що знаходить попит у споживача.

Якщо розглядати поняття «збут» і «діяльність зі збуту продукції», то на нашу думку О. Шевчука [3], збут – це процес, що розпочинається з моменту появи усної чи письмової угоди щодо купівлі-продажу продукції і триває до того моменту, коли покупець повністю розраховується за неї та отримує її у власність, а діяльність зі збуту продукції – це діяльність менеджерів, спрямована на забезпечення процесу збуту продукції.

Поняття «збут» може проявлятися у таких формах:

1. Як фінальна стадія діяльності товаровиробника. Організація здійснення даної стадії господарсько-фінансової діяльності, що дає змогу реалізувати його економічний інтерес, завершальні операції цієї стадії господарської діяльності товаровиробника, задоволення економічного інтересу товаровиробника.

2. Як супровід готової продукції. Зберігання – відвантаження – транспортування, доставлення товару до місць збуту, розміщення товару в місцях продажу.

3. Як прояв промислового капіталу підприємства у вигляді вартості його продукції. Зміна форм вартості товару, стадія перетворення промислового капіталу у грошовий (Т-Г).

4. Як стадія проходження товару - елемент матеріального потоку. Постачання товару споживачеві Рух товару у вигляді матеріального потоку. Виробництво - розподіл за каналами руху товару - надання товару покупцеві.

5. Як господарські зв'язки з постачання продукції. Організація господарських стосунків (ринкових зв'язків із руху товару); операції з комплексного управління збутовою діяльністю товаровиробника; задоволення потреб кінцевих споживачів товару [4].

Метою ведення обліку збутової діяльності є інформаційне забезпечення управління доходами і витратами збутової діяльності; формування фінансових

результатів, оцінка доцільності та ефективності передбачених збутовою політикою заходів, можливість планування оптимального розміру витрат на їх проведення, контроль збутових операцій [5]. Вона формує структуру облікової моделі, від якої залежить оцінка та аналіз ефективності збутових операцій. Тому виникає потреба у визначенні інформаційних потреб підприємства: структури, обсягу, змісту документів, періодичності представлення інформації у звітності.

Мета обліку збуту досягається якістю виконання поставлених завдань, серед яких визначено наступні:

- виконання вимог і процедур, відображених у законодавчо-нормативних документах;
- облік та системний і безперервний контроль за виконанням вимог до збуту за кількістю, якістю та асортиментом продукції згідно із запитами замовників;
- облік і встановлення сум витрат на збут продукції підприємства;
- точне та своєчасне документальне оформлення виробленої продукції для наступного її збуту;
- перманентний контроль за рівнем рентабельності основного виробництва та рентабельності структурних підрозділів і підприємства загалом;
- встановлення резервів наступного зростання ефективності виробництва;
- виконання вимог щодо повного відображення усіх витрат на збут продукції підприємства за їхніми сегментами та постійне порівняння витрат із доходами, встановлення фінансових результатів діяльності підприємства загалом, його підрозділів, видів продукції [5].

Методи обліку витрат на збут розглядають, як способи побудови аналітичних позицій з формування збутових витрат для обґрунтованого калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) і управління ними.

Методом бухгалтерського обліку з наукової точки зору виступає економічне моделювання фінансової діяльності підприємства. В практичній

сфері, облікові методи використовуються під час опрацювання результатів діяльності підприємства, які відображені в офіційних документах [3, с. 71].

Вивчаючи облік витрат на збут та планові і фактичні калькуляції, як один елемент, зазначимо, що його доцільно розглядати, поділяючи на кілька стадій. На першій стадії проводиться розподіл збутових витрат між об'єктами обліку, а також включається організація аналітичного обліку витрат на збут;

друга стадія – передбачає планову і фактичну калькуляцію собівартості виготовленої продукції.

З вище наведеної інформації, зауважимо, що методи калькулювання варто досліджувати, як окремі методи збутових витрат, які використовуються при визначенні собівартості готової продукції підприємства. Таким чином, під методом калькулювання розуміють сукупність прийомів розподілу витрат на збут за калькуляційними статтями та віднесення їх до об'єкту калькулювання.

В сучасних умовах, система фінансового обліку і контролю на підприємствах не зовсім повно відповідає ринковим вимогам. Головними стримуючими елементами, на нашу думку, виступають: відсутність нових методичних рекомендацій для обліку витрат на збут у сільському господарстві; не повне відображення збутових витрат в нормативно-правовій базі; неефективність окремих первинних документів, що стосуються обліку і контролю витрат.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бутинець Ф.Ф. Організація бухгалтерського обліку : навч. посіб. / Ф.Ф. Бутинець. – Житомир : РУТА, 2001. – 576 с.
2. Пушкар М.С. Створення інтелектуальної системи обліку : монографія / М.С. Пушкар. – Тернопіль, Карт-бланш, 2007. – 152 с.
3. Шевчук О.А. Витрати на збут: класифікація та визнання у процесах оптимізації та оновлення інформаційних систем / О.А.Шевчук // Збірник наукових праць ЧДТУ, Вип. 23. Серія: Економічні науки. - Черкаси: ЧДТУ, 2009. – С. 173-176.
4. Іщенко Я.П. Непрямі витрати на підприємствах АПК: методи обліку та порядок розподілу / Я.П. Іщенко // Облік і фінанси АПК – 2005. - № 3. – С. 25-29.
5. Власова І.О. Методологічні аспекти обліку збуту / І.О.Власова // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Збірник наукових праць.

Тематичний випуск «Дослідження і оптимізація економічних процесів «Оптимум 2006» 23' 2006».— Харків: НТУ «ХПІ», 2006. – С. 123-126.

Annotation: the concept of «cost of sales» is analyzed. The essence of accounting organization of marketing activity is considered. The problems of accounting of the sales process in the context of the present are shown.

Keywords: sales, greetings, invoices, sales, enterprise.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ Й ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

Оленич К.В.,

здобувач третього рівня освіти,

Миколаївський національний аграрний університет,

м.Миколаїв, Україна

Україна поступово розвиває механізм державно-приватного партнерства, а саме розроблено та впроваджено нормативну базу у сфері державно-приватного партнерства та удосконалюється концесійне законодавство, що має на меті врахувати найкращі міжнародні стандарти підготовки проєктів із залученням міжнародних організацій та представників бізнесу. Розвиток державно-приватного партнерства в Україні можливий за умови чіткого законодавчого визначення правових, економічних та організаційних засад їхнього функціонування.

Ключові слова: партнерство, державно-приватне партнерство, приватний бізнес.

Одним із методів підвищення ефективного функціонування державної власності є розвиток партнерських відносин держави та бізнесу, що дозволить залучити в державний сектор економіки додаткові ресурси, насамперед інвестиції. У такій системі відносин відбувається об'єднання ресурсів і потенціалів держави і бізнесу, що сприяє підвищенню ефективності використання наявних ресурсів, розподілу ризиків між державним і приватним сектором. В Україні розвиток партнерських відносин держави і бізнесу знаходиться на початковому етапі.

Сучасним механізмом управління трансформаційними процесами в економіці, який заохочує приватні інвестиції з метою вирішення державних задач у напрямку модернізації економіки, розподілу ризиків, обов'язків між державою та бізнесом, є механізм державно-приватного партнерства.

Виявлено, що державно-приватне партнерство – це довгострокове співробітництво між державою (державними органами та органами місцевого самоврядування) та приватними компаніями, спрямоване на фінансування, проектування, впровадження та управління публічними об’єктами і публічними послугами, які переважно забезпечувалися лише державою [1].

Для державних й приватних суб’єктів при виконанні проєктів у співпраці є перелік переваг використання державно-приватного партнерства (табл. 1).

Таблиця 1 Переваги державно-приватного партнерства

Для приватного бізнесу	Для держави
- інвестиції на довготривалий період; - можливість ризиків за проєктом поділу; - гарантії держави; - більш оптимальні умови інвестування.	- можливість економії державних коштів за допомогою підвищення ефективності їхнього використання; - можливість зміцнення інфраструктури; - стимулювання інвестиційної активності.

Джерело: узагальнено автором з використанням [2]

Відповідно до Закону України «Про державно-приватне партнерство» виділяють такі сфери використання партнерства:

- виробництво, транспортування і постачання тепла;
- будівництво, експлуатація автострад, доріг, залізниць, портів та їх інфраструктури;
- збір, очищення та розподіл води;
- охороні здоров’я;
- туризм, відпочинок, рекреація, культура та спорт;
- виробництво, розподілення та постачання електричної енергії;
- надання соціальних послуг, управління соціальною установою, закладом;
- надання освітніх послуг у сфері охорони здоров’я [1].

Вищезазначений перелік сфер не є повним, адже державний партнер може застосовувати партнерство із приватними суб’єктами у інших сферах діяльності, окрім тих, які відповідно до існуючого законодавства здійснюються виключно державними суб’єктами.

Виділяють наступні інструменти державно-приватного партнерства, по відношенню до фінансування:

- інструменти бюджетного інвестування (державні цільові інвестиційні програми);
- інструменти бюджетного фінансування без ознак бюджетних інвестицій;
- інструменти приватного інвестування (концесійні угоди, інші види інвест - угод з умовами інвестування) [3].

Отже, фінансування проєктів державно-приватного партнерства має свої механізми і інструменти, можливості фінансування проєктів з різних джерел та комбінування джерел.

Визначають три моделі фінансування державно-приватного партнерства:

- державне фінансування (залучення державою позикових коштів та надання їх проєкту);
- корпоративне фінансування (залучення приватним суб'єктом позикових коштів та надання їх проєкту);
- проєктне фінансування (створення спеціальної проєктної компанії, яка засновується ініціатором проєкту);
- змішане фінансування, яке може здійснюватися у комплексних проєктах [4].

Механізм державно-приватного партнерства набуває популярності у світі. Залежно від ролі держави при виконанні проєкту, виділяють різні типи державно-приватного партнерства:

- держава – замовник;
- держава – рівноправний партнер;
- держава – гарант (табл. 2).

Поширеним вважається тип державно-приватного партнерства, коли держава виступає рівноправним партнером. Якщо держава виконує роль гаранта, то відбувається перерозподіл ризиків, що зменшує кількість випадків економічних злочинів.

Більшість країн лише на початковому етапі формування державно-приватного партнерства, тому з метою забезпечення подальшого розвитку державно-приватного партнерства в Україні необхідно переймати досвід інших країн.

Таблиця 2 Типи державно-приватного партнерства

Держава-замовник (модель керування)	Держава – рівноправний партнер (модель участі)	Держава- гарант (модель забезпечення)
- державні програми (галузеві, соціальні, інноваційні) - індикативне планування економічної діяльності; - технопарки, технополіси; - нормативно-правове забезпечення та формування організаційного механізму економічних відносин.	- напівприватизація та створення об'єднань; - часткова компенсація вартості виробництва продукції; - субвенції з державного бюджету; - відшкодування відсоткових ставок за кредитами, отриманими суб'єктами господарювання у комерційних банках.	- державні гарантії у забезпеченні повного або часткового виконання боргових зобов'язань за запозиченнями суб'єктів господарювання державного сектора економіки; - державне замовлення та державні контракти.

Джерело: узагальнено автором з використанням [5]

Законодавство України стосовно державно-приватного партнерства має значні відмінності від законодавства країн ЄС, тому необхідна імплементація до міжнародного та європейського законодавства. Більшість держав ЄС використовують механізм державного приватного партнерства з метою активізації соціальних проєктів [6].

Сенс партнерства держави і бізнесу - у соціально-економічному розвитку. Кошти інвестуються у актуальні, необхідні об'єкти з тривалим терміном експлуатації, що стимулює інтерес держави й приватних партнерів. Україна поступово розвиває механізм державно-приватного партнерства, а саме розроблено та впроваджено нормативну базу у сфері державно-приватного партнерства та удосконалюється концесійне законодавство, що має на меті врахувати найкращі міжнародні стандарти підготовки проєктів із залученням міжнародних організацій та представників бізнесу. Розвиток державно-приватного партнерства в Україні можливий за умови чіткого законодавчого визначення правових, економічних та організаційних засад їхнього функціонування. Саме тому, необхідно удосконалити нормативно-правову базу

з регулювання державно-приватного партнерства, забезпечити державну підтримку та гарантії держави партнерам з приватного сектора, спростити адміністративні процедури, спрямовані на реалізацію державно-приватного партнерства і забезпечити діючий механізм виконання зобов'язань сторін.

Отже, необхідно об'єднати ресурси і потенціали держави і бізнесу, які сприяють підвищенню ефективності використання наявних ресурсів, розподілу ризиків між державним і приватним сектором.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України «Про державно-приватне партнерство» від 01.07.2010 р., Редакція від 20.10.2019, підстава - 155-IX URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17> (дата звернення: 28.10.2019).
2. Бержанір, А. Л. Роль державно-приватного партнерства у соціально-економічному розвитку регіонів URL :http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/bitstream/6789/2693/1/Rol_derzhavnopryvatnogo.pdf (дата звернення: 27.10.2019).
3. Пакулін С. Л. Розвиток соціального партнерства та формування соціально-економічної партнерської структури у регіоні / С. Л. Пакулін // Теорія та практика менеджменту : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (19 травня 2016 р., м. Луцьк, Україна). – Луцьк, 2016. – С. 360–362.
4. Ліба Н. С. Реалізація державно-приватного партнерства у системі регіональної промислової політики/наук. вісник Мукачівського державного університету URL : <https://www.msu.edu.ua/visn/?p=2944&lang=uk> (дата звернення: 25.10.2019).
5. Пакуліна А. А. Державно-приватне партнерство як фактор ефективного розвитку соціального комплексу регіону/ А. А. Пакуліна, Г. С. Пакуліна // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2014. – Вип. 47. – С. 159–162.
6. Дубок І. П. Історичний досвід державно-приватного партнерства / І. П. Дубок URL :<http://academy.gov.ua/ej/ej20/PDF/3.pdf> (дата звернення 25.10.2019).

Annotation: Ukraine is gradually developing a mechanism for public-private partnership, namely the developed and implemented legal framework in the field of public-private partnership and improving concession legislation, which aims to take into account the best international standards of project preparation with the involvement of international organizations and business representatives. The development of public-private partnerships in Ukraine is possible provided a clear legislative definition of the legal, economic and organizational foundations of their functioning.

Key words: partnership, public-private partnership, private business.

*Науковий керівник – Вишневська О.М.,
д-р екон. наук, професор, декан обліково-фінансового факультету
Миколаївського національного аграрного університету,
м.Миколаїв, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ТОРГІВЛІ ЧЕРЕЗ ІНТЕРНЕТ-МАГАЗИН

Попова С. В.,

здобувач другого рівня освіти

Бермас М. В.

здобувач другого рівня освіти,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Пісоченко Т. С.,

канд. екон. наук, асистент кафедри обліку і оподаткування,

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Проаналізовано особливості торгівлі через мережу Інтернет за допомогою web-сайту та www-сервера. Відображено особливості ведення бухгалтерського обліку підприємствами, які займаються інтернет-магазинами.

Ключові слова: *web-сайт, www-сервер, інтернет-магазин, хостинг, інтернет-форум, сайт, сервер*

Інтернет в Україні невпинно розвивається, а з ним розвиваються і всі форми електронної комерції. В Інтернеті майже все як у житті, а його користувачів умовно можна розділити на дві категорії: тих, хто «купує», тих хто «продає», і тих, хто входить для того, щоб «просто подивитися». Тобто, одні виставляють в мережі певну інформацію, інші цю інформацію споживають.

Порівняємо два магазини: звичайний (реальний) і віртуальний. Йдучи у звичайний магазин як потенційний покупець, максимум, що кожному з нас потрібно на те, щоб туди добратися, це трохи витратитися на проїзд. Подорожуючи мережею Інтернет, ми також трохи тратимося «на дорогу».

Будь-яка інформація, що розміщується в мережі Інтернет, займає певний обсяг, а значить, вимагає свого місця та часу. Це місце оплачує той, хто хоче розміститися в мережі зі своєю інформацією.

Інформацію, яку залишають на будь-якому інтернет-форумі, в будь-якій гостьовій книзі усі хто входить на електронний майданчик магазину. «Площі» для цієї інформації надані власниками сайтів усім випадковим відвідувачам, тобто ці місця вже оплачені, вони не вийдуть за межі дискового простору, виділеного на сервері для роботи сайта.

Інтернет-магазин – це сторінки або забезпечення можливості управління каталогами товарів, інформаційними сторінками, анонсами, новинами, фотозображеннями товарів, а іноді пряма його інтеграція зі складськими базами даних, бухгалтерськими програмами й службою доставки з підключенням до вибраних платіжних систем.

Залежно від того, наскільки складні функції виконуватиме інтернет-магазин, а також від того, на який термін він створюється, з якою кількістю й асортиментом товару виходить на ринок, від багатьох інших чинників, що реабілітують економічну доцільність проекту, підприємство створює:

1. Web-сайт, який для забезпечення його роботи в мережі Інтернет розміщується на дисковому просторі провайдера (віртуальний сервер);
2. WWW-сервер Web-сайт, самостійно розміщений підприємством в Інтернеті, за допомогою його власного обладнання.

Web-сайт або WWW-сервер може бути створений спеціально під інтернет-магазин або цей магазин може бути розміщений на вже існуючому сайті (або сервері) підприємства.

Web-сторінки для цієї мети, як правило, недостатньо. Створити Web-сторінку - це лише розмістити на сервері провайдера заздалегідь написаний у певному форматі файл (або сукупність файлів). На Web-сторінці підприємства можна розмістити лише відомості про його діяльність, історію створення, місцезнаходження й іншу ознайомлювальну інформацію, включаючи рекламу товарів і послуг, а також прайс-листи. Дисковий простір, що виділяється провайдером під Web-сторінки своїх клієнтів, зазвичай невеликий, принаймні не настільки великий, щоб на цьому віртуальному сервері клієнта могла як слід «розгорнутися» робоча програма, що обслуговує навіть невеликий інтернет-магазин.

Набагато більше можливостей дає створення Web-сайта. На ньому можна розмістити відповідне програмне забезпечення, з формування замовлень безпосередньо покупцями, з автоматичного виписування і реєстрації рахунків та інші програми, що становлять певний цілісний комплекс.

Створення віртуального сервера підприємства на сервері провайдера можна порівняти з орендою торгових площ. Різниця лише в тому, що орендна плата називатиметься платою за хостинг. Плата за хостинг – плата за оренду дискового простору.

Створення власного WWW-сервера – є більш дорожчим проектом, він вимагає закупівлі відповідного обладнання, програм, їх установки і забезпечення користувачам Інтернету доступу до цього сервера. Це можна порівняти з купівлею окремої будівлі під магазин.

Якщо підприємство володіє виключним авторським правом на інформаційно-програмний комплекс інтернет-магазину то витрати на створення Web-сайта необхідно включити до складу капітальних інвестицій на створення нематеріальних активів. Внаслідок чого цей програмний комплекс буде визнаний нематеріальним активом, що підлягає обліку на рахунку 125 «Авторські й суміжні права». Якщо ж підприємство придбаває готовий програмний комплекс інтернет-магазину, розроблений і розтиражований сторонньою організацією, то в цьому випадку він також визнається нематеріальним активом, але враховується на рахунку 127 «Інші нематеріальні активи», бо авторськими правами на такий програмний продукт це підприємство не володіє.

У процесі створення інформаційно-програмного комплексу й розміщення підготовленого сайту в мережі можуть виникати супутні витрати, а саме, витрати на оплату послуг цифрової фотографії. Залежно від того, що зображають кадри, бухгалтер приймає рішення про те, до якої статті віднести такі витрати. Якщо на фотознімках, що розміщуються на сайті, представлене зображення тих чи інших товарів, що пропонуються до продажу, то в цьому випадку витрати на їх виготовлення розглядаються як витрати на рекламу з включенням відповідної суми в статтю «Витрати на збут» того періоду, в якому був підписаний акт про приймання виконаних фоторобіт і відображається на рахунку 93 «Втрати та збут». У цьому випадку витрати можна «розтягнути у часі», заздалегідь зарахувавши їх на рахунок 39 «Витрати майбутніх періодів», з якого пізніше

списувати ці суми рівномірно, протягом строку «перебування» цих знімків на сайті до заміни їх новими.

Усі інші витрати, включаючи плату за підключення до мережі й поточне забезпечення доступу в мережу, плата за хостинг, включаються в собівартість продукції (робіт, послуг) або визнаються витратами звітного періоду як витрати, пов'язані з виробництвом і управлінням підприємством. У випадку ж коли інтернет-магазин розміщується на сервері, доступ користувачів до якого забезпечений самим підприємством (продавцем товарів) з допомогою спеціально для цієї мети закупленого обладнання, витрати, пов'язані з його роботою і технічним супроводом, враховуються у складі виробничих витрат як витрати, пов'язані з технологією і організацією виробництва. Тоді витрати іноді спочатку враховуються на рахунок 39 «Витрати майбутніх періодів» з подальшим їх рівномірним списанням на рахунок 23 «Виробництво».

Що стосується витрат на забезпечення і підтримку роботи електронної пошти (якщо є можливість виділити такі із загальної суми витрат на доступ в Інтернет), то ці витрати доцільно включати в склад загальновиробничих або адміністративних витрат.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Карпова В. Інтернет-торгівля: правові аспекти. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://bz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/BZ009513.

Annotation: *The peculiarities of trading via the Internet using a website and a www server are analyzed. Features of accounting of the enterprises engaged in online shops are reflected.*

Key words: *web site, www server, online store, hosting, online forum, site, server.*

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ НЕЗАВЕРШЕНОГО ВИРОБНИЦТВА В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Сологуб М.В.,

здобувач другого рівня освіти,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Дубініна М.В.,

д-р екон. наук, професор, завідувач кафедру обліку і оподаткування,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Досліджено особливості облікового процесу незавершеного виробництва в сільськогосподарському господарстві. Обґрунтовано доцільність затвердження на законодавчому рівні єдиної форми ведення відомостей, а також запровадження чіткої класифікації видів незавершеного виробництва з метою спрощеного ведення обліку не по одній одиниці продукції (залишку), а по видам чи групам.

Ключові слова: облік, незавершене виробництво, первинні документи, «виробництво», «надзвичайні витрати».

Нині розвиток сільського господарства є досить актуальним питанням у зміцненні економіки нашої країни. Але, на жаль, за останні роки галузь аграрного комплексу занепадає, а її розвиток призупиняється через економічну та політичну нестабільність, неефективну систему державної підтримки, недосконале оснащення виробничої техніки, зниження конкурентоспроможності виготовленої продукції та досить істотні зміни кліматичних умов по регіонах країни.

У господарстві робочий період та час виробництва не збігаються у часовому діапазоні, тому на кінець звітної року виникають залишки по незавершеному виробництві, проте якщо раніше їх можна було спрогнозувати, то зараз через кліматичні катаклізми аналітики отримують значні похибки у своїх прогнозах.

Саме через вище зазначені фактори впливу на розвиток сільського господарства занепадає і саме ведення його діяльності. Тому що стає досить неможливо спланувати витрати виробництва до мінімальної похибки, що завдає істотного впливу на обсяги та динаміку прибутку.

Вивченню питань, пов'язаних з обліком незавершеного виробництва, займалися провідні вчені. Зокрема: Ф.Ф. Бутинець, П.П. Сук, В.С. Рудник, М.В. Чумаченко та інші.

Під незавершеним виробництвом розуміється продукція (роботи, послуги), яка не пройшла всі стадії обробки, передбачені технологічним процесом, а також продукція, яка не повністю укомплектована та не пройшла технічного приймання.

Облік незавершеного виробництва і незавершених робіт (послуг) здійснюється відповідно до встановленого порядку на рахунках бухгалтерського обліку, передбачених для узагальнення інформації про витрати основного і допоміжного виробництва, відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [1]

Первинних документів щодо обліку незавершеного виробництва загальної форми та змісту немає, тому господарства самостійно складають тип форми для ведення та заповнення, в яких відображають повний опис формування залишків незавершеного виробництва, стадії оброблення сировини та матеріалів та їх технологічний процес.

Первинним документом передбаченим для корегування незавершеного виробництва на вартість залишку необроблених матеріалів, є акт залишків матеріалів та напівфабрикатів. Його створюють якщо існують залишки не задіяні в обробці. Дану операцію для зменшення затрат звітного місяця відображають у такому бухгалтерському записі: дебет 23 «Виробництво» та кредит 20 «Виробничі запаси».

Для обліку технологічних втрат виробництва бухгалтеру по веденню матеріалів та основних засобів господарства необхідно фіксувати кожну операцію в Журналі обліку деталей та складальних одиниць, який він створює в довільній формі. Також він складає акт про брак чи відомість обліку браку, в якій фіксується декілька фактів браку, така операція здійснюється на рахунку 24 «Брак у виробництві», де по дебету зазначають невикористаний та кінцевий брак та

витрати, які будуть понесені на виправлення браку, а по кредиту – суми, що включаються в затрати на виробництво як суми зменшення втрат від браку.

В результаті надзвичайних подій (стихійного лиха, пожеж) втрати незавершеного виробництва відображаються: по дебету за рахунком 99 «Надзвичайні витрати» та по кредиту рахунок 23 «Виробництво» [2].

У фінансовій звітності суб'єктів господарювання інформація про незавершене виробництво знаходить відображення у статті «Незавершене виробництво» форми №1 «Баланс» («Звіт про фінансовий стан») та форма № 5 «Примітки до річної фінансової звітності».

Отже, для досконалого обліку незавершеного виробництва сільського господарства доречно звернути увагу, що відсутність загальної форми ведення первинної документації є негативним фактором для достовірності заповнення журналів та актів, а також для складання фінансової звітності. Тому .

ЛІТЕРАТУРА:

1. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом МФУ від 30.11.99 № 291 зі змінами від 27.06.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

2. Бухгалтерський фінансовий облік [текст]: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів [Ф.Ф. Бутинець та ін.]; під заг. ред. [із передм.] Ф.Ф. Бутинця. – 8-ме вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2009. – 912 с.

Annotation: *The features of accounting process of work in progress in agriculture are investigated. The expediency of approving at the legislative level the uniform form of keeping information, as well as introducing a clear classification of types of work in progress for the purpose of simplified accounting not by one unit of production (balance), but by types or groups is substantiated.*

Key words: *accounting, work in progress, primary documents, «production», «extraordinary expenses».*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ РЕАЛІЗАЦІЇ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Усікова О.М.,

д-р екон.наук, доцент,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Проаналізовано поняття «облік реалізації». Розглянуто сутність процесу обліку реалізації. Показані проблемні питання обліку реалізації в контексті сьогодення.

Ключові слова: збут, витати, рахунки, реалізація, підприємство.

Ринкові відносини вимагають швидкої окупності витрат та оперативного реагування на зміни споживчого попиту. Таким чином, процес реалізації завершує кругообіг господарських засобів установи, організації, що дає змогу виконувати зобов'язання перед державним бюджетом, банком щодо позик, робітників та службовців, постачальників та відшкодовувати виробничі витрати.

Дослідженню проблем обліку і аналізу процесу реалізації продукції надавали увагу в своїх працях провідні вітчизняні та зарубіжні вчені-економісти: Антони Р., Бірюкова О., Бутинець Ф., Вітвицька Н., Кулаковська Л., Лишиленко М., Огійчук М., Павлюк І., Свідерський Д., Сук П., Ушакова Н., Циліорик Г. та інші. Проте залишаються недостатньою мірою невирішеними питання щодо особливостей обліку і аудиту сільськогосподарської продукції в умовах адаптації національного законодавства з директивами ЄС, регулюючими питання бухгалтерського обліку й аудиту.

Останнім часом облік та аналіз реалізації сільськогосподарської продукції стає більш складним. Це пояснюється, насамперед, змінами в правово-економічних відносинах при продажу сільськогосподарської продукції, виникнення нових форм взаємовідносин між продавцем і покупцем та створенням нових видів реалізації через відсутність наявних грошових коштів для розрахунків, а також накопичення даних відповідно до потреб податкової звітності [16].

Особливістю процесу реалізації на підприємстві є великий перелік продукції власного виробництва, робіт і послуг, що пояснюється різноманітними напрямками виробництва. Це приводить до громіздкого ведення обліку при відображенні процесу реалізації в регістрах бухгалтерського обліку.

Процес реалізації сільськогосподарської продукції завершує кругообіг засобів і створює передумови для відновлення нового кругообігу. На цьому етапі сільськогосподарська продукція підприємства знаходить своє суспільне застосування. Важливість даного процесу зумовлює потребу належної організації обліку та аналізу реалізації сільськогосподарської продукції.

Згідно із НП(С)БО процес реалізації відображається на його рахунках як двосторонній процес: з однієї сторони – це витрати (собівартість реалізованої продукції, робіт, послуг, інших активів, що передані (надані) покупцю), а з іншої – дохід, що очікується отримати від покупця за передану продукцію чи інші активи (роботи, послуги) в цінах реалізації.

Перш ніж розглянути поняття «доходи», необхідно звернутися до поняття «виручка», адже саме ця категорія є підґрунтям економічного підходу щодо обсяг продажу виробленої підприємством продукції (робіт, послуг). Термін «реалізований» означає перетворення у гроші або у грошові вимоги [42. с. 357].

Реалізованою є продукція (товари, роботи та послуги), продана на ринку споживачів. Обсяг реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) - один із показників діяльності господарюючих суб'єктів. За економічним змістом фактичне значення реалізації продукції характеризує кінцевий результат роботи підприємства, виконання обов'язків перед споживачами, ступінь участі в задоволенні потреб ринку тощо.

П. Лайко та Ю. Ляшенко пропонують наступне визначення. Реалізація продукції — це кінцева стадія кругообігу засобів підприємства, яка вказує на завершення процесу виробництва й доведення продукції до споживача. Рух товарів і коштів створює основу економічних відносин між постачальниками, посередниками та покупцями. Для підприємства-виробника реалізація продукції

є свідченням того, що вона за споживчими властивостями, якістю й асортиментом відповідає суспільному попиту й потребам покупців [32, с. 59].

Облік реалізації сільськогосподарської продукції передбачає її визнання активом, оцінку та відображення на відповідних рахунках [44, с. 271].

Бухгалтерський облік повинен забезпечити дані не лише про обсяг продукції та доходи від їх реалізації, а й про асортимент продукції, масштаби продажу, ціни, собівартість, витрати на збут, витрати на маркетингові дослідження, канали збуту та ін. [82, с. 434].

Під терміном “сільськогосподарська продукція” розуміють актив, одержаний у результаті відокремлення від біологічного активу, призначений для продажу, переробки або внутрішнього споживання [44, с. 270].

Первісне визнання сільськогосподарської продукції відображається в обліку у тому звітному періоді, у якому вона відокремлена від біологічного активу.

Сільськогосподарська продукція та додаткові біологічні активи при їх первісному визнанні оцінюються за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу.

Для обліку і узагальнення інформації про первісне визнання сільськогосподарської продукції та додаткових біологічних активів, отриманих від сільськогосподарського виробництва, а також їх руху після первісного визнання призначено активний рахунок 27 “Продукція сільськогосподарського виробництва”.

За дебетом рахунку 27 відображається надходження сільськогосподарської продукції та додаткових біологічних активів, за кредитом – вибуття сільськогосподарської продукції та додаткових біологічних активів внаслідок продажу, переробки, внутрішнього споживання, внесків до статутного капіталу, безоплатної передачі тощо. Аналітичний облік сільськогосподарської продукції та додаткових біологічних активів ведеться за видами продукції (номенклатурою).

Для узагальнення інформації про стан реалізації сільськогосподарської продукції призначено рахунок 90 “Собівартість реалізації”. За дебетом даного рахунка відображається виробнича собівартість реалізованої сільськогосподарської продукції, за кредитом – списання в порядку закриття дебетових оборотів на рахунок 79 “Фінансові результати” [52, 24].

Рослинництво і тваринництво є основними галузями сільськогосподарського виробництва. Від рівня їх розвитку залежить забезпечення населення продуктами харчування, тому перед аналізом реалізації сільськогосподарської продукції ставляться наступні завдання:

1. Вивчення динаміки реалізації продукції, розрахунку базисних та ланцюгових темпів зростання та приросту;
2. Аналіз виконання договірних зобов’язань щодо поставок сільськогосподарської продукції;
3. Вплив факторів на кінцевий обсяг реалізації сільськогосподарської продукції.

Джерелами інформації для проведення аналізу сільськогосподарської продукції є: первинні документи з реалізації сільськогосподарської продукції; відомість 16 “Рух готових виробів, їх відвантаження та реалізація”; дані синтетичного та аналітичного обліку [11, с. 42-43].

Таким чином, належна організація обліку та аналізу реалізації сільськогосподарської продукції займає важливе місце в діяльності підприємства та значною мірою впливає на фінансові результати його роботи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дорох Є. Шляхи вдосконалення обліку реалізації продукції, робіт і послуг / Є.Дорох. // - Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://forum.mnau.edu.ua/index.php?topic=335.0>.
2. Метьюс М. Р. Теория бухгалтерского учета : учебник. / Метьюс М.Р. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1999. – 663 с.
3. Лайко П.А. Фінанси АПК : [навч. посіб.] / П.А. Лайко, Ю.І. Ляшенко. – К. : ДІА, 2000. – 225 с.
4. Огійчук М.Ф. Фінансовий та управлінський облік на сільськогосподарських підприємствах / М.Ф. Огійчук, В.Я. Плаксінко, М.І. Беленкова та ін. – К.: Алерта, 2009. – 1056 с.

5. Фінансовий облік: навч. посіб. / за ред. В.К. Орлової, М.С. Орлів, С.В. Хоми. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К.: ЦНЛ, 2010. – 510 с.
6. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджено Наказом Міністерства Фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11>.
7. Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз / Б.Є. Грабовецький. – К.: Центр учбової літератури. 2009 – 256 с.

Annotation: the concept of "accounting of realization" is analyzed. The essence of the process of accounting for realization is considered. The problems of accounting of realization in the context of present time are shown.

Key words: sales, greetings, invoices, sales, enterprise.

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ЯК ОДНА ЗІ СКЛАДОВИХ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Хоменко Н.І.,

здобувач другого рівня освіти

Шутило Т.О.

здобувач другого рівня освіти,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Дубініна М.В.,

д-р екон. наук, професор, завідувач кафедру обліку і оподаткування,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Проаналізовано поняття «інвентаризація». Розглянуто сутність інвентаризації, як методу внутрішньогосподарського контролю. Показані проблемні питання організації процесу інвентаризації в контексті сьогодення.

Ключові слова: інвентаризація, контроль, метод, підприємство.

Інвентаризація набуває важливого значення в механізмі управління активами підприємств в умовах зростаючої конкуренції, фінансових потрясінь світової економіки як інструмент забезпечення збереження активів. Пошук шляхів посилення контролю збереження та ефективного використання активів підприємств у межах системи бухгалтерського обліку обумовлює необхідність

дослідження організаційних, методичних і практичних питань інвентаризації активів та відображення її результатів в обліку.

Питанням організації та проведення процесу інвентаризації присвячені праці Ф.Ф. Бутинця, Л.П. Гордієнко, Л.В. Гуцаленко та інших. Проте й досі ці питання залишається проблемним для бухгалтерів відповідно до специфіки діяльності їх підприємств. Віддаючи належне науковим розробкам провідних науковців, слід відзначити, що низка проблемних питань залишаються дискусійними та не вирішеними.

Під інвентаризацією необхідно розуміти перевірку та оцінку фактичної наявності об'єкту контролю, якій притаманний комплекс наступних господарсько-правових ознак і наявність розпорядчого документу, здійснення дій колегіальним органом, виявлення кількісних і якісних характеристик об'єкту, реєстрація та оцінка фактів, нормативно-правове регулювання, бухгалтерська обробка документів, узагальнення та реалізація результатів; прийняття рішень.

Для вирішення завдань, що розв'язуються в процесі інвентаризації, необхідним є організаційне, технічне, економічне, юридичне та фінансово-аналітичне забезпечення.

Інвентаризація окремих об'єктів здійснюється за місцем знаходження об'єктів або за центрами відповідальності.

Суб'єктами є носії прав та обов'язків – державні інститути, структури та підрозділи, що згідно чинного законодавства мають право контролювати фінансово-господарську діяльність, а також власники та керівники підприємств.

Суб'єкт інвентаризаційного процесу делегує свої повноваження інвентаризаційній комісії, яка по відношенню до суб'єкта є виконавчим органом.

Кожне підприємство має свої, суто індивідуальні, підходи до її проведення. Але найчастіше застосовують такі методи: метод безперервної (перманентної) інвентаризації полягає в тому, що інвентаризацію на підприємстві проводять безперервно протягом всього року. Для цього необхідно визначити номенклатуру товарно-матеріальних цінностей. Це дає змогу не тільки здійснювати систематичний контроль за наявністю, зберіганням,

використанням цінностей на складах, а й виявити недоліки та помилки в їх аналітичному (кількісному) обліку.

Аналіз діяльності інвентаризаційних комісій, а також матеріали перевірок свідчать про необхідність удосконалення прядку їх створення в залежності від компетенції, часу і місця діяльності. Значні недоліки мають місце в діяльності тимчасових і місцевих інвентаризаційних комісій, у формуванні їх кількісного і якісного складу.

Інвентаризаційна комісія повинна чітко знати свої права, виконувати покладені на неї обов'язки та бути обізнаною по мірі своєї відповідальності.

Згідно з чинним законодавством, створена комісія несе усі види відповідальності перед підприємством та законами України. Відповідальність за порушення норм і правил проведення інвентаризації може наступити у таких випадках:

- за несвоєчасність і недотримання порядку проведення інвентаризаційної роботи, Визначеного наказом керівника;
- за неповну, неправдиву інформацію, внесену в інвентаризаційні документи (акти, описи), інші документи, де узагальнюється інформація про результати перевірки;
- за невідповідність внесених до описів відмітних ознак об'єктів інвентаризації за якими їх характеризують;
- за неправильне оформлення документів по інвентаризації первинного та узагальнюючого порядку.

На підприємстві в період інвентаризації виникає великий обсяг роботи і часто виникає ситуація, коли постійно діюча комісія з такою роботою не має можливості справитися. Тому на період проведення великої інвентаризаційної роботи для безпосереднього проведення інвентаризації у місцях зберігання цінностей за наказом керівника можуть створюватися робочі інвентаризаційні комісії.

При цьому робоча комісія завжди залишається підзвітною постійно діючій комісії і повинна виконувати вказівки і розпорядження останньої, розмежовуючи

при цьому права і обов'язки постійної та робочої комісії. Постійно діюча комісія проводить профілактичну роботу по забезпеченню збереження цінностей, заслуховує звіти і доповіді керівників підрозділів по дотриманню матеріально-відповідальними особами основних вимог по збереженню активів та про їх реальний стан і рівень використання.

Так, нормативні акти, що регламентують порядок проведення інвентаризацій, не визначають кількісний склад інвентаризаційних комісій, кількість членів яких визначається одноосібно керівником підприємства. Тому на практиці кількісний склад варіює від трьох до десяти чоловік.

Вважаємо, оптимальна кількість членів інвентаризаційної комісії – три особи. Не слід захоплюватися надмірним кількісним складом інвентаризаційної комісії, адже іноді це призводить до ускладнення в її роботі.

Для виконання трудомістких робіт в процесі інвентаризації доцільно не збільшувати склад комісії, а виділяти на час інвентаризації необхідну кількість працівників, вантажників, водіїв тощо.

На наш погляд, не слід включати матеріально-відповідальну особу до складу інвентаризаційної комісії, що здійснює інвентаризацію цінностей, які знаходяться на її відповідальному зберіганні.

Це суперечить сутності інвентаризаційного процесу. Матеріально-відповідальна особа в складі інвентаризаційної комісії не може приймати рішення та оцінювати особисту діяльність.

Проблеми можуть бути вирішені шляхом реорганізації та розбудови моніторингу та інвентаризації, як єдиної системи збору статистично обґрунтованої інформації про підприємство. Базові принципи функціонування інвентаризації та моніторингу ґрунтуються на статистичних методах вимірювання показників, які характеризують підприємство і є загальновизнаними засобами отримання інформації з обліку та контролю стану підприємства, що застосовуються у багатьох країнах.

Для розбудови інвентаризації та моніторингу підприємства потрібно провести удосконалення нормативно-законодавчої бази, оскільки чинна

нормативно-законодавча база лише у загальних рисах передбачає необхідність функціонування моніторингу.

Ефективність управлінської діяльності в значній мірі визначається її інформаційним забезпеченням, оскільки інформація є основою процесу управління. Без неї неможливо сформулювати цілі управління, оцінити ситуацію, визначити проблему, прийняти управлінське рішення, проконтролювати його виконання. Достовірну, повну, упорядковану, доступну інформацію оцінюють як ресурс поряд з матеріальними, фінансовими, трудовими ресурсами. Управління інформаційними ресурсами є одним із основних елементів ефективного менеджменту.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Білова Н. Як організувати проведення річної інвентаризації // Н. Білова. - Податки та бухгалтерський облік. – 2004.-№101.- С.22.
2. Гуцаленко Л.В. Особливості інвентаризації товарно-матеріальних цінностей в сільськогосподарських підприємствах // Л.В. Гуцаленко. - Економіка АПК. – 2004. - №2. – С. 105-112.
3. Дубініна М.В. Інституціональні основи проведення інвентаризації у аграрних підприємствах / М.В. Дубініна, М.О. Багіна // Науковий вісник Херсонського Державного Університету. Серія: «Економічні науки». —2014. — № 9— С. 104-111.
4. Іорданов В. Інвентаризація на підприємстві: хто, де, коли / В. Іорданов // Все про бухгалтерський облік. — 2011. — № 114. — С. 19—22.
5. Мисака Г.В., Шарманська В.М. Бухгалтерський облік: навч. посібн. / Г.В. Мисака, В.М. Шарманська. — К.: Вид-во «Центр учбової літератури», 2007. — 400 с.

Annotation: The concept of «inventory» is analyzed. The essence of inventory as a method of internal control is considered. The problems of organization of the inventory process in the context of the present are shown.

Key words: inventory, control, method, enterprise.

ДОЦІЛЬНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ПОКАЗНИКА ГРОШОВОЇ ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ УКРАЇНИ

Шинкарьов Ю.В.,

здобувач другого рівня освіти магістерської програми

«Фінансовий контролінг»,

кафедра корпоративних фінансів і контролінгу,

Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана,

м. Київ, Україна

Досліджено й зазначено, що створення компанією є доданої вартості для власників є головною передумовою її ефективного функціонування. У свою чергу в умовах української економіки для оцінки ефективності діяльності менеджменту та бізнесу у цілому доцільно застосовувати показник грошової доданої вартості, що дозволяє досягти максимальних переваг від застосування ідей вартісно-орієнтованого управління.

Ключові слова: *ефективне функціонування, додана вартість, система управління.*

Згідно з опитуванням керівників компаній аналітичним порталом VBM, одним із найбільш корисних сучасних інструментів корпоративного управління є підхід, що базується на управлінні вартістю підприємства [1]. Дана обставина разом зі зростанням інвестиційної активності українських підприємств спричиняє зростання популярності ідей вартісно-орієнтованого управління серед теоретиків та практиків корпоративних фінансів в Україні [2, с. 4]. Ультимативною ціллю підприємства в рамках вартісного підходу до управління є зростання ринкової вартості власного капіталу. Досягнення даної цілі відбувається за рахунок генерування підприємством економічної доданої вартості, або так званого «залишкового прибутку». Наразі найбільш популярним показником, який відображає рівень створеного залишкового прибутку компанією, є показник економічної доданої вартості (з англ – «Economic value added») [3, с. 225]. Його сутність полягає у порівнянні операційної рентабельності компанії із вартістю залученого нею капіталу. Це можна відобразити за допомогою формули 1:

$$EVA = NOPAT - IC * WACC, \text{ де:} \quad (1)$$

- *NOPAT* – чистий операційний прибуток підприємства за вирахуванням фактично сплачених податків;

- IC – середньорічний валовий обсяг інвестованого в операційну діяльність капіталу;
- $WACC$ – середньозважена вартість залученого капіталу.

Таким чином додатне значення показника EVA означає, що рівень операційного прибутку підприємства перевищує раціональні очікування інвесторів на ринку капіталу, а це у свою чергу призводить до зростання ринкової вартості активів компанії. Однак, попри свою популярність серед практиків, для показника EVA характерний ряд недоліків, які особливо проявляються в умовах українського бізнес-середовища.

Суттєвим недоліком вищезазначеного показника є той факт, що його розрахунок базується на бухгалтерських показниках прибутку. На практиці менеджмент компаній дуже часто вдається до маніпуляцій із показниками прибутку [4, с. 44]. Це у свою чергу ускладнює використання показника EVA як зовнішніми сторонами (фінансовими аналітиками, інвесторами), так і самим менеджментом, оскільки переводить увагу керівництва з пошуку використання резервів росту бізнесу на застосування бухгалтерських припущень. Таким чином менеджмент може отримувати винагороду за досягнення цільових значень EVA, по суті, не виконуючи своєї головної функції. Іншою важливою особливістю, яка характерна здебільшого для української економіки, є заниження менеджментом рівня прибутків компанії з метою зменшення бази оподаткування. У такому випадку також складно прив'язати схему розрахунку винагороди менеджера до показника EVA. Третім важливим недоліком показника економічної доданої вартості є те, що він не враховує здатність компанії генерувати грошові потоки. У свою чергу всі методи оцінки вартості підприємства, на базі яких учасники ринку капіталу приймають рішення щодо інвестування, базуються на обрахунку майбутніх чистих потоків грошових коштів.

Врахувати всі вищенаведені особливості можна за допомогою використання індикатора грошової доданої вартості, або CVA (з англ. – «Cash value added»). Алгоритм його розрахунку пропонується наступний [4, с. 45]:

$$CVA = (CFROI - WACC) * IC, \text{ де:} \quad (2)$$

- *CFROI* – показник рентабельності інвестицій у операційну діяльність підприємства, який базується на грошових потоках, що генеруються.

Відповідно до формули 2 бачимо, що у основу розрахунку покладена грошова рентабельність, яка відображає можливість бізнесу генерувати грошові кошти для своїх власників. Таким чином, у разі фіктивного зниження прибутків підприємства, *CVA* не відобразить змін у його вартості, тоді як використання показника *EVA* приведе до невірних результатів. Важливо відзначити розрахунок показника *CFROI*. Наразі відсутня єдина точка зору щодо правильного підходу до його розрахунку. Більшість авторів схиляється до думки, що *CFROI* варто розраховувати аналогічно до показника внутрішньої норми дохідності (*IRR*), розглядаючи підприємство як інвестиційний проект. Проте, такий спосіб розрахунку вимагає побудову прогнозів грошових потоків, щоразу як необхідно буде застосувати показник. На нашу думку, з метою ефективного використання показника *CVA* на практиці має виконуватись принцип економічності, тобто витрати на застосування нової методики не мають бути вищими за вигоди від її використання. З урахуванням даного принципу можемо навести доцільний спосіб розрахунку від дослідника А. Дамодарана, який обґрунтовує калькуляцію *CFROI* як співвідношення валового грошового потоку підприємства за вирахуванням економічної амортизації активів, які брали участь у генеруванні даного грошового потоку [5, с. 1170].

Підсумовуючи можемо зазначити, що створення компанії є доданою вартості для власників є головною передумовою її ефективного функціонування. У свою чергу в умовах української економіки для оцінки ефективності діяльності менеджменту та бізнесу у цілому доцільно застосовувати показник грошової доданої вартості, що дозволяє досягти максимальних переваг від застосування ідей вартісно-орієнтованого управління.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Continuous visitor survey results [Електронний ресурс] // VBM.net. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://www.valuebasedmanagement.net/about_us.html.
2. Огляд М&А угод в Україні у 2018 році [Електронний ресурс] // KPMG в Україні. – 2019. – Режим доступу до ресурсу:

<https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/ua/pdf/2019/02/Ukrainian-MA-Review-report-2018-UA.pdf>.

3. Макаренко Т. Ю. Концепція вартісно-орієнтованого контролінгу на основі критерію економічної доданої вартості / Тетяна Юріївна Макаренко. // БізнесІнформ. – 2017. – №3. – С. 225–230.

4. Zavorotniy R. Cash value added as an indicator of efficiency of issuer's development in crisis economic environment / Roman Zavorotniy. // ResearchGate. – 2014. – №3. – С. 44–54.

5. Дамодаран А. Інвестиційна оцінка: інструменти та методи оцінки будь-яких активів / Асват Дамодаран. - Пер. з англ. - 5-е вид. - К.: Альпіна Бізнес Букс, 2008. - 1340 с.

Annotation: *It is researched and stated that the creation of a value-added business for the owners is the main prerequisite for its effective functioning. In the context of the Ukrainian economy, in order to evaluate the effectiveness of management and business as a whole, it is advisable to use a monetary value added, which allows to maximize the benefits of applying the ideas of value-oriented management.*

Key words: *effective functioning, value added, management system.*

СЕКЦІЯ 2

«ОБЛІК, АУДИТ, АНАЛІЗ: НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ»

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПЛАНУ РАХУНКІВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

Ананевич Н. П.,

здобувач вищої освіти групи Б4/1

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Боднар О.А.,

*канд.екон.наук, асистент кафедри фінансів, банківської справи та
страхування, Миколаївський національний аграрний університет,*

м. Миколаїв, Україна

Розглянуто основні особливості та принципи плану рахунків бухгалтерського обліку в банках, впровадження міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та звітності.

Ключові слова: *план рахунків, банківські установи, балансові рахунки, позабалансові рахунки, міжнародні стандарти.*

План рахунків розроблений відповідно до загальноприйнятих у міжнародній практиці принципів та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, є обов'язковим для використання всіма банківськими установами України, головною умовою якого є орієнтація на формування показників фінансової звітності. Інформація, що відображається на рахунках бухгалтерського обліку, повинна бути докладною та зрозумілою для користувачів - керівництва банку, міжнародних фінансових організацій, контролюючих органів [1].

Національний банк слідкує за змінами в міжнародних стандартах, детально їх вивчає, впроваджує та намагається бути прикладом на цьому шляху для учасників усієї банківської системи. План рахунків базується на міжнародних стандартах бухгалтерського обліку та звітності, надає можливість здійснити повний аналіз та деталізацію інформації про стан банківської установи. Метою переходу на новий план рахунків було становлення відповідності міжнародним стандартам фінансової звітності, а саме стандарту 9 «Фінансові інструменти».

План рахунків побудовано за ієрархічним принципом. Кожна з чотирьох цифр номера балансового рахунку означає рівень ієрархії. Чотиризначність рахунків бухгалтерського обліку банків України забезпечує класифікацію рахунків за рівнем узагальнення і деталізації інформації, підвищує якість облікових даних та рівень аналітичності обліку, покращує оперативність проведення аналізу, що сприяє прийняттю більш виважених управлінських рішень в режимі реального часу. Рахунки та записи на рахунках є способом отримання інформації про наявність господарських засобів, зобов'язань та капіталу банку, а також про зміни, що відбуваються в процесі здійснення банківських операцій [2].

Усі частини плану рахунків перебувають у тісному логічному зв'язку. Особливості плану рахунків визначаються переліком облікових процедур [3, с.107-108], а саме:

1) фінансовий облік банків ведеться за єдиним планом рахунків, обов'язковим для всіх банків України;

2) вимірювання об'єктів фінансового обліку підтверджується документально за кожною господарською операцією. Фіксація операцій в обліку відбувається виключно на підставі первинних документів;

3) оцінка об'єктів обліку здійснюється відповідно до облікової політики банку;

4) узагальнення первинної інформації відбувається спочатку на рахунках аналітичного обліку, а потім на синтетичних рахунках, передбачених чинним планом рахунків;

5) позабалансові операції відображаються в обліку за системою подвійного запису за допомогою спеціальних контррахунків. Позабалансові рахунки кореспондують тільки між собою і не можуть кореспондувати з балансовими рахунками;

6) план рахунків забезпечує мультивалютний облік операцій, тобто операції, розрахунки за якими проводяться в іноземній валюті, відображаються на тих самих рахунках, що й за операціями в національній валюті;

7) аналітичний облік забезпечується через доповнення синтетичних рахунків плану рахунків загальними і спеціальними параметрами.

План рахунків для обліку в банках сформований на основі класифікації балансових синтетичних рахунків за економічним змістом, внаслідок цього номенклатура рахунків повною мірою відповідає потребам відображення діяльності банку.

Банківський фінансовий облік не обмежується цифровою інформацією відносин з клієнтами, а є складною та чітко визначеною інформаційною системою, що задовольняє потреби багатьох груп споживачів, які мають безпосередні прямі або непрямі стосунки з банком. З огляду на це передбачено нові вимоги до аналітичних рахунків. Отже, важливою особливістю Плану рахунків є те, що він ефективно працюватиме на створення бази економічних показників лише разом з аналітичним обліком [1].

Національний банк впроваджує МСФЗ для усіх учасників ринку, що є важливим базовим елементом економічного розвитку та створення сприятливого інвестиційного клімату, інструменту ефективного нагляду за фінансовим ринком та формування інформаційної інфраструктури. Перехід на МСФЗ вимагає значної та постійної роботи державних регуляторних органів і відповідної підготовки спеціалістів [4, 5].

Отже, Національний банк України вимагає від банківських установ впровадження міжнародних стандартів, адаптує національні нормативні документи щодо регулювання та банківського нагляду відповідно до міжнародних вимог. В свою чергу це спричинює зміни у плані рахунків бухгалтерського обліку банківських установ. Таким чином, перехід на міжнародні стандарти є неминучим, необхідним, що зможе спростити ведення обліку на міжнародному рівні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Особливості побудови Плану рахунків. URL: <http://www.readbook.com.ua/book/11/404/> (дата звернення 18.11.2019 р.).

2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0919-04>. (дата звернення 18.11.2019 р.).

3. Кіндрацька Л.М. Бухгалтерський облік у банках: методологія і практика : моногр. К. КНЕУ, 2002. 286 с.

4. Інформація за результатами проведення круглих столів з обговорення окремих питань щодо впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=123149&showTitle=true (дата звернення 18.11.2019 р.).

5. Полторак А. С. Боднар О. А., Г. Ю. Іваненко. Розвиток банківської системи України як напрям зміцнення її фінансової безпеки / Трансформація національної моделі фінансово-кредитних відносин: виклики глобалізації та регіональні аспекти : матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції (19 листопада 2018 р.). – Ужгород. <https://finance.mnau.edu.ua/index.php/golovna/sklad-kafedri/bodnar-o-a>.

Annotation: *The main features and principles of the plan of accounting in banks, introduction of international accounting standards and reporting are considered.*

Key words: *account plan, banking institutions, balance sheet accounts, off-balance sheet accounts, international standards.*

ЕКОНОМІЧНІ УМОВИ АДАПТАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ФОРМУВАНЬ НА ВНУТРІШНЬОМУ РИНКУ ЄС

Галунець Н.І.,

*асистент кафедри публічного управління та адміністрування
і міжнародної економіки,*

*Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

В процесі дослідження було розглянуто специфіку формування внутрішнього ринку ЄС та особливості адаптації діяльності аграрних формувань на ньому. Наведено економічні умови адаптації діяльності аграрних формувань на внутрішньому ринку ЄС та зроблено висновки щодо їх впливу на аграрні формування.

Ключові слова: *адаптація, ринок, Європейський Союз, аграрні формування, економічні умови, діяльність*

Поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі між Україною та ЄС (ПВЗВТ), яка набула чинності у повному обсязі 2017 року, має забезпечити поступову інтеграцію економіки України до внутрішнього ринку ЄС. В результаті підписаної ПВЗВТ важливим питанням стало забезпечення економічної стабільності аграрних формувань та їхня здатність до виживання на ринку ЄС [1]. Варто відмітити, що несвоєчасна і неадекватна реакція системи управління підприємств на впливи зовнішнього середовища, а саме економічних

умов, призводить до зниження діяльності аграрних формувань на зовнішніх ринках .

Локомотивом розвитку національної економіки є аграрні підприємства, які дають понад 40% валютної виручки країни. Тож в першу чергу варто звернути увагу саме, на адаптацію діяльності аграрних формувань, до умов внутрішнього ринку ЄС, яка нерозривно пов'язана з постійним вдосконаленням внутрішнього середовища аграрних формувань, що, в свою чергу, забезпечує досягнення балансу між підприємством та його зовнішнім середовищем.

Під адаптацією діяльності аграрних формувань до умов внутрішнього ринку ЄС, на нашу думку, слід розуміти процес зміни параметрів внутрішнього середовища підприємства до невизначених умов зовнішнього середовища, які забезпечують підвищення ефективності його діяльності на протязі усього життєвого циклу підприємства.

В процесі адаптації діяльності аграрне підприємство переходить з одного стану в інший, набуваючи при цьому нових якісних особливостей: ознак, властивостей, здібностей, характеристик, тобто відбувається певна трансформація підприємства як суб'єкта адаптації [2, С.13].

Внутрішній ринок Європейського союзу є економічним простором ЄС без внутрішніх кордонів, на якому забезпечується вільний рух товарів, осіб, послуг і капіталів між 28-ма державами-членами ЄС. Відповідне визначення внутрішнього ринку ЄС закріплене у ч. 2 ст. 26 Договору про функціонування Європейського Союзу. Дане поняття пов'язується з економічною та соціальною складовою, які охоплюють такі компоненти, як вирішення соціальних питань, охорону навколишнього середовища, захист прав споживачів та забезпечення фінансової стабільності суб'єктів господарської діяльності.

В основу формування внутрішнього ринку ЄС покладено:

- вільне пересування товарів, що відбувається в рамках Договору про функціонування ЄС, в основі якого лежить утворення митного союзу, який розповсюджується на весь товарообіг і передбачає заборону між державами-

членами ЄС мита на імпорт і експорт і будь-яких еквівалентних їм зборів, а також ухвалення спільного митного тарифу щодо третіх країн;

- вільне пересування осіб, яке передбачає, безперешкодне переміщення громадян Євросоюзу між країнами союзу з метою проживання, роботи та навчання. Забезпечення цих можливостей включає спрощення формальностей при переїзді і взаємне визнання професійних кваліфікацій. Зокрема, у межах ЄС гарантується свобода пересування працівників, причому держави-члени ЄС в межах спільної програми заохочують обмін молодими робітниками [3];

- вільне пересування послуг, яке ґрунтується на відсутності обмеження свободи надання послуг громадянами однієї держави-члена ЄС на території чи громадянам іншої держави-члена ЄС. Свобода руху послуг і свобода установи дозволяє особам, які займаються самостійною економічною діяльністю, вільно переміщатися між країнами союзу і займатися цією діяльністю на постійній чи на тимчасовій основі;

- вільне пересування капіталів між державами-членами і між державами-членами і третіми країнами, а також забороняється обмеження на платежі між державами-членами і між державами-членами і третіми країнами. Зокрема, свобода руху капіталу передбачає не тільки можливість безперешкодних платежів та переказів через кордони, але і покупку нерухомості, акцій компаній та інвестування між країнами. і на відносини між країнами-учасниками ЄС та третіми країнами.

Поряд з цим, під впливом глобалізації міжнародної торгівлі відбувається перерозподіл між учасниками світового ринку, структурні та інституційні зміни. В наслідок яких умови внутрішнього ринку ЄС, можна представити, як сукупність факторів, які впливають на результативність адаптації діяльності аграрних формувань на ринку, а саме:

- відповідно результату впливу – позитивні та негативні умови;
- відповідно суб'єктивності впливу – суб'єктивні і об'єктивні умови;
- відповідно характеру впливу – економічні, політичні, техніко-технологічні, біокліматичні, соціально-демографічні, міжнародні.

Процеси взаємодії аграрних підприємств з умовами внутрішнього ринку ЄС є постійними та охоплюють усі сфери діяльності підприємства, пронизуючи стадії стратегічного, тактичного та оперативного управління. Зазначені процеси складаються з двох взаємопов'язаних і взаємообумовлених елементів, а саме: відстеження зовнішнього середовища та реагування на зміни умов впливу.

Виходячи на внутрішній ринок ЄС слід не забувати про мінливість його умов, так як одні й ті самі умови не змінюючи напряду і сили впливу можуть мати змінні в часі результати [4,5]. Наприклад, сприятливі погодні умови (біокліматичних), що визначають врожайність і пропозиція продукції на ринку, мають позитивний вплив, відповідно збільшення обсягів виробництва, яке впливає на пропозицію і ціну продуктів на ринку ЄС, має негативний вплив. В процесі дослідження, нами було встановлено, що до економічних умов адаптації діяльності аграрних формувань на внутрішньому ринку ЄС, в першу чергу, можна віднести:

- наявність суб'єктів ринкових відносин, які, будучи економічно та юридичне незалежними, можуть вступати у рівноправні партнерські відносини з приводу купівлі-продажу продовольчих товарів;
- зміна інституційної та організаційної структури ринку в найбільших країнах-виробниках продовольства;
- інфраструктура ринку (досконало чи недосконало сформована);
- розмір та галузева спеціалізація підприємств;
- співвідношення попиту і пропозиції на ринку;
- скорочення фінансування сільськогосподарського виробництва;
- вплив ціноутворення на агропродовольчі товари, що як елемент конкуренції та головний механізм контрольно-регулюючої функції ринку сприяє поєднанню інтересів суб'єктів економічного життя, стимулюючи їх раціонально використовувати елементи виробництва;;
- умови отримання кредитів, експортні субсидії та пільги вітчизняним виробникам;
- коливання валютних курсів по відношенню до євро;

- рівень та темпи інфляції;
- коливання курсу національної валюти відносно валют інших держав;
- надлишок або нестача робочих місць, робочої сили, що впливає на рівень заробітної плати працівників, тобто на їх можливість придбання товарів;
- механізми обмеження торгівлі з країнами, які не є членами інтеграційного об'єднання;
- реальна інформація про ринок у його суб'єктів тощо.

Отже, враховуючи вище зазначене, варто відмітити, що важливим елементом адаптації діяльності аграрних формувань до умов внутрішнього ринку ЄС все ж таки, залишаються економічні умови так, як вільне переміщення товарів, послуг, робочої сили безпосередньо впливають на економіку країни. З врахуванням специфіки функціонування внутрішнього ринку ЄС, аграрне підприємство досягає позитивного адаптаційного результату, у тому випадку, якщо його менеджмент здатен вчасно ідентифікувати, реагувати та використовувати імпульси, що виходять з економічних умов, зокрема: інфляція, безробіття, зростання цін, зниження доходів населення, їх вплив на різні соціальні верстви та основні засоби послаблення або повного усунення негативного впливу ринкових відносин. В результаті ті підприємства, які вже сьогодні здійснюють експортні та імпорتنі операції на ринок ЄС, матимуть шанс суттєво розширити власний спектр торговельних контактів. А отже, — і власні прибутки

ЛІТЕРАТУРА:

1. ЄС-Україна: поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі http://eeas.europa.eu/archives/delegations/ukraine/documents/virtual_library/dcfta_guidebook_web.pdf
2. Галунець Н. І. Особливості адаптації діяльності аграрних формувань до умов світового продовольчого ринку / Н. І. Галунець // Social and economic aspects of sustainable development of regions : monograph – Opole : The Academy of Management and Administration in Opole, 2018. – Р. 10-18.
3. Особливості ведення бізнесу в ЄС: імпорتنі обмеження, квоти та корисні посилання [Електронне джерело] Режим доступу: <http://persona.pumb.ua/ua/club/digest/detail.php?CODE=osobennosti-vedeniya-biznesa-v-es-importnye-ogranicheniya-kvoty-i-poleznye-ssylki>
4. Внутрішній ринок Європейського Союзу / <https://uk.wikipedia.org/wiki>

5. Право Європейського Союзу : підручник / за ред. В. І. Муравйова. - К.: ЮрінкомІнтер, 2011. - 704 с.

Annotation: *In the course of the research the specificity of the EU internal market formation and the peculiarities of adaptation of the activity of agrarian units on it were considered. The economic conditions are given. Adaptation of the activities of agricultural formations in the EU internal market and conclusions are drawn regarding their impact on agricultural formations.*

Key words: *adaptation, market, European Union, agricultural formations, economic conditions, activity.*

РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ПРОЕКТІВ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Григоренко В.Ю.,

здобувач вищої освіти факультету менеджменту

Архіпова А.Є,

здобувач вищої освіти факультету менеджменту,

Миколаївський національний аграрний університет,

м.Миколаїв, Україна

Галунець Н.І.,

асистент кафедри публічного управління та адміністрування

і міжнародної економіки,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

В процесі дослідження розглядається сутність поняття гранти та їх складові. Наведена характеристика найбільш актуальних міжнародних програм, використання яких забезпечить формування соціального потенціалу територіальних громад.

Ключові слова: *гранти, міжнародні програми, об'єднанні територіальні громади.*

В умовах сьогодення однією з ключових реформ України є децентралізація, адміністративно територіальна реформа та об'єднання громад. Водночас, значна нестабільність сучасного суспільного розвитку, призводить до численних різнорівневих негативних наслідків, впливаючи на глобальний, національні та регіональні рівні, а також на ефективність функціонування місцевих громад. Усунення зазначених наслідків та формування соціального потенціалу у територіальних громадах потребують відповідного інструментарію їх вирішення, що передбачає необхідність пошуку та залучення суттєвих фінансових ресурсів. Як свідчить практика міжнародного досвіду територіальні громади можуть збільшити свої фінансово-інвестиційні можливості через пошук

позабюджетних альтернативних джерел фінансування та налагодження співпраці з міжнародними фондами, програмами та грантами. Найпоширенішим інструментом фінансування міжнародних проектів розвитку територіальних громад, зокрема у формуванні їх соціального потенціалу, є гранти. На відміну від позики гранти не треба повертати.

Гранти – це сукупність фінансових засобів, які безповоротно надаються визначеним некомерційним установам або ж фізичним особам для реалізації соціального проекту, благодійної програми, проведення наукових досліджень, навчання або ж підвищення кваліфікації та інших суспільно корисних цілей з обов'язковим етапом звітування щодо їх використання на визначені цілі. Важливою умовою реалізації грантових коштів є не лише потреба в розумінні специфіки певної проблеми, але і запропоновані варіанти її перспективного вирішення, очікувані результати та обґрунтування потреби в коштах.

Найчастіше виділення грантів відбувається в ході реалізації грантової програми. Грантова програма - план дій по організації цільового фінансування проектів грантозаявників. Отримання грантової допомоги дозволяє зосередити в процесі виконання проекту достатньо велику суму коштів для його реалізації. При цьому, за умови успішного налагодження продуктивної взаємодії з грантодавцями, виникає основа до продовження співпраці через їхню схильність до продовження фінансування інших ваших проектів або ж проектів вашої організації.

Гранти є найбільш поширеною формою фінансування проектів донорськими організаціями. Донори - це міжнародні організації, державні установи, комерційні структури, громадські некомерційні організації (релігійні, наукові тощо), приватні благодійні фонди або приватні особи, що надають громадянам та організаціям на некомерційній безповоротній основі необхідні додаткові ресурси різного виду, на цілі, які спрямовані в цілому на благо усього суспільства. Отримати донорську підтримку можна, як правило, на конкурсних засадах. Оголошення про можливість подання заявок оприлюднюються на

сайтах відповідних посольств або донорських організацій, чи зазначених вище українських ресурсних центрів. У разі отримання повідомлення про перемогу в конкурсі необхідно буде укласти договір з грантодавцем і суворо його дотримуватися. Грантодавець не тільки має право контролювати хід виконання проекту та цільове використання коштів, але і поширювати інформацію про грантоотримувача. На сьогодні Миколаївська область приймає участь у 7 міжнародних проектах, які в майбутньому забезпечать формування соціального потенціалу територіальних громад, на сьогодні є:

- Програма «U-LEAD з Європою», яка спільно фінансується Європейським Союзом та його країнами-членами Данією, Естонією, Німеччиною, Польщею та Швецією. Термін реалізації проекту з 01.01.2016р. по 30.06.2020 року, з бюджетом 102 млн.EUR;

- Програма DOBRE «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність». Проект розраховано на п'ять років з 08.06.2016-07.06.2021р., вартість проекту 50 млн. дол. США. Програма допомагатиме територіальним громадам зростати та процвітати шляхом посиленого місцевого самоврядування та створення кращих умов для розвитку, і водночас слугувати моделями та мотиваторами для інших громад, котрі планують об'єднання;

- Проект SKL «Підтримка децентралізації В Україні» здійснюється з метою надання допомоги у впровадженні реформи децентралізації влади та забезпечення її довгострокового впливу шляхом вдосконалення місцевого самоврядування та надання послуг. Сума допомоги за проектом становить 31,8 SKL. Основними напрямками діяльності проекту є: фінансова децентралізація; децентралізація у сфері освіти; комунікація реформ;

- Проект Розробка курсу на зміцнення місцевого самоврядування в Україні (ПУЛЬС) спрямований на створення сприятливого середовища для впровадження децентралізаційної реформи в Україні, зміцнення місцевого самоврядування, поглиблення демократичних процесів розвитку територіальних громад та стабільності держави. Пульс готує секторальні Стратегії реформ та законодавчі карти їх реалізації у 9 сферах: ресурсні (земля та майно, сталий

розвиток громад, місцеві фінанси) та сервісні (освіта, охорона здоров'я, соціальний захист, адміністративні послуги, житлово-комунальне господарство, кадри та організаційні питання). Проектна допомога становить 8,2 млн.дол.США Термін реалізації проекту з 14.12.2015 року по 13.12.2020рік.;

- Програма «Децентралізація і реформа місцевого самоврядування в Україні» впроваджується у рамках Плану дій Ради Європи для України на 2018-2021 роки. Загальною метою Програми є реалізація децентралізаційної реформи в Україні та формування сталої системи місцевого самоврядування. Бюджет програми складає 1,9 млн.EUR.;

- ПроектPeaceCorps «Розвиток громад». Проект «Розвиток громад» є одним з трьох проектів Корпусу миру в Україні і реалізується з 1992 р. Починаючи з грудня 2017 р., бенефіціаром проекту виступає Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. Згідно меморандуму про співпрацю, проект триватиме до грудня 2022 р. Загальна вартість проекту – 5 млн.дол. США.Метою проекту є сприяння органам місцевого самоврядування та громадським організаціям в їхній діяльності, спрямованій на сталий розвиток громад;

- Проєкт “Гендерне бюджетування в Україні” (далі Проєкт ГОБ) здійснюється з метою підтримки Міністерства фінансів України в процесі впровадження гендерно орієнтованого бюджетування в Україні за фінансової підтримки Швеції. Основна мета Проєкту ГОБ – сприяти підвищенню економічної ефективності видатків бюджету через врахування потреб різних груп жінок та чоловіків в Україні. Період впровадження Проєкту ГОБ – з 2014 по 2021 рр. Формування соціального потенціалу регіону має передбачати таке: проведення ефективної демографічної політики; проведення ефективної соціальної політики й політики зайнятості; розширення соціальної інфраструктури регіону та стимулювання її розвитку; зростання обсягів соціальних інвестицій; підвищення якості надання соціальних послуг; удосконалення соціальних стандартів і контроль за їх дотриманням; створення сприятливих умов для формування регіональних соціальних мереж, тощо.

Таким чином можна зробити висновок, що проекти міжнародних донорів дозволяють не тільки пришвидшити рух українських громад до європейських стандартів, формують міцне громадянське суспільство, але й безпосередньою технічною допомогою допомагають крок за кроком покращувати інфраструктуру міст.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Карта донорів: координація міжнародної допомоги по реформі місцевого самоврядування <http://donors.decentralization.gov.ua/project/dobre>

Annotation: The research examines the essence of the concept of grants and their components. The description of the most relevant international programs, the use of which will ensure the formation of social potential of territorial communities, is given.

Key words: grants, international programs, united territorial communities.

ІНТЕГРОВАНА ЗВІТНІСТЬ ЯК ІНФОРМАЦІЙНЕ ДЖЕРЕЛО ПОКАЗНИКІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КОМПАНІЇ

Кириленко А.В.,

здобувач вищої освіти обліково – фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Лугова О.І.,

канд.екон.наук, старший викладач кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Досліджено питання сутності концепції сталого розвитку та його інтеграції у фінансову звітність. Узагальнено шляхи впровадження інтегрованої звітності. Висвітлено інформацію, яка повинна відображатись в інтегрованому звіті. Розкрито суть сталого розвитку компанії за видами діяльності на довгострокову перспективу та скориговано індикатори оцінки її фінансово-економічної, екологічної та соціальної стійкості компанії.

Ключові слова: інтегрована звітність, сталий розвиток, компанія, стейкхолдери.

Останніми роками звітність підприємств піддається кардинальним змінам, оскільки на перший план виходить поняття сталого розвитку, яке стало домінантою XXI століття, як принципово важливий чинник стратегічного планування. Саме інтегрована звітність компанії на відміну від традиційної здатна надати комплексне та найбільш повне уявлення про бізнес та розкрити

інвесторам прозору інформацію про інструментарій створення довгострокової вартості компанії. Здебільшого науковці розкривають відмінності інтегрованої звітності від традиційної за такими показниками як: капітал, склад інформації, параметри звітності, точність відображення елементів звітності, взаємопов'язаність, придатність для прогнозування, прозорість, дотримання вимог законодавства [1].

Для впровадження звітності про сталий розвиток необхідно мати власний інструментарій і методологічну базу, концепції інтегрованої звітності, визнаної відповідним міжнародним комітетом, та, що відображає національні особливості [2].

Основними шляхами впровадження інтегрованої звітності є:

- розробка форм нефінансової звітності відповідно до вимог міжнародних стандартів;
- розвиток методологічних засад формування моделей бухгалтерського обліку та інтегрованої звітності;
- розробка єдиного стандарту розкриття фінансової і нефінансової інформації з урахуванням національних особливостей;
- законодавче закріплення обов'язковості подання інтегрованої звітності;
- уточнення структури інтегрованого обліку і форм управлінської звітності, які відображають нефінансову інформацію;
- розробка процедур стратегічного аудиту інтегрованої звітності, дотримання принципів соціальної відповідальності компанії [3].

Запропоновані шляхи впровадження інтегрованої звітності дають змогу розробити заходи щодо досягнення цілей стратегії сталого розвитку вітчизняних компаній.

На концептуальному рівні немає єдиного підходу до побудови моделі інтегрованої звітності. Потреба у складанні інтегрованої звітності виникала під впливом внутрішніх факторів (менеджмент підприємства починає глибше розуміти існуючі зв'язки між показниками діяльності підприємства та процесами, що відбуваються за його межами) та зовнішніх (користувачі звітності

за межами підприємства прагнуть мати інформацію не лише про ретроспективні фінансові показники діяльності підприємства, а й про майбутній його вплив на економіку, суспільство та екологію, про перспективи розвитку можливості створювати нову вартість, задовольняти зростаючі потреби інвесторів та суспільства в цілому).

Головна особливість інтегрованої звітності полягає в тому, що в ній робиться акцент на факторах виробництва, які компанія споживає та створює, – фінансових, виробничих, людських, інтелектуальних, природних та соціальних. Інформація, що подається в інтегрованих звітах, має більшу цінність для користувачів, аніж стандартна фінансова звітність [4].

Тому, інтегрований звіт повинен відображати таку інформацію: опис діяльності компанії; зовнішнє середовище, в тому числі ризики і можливості; стратегічні цілі і стратегію досягнення цих цілей; корпоративне управління та винагороди; система виробничих показників та показників стійкого розвитку; прогноз на майбутнє. Таким чином, система критеріїв та індикаторів (табл. 1) дозволяє оцінити сталий розвиток компанії за видами діяльності на довгострокову перспективу та скоригувати параметри стратегії [2].

Таблиця 1 Критерії та індикатори сталого розвитку компанії

Критерії	Індикатори
Фінансово – економічна стійкість	Економічна ефективність діяльності компанії – відношення чистого прибутку до витрат та ресурсів (основних та обігових засобів, фонду оплати праці)
Екологічна стійкість	Ефективність екологічної ефективності – середньозважена коефіцієнтів екологічного ризику, показника раціонального використання електроенергії та коефіцієнта рециклінгу
Соціальна стійкість	Ефективність ділових відносин компанії - середньозважена коефіцієнта ефективності договорів, показника оновлення продукції, коефіцієнта постійних клієнтів та питомої ваги постачальників соціально – відповідального бізнесу

Джерело: побудовано автором за даними [2]

Інтегрована звітність потребує постійної багатокритеріальної оцінки різноманітних ситуацій та приведення інформації про них в інтегрованому звіті, тому є дуже складною системою. А для процесу створення складних систем, найбільш доцільним є застосування саме загальної теорії систем, яка використовує ізоморфізм (аналогічність) процесів, що протікають в системах

різного типу (технічних, біологічних, економічних, соціальних). Випускаючи інтегровані звіти, компанія збільшу довіру та впевненість своїх стейкхолдерів, а також законність своїх операцій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Нестеренко О. О. Методологія та організація формування інтегрованої звітності [Електронний ресурс] / О. О. Нестеренко // Міністерство освіти і науки Харківський державний університет харчування та торгівлі – 2018. – Режим доступу до ресурсу: http://elib.hduht.edu.ua/bitstream/123456789/3165/1/dis_Nesterenko.pdf.

2. Костирко Р. О. Інтегрована звітність у забезпеченні корпоративної соціальної відповідальності компанії [Електронний ресурс] / Р. О. Костирко // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: http://www.visnyk-ekon-old.uzhnu.edu.ua/images/pubs/45/2/45_2_305-310_%D0%9A%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%80%D0%BA%D0%BE.pdf.

3. Романенко О. А. Аналіз інтегрованої звітності у забезпеченні сталого розвитку суспільства [Електронний ресурс] / О. А. Романенко, О. В. Комірна // Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://global-national.in.ua/archive/17-2017/177.pdf>.

4. Інтегрована звітність в системі управління підприємств [Електронний ресурс] // Відкрита Міжнародна інтернет-конференція «МСФЗ: дослідження, наука, практика, імплементація» – Режим доступу до ресурсу: <http://konf.amsfo.com.ua/integrovana-zvitnist-v-sistemi-upravlinnya-pidpriyemstv/>.

***Annotation:** The essence of the concept of sustainable development and its integration into the financial statements are investigated. The ways in which integrated reporting is implemented are summarized. The information that should be displayed in the integrated report is highlighted. The essence of sustainable development of the company by types of activity for the long term is revealed and indicators of evaluation of its financial, economic, environmental and social sustainability of the company are corrected.*

***Key words:** integrated reporting, sustainable development, company, stakeholders.*

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНТЕГРОВАНОЇ ЗВІТНОСТІ: ОГЛЯД АНАЛІЗУ КОМПАНІЇ DELOITTE

Скліфос К.О.,

*здобувач вищої освіти обліково – фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Лугова О.І.,

*канд.екон.наук, старший викладач кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Наведено аналіз дотримання провідних принципів підготовки інтегрованої звітності. Узагальнено рекомендації компанії Deloitte щодо поліпшення відповідності інтегрованих звітів провідним принципам МСІЗ. Висвітлено запропоновані компанією Deloitte можливості для вдосконалення інтегрованої звітності.

Ключові слова: інтегрована звітність, Міжнародний стандарт інтегрованої звітності, компанія, стейкхолдери.

У своєму щорічному дослідженні інтегрованої звітності компанія Deloitte аналізує дотримання провідних принципів Міжнародного стандарту інтегрованої звітності (далі – МСІЗ) і відповідність публікованих інтегрованих звітів досліджуваних компаній елементам змісту МСІЗ.

Deloitte підсумовує, компанії в цілому зацікавлені в поліпшенні якості своїх інтегрованих звітів, і в подальшому будуть також працювати над цим [1, с.19]. Далі Deloitte виділяє три найсильніших принципи, тобто ті, яким компанії слідує найбільш правильним чином та які компанії виконують краще за інших при формуванні інтегрованої звітності: стислість, достовірність і повнота, сталість і порівнянність. Компанії роблять все можливе, щоб якомога краще відповідати цим принципам. І їхні зусилля приносять результати. Якість інтегрованої звітності в останні 3 роки відчутно зросла. Проте, навіть у цьому випадку Deloitte вбачає можливості для вдосконалення і дає рекомендації до поліпшення відповідності інтегрованих звітів компаній провідним принципам МСІЗ, а саме:

- 1) стислість - фінансова і не фінансова інформація в одному звіті, замість двох окремих звітів;
- 2) достовірність і повнота - баланс між позитивною і негативною

інформацією;

3) сталість і порівнянність - розкриття (у довгостроковій перспективі) кількісних цільових показників для стратегічних нефінансових ключових показників ефективності для забезпечення прозорості та ясності поки не є поширених практикою;

4) стратегічний фокус і орієнтація на майбутнє - розуміння здатності створювати вартість у короткостроковій, середньостроковій і довгостроковій перспективі - це слабкий елемент звітності компаній.

Такі елементи змісту як «Управління» і «Огляд організації та зовнішнє середовище» розкриваються компаніями в найбільш повній мірі і мають тенденцію до поліпшення своєї прозорості.

Елементи змісту, яким компанії приділяють менше уваги, - це «Бізнес-модель», «Стратегія і розподіл ресурсів», «Результати діяльності», «Перспективи на майбутнє». Тут відзначається безліч моментів, що вимагають покращень. Втім, Deloitte дає рекомендації щодо поліпшення для 5 із 8 елементів змісту, тобто практично всі елементи змісту в інтегрованій звітності компаній, за даними Deloitte, мають можливості для вдосконалення:

1) управління - конкретні процеси на додаток до юридичних вимог іноді ще не завжди представлені у звітах;

2) бізнес-модель - те, що іноді не вистачає, - це чітке розуміння, які вихідні дані, основні види діяльності та результати бізнес-моделі;

3) стратегія і розподіл ресурсів - компанії намагаються визначити і, отже, сформулювати цілі та завдання на короткий, середній і довгостроковий період. І якщо вони публічно заявляють про ці цілі, вони часто не включають у свої інтегровані звіти чіткі кроки про те, як вони хочуть їх досягти;

4) результати діяльності - компанії не дуже добре оцінюють свою ефективність порівняно із визначеними цілями і завданнями. Крім того, часто відсутня майбутня орієнтація або цільова установка;

5) перспективи на майбутнє - відсутня інформація про проблеми і невизначеності, з якими компанія може зіткнутися при реалізації своєї стратегії,

і які потенційні наслідки для її бізнес-моделі та майбутніх результатів.

Формулюючи підсумки дослідження, компанія Deloitte робить висновок, що компанії все частіше формують нефінансову інформацію інтегрованим чином. Поліпшується розуміння провідних принципів і елементів змісту МСІЗ і відповідність їм корпоративної звітності. Проте, компанії досі мають деякі труднощі з певними елементами МСІЗ, причому всі проблемні елементи, як зауважує Deloitte, пов'язані з майбутнім напрямком діяльності. Це включає орієнтовану на майбутнє бізнес-модель, стратегію і розподіл ресурсів, результати діяльності та цілі, перспективи на майбутнє і можливість створювати вартість в короткостроковій, середньостроковій і довгостроковій перспективі. Тому Deloitte робить висновок, що інтегрована звітність компаній потребує подальшого вдосконалення [1, с.6].

Deloitte пропонує 4 драйвера, що забезпечують подальше вдосконалення орієнтації на майбутнє і знаходження спільної мови з користувачами інформації [1, с.30]:

1) Інтегроване управління результативністю, що включає цілий комплекс заходів, спрямованих на оцінювання результатів діяльності з метою їх демонстрації заінтересованим користувачам. Комплекс заходів включає в себе визначення мети компанії та ключових стейкхолдерів, виявлення ключових показників при створенні вартості, розвиток стратегічних цілей, детальне визначення фінансових та нефінансових «двигунів» вартості і їх впровадження в систему планування та контролю компанії [1, с.31 -32].

2) Зв'язок інформаційних систем з ІРМ. Одним з ключових напрямків розвитку, на думку Deloitte, є підтримка ІРМ за допомогою технологій. При цьому прийнятним, з їх точки зору, є подання інформації не на окремих документах формату excel або pdf, а розміщення інтегрованої інформації за допомогою dashboard-систем. Тому компаніям потрібно вдосконалювати свою ІТ-архітектуру для формування пов'язаної та зрозумілої інформації [1, с. 33].

3) Цифрові та відкриті дані. Ще глибше досліджуючи зв'язок інформаційних технологій з інтегрованим менеджментом, Deloitte приходить до

висновку, що замість інтегрованої звітності в форматі pdf набагато краще використовувати html-формат, де користувачі мають можливість знаходити потрібну для них інформацію, створювати необхідні діаграми і контролювати корпоративну звітність. Більш того, Deloitte вбачає тенденцію у створенні безперервної звітності з використанням надійних відкритих і цифрових даних, щоб звітність була якомога більш доступною для інвесторів та інших користувачів інформації. Але для цього потрібна незалежна платформа, яка сумісна з усіма іншими технологіями платформ. Така платформа на даний момент вже існує - eXtensible Business Reporting Language (XBRL). Вона поширена у сфері фінансової звітності. Але поки використання даної платформи для нефінансової звітності - досить рідкісне явище, яке, як вважає Deloitte, має в майбутньому стати такою ж повсякденною практикою, а також подання фінансової інформації на базі цієї платформи [1, с. 34].

4) Зв'язок комунікацій. Ще одну перспективу розвитку інтегрованої звітності Deloitte вбачає у створенні безперервного зв'язку між компанією і користувачами інформації, щоб вони могли завжди дізнатися про поточний процес створення вартості. Такий зв'язок допомагає прийняти правильні рішення інвесторам, за рахунок радикальної прозорості з високим ступенем відкритості процесів і даних компанії. Ця тенденція робить більш актуальною можливість правильно передавати свої дані і контролювати їх якість [1, с. 34].

Інтегрована звітність зараз - це лише додатковий атрибут до фінансової звітності, на розробку якого потрібні додаткові ресурси і не кожна компанія може собі дозволити виділити їх для формування корисної, але не основної інформації. Дані проблеми виникають не на рівні компаній, а, отже, усуватися вони повинні теж на більш високому рівні. Таким чином, інтегрована звітність - це новий і динамічний напрямок, який готовий приймати об'єктивну критику, розвиватися і вдосконалюватися.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Deloitte. Integrated Reporting moving towards maturity. Are we truly maximizing the benefits of Integrated Reporting? [Електронний ресурс] // Deloitte. URL: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/nl/Documents/risk/deloitte-nl-risk-integrated-reporting-2016-def.pdf>.

Annotation: The analysis of compliance with the leading principles of preparation of integrated reporting is presented. The recommendations of Deloitte to improve the compliance of the integrated reports with the core principles of IIRF are summarized. Deloitte's advanced reporting capabilities are highlighted.

Key words: integrated reporting, International Integrated Reporting Framework, company, stakeholders.

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ІНТЕГРОВАНОЇ ЗВІТНОСТІ

Потриваєва Н.В.,

д-р екон.наук, професор,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Лугова О.І.,

канд.екон.наук, старший викладач кафедри обліку і оподаткування,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Вишинська Г.М.,

бухгалтер, Державне підприємство «Племрепродуктор «Степове»

Миколаївського району Миколаївської області, Україна

Обґрунтовано передумови і систематизовано етапи генезису інтегрованої звітності. Визначено місце і роль інтегрованої звітності в системі інформаційного забезпечення суб'єктів господарювання.

Ключові слова: інтегрована звітність, управління, стратегія, бізнес.

Розвиток сучасних моделей організації та ведення бізнесу на міжнародному рівні, зокрема глобальних транснаціональних корпорацій, міжнародних стратегічних альянсів різних типів, спільних підприємств, багатонаціональних компаній тощо, змінює вектор розвитку нефінансової звітності. У свою чергу зміна акценту з контрольної функції обліку на комунікаційну, формування нових інформаційних запитів стейкхолдерів, виникнення принципово нових об'єктів бухгалтерського обліку та методів їх оцінки, змінили підходи до бухгалтерської звітності, стали фактором зародження інтегрованої звітності.

Сутність інтегрованої звітності полягає в узагальненні фінансової та нефінансової інформації, що сприяє здатності підприємства створювати і підтримувати свою вартість в коротко-, середньо- та довгостроковому періодах.

Інтегрована звітність має містити в собі всі істотні дані про стратегію підприємства, корпоративне управління, показники його діяльності та перспективи, що відображають її економічне, соціальне і екологічне середовище.

Трансформація підходів до корпоративної звітності суттєво пов'язана із світовою фінансово-економічною кризою 2008-2009 рр. Важливою особливістю економічної моделі розвитку економічних суб'єктів того часу була орієнтація на досягнення короткострокової вигоди та короткострокового економічного ефекту на шкоду реалізації довгострокових стратегій розвитку та досить високий ступінь лібералізації економічної діяльності. Внаслідок таких стратегічних дій щодо підходів в економічній політиці відбулося зниження рівня корпоративної соціальної відповідальності. Незадоволеність фінансовою звітністю виникла внаслідок відсутності в ній інформації, що дозволяла б оцінити перспективи розвитку підприємства, ефективність обраних ним методів конкуренції і ведення бізнесу, навколишнє середовище, в якому підприємство здійснює свою діяльність, наявні або потенційні можливості і ризики, якість управління. Зважаючи на вищевикладене, задоволення потреб всіх заінтересованих сторін бізнесу потребує запровадження нової моделі звітності з урахуванням взаємозв'язку екологічних, соціальних факторів, якості організаційного управління тощо, яка більшою мірою оцінюватиме ризики прийнятих рішень у довгостроковій перспективі, сприяє створенню стійкості економічних суб'єктів та економіки в цілому. Такою інноваційною моделлю і є, на наш погляд, інтегрована звітність, розробкою концепції якої займається Міжнародна рада з інтегрованої звітності (IIRC), створена у 2010 році.

Затверджений у 2011 році Міжнародною радою з інтегрованої звітності документ «На один крок ближче до інтегрованої звітності. Новий підхід у XXI ст.» став підґрунтям для розроблення Міжнародного стандарту інтегрованої звітності (далі – MCI3), ухваленого наприкінці 2013 року. У зазначеному міжнародному стандарті докладно розкриті основні елементи змісту інтегрованої звітності, її мета, фундаментальні концепції, провідні принципи тощо. MCI3 визначає інтегровану звітність як «процес, заснований на

інтегрованому мисленні, у результаті якого підприємство подає періодичний інтегрований звіт про створення вартості протягом тривалого часу і пов'язану інформацію, яка стосується аспектів створення вартості» [1]. Також у даному стандарті визначені провідні принципи і концепції інтегрованої звітності. У трійку країн-лідерів за загальною кількістю опублікованих інтегрованих звітів входять Південно-Африканська Республіка, Японія та Іспанія [2].

У своєму щорічному дослідженні інтегрованої звітності компанія Deloitte аналізує дотримання провідних принципів підготовки і відповідність опублікованих інтегрованих звітів досліджуваних компаній змісту МСІЗ. У 2016 році, за даними Deloitte, відповідність провідним принципам МСІЗ зросла у порівнянні з попередніми роками. Отже, як підсумовує Deloitte, компанії в цілому зацікавлені у поліпшенні якості своїх інтегрованих звітів, і надалі будуть також працювати над цим [3].

Системно-хронологічний аналіз генезису інтегрованої звітності, аналіз стратегії розвитку Міжнародної ради з інтегрованої звітності на середньострокову і довгострокову перспективу, дозволили нам виділити такі етапи розвитку інтегрованої звітності: I етап - «зародження» (2000-2009 рр.), характеризується виникненням передумов формування інтегрованої звітності; II етап - «становлення інтегрованої звітності» (2010-2013 рр.), знаменується створенням Міжнародних основ інтегрованої звітності та їх ринковим тестуванням у рамках Пілотної програми; III етап - «прорив» (2014-2017 рр.), пов'язаний із розвитком і прийняттям інтегрованої звітності в усьому світі; IV етап - «розвиток», передбачає створення до 2020 року обов'язкового стандарту інтегрованої звітності для всіх глобальних компаній, що котируються, і охоплення до 2025 року приватних нелістингових компаній малого і середнього бізнесу, організацій громадського сектору.

За своєю сутністю інтегрована звітність є інструментом управління, що дозволяє збирати, контролювати і надавати заінтересованим особам інформацію про те, наскільки діяльність компанії, включаючи соціальний, економічний та

екологічний аспекти, є ефективною. Оцінка зазначених параметрів у вартісному вираженні дає більш повне уявлення про діяльність суб'єкта ринку.

Інтегрована звітність більшою мірою відповідає сучасній економічній моделі XXI століття, в умовах подальших змін характеру взаємовідносин зі стейкхолдерами, де цілі сучасної корпорації значно масштабніші, ніж створення прибутку для акціонерів, і охоплюють турботу про добробут більш широкого кола осіб. Так, інституційних інвесторів поряд з фінансовою стабільністю все більше цікавить, що компанія робить у соціальній та екологічній сфері, розкриття інформації про всі ризики та її майбутнє.

Бізнес-середовище сьогодні має абсолютно новий інструмент створення звітності, що дозволяє отримувати більш ясну, повну і доступну інформацію, в порівнянні з традиційними формами звітності за МСФЗ. Інтегрована звітність стає незамінним механізмом досягнення корпоративної прозорості, забезпечуючи користувачів повною, ясною і доступною інформацією. Тому, з кожним роком все більше уваги приковується до інтегрованої звітності як до нового формату звітності, більш комплексного і досконалого. Інтегрований звіт надає широкому колу заінтересованих осіб, що виступають його користувачами, уявлення про взаємозв'язки фінансових і нефінансових результатів діяльності компанії за звітний період крізь призму наявної моделі бізнесу та стратегії організації, а також надає інформацію щодо планів розвитку та цілей на майбутнє.

Розвиток інтегрованого мислення і звітності, результатом якого є ефективний і продуктивний розподіл капіталу, сприятиме фінансовій стабільності і сталому розвитку. Міжнародний досвід становлення і розвитку інтегрованої звітності є важливим для України, тому його доцільно вивчати для подальшого визначення напрямів розвитку бухгалтерського обліку і звітності в нашій країні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Международный стандарт интегрированной отчетности. [Електронний ресурс]. URL: http://integratedreporting.org/wpcontent/uploads/2015/03/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FR-AMEWORK.docx_en-US_ru-RU.pdf.

2. Рощектаева У.Ю. Интегрированная отчетность как инновационная модель корпоративной отчетности // Научный вестник Южного института менеджмента. 2018. №2. С. 44-49. <https://doi.org/10.31775/2305-3100-2018-2-44-49>.

3. Deloitte. Integrated Reporting moving towards maturity. Are we truly maximizing the benefits of Integrated Reporting? [Електронний ресурс] // Deloitte. URL: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/nl/Documents/risk/deloitte-nl-risk-integrated-reporting-2016-def.pdf>.

Annotation: *The prerequisites for integrated reporting are justified and the stages of its development are systematized. The role of integrated reporting in the information support of entities is determined.*

Key words: *integrated reporting, management, strategy, business.*

СВІТОВИЙ ДОСВІД ВКЛАДАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ НА ПРИКЛАДІ ПОЛЬЩІ

Семерей В. Є.,

здобувач другого рівня освіти

Кухта М. Ю.,

здобувач другого рівня освіти

Звіринська І. О.,

здобувач другого рівня освіти,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Пісоченко Т. С.,

канд. екон. наук, асистент кафедри обліку і оподаткування,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Проаналізовано економічну ситуацію Польщі, розглянуто інвестиційний клімат польських компаній та наведено основні фактори, які чинять опір на зростання інвестиційного клімату в країні. Наведено приклад провідної інвестиційної компанії в Польщі.

Ключові слова: *інвестиції, інвестиційний ринок, моніторинг компаній, інвестиційний клімат, інвестиційна компанія*

Економічна ситуація у Польщі є досить стабільною. Однак не все так гладко як хотілось би. Деякі компанії мають проблеми з ліквідністю, і їх прибутковість знижується, але є більш вагомі питання, які впливають на економіку країни і це – інтерес до нових інвестицій.

На початку 2019 року польські економісти дослідили інвестиційний ринок своєї країни, і можна відмітити те, що в порівнянні з попередніми роками інвестування в діяльність польських підприємств погіршилося, про це говорять результати «Швидкого моніторингу компаній». Відповідно до опублікованих результатів дослідження швидкого моніторингу, діловий клімат компаній у 2019.

Що буде з інвестиціями в Польщі? На даний момент потрібно розділити два питання: державні інвестиції Польщі, що здійснюються головним чином за рахунок коштів ЄС, та приватні. Економісти аналітичних груп, цієї країни, говорять про те, що державні інвестиції можуть слабшати в найближчій час, що негативно позначиться на загальному показнику, так як є складовою зростання ВВП. Проблема, полягає в тому, що більшість аналітиків прогнозують збільшення капітальних витрат у приватному секторі, що негативно вплине на економіку держави в цілому.

Наведемо основні фактори, які, на думку польських спеціалістів, чинять опір на загальне зростання інвестицій:

1. Нижчі інвестиційні плани місцевих органів влади.
2. Уряд планує збільшити соціальні витрати, що призведе до скорочення в інших сферах.
3. Слабші продажі квартир через підвищення їх цін.
4. Використання виробничих потужностей у будівництві.
5. Погіршення світогляду, зниження корпоративної прибутковості та посилення кредитної політики банків, що погіршить інвестиційний клімат у компаніях та відштовхне їх від початку нових проектів.

У недавньому звіті про перспективи польської економіки вчені-економісти, говорять про те, що хоча витрати компаній мають кращі результати у 2019 році порівняно з 2018, але низькі витрати місцевих органів влади зменшать динаміку інвестицій в цілому [3].

Провідною інвестиційною компанією Польщі протягом багатьох років є компанія KLG SA, вона допомагає клієнтам безпечно вкладати капітал у проекти з низьким рівнем ризику. Компанія KLG SA спеціалізується на інвестиційних

проектах, заснованих на ринку недержавних активів та ринку нерухомості, включаючи комерційну нерухомість.

Багаторічний досвід та постійне оновлення знань компанії дозволяє вибрати правильні інвестиції, які дозволять отримати прибуток без зайвого ризику. Вкладення капіталу завжди передбачає ризик, але досвід, відданість та знання дозволяють звести його до абсолютного мінімуму. Компанії Польщі перед тим як вкласти інвестиції ретельно досліджують та аналізують ринок, в який планують інвестувати [1].

Отже, незважаючи на явний спад у основних торгових партнерів Польщі, підприємства мають високий потенціал, який підвищить рівень використання потужностей та швидке зростання внутрішнього попиту збільшити інвестиційні витрати. Це означає, що динаміка зростання корпоративних та загальних інвестицій протягом 2019 року буде на явно вищому рівні, ніж прогнозували аналітики країни.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Paulina Kurpiel. *Investuj bezpiecznie I zarabiaj. Produkty - strategiczne obszary polskiej gospodarki.* [Електронний ресурс]. Режим доступу : https://inwestujzarabiaj.pl/?gclid=EAIaIQobChMIo7fUu8f45QIVx6iaCh07gQdZEAAYASAAEgJjvD_BwE.
2. *Weksle Inwestycyjne.* [Електронний ресурс]. Режим доступу : https://www.weksleinwestycyjne.pl/?gclid=EAIaIQobChMI-OG8uMr45QIVDsQyCh2OZWjoEAAAYAiAAEgJEgvD_BwE.
3. *Firmy w Polsce wysłały niepokojący sygnał. "Najgorszy wynik od 2013 r."* [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://businessinsider.com.pl/finanse/makroekonomia/inwestycje-polskich-firm-w-2019-r-ocena-nbp/nb5wjy0>.
4. *Pamiętacie świetne dane o inwestycjach firm w Polsce? Wiemy czyja to zasługa.* [Електронний ресурс]. Режим доступу : https://www.onet.pl/?utm_source=businessinsider.com.pl_viasg_businessinsider&utm_medium=referral&utm_campaign=leo_automatic&srcc=ucs&pid=3378d3a2-c4aa-42de-a633-6ac0abb7f036&sid=ca05277f-7c3f-495c-9acc-986177acd173&utm_v=2.

Annotation: *The economic situation of Poland is analyzed, the investment climate of Polish companies is examined and the main factors that resist the growth of the investment climate in the country are outlined. An example of a leading investment company in Poland is given.*

Key words: *investment, investment market, company monitoring, investment climate, investment company.*

ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ФОРЕНЗІК-АУДИТУ

Сирцева С.В.,

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри обліку і оподаткування,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Недбайло К.Г.,

здобувач другого рівня освіти

Янковська Т.Ю.,

здобувач другого рівня освіти,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Розглянуто суть поняття «форензик-аудит», що є новою формою виявлення ризиків, визначення фактів шахрайства і протиправних дій, об'єднує у собі процедури аудиту та фінансового розслідування з метою забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. Виділено види форензик-аудиту залежно від мети його проведення.

Ключові слова: *форензик-аудит, аудит, засіб контролю.*

При здійсненні фінансово-господарської діяльності суб'єкти господарювання дуже часто стикаються з різними проявами шахрайства, що, в подальшому негативно впливає на результати їх діяльності. Виявити внутрішні економічні злочини в ході нормального функціонування великої компанії непросто, адже шахрайство доволі часто є заздалегідь продуманим процесом. Найбільш популярними типами шахрайських операцій на сьогодні залишаються: присвоєння активів, фінансові викривлення, хабарництво. Тому виявлення і припинення неправомірних економічних дій у компанії стає вкрай актуальним завданням, з яким можуть впоратися досвідчені фахівці, які володіють навиками проведення форензик-аудиту.

Форензик (форензик-аудит, англ. Forensic accounting) - один із ефективних інструментів для захисту бізнесу, це незалежне розслідування, яке проводиться задля виявлення фінансових порушень та профілактики економічних злочинів у компанії.

Як і більшість юридичних термінів, коріння форензик можна знайти у Древньому Римі. Латинське поняття «forensic» використовувалось для позначення публічних дискусій та укладення угод на велелюдних торгових

площах. Сьогодні під терміном «форензик» зазвичай розуміється діяльність, спрямована на виявлення та врегулювання спірних ситуацій з фінансових, правових та інших питань, а також економічне розслідування дій співробітників і організацій, що суперечать законодавчим актам та іншим принципам [1].

В цілому поняття «форензик» використовується для характеристики незалежної ініціативної діяльності з проведення робіт щодо розслідування, експертизи, аналізу, оцінки, врегулювання ситуацій та розробці процедур, спрямованих на протидію шахрайству, корупції, комерційному підкупу, оцінці договірної діяльності, врегулювання розбіжностей між сторонами з фінансових і ділових питань.

В економічній літературі форензик розглядається як комплекс наук різних сфер (бухгалтерського обліку, судових експертиз, психології та ін.) [2]. Застосовуючи методологічний інструментарій обліку, контролю, аналітичних розрахунків, анкетувань та співбесід з персоналом і контрагентами, форензик-аудит здійснює моніторинг фінансово-господарської діяльності організації з метою виявлення неправомірних дій працівників або третіх осіб, пов'язаних з посяганням на фінансові ресурси організації [3]. Тому в рамках даного дослідження вважаємо за доцільне ввести в облікову теорію поняття «форензик-аудит», під яким слід розуміти комплекс заходів щодо врегулювання фінансових, економічних, правових, комерційних та інших питань, які містять у собі істотні економічні ризики, що здійснюються аудиторськими, консалтинговими та спеціалізованими компаніями для задоволення інтересів власників (акціонерів) компаній різних організаційно-правових форм.

Форензик-аудит - це поєднання юридичного і фінансового аудиту та судово-бухгалтерської експертизи. Тому до проведення форензик-аудиту мають бути залучені фахівці всіх цих профілів, які зможуть комплексно перевірити абсолютно кожну трансакцію, знайти порушення там, де його, на перший погляд, немає.

Форензик-аудит не є відокремленим засобом контролю економіко-правових аспектів господарської діяльності і має використовувати надбання усіх

суміжних наук. Тому спеціалісти з форензик-аудиту мають володіти комплексними знаннями у сферах: бухгалтерського обліку і аудиту; економічних та фінансових злочинів; сучасних інформаційно-комунікаційних технологіях; психології та інших соціальних наук; криміналістики та девіантології [4].

Виділяють наступні види форензик-аудиту залежно від його мети [5]:

- розслідування фінансових махінацій, шахрайства;
- перевірка доброчесності контрагентів;
- визначення шляхів протидії корупції;
- розслідування з метою розшуку активів;
- урегулювання конфліктів;
- боротьба з легалізацією доходів і т.д.

Тобто, аналізується внутрішня «кухня» компанії та/або зовнішні фактори. Окрім того, форензик має свої особливості для кожної галузі бізнесу, залежить і від форми діяльності підприємства, кількості працівників тощо.

Форензик-аудит може бути відкритим (коли працівникам відомо про його проведення) або ж таємним (коли на підприємство, наприклад, під виглядом нового співробітника, приходить проводити розслідування форензик-аудитор) [5].

Основною відмінністю аудиту від форензик-аудиту є те, що аудиторська діяльність регулюється на законодавчому рівні, а от вимог щодо проведення форензик-аудиту законодавством не встановлено. Форензик-аудит передбачає більш ширший спектр аналітичних процедур, ніж аудит.

Форензик-аудит ґрунтується як на офіційних, так і на неофіційних джерелах, крім того, при незалежному економічному розслідуванні аналізуються не тільки первинна документація, бухгалтерська та управлінська звітність, але і свідчення співробітників, контрагентів, незалежних експертів і колишніх партнерів [6].

Крім того, звіт про проведену перевірку може представлятися в інтересах однієї зацікавленої особи, наприклад, одного власника, який запідозрив партнера

в шахрайських діях, або ж щодо генерального директора компанії, обраного за конкурсом, в разі наявних підозр в розкраданні коштів компанії.

Таким чином, форенік-аудит, є новою формою дослідження ризиків, визначення фактів шахрайства і протиправних дій, що об'єднує у собі процедури аудиту та фінансового розслідування для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. МЭБ-групп: мониторинг экономической безопасности. URL: <http://www.mebgroup.ru/forenzik-kontrol/>.
2. Enofe A. O., Omagbon P. and Ehigiatior F. I. Forensic Audit and Corporate Fraud. *IIARD International Journal of Economics and Business Management*. 2015. Vol. 1. No. 8. P. 55–64.
3. Doan M. A., McKie D. Financial investigations: Auditing research accounts of communication in business, investor relations, and public relations (1994–2016). *Public Relations Review*. 2017. Vol. 43. Issue 2. P. 306–313.
4. Семенець А. О. Форензік аудит як ефективний засіб антикризового управління торговельною діяльністю. *Бізнес Інформ*. 2019. №4. С. 280–287.
5. Сидоренко Д. Форензік як спосіб захисту бізнесу. *Юридична газета*. 25.04.2018. URL: <http://yur-gazeta.com/publications/events/forenzik-yak-sposib-zahistu-biznesu.htm>.
6. Dubinina M., Ksonzhyk I., Syrtseva S. Forensic accounting: the essence and prospects of development in Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2018. Vol. 4, № 1. Pp. 131-138.

Annotation: *The essence of understanding “forensic audit” is covered, which is based on the new form of manifestation of rhizoids, the recognition of the facts and evil, both of them have their own audit procedures and financial disclosures securing financial and economic support of enterprises. It is presented to see forensic audit fallow of the metal of the past.*

Key words: words: forensic audit, audit, control.

СЕКЦІЯ 3

«ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ»

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ КОШТОРИСУ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ

Баришевська І.В.,

канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Сирцева С.В.,

канд. екон. наук, доцент кафедри обліку і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Розглянуто організаційні засади формування і виконання кошторису бюджетної установи, його об'єкт, предмет та види. Розкрито економічний зміст кошторису. Представлено порядок складання проектів кошторисів.

Ключові слова: кошторис, бюджетна установа, загальний фонд, спеціальний фонд.

Ефективне функціонування економіки країни неможливе без раціонального використання державних коштів. В зв'язку з цим все більшого значення набувають питання вивчення та оцінки діяльності організацій і установ, які фінансуються за рахунок бюджетних коштів. До бюджетних установ належать організації та установи, які утримуються за рахунок державного чи місцевих бюджетів. Діяльність бюджетних установ є неприбутковими. Основною для них є діяльність з надання просвітницьких, культурних, наукових, освітніх та інших подібних послуг для суспільного споживання, послуг зі створення системи соціального самозабезпечення громадян та здійснення інших цілей, передбачених статутними документами [1].

Фінансово-господарська діяльність будь-якої бюджетної установи здійснюється за кошти державного або місцевого бюджету на підставі єдиного кошторису доходів і видатків, який складається відповідно до Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ, затверджених постановою КМУ від 28.02.02 р. №228 [2].

Кошторис є основним плановим документом, який надає повноваження бюджетній установі щодо отримання доходів і здійснення видатків, визначає обсяг і спрямування коштів для виконання бюджетною установою своїх функцій

та досягнення цілей, визначених на рік, відповідно до бюджетних призначень [3].

Відповідно до п. 1 Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ № 228 кошторис має дві складові: загальний фонд; спеціальний фонд [2].

Загальний фонд містить обсяг надходжень із загального фонду бюджету та розподіл видатків за повною економічною класифікацією видатків бюджету на виконання бюджетною установою основних функцій або розподіл надання кредитів із бюджету за класифікацією кредитування бюджету.

Спеціальний фонд містить обсяг надходжень зі спецфонду бюджету на конкретну мету та їх розподіл за повною економічною класифікацією видатків бюджету на здійснення відповідних видатків згідно із законодавством, а також на реалізацію пріоритетних заходів, пов'язаних із виконанням установою основних функцій, або розподіл надання кредитів із бюджету згідно із законодавством за класифікацією кредитування бюджету.

На думку П.С.Безруких, розроблення кошторису бюджетної установи спрямоване на розв'язання двох основних завдань: визначення обсягу доходів і видатків, пов'язаних із діяльністю окремих структурних одиниць та підрозділів; забезпечення покриття видатків фінансовими ресурсами із різних джерел [4].

Для правильної та своєчасної організації роботи, пов'язаної зі складанням проектів кошторисів, Міністерство фінансів України та місцеві фіноргани доводять до головних розпорядників відомості про граничні обсяги видатків бюджету та надання кредитів із бюджету загального фонду проекту відповідного бюджету на наступний рік, що є підставою для складання проектів кошторисів.

Також головні розпорядники, складаючи проекти відповідних бюджетів на наступний рік, повинні:

- установити для розпорядників нижчого рівня граничні обсяги видатків бюджету та/або надання кредитів із бюджету із загального фонду бюджету, термін подання проектів кошторисів та надати рекомендації щодо їх складання;

- розробити і повідомити розпорядникам нижчого рівня інші показники, яких вони повинні дотримуватися відповідно до законодавства і які потрібні для правильного визначення видатків бюджету у проектах кошторисів;
- забезпечити складення проектів кошторисів на бюджетні програми (функції), що виконуються безпосередньо головними розпорядниками.

Головні розпорядники розглядають показники проектів кошторисів розпорядників нижчого рівня щодо: законності та правильності розрахунків; доцільності запланованих видатків бюджету та надання кредитів із бюджету; правильності їх розподілу відповідно до економічної класифікації видатків бюджету та класифікації кредитування бюджету; повноти надходження доходів або повернення кредитів; додержання дієвих ставок (посадових окладів), норм, цін, лімітів; інших показників відповідно до законодавства та складають проекти зведених кошторисів.

Проекти кошторисів складаються всіма установами на наступний бюджетний рік, на який плануються видатки бюджету та/або надання кредитів із бюджету.

На основі проектів зведених кошторисів головні розпорядники формують бюджетні запити для включення до проектів відповідних бюджетів у встановленому порядку. Термін розгляду показників проектів кошторисів розпорядників нижчого рівня встановлюється головними розпорядниками.

У частині надходжень проектів кошторисів зазначаються планові обсяги, які передбачається спрямувати на здійснення видатків бюджету та надання кредитів із бюджету із загального та спеціального фондів проектів відповідних бюджетів. Обсяги надходжень до спецфонду проекту кошторису визначаються на підставі розрахунків, які складаються практично за кожним джерелом доходів та/або фінансування бюджету чи повернення кредитів до бюджету, що плануються на наступний рік [5].

У відповідний термін фінансові органи доводять до головних розпорядників лімітні довідки про бюджетні асигнування.

Лімітна довідка про бюджетні асигнування – це документ, який містить затверджені бюджетні призначення та їх помісячний розподіл, а також інші показники, які згідно із законодавством повинні бути визначені на основі нормативів.

Водночас головні розпорядники доводять до відома розпорядників нижчого рівня показники лімітних довідок для уточнення проектів кошторисів і складання проектів планів асигнувань загального фонду бюджету, планів надання кредитів із загального фонду бюджету, планів спецфонду, зведення показників спецфонду кошторису, планів використання бюджетних коштів (крім планів використання бюджетних коштів одержувачів), помісячних планів використання бюджетних коштів. Усі розпорядники приводять у відповідність до бюджетних асигнувань свої витрати, доведені лімітними довідками, та подають на затвердження до відповідних фінансових органів.

Головні розпорядники після отримання лімітних довідок подають МФУ, місцевим фінансовим органам уточнені проекти зведених кошторисів, зведених планів асигнувань загального фонду бюджету, зведених планів надання кредитів із загального фонду бюджету, зведених планів спецфонду, а головні розпорядники коштів, через які отримують бюджетні призначення вищі навчальні заклади та наукові установи, заклади охорони здоров'я, також уточнені проекти зведених планів використання бюджетних коштів і зведених помісячних планів використання бюджетних коштів для складання і затвердження згідно з бюджетними призначеннями, установленими у відповідному бюджеті для загального і спеціального фонду в розрізі головних розпорядників, розпису відповідного бюджету [5].

Затверджений розпис держбюджету реєструється для обліку та виконання в органах Казначейства. Казначейство протягом трьох робочих днів після затвердження зазначеного розпису доводить до головних розпорядників витяги з його складових частин.

Кошториси повинні бути затверджені протягом 30 календарних днів після затвердження розписів відповідних бюджетів. Одночасно з кошторисом

затверджуються план асигнувань загального фонду бюджету, план надання кредитів із загального фонду бюджету, план спецфонду, план використання бюджетних коштів, помісячний план використання бюджетних коштів і штатний розпис установи, включаючи структурні підрозділи, які утримуються за рахунок власних надходжень. Зазначені документи, а також розрахунки, які обґрунтовують показники видатків бюджету та надання кредитів із бюджету, що включаються до проекту кошторису, подаються у двох примірниках, один з яких повертається установі, а другий залишається в установі, керівник якої затвердив кошторис.

Таким чином, фінансування діяльності бюджетних установ здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, які надаються їм на основі затвердженого кошторису.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Богданюк О.В. Аналіз виконання кошторису як спосіб ефективного контролю використання коштів бюджетної установи. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/92197/03-Bohdaniyk.pdf?sequence=1> (дата звернення: 17.11.2019).

2. Порядок складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ: постановою КМУ від 28.02.02р. №228. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/228-2002-%D0%BF/ed20041130> (дата звернення: 17.11.2019).

3. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. URL: zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2542-14 (дата звернення: 17.11.2019).

4. Безруких П.С. Бухгалтерській облік. К. : Вища школа, 1999. 563 с.

5. Жовницька Н. Кошторис – основний плановий документ. URL: <https://uteka.ua/ua/publication/budget-13-shkola-bughaltera-rozporyaditela-byudzhethnih-sredstv-66-smeta-%E2%80%93-osnovnoj-planoviy-dokument> (дата звернення: 17.11.2019).

Abstract: *the organizational principles of formation and implementation of the budget institution budget, its object, subject and types are considered. The economic content of the budget is disclosed. The procedure for drawing up draft estimates is presented.*

Key words: *budget, budget institution, general fund, special fund.*

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Гаврилюк А.С.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Данільцев І.Ю.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Баришевська І.В.,

канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів,

банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Проаналізовано діяльність суб'єктів господарювання щодо формування фінансових ресурсів, капіталу та їх раціонального розподілу й використанню.

Ключові слова: фінансове забезпечення, фінансова стійкість, фінансова діяльність.

В умовах сьогодення, що склалися осмислення проблем фінансового забезпечення діяльності суб'єктів господарювання має високу теоретичну і практичну значимість, так як формування сучасної та ефективної системи підтримки фінансової стійкості суб'єктів господарювання має першорядне значення для функціонування аграрного сектора в цілому.

Таблиця 1 Реєстр понять фінансової діяльності

Автор	Визначення
Н.М. Любенко	діяльність, пов'язана з обігом коштів (фінансів);
Я.С. Ларіна	діяльність суб'єкта господарювання, що реалізується шляхом використання відповідних форм і методів фінансового забезпечення функціонування підприємств для досягнення ними основної мети - отримання доходів;
О.Ю. Смолянська	являє собою організацію фінансових відносин, що виникають у нього в процесі роботи з іншими суб'єктами господарювання;
О.О. Терещенко	система використання різних форм і методів для фінансового забезпечення функціонування підприємств для досягнення ними поставлених цілей.

Джерело: сформовано автором на основі [2]

Власне, фінансова діяльність суб'єктів господарювання розуміється як діяльність, яка призводить до змін розміру та складу власного та залученого капіталу підприємства, який не є результатом операційної діяльності. Відповідно до досліджуваних літературних джерела фінансова діяльність підприємства

спрямована на пошук і мобілізацію резервів збільшення доходів і недопущення втрат, на залучення капіталу із зовнішніх джерел на вигідніших умовах, ніж середньоринкові.

	- фінансове прогнозування та планування;
Напрями фінансового забезпечення господарської діяльності підприємства	- аналіз та контроль виробничо-господарської діяльності;
	- оперативна, поточна фінансово-економічна робота.

Рисунок 1 - Напрями фінансового забезпечення господарської діяльності підприємства

Джерело: сформовано автором на основі [4]

Структура джерел фінансування господарської діяльності підприємства залежить від багатьох факторів, зокрема

- від оподаткування доходів підприємства;
- темпів зростання реалізації товарної продукції та їхньої стабільності;
- структури активів підприємства;
- стану ринку капіталу;
- відсоткової політики комерційних банків;
- рівня управління фінансовими ресурсами підприємства;
- суті стратегічних цільових фінансових рішень підприємства тощо[3].

Таким чином, з вище вказаного, можна зробити висновки про те, що фінансове забезпечення - це один з важливих елементів фінансового механізму господарської діяльності.

Головною метою підтримки суб'єктів господарювання має стати створення сприятливих умов для підвищення ефективної діяльності суб'єктів господарювання, як невід'ємної частини структури економіки.

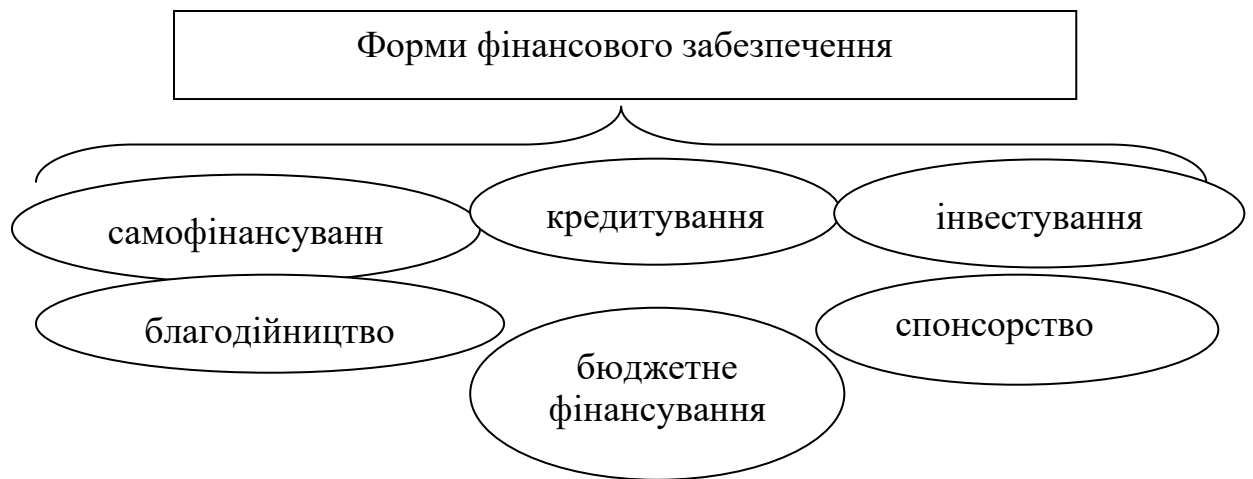

Рисунок 2 – Форми фінансового забезпечення господарської діяльності в Україні

Джерело: сформовано автором на основі [5]

Проаналізувавши діяльності суб'єктів господарювання ми бачимо, що формування у достатньому обсязі фінансових ресурсів, капіталу та їх раціональний розподіл і використання є необхідною умовою прибуткової діяльності будь-якої господарюючої одиниці. Нестача фінансових ресурсів негативно впливає як на виробничу, так і фінансову діяльність, зумовлюючи зменшення можливостей фінансування подальшого їх розвитку, скорочення надходжень до бюджету, виникнення та зростання заборгованостей перед суб'єктами господарювання, погіршення кінцевих результатів діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Любенко Н.М. Фінансове забезпечення підприємств: навч. посібник / Н.М. Любенко. - К. : Центр учбової літератури, 2017. - 264 с.
2. Економічний енциклопедичний словник: в 2 т. / Я.С. Ларіна, С.В. Мочерний, О.Я. Устенко, С.І. Юрій; за ред. С.В. Мочерного. - Львів: Світ, 2016. - 568 с.
3. Фінансова діяльність підприємств: навч. посібник / І.В. Аранчій, В.Д. Чумак, О.Ю. Смолянська, Л.В. Черненко. - К.: Професіонал, 2018. - 240 с.
4. Бердар М.М. Фінанси підприємств: навч. посібник / М.М. Бердар. - К. : Центр учбової літератури, 2017. - 352 с.
5. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посібник / О.О. Терещенко. - К.: КНЕУ, 2017. - 554 с.

Annotation: The activity of economic entities in the formation of financial resources, capital and their rational distribution and use is analyzed.

Key words: financial security, financial stability, financial activity.

ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ПДВ

Демчишин В. Д.,

здобувач вищої освіти обліково – фінансового факультету,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Лагодієнко Н.В.,

канд.екон.наук, доцент кафедри обліку і оподаткування,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Розкрито суть податку на додану вартість. Історію його виникнення. Досліджено недоліки та переваги даного податку, та визначено його широке застосування та причини такого застосування.

Ключові слова: *нарахування, перша подія, ПДВ, розрахункові операції*

Податки є невід'ємною частиною господарства держави як історичної форми задоволення колективних потреб. Це найважливіше джерело формування доходів держави, які, в свою чергу, використовуються для вирішення економічних, соціальних, оборонних завдань, на розвиток освіти, науки, культури. Держава не може існувати за рахунок лише добровільних, благодійних надходжень. Вона повинна мати бюджет із стабільним джерелом надходжень, роль яких виконують, в першу чергу, податки. [1]

Податок на додану вартість (ПДВ) — це непрямий податок, який входить в ціну товарів (робіт, послуг) та сплачується покупцем, але його облік та перерахування до державного бюджету здійснює продавець (податковий агент).

ПДВ є не тільки потужною складовою надходжень до державного бюджету, але й виступає інструментом стимулювання експорту. Експорт обліковується за ставкою 0% і експортери за підсумками своєї діяльності мають право на відшкодування ПДВ державою. В Україні відшкодування ПДВ довгі роки було одним з найбільш болючих питань. Але в 2017 році була запущена система автоматичного відшкодування ПДВ і це майже повністю вирішило проблеми повернення ПДВ експортерам [2].

Певною мірою, ПДВ і прижився саме тому, що дозволив країнам відносно легко підлатати бюджетні діри, які виникли у результаті розширення ролі держави у середині XX століття. Поширенню ПДВ сприяв і той факт, що Європейська економічна спільнота (прототип ЄС), яка виникла у 1957 році, у 1967 році зробила запровадження ПДВ обов'язковою умовою членства. В Україні ПДВ з'явився у 1992 році.

ПДВ використовується в більш ніж 140 країнах світу, але є й противники цього податку. Найвідоміша країна, де немає ПДВ - США: штати проти введення ПДВ на федеральному рівні, а для рівнів штату/громади ПДВ просто не пристосований, бо заважав би внутрішній торгівлі. Також ПДВ відсутній у багатьох карликових державах, де майже нічого не виробляється, а також у країнах, багатих на природні ресурси у зв'язку із наявністю в них інших джерел доходу. [3]

Платниками податку є як фізичні, так і юридичні особи, які здійснюють підприємницьку діяльність в Україні. Обов'язковою для оподаткування є діяльність на суму, яка перевищує 1000000 гривень за 12 попередніх календарних місяців. Податковим кодексом України визначено перелік суб'єктів, які у своїй діяльності можуть застосовувати касовий метод податкового обліку. Об'єктом оподаткування є продаж товарів (робіт, послуг) на митній території України (здійснюване як резидентами, так і нерезидентами), завезення товарів і послуг (в тому числі в вигляді оренди чи лізингу) та вивезення товарів та послуг за межі митної території України. Не є платниками ПДВ філії, оскільки відповідно до Цивільного Кодексу України вони не є ні юридичними особами, ні суб'єктами підприємницької діяльності.[4].

Основним недоліком податку на додану вартість, як непрямого податку, є те, що він закладається в ціну товарів і тим самим підвищує її, що спричиняє недоступність деяких товарів, які оподатковуються податком на додану вартість малозабезпеченим верствам населення. Аналіз чинного законодавства з податку на додану вартість засвідчив ще один істотний недолік - подвійне оподаткування. Такий факт має місце при оподаткуванні підакцизних товарів, коли в

оподатковувану податком на додану вартість базу включається сума акцизного збору. Більше того, в Україні існує велика кількість місцевих податків і зборів, джерелом сплати яких є собівартість - одна із складових бази для нарахування податкового зобов'язання з податку на додану вартість. Очевидно, що в такий спосіб держава вирішує свої фінансові інтереси, одночасно порушуючи задекларовані нею ж принципи податкової політики. Тобто додана вартість з метою оподаткування має бути максимально очищена від інших непрямих податків і платежів.

Широке застосування податку на додану вартість зумовлене чисельними його перевагами, серед яких найголовнішими є те, що оподаткуванню підлягає переважно дохід, який спрямовується на споживання; інша його частина значною мірою використовується на нагромадження, яке опосередковано стимулює процес інвестування.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Податок на додану вартість: становлення та розвиток: Посібник. - К.: "Вісник податкової служби України", 2003. - 180 с.
2. Податок на додану вартість //Словник фінансово-правових термінів / за заг. ред. д. ю.н., проф. Л. К. Воронової. – 2-е вид., переробл. і доповн. – К.: Алерта, 2011– 558 с.
3. Alain and Jeffrey Owens. "An International Perspective on VAT." Tax Notes International 59, no. 12 (2010).
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. №2755 – V [Електронний ресурс].– Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n4379>.
5. Єфименко Т.І., Соколовська А.М. Нові підходи до адміністрування податків // Фінанси України. – 2004.

***Annotation:** The essence of value added tax is disclosed. History of its occurrence. The disadvantages and advantages of this tax are investigated and its widespread application and reasons for such application are determined.*

***Key words:** accrual, first event, VAT, settlement operations.*

ГРОШОВИЙ РИНОК: ЙОГО СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Каблуча Ю.С.,

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Бурковська А. В.,

*канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Досліджено поняття «грошовий ринок» та функціонування грошово-кредитного ринку. Досліджено підхід до структурування грошово-кредитного ринку України.

Ключові слова: грошовий ринок, грошово-кредитний ринок, купівля, продаж.

Функціонування сучасної економіки переважно залежить від кількості грошей в обороті, адже інфляція здійснює важливий вплив на розміри виробництва. Підвищення індексу споживчих цін під час інфляції, неспроможність прогнозування певних показників та незахищеність від раптових змін є основною проблемою сучасної економіки [1].

Грошово-кредитний ринок виступає першорядною ланкою ринкової моделі грошово-кредитного функціонування економіки. Саме на даному ринку виникає попит і пропозиція різноманітних позичок на різні строки, обмінні курси, відсоткові ставки та ін. За відсутності систематичності ринків у грошово-кредитній галузі неможливо забезпечити продуктивну діяльність дворівневої банківської системи.

Вивчення грошового ринку та його складових є предметом розробок багатьох економічних теорій сьогодення. Дослідженню та розробці функціональних проблем грошового ринку, його сутності та функціонуванню писляли увагу у своїх наукових працях вітчизняні та зарубіжні учені, зокрема: Дж. М. Кейнс, М. Фрідман, Л. Харріс, Н. Давиденко [1], Я. Піонтковська [2], С. Кравчонок [3], Б. Пшик [4].

Під грошово-кредитним ринком розуміється частина фінансового ринку, на якому відбувається торгівля короткостроковими кредитами.

Грошово-кредитний ринок – це ринок, на якому формуються попит та пропозиція на гроші через регулювання мережі інститутів, що забезпечують взаємодію попиту і пропозиції грошей [2].

Національна економіка являє тісну єдність взаємопов'язаних між собою реального (ринок товарів і послуг, ринок факторів виробництва) і фінансового секторів. Сучасний ринок – поняття більш глибоке, багатофункціональне, комплексне і являє собою систему ринків, серед яких особливе місце належить грошовому ринку, під яким розуміється механізм, за допомогою якого здійснюється взаємодія попиту і пропозиції грошей [4].

Традиційні поняття «купівлі» і «продажу», що склалися на товарних ринках, неприйнятні для грошового ринку. На товарному ринку гроші виконують допоміжну роль з обслуговування обороту товарів. Покупці товарів, які віддають за них свої гроші, повністю втрачають право власності на ці гроші, оскільки отримують у власність еквівалентну вартість у товарній формі. А продавці товарів отримують у свою власність еквівалентну суму грошових коштів і розпоряджаються нею без будь-якого зв'язку з проданими товарами.

Механізм купівлі-продажу грошей на грошовому ринку зумовлює застосування фінансових інструментів, які мають на меті забезпечити рух грошей на цьому ринку. Усі фінансові інструменти грошового ринку виступають у формі певних зобов'язань покупців перед продавцем грошей [1].

Головними особливостями грошово-кредитного ринку є:

- взаємозв'язок «товар – гроші» на грошово-кредитному ринку здійснюється через позику за умови повернення засобів у певний термін або придбання фінансових інструментів;
- після здійснення як купівлі, так і продажу грошей власник не втрачає право власності, а на добровільній основі передає право на розпорядження грошима покупцеві на певних умовах;
- при передачі грошей від власника до покупця гроші виступають товаром;

- як купівля, так і продаж грошей відбувається виключно за наявності вільних грошей у одного суб'єкта і потреби в них інших [3].

Отже, регулювання грошово-кредитного ринку забезпечується грошово-кредитною політикою, яка є складовою системи загальнодержавної економічної політики. Таким чином, широкий підхід до структурування грошово-кредитного ринку України дає можливість системно та комплексно досліджувати відносини між його учасниками в контексті формування рівноважного стану даного ринку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Давиденко Н. М. Сучасний стан грошового ринку та особливості емісії грошей в Україні. Економічні науки. 2017. №27. С. 20.
2. Піонтковська Я. О. Методичні засади формування рівноваги грошово-кредитного ринку України: дис. канд. екон. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит»; ДВНЗ «УАБС НБУ». Суми, 2013. 245 с.
3. Кравчонок С. В. Дослідження теоретичних основ функціонування грошово-кредитного ринку України / Фінанси, грошовий обіг та кредит. 2015. №5.
4. Пшик Б.І., Неклюдова Т.М. Інфраструктура грошового ринку: теоретичні засади дослідження / Вісник університету банківської справи Національного банку України. 2014. № 2. С. 9-12.

***Annotation:** The concept of «money market» and the functioning of the monetary market are investigated. The approach to the structuring of the Ukrainian monetary market is investigated.*

***Key words:** money market, money market, buying, selling.*

МІСЦЕ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ У ПОДАТКОВИХ ВІДНОСИНАХ

Кириленко А.В.,

здобувач вищої освіти обліково – фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Боднар О.А.,

канд.екон.наук, асистент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Визначено місце банків у податкових відносинах. Висвітлено економістів котрі зробили вагомий внесок в податкове регулювання банківських установ. Розкрито чинники, які впливають на прибуток банківських установ. Досліджено вплив інструментів податкового

механізму на фінансову діяльність банку. Узагальнено податки та платежі, які займають найбільш питому вагу серед сплачуваних банками.

Ключові слова: банк, податок на прибуток, збори, податкове навантаження, податкове регулювання.

На прибутковість банківських установ вагомий вплив здійснюють податки, тому ефективне податкове регулювання банківської діяльності має значення як для розвитку банківництва, так і всієї національної економіки. На банки покладено функцію податкового і валютного контролю, яка полягає в наданні інформації щодо відкриття рахунків клієнтам та щодо їх фінансово-господарських операцій, своєчасності перерахування податків, виконання доручень щодо призупинення операцій на рахунках клієнтів тощо [1].

Проблему податкового регулювання банківської діяльності економісти досліджують від часу виникнення банківської системи. Значний внесок у розробку теорії податкового регулювання доходів банків здійснили А. Сміт, Д. Рікардо, К. Маркс, Дж. Мілль, А. Гікс, Дж. Кейнс та ін [2].

Комерційні банки акумулюють надлишкові кошти суб'єктів ринку та скеровують їх у ті галузі, де існує дефіцит ресурсів. Вони виступають фінансовими посередниками в процесі перерозподілу тимчасово вільних коштів. Метою їх господарської діяльності є максимізація прибутку.

Прибуток банку залежить від багатьох чинників, серед яких виділимо екстенсивні (розширення бізнесу, збільшення обсягів залучених коштів, наданих кредитів) та інтенсивні (скорочення витрат, збільшення продуктивності праці, зменшення кількості працівників) [2].

Банківські установи у податкових відносинах, виступають у ролі платника податків та податкового агента.

Як суб'єкти податкових відносин банківські установи є платниками більшості податків, що на загальних засадах справляються до бюджетів всіх рівнів. Одночасно, будучи посередниками між державою і платниками податків, вони здійснюють перекази податкових платежів, від своєчасності яких залежить повнота обсягів державної казни [1].

У результаті нестабільного економічного стану увага до оподаткування банків дуже зросла, оскільки оподаткування банків прямо впливає на чистий фінансовий результат їх діяльності, завдяки цьому збільшуються витрати банків. Одним із аргументів підвищення податкового навантаження на банки є приховування прибутків та уникнення оподаткування за допомогою різних схем та методів. Тому перед податковою наукою постало завдання розробити ефективні методи протидії махінаціям [2].

Система оподаткування ґрунтується на принципах стабільності, обов'язковості, соціальної справедливості при визначенні та утриманні податків, зборів і внесків.

Вплив інструментів податкового механізму на фінансову діяльність банку може бути опосередкованим і прямим. По-перше, на продуктивний ряд банківських послуг впливають методи і ставки оподаткування клієнтів банку, тобто на вибір пріоритетних напрямів діяльності банку опосередковано впливає система оподаткування суб'єктів господарювання й фізичних осіб.

По-друге, система оподаткування самого банку як суб'єкта господарювання прямо впливає на його фінансові результати, обсяги власних фінансових ресурсів, собівартість продуктів і послуг банку [3].

Кожен податок, збір та обов'язковий платіж має самостійний об'єкт оподаткування, який визначається чинним податковим законодавством [4]. Об'єкт оподаткування повинен бути стабільним, чітко визначеним, мати безпосереднє відношення до платника податку.

Об'єктом оподаткування комерційних банків є наступні операції: факторингові, трастові операції; послуги щодо здачі в оренду майна; послуги щодо зберігання документів і цінностей; послуги щодо транспортування готівки, грошей, інкасації; послуги щодо доручень, надання гарантій та видачі інших зобов'язань за третіх осіб; послуги зв'язку, крім послуг, пов'язаних з операціями за рахунками клієнтів; послуги з підготовки кадрів та підвищення кваліфікації; консультаційні, правові, аудиторські, експертні, посередницькі, брокерські послуги [3].

Основними податками та обов'язковими платежами, які сплачують банки є: податок на прибуток підприємств, податок на доходи фізичних осіб, єдиний соціальний внесок, податок на нерухоме майно та ін.

Найбільш питому вагу серед сплачуваних банками податків та платежів займають:

- податок на прибуток - основною метою діяльності банків є отримання прибутку, то комерційні банки є платниками податку на прибуток на рівні з іншими підприємствами та організаціями України;

- збори на оплату праці, що підлягають оподаткуванню: витрати на виплату основної і додаткової заробітної плати, інших видів заохочень і виплат, виходячи з тарифних ставок; премій, заохочень [3].

Отже, банківські установи в податкових відносинах займають вагоме місце, оскільки сплачують валову частку коштів до бюджету. Регулювання фінансової діяльності банку стосується як клієнтів банку (опосередкований вплив), так і безпосередньо самого банку (прямий вплив).

Оподаткування банківських операцій негативно впливає на подальше функціонування банків, тому доцільно було б переглянути перелік операцій, внести зміни до податкового законодавства та надавати пільги та підтримку з боку держави.

ЛІТЕРАТУРА:

1.Клюско Л. А. Оподаткування банківської діяльності в Україні та основні напрями його вдосконалення. Науковий вісник НАДПІС України. 2014. URL: <http://fkd.org.ua/article%20/viewFile/28913/25917> (дата звернення 18.11.2019 р.).

2. Сербина О. Г. Вплив оподаткування на дохідність і напрями розвитку банківської діяльності. Національний лісотехнічний університет України. URL : <file:///C:/Users/User/Downloads/vpliv-opodatкуванняa-nadohidnist-i-napryami-rozvitku-bankivskoyi-diyalnosti.pdf> (дата звернення 18.11.2019 р.).

3. Старостенко Г. Г. Податкове регулювання банків в умовах становлення інформаційного суспільства. Електронний фаховий журнал «Ефективна економіка» 2016 URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2449> (дата звернення 19.11.2019 р.).

4. Poltorak A.S, Tusova. N.O. Directions of improvement of methodical tools for assessing the state of financial security of Ukraine/ Ekonomichnyj forum. №2. P. 224-330.

Annotation: Identified the local population in various ways. The economic that made a significant contribution to tax regulatory economic institutions is highlighted. Factors that should be in business enterprises are disclosed. The special tools that worked at this enterprise are explored. Generalized taxes and employees that carry the share of medium-sized distributed banks.

Key words: bank, incometax, fees, taxburden, taxregulation.

МЕТОДИ НАРАХУВАННЯ ПДВ

Кириленко А.В.,

здобувач вищої освіти обліково – фінансового факультету,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Лагодієнко Н.В.,

канд.екон.наук, доцент кафедри обліку і оподаткування,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Розкрито суть податку на додану вартість. Досліджено методи розрахунку податкових зобов'язань з податку на додану вартість. Висвітлено переваги переходу до адитивних методів обрахунку ПДВ. Досліджено низку причин та противників переходу до адитивних методів розрахунку ПДВ. Узагальнено методи визначення дати сум податкових зобов'язань та дати права на податковий кредит із ПДВ.

Ключові слова: нарахування, перша подія, ПДВ, розрахункові операції.

Податок на додану вартість – це непрямий податок, що є частиною новоствореної вартості, яка утворюється на кожному етапі виробництва або обігу, його сума входить до ціни продажу товару (роботи, послуги) і сплачується кінцевим споживачем. Головне завдання ПДВ – обмежити надлишок товарів у виробництві.

Масштабна база оподаткування гарантує надійні та регулярні надходження до державного бюджету. Впроваджені ставки податку пом'якшують розрахунок та контроль фіскальних органів щодо своєчасної та правильної сплати ПДВ. Його стягнення з робіт, послуг, товарів слугує наслідком чіткого розподілу податкового тягаря між усіма суб'єктами господарювання [1].

У міжнародній практиці використовується декілька методів визначення дати виникнення податкових зобов'язань і дати виникнення права на податковий

кредит. З погляду бухгалтерського обліку існує чотири варіанти розрахунку зобов'язань з ПДВ, зокрема:

- прямий адитивний (балансовий метод) - передбачає застосування податкової ставки до попередньо визначеної величини доданої вартості, яка розраховується шляхом додавання її складових елементів (сума прибутку та фонд оплати праці);

- прямий метод віднімання - передбачає застосування податкової ставки до попередньо визначеної величини доданої вартості. При цьому додана вартість розраховується як різниця між виручкою від реалізації продукції та матеріальними затратами, які були понесені в процесі її виробництва;

- непрямий адитивний метод - передбачає визначення суми ПДВ, яка підлягає сплаті до бюджету шляхом додавання суми податків, розрахованих по окремих складниках доданої вартості;

- непрямий метод віднімання (кредитний) - передбачає визначення суми ПДВ, що підлягає сплаті до бюджету як різниці між сумою податкових зобов'язань, яка виникла в результаті реалізації товарів (робіт, послуг), та сумою податкового кредиту, яка була сплачена постачальникам матеріальних ресурсів, що були спожиті в процесі господарської діяльності. Саме він набув найбільшого поширення як у світовій практиці, так і в Україні, адже він має суттєві переваги порівняно з іншими методами, зокрема:

- відсутня необхідність розрахунку доданої вартості під час обчислення податкового зобов'язання, що значно спрощує процедуру обчислення суми ПДВ, що підлягає сплаті до бюджету;

- необхідність обов'язкового документального супроводу операцій із купівлі-продажу товару [2].

Проте застосування кредитного методу є складним. Існують дискусії щодо доцільності переходу до адитивних методів обрахунку ПДВ. Переваги такого переходу О.М. Голик обґрунтовує наступним чином:

- кількісне визначення доданої вартості, створеної кожним структурним підрозділом економіки країни;

- попередження зростання цін на величину стягнутого ПДВ;
- значне обмеження можливості фальсифікації первинних документів, використання схем «оптимізації» та інших форм ухилення від виконання податкових зобов'язань;
- зменшення витрат на адміністрування ПДВ, так як при визначенні його податкової бази використовуються ті ж документи, бухгалтерські операції, що й для податку на прибуток.

Проте існують противники переходу до адитивних методів розрахунку ПДВ. Зокрема, Б.Г. Маслова вважає даний перехід недоцільним через низку причин, а саме:

- податок стимулює зменшувати величину доданої вартості шляхом зменшення витрат на заробітну плату, оскільки виробники не зацікавлені у зниженні іншої складової доданої вартості – прибутку;
- адитивний спосіб справляння податку не стимулює керівників підприємства вкладати засоби в оновлення фондів та підвищувати технічний рівень виробництва, в результаті чого можливе зниження темпів росту суспільного виробництва;
- складність та не вигідність застосування методу через несинхронну зміну цін на продукцію, що придбається та реалізовується [3].

Методи визначення дати сум податкових зобов'язань та дати права на податковий кредит із ПДВ, які використовуються під час обліку ПДВ у міжнародній практиці є:

- метод нарахувань (передбачає, що датою виникнення податкових зобов'язань визнається дата поставки товарів, а дата виникнення податкового кредиту – дата отримання товарів);
- касовий метод (визнання дати податкових зобов'язань і податкового кредиту полягає в тому, що податкові зобов'язання та право на податковий кредит із ПДВ виникають лише після отримання чи списання грошових коштів) [2].

В податковому обліку в Україні використовується правило першої події або касовий метод.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Луценко Д. В. Бюджетне відшкодування ПДВ для підприємств: проблеми та шляхи його удосконалення [Електронний ресурс] / Д. В. Луценко // Студентська конференція. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/67527/1/Lutsenko_Biudzhethne_vidshkoduvannia_PDV.pdf.

2. Білобровенко Т. В. Методи визначення податкових зобов'язань та податкового кредиту з ПДВ: вітчизняний та зарубіжний досвід [Електронний ресурс] / Т. В. Білобровенко, М. І. Кітченко // Національна економіка, інтелект ХХІ. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2017/2017_4/8.pdf

3. Уллубієва К. К. Методи обчислення ПДВ: обліковий аспект [Електронний ресурс] / К. К. Уллубієва // Міжнародний збірник наукових праць – Режим доступу до ресурсу: <file:///C:/Users/User/Downloads/51964-105294-1-PB.pdf>.

***Annotation:** the essence of value added tax is disclosed. Methods for calculating value added tax liabilities are explored. The advantages of switching to additive methods of VAT calculation are outlined. A number of reasons and opponents of the transition to additive methods of VAT calculation have been investigated. Generalized methods for determining the date of tax liability and entitlement to a tax credit with VAT.*

***Key words:** accrual, first event, VAT, settlement operations.*

СТРАХУВАННЯ ЯК МЕТОД ЗНИЖЕННЯ РИЗИКІВ

Кіона А.С.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Мікуляк К. А.,

асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

У роботі розкрито необхідність здійснення страхування суб'єктами підприємницької діяльності, охарактеризовано методи страхування залежно від розподілу відповідальності за ризик між сторонами страхових відносин.

***Ключові слова:** страхування, ризики, хеджування, методи страхування.*

Найбільш важливим і найбільш розповсюдженим прийомом зниження ступеня ризику є страхування ризику, оскільки масштабні економічні ризики забезпечуються захистом за допомогою зовнішнього страхування. Страховий захист таких ризиків забезпечують страховики, що залучають кошти страхувальників і використовують їх для відшкодування понесених ними збитки при виникненні певних обставин [2].

Сутність страхування ризиків виражається в тому, що суб'єкт підприємницької діяльності готовий відмовитися від частини своїх доходів, аби уникнути ризику, тобто він готовий заплатити за зведення ступеня ризику до мінімуму [2].

Дослідженням особливостей страхування, як методу зниження ризиків займалися у своїх працях вітчизняні науковці, до числа яких належать: В. Д. Базилевич [1], С. С. Осадець [2], В. І. Фисун [3] та ін.

Частково роль профілактики економічних ризиків може взяти на себе внутрішнє страхування ризиків (самострахування), здійснюване в рамках самого підприємства. Самострахуванням є створення страхувальником особистих страхових фондів за рахунок регулярних відрахувань, тобто, своєрідною децентралізованою формою створення натуральних і грошових страхових фондів безпосередньо юридичними і фізичними особами [2]. Страхування у традиційному розумінні слова, полягає в акумулюванні фінансових ресурсів підприємства з метою відшкодування їм витрат від ризику в майбутньому. Воно має на меті забезпечити страховий захист суб'єкта підприємницької діяльності у вигляді повного або часткового відшкодування втрат, заподіяних ризикованими ситуаціями [3].

Ми погоджуємося з думкою В.Д Базилевича [1], що уникнення економічних ризиків є хеджуванням. Однак фінансові директори багатьох компаній віддають перевагу вибіркового хеджуванню. Якщо вони вважають, що курси валют чи процентні ставки зміняться не справедливо для них, то вони хеджують ризики, а якщо рух буде на їх користь – залишають ризик непокритим [1].

Розподіл ризику між учасниками страхових відносин також є дієвим способом його зниження. Він полягає або в розподілі ризику між учасником і виконавцем проекту, або між продавцем і покупцем. Відносини між учасником і виконавцем проекту в більшості випадків засновані на договірних умовах. Тому при укладенні договору заздалегідь обумовлюються всі штрафні санкції, які будуть застосовані до підрядника за невиконання ним договірних зобов'язань. Тим самим ризик буде розподілений між учасниками договору і деяким чином компенсовано.

Методи страхування поділяються в залежності від розподілу відповідальності за ризик між сторонами страхових відносин:

- методи повного страхування, які покривають весь конкретний ризик, тобто максимально можливий збиток обраного класу страхових подій;
- методи часткового страхування, що обмежує відповідальність страховика, залишаючи частину ризику страхувальнику.

У практиці страхування при визначенні частки ризику, відповідальність за яку несе страховик чи страхувальник, застосовують термін «утримання ризику».

Отже, головним елементом формування системи економічного захисту для суб'єкта підприємницької діяльності стає передбачення та превентивність у випередженні можливих загроз, що призводять до кризового стану та загрожують діяльності з використанням послуг страховиків.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Базилевич В. Д. Страхування. URL: <http://textbook.com.ua/starahova-sprava/1473453245> (дата звернення 20.09.2019).
2. Осадець С. С. Страхування. URL : <http://studentbooks.com.ua/content/view/137/43/> (дата звернення 12.10.2019).
3. Фисун В. І. Страхування / Фисун В.І. URL : http://p-for.com/book_380.html.
4. Фориншурер URL : <https://forinsurer.com/news/18/09/25/36260> (дата звернення 19.09.2019).
5. Сіренко Н. М. Інноваційний розвиток аграрного сектора економіки в контексті глобалізації та євроінтеграції URL: <https://clck.ru/EqsZN>. (дата звернення 17.11.2019).

Annotation: *The paper reveals the need for insurance business entities, describes the methods of insurance, depending on the distribution of liability for risk between the parties to insurance relations.*

Key words: *insurance, risks, hedges, methods of insurance.*

МЕТОДИ ПОДАТКОВОГО ПЛАНУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Коротунова А.Г.,

здобувач вищої освіти обліково – фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Лагодієнко Н.В.,

канд.екон.наук, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Розкрито суть методів податкового планування суб'єктів господарювання, що дає можливість їх використання для організації й здійснення управління податковим потенціалом підприємства.

Ключові слова: методи, планування, ефективність, податкове навантаження.

У сучасних умовах однією з основних проблем збитку українськими підприємствами є несвоєчасність і неточність у визначенні своїх податкових зобов'язань, податкового навантаження та прибутку. За умови здійснення податкового планування суб'єктами господарювання можна уникнути збитку та підвищити ефективність їх виробництва.

Функціонування українських підприємств в ринкових умовах на фоні існуючих економічної, політичної та соціальної криз сприяє впровадженню та розвитку оптимальних підходів до процесу планування суб'єктів господарювання.

Методи податкового планування суб'єктів господарювання – це прийоми та способи, що застосовують в процесі та оптимізації різних видів зобов'язань підприємства перед бюджетами різних рівнів та позабюджетними фондами. До методів податкового планування на підприємстві відносять схеми оптимізації та мінімізації податкових платежів підприємства, а також використання пільг. Проте, схеми податкового планування та пільги – це інструменти реалізації концепції податкового планування на підприємстві, а поняття методу є більш широким.

До загальних методів податкового планування відносять розрахунково-аналітичний, нормативний, мікробалансів, графоаналітичних залежностей,

матрично-балансовий, статистичні, економіко-математичного моделювання. Такі методи використовують для реалізації всіх функцій управління господарсько-фінансовою діяльністю підприємства. Тому дані методи стосуються податкового планування суб'єкта господарювання досить опосередковано, отже не варто розподіляти методи на загальні та спеціальні, а виходячи з основного призначення податкового планування, зосередитись на тих, які використовують для мінімізації та оптимізації податкового навантаження на підприємство [1].

Розрахунково-аналітичний метод використовується в коригуванні основних показників під зміни внутрішніх і зовнішніх факторів. У податковому плануванні застосовується при розрахунку податкових зобов'язань підприємства, визначенні сум податкових платежів у проектах податкового планування шляхом коригування вихідних показників проекту під прогнозні зміни податкового законодавства [2].

Нормативний метод у податковому плануванні використовується на стадії розрахунку податкового тягаря підприємства, податкових платежів у проектах податкового планування й дає змогу визначити суми податкових платежів на підставі чинних ставок і баз оподаткування.

Метод мікробалансів полягає у створенні бухгалтерської моделі господарсько-фінансової ситуації шляхом складання бухгалтерських кореспонденцій і визначення на їх основі проекту податкового планування з оптимальними показниками [3].

Метод графоаналітичних залежностей ґрунтується на побудові графічної або аналітичної залежності фінансового результату підприємства від одного або декількох найважливіших складових балансу й виборі на основі даних залежностей проекту податкового планування з оптимальними показниками.

Застосування матрично-балансового методу ґрунтується на тому, що баланс підприємства записується у вигляді матриці, потім послідовно підбираються й записуються в матрицю показники господарських операцій по альтернативних проектах податкового планування й вибирається проект з

оптимальними показниками. Застосовується на стадії вибору проекту податкового планування з оптимальними показниками.

Статистичні методи мають широкий спектр застосування в податковому плануванні. Зокрема на основі використання різних методів статистичного аналізу (факторного, кореляційно-регресійного аналізу й т. п.) виділяються основні фактори, які впливають на розмір податкового зобов'язання підприємства. Статистичні методи застосовуються також при розрахунку ефективності заходів податкового планування, зокрема при проведенні аналізу динаміки податкових платежів, розрахунку показників виконання бюджету податків тощо.

Методи економіко-математичного моделювання ґрунтуються на математичній побудові й описі моделі досліджуваного об'єкта, яким у податковому плануванні виступають альтернативні варіанти оподаткування [4].

Отже, податкове планування є шляхом оптимізації і збільшені грошових платежів до бюджету. Ефективність системи податкового планування значною мірою залежить від методів, які використовуються в процесі оптимізації оподаткування окремим суб'єктом господарювання. Для досягнення максимального прибутку підприємствам необхідно гармонійно поєднувати методи податкового планування, що дасть змогу максимально повно використати усі законні способи оптимізації оподаткування і зменшенні податкових зобов'язань.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Білоіван О.В. Податкове планування підприємницької діяльності/ О.В.Білоіван // Економіка та підприємство. 2012.– С.339.
2. Єлісеєв А. Податкове планування та планування податкових платежів / А. Єлісеєв , А. Загородній // Податкове планування. – 2001. – 1. С. 7-8.
3. Поддєрьогін А. М., Черненко В. К. Корпоративне податкове планування у фінансовому управлінні підприємством // Фінанси України.– 2011.– № 4.– С. 47 – 54.
4. Меліхова Т.О. Удосконалення методів аналізу податкового навантаження господарської діяльності підприємств. Наукові праці КНТУ. Економічні науки. 2010. Вип. 17. С. 248–255.

***Annotation:** The essence of methods of tax planning of economic entities is disclosed, which makes it possible to use them for organizing and managing the tax potential of the enterprise.*

***Key words:** methods, planning, efficiency, tax burden.*

РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ

Кулаковська А.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Лункіна Т.І.,

д-р екон.наук, доцент кафедри фінансів,

банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Досліджено розвиток міжнародного фінансового ринку та розподіл грошово-кредитних ресурсів між державами, регіонами, галузями та окремими суб'єктами бізнесу.

***Ключові слова:** розвиток, фінансовий ринок, грошово-кредитні ресурси.*

За допомогою міжнародного фінансового ринку відбувається розподіл грошово-кредитних ресурсів між державами, регіонами, галузями та окремими суб'єктами бізнесу, збалансовується світовий попит і пропозиція на грошові кошти та капітал.

Проблеми міжнародного фінансового ринку досліджуються науковцями, серед яких: Л. Алексеєнко, А. Гальчинський, А. Демківський, Г. Дроняєва, Ю. Коваленко, З. Луцишин, С. Маслова, А. Мокій, В. Сиденко, В. Федосов, А. Філіпенко та інші.

Так, група авторів О. Рогач, О. Мозковий, С. Юрій, В. Федосов досліджують світовий фінансовий ринок через систему відносин, систему ринків, механізм балансування попиту на капіталу, частину ринку позичкових капіталів; сукупність посередників [5, С. 29].

У своїх працях Л. Красавіна вважає, що світовий фінансовий ринок є складовою структури міжнародного ринку позикових капіталів і також розглядає його як єдність грошового ринку і ринку капіталів, включаючи емісію операцій з цінними паперами на єврофінансовому ринку [3, С. 10].

Варто відмітити, що у сучасній світовій практиці не існує єдиного методу структуризації світового фінансового ринку. В умовах постійного розвитку світового фінансового ринку, його трансформації, урізноманітнення фінансових інструментів та інститутів, поділ на категорії все частіше носить абстрактний характер. Складність визначення сутності світового фінансового ринку пов'язана з наявністю багатьох підходів до його класифікації.

В останні роки міжнародний фінансовий ринок є глобальною системою акумулювання вільних фінансових ресурсів та надання їх за принципами ринкової конкуренції, він перетворився в найважливіше джерело фінансових ресурсів, став визначальним фактором господарського життя всіх без винятку країн світу.

Міжнародний фінансовий ринок із притаманною йому системою фінансово-кредитних інститутів та відповідною для них інфраструктурою – це середовище, в якому концентруються і розподіляються фінансові ресурси між окремими країнами. У світі склався цілодобово діючий міжнародний ринковий механізм, який є ефективним інструментом управління міжнародними фінансовими потоками [2, С. 13].

За допомогою міжнародного фінансового ринку відбувається акумуляція та перерозподіл тимчасово вільних фінансових ресурсів між населенням (домогосподарствами), суб'єктами господарювання та державою через систему фінансових інститутів за допомогою попиту та пропозиції, трансформується в інвестиційний капітал та спрямовується на розширення та модернізацію діючого капіталу, а також забезпечується економічний зміст. Розвинутий, ефективно працюючий міжнародний фінансовий ринок стимулює зростання обсягів виробництва товарів та послуг, формує позитивні соціальні зміни у суспільстві.

Отже, міжнародний фінансовий ринок є глобальною системою акумулювання вільних фінансових ресурсів та надання їх позичальникам із різних країн на принципах ринкової конкуренції. На сьогодні цей ринок набув величезних масштабів і перетворився на одне з найважливіших джерел

фінансових ресурсів, став визначальним фактором господарського життя у всіх країнах світу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Міжнародні фінанси: підручник / За ред. О. І. Рогача. К. : Либідь, 2003.
URL : https://pidruchniki.com/1414011364487/finansi/mizhнародniy_finansoviy_rinok_yogo_harakteristika.

2. Теорія фінансів : підручн. за ред. В. М. Федосова, С.І. Юрія. К. : ЦУЛ, 2010. 576.

3. Петрашко Л. П. Міжнародні фінанси : навч.-метод. посіб. для самоств. вивч. дисц. К. : КНЕУ, 2003. 221 с.

***Annotation:** The development of the international financial market and the distribution of monetary resources between countries, regions, industries and individual business entities are investigated.*

***Key words:** development, financial market, monetary resources.*

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ САНАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Лященко Н. В.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Попова Ю.С.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Баришевська І.В.,

канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів,

банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Досліджено термін «фінансова санація» й особливості становлення фінансової санації підприємства.

***Ключові слова:** фінансова санація, підприємство, становлення.*

Термін санація суб'єктів господарювання тісно пов'язаний з такими категоріями як банкрутство та неплатоспроможність. Ці питання розглядали ще наші пращури, зокрема у Київській Русі в разі настання кризової ситуації законодавство надавало можливість боржнику виправити дану ситуацію. У «Руській Правді» [1] Ярослава Мудрого зазначено, що «коли банкрутство купця

станеться через нещасливу пригоду, а не через його недбалість, тобто коли потоне корабель або пропаде товар під час війни чи від вогню, то кредитор не вправі вимагати свої гроші негайно, взяти його в неволю чи продати; купець може сплачувати свої борги частками, бо шкода – з Божої волі, а він сам не винен; а от коли купець втратить своє майно внаслідок пияцтва, або вдавшись до карних справ, або через власну безпорадність, то вже воля кредитора – дати йому «прольонгату» або продати його разом з усім майном» [1].

У сучасній Україні вітчизняні дослідники виділяють чотири етапи формування відносин фінансової санації та банкрутства. Перший етап розпочався 1991 р. з ухвали базових законів: «Про підприємництво», «Про цінні папери і фондову біржу», «Про банки і банківську діяльність» [3]. Другий етап був пов'язаний з ухваленням Закону України «Про банкрутство» № 2343-XII від 14 травня 1992 р. Третій етап (1994 - 1997 рр.) дав змогу підготувати та ухвалити закон у новій редакції. Четвертий етап розпочався 1999 р. з набуттям чинності Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» № 784-XIV від 30 червня 1999 р. [3].

У Законі «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» виділяють поняття «санація» і «досудова санація». «Санація – система заходів, що здійснюються під час провадження у справі про банкрутство з метою запобігання визнанню боржника банкрутом та його ліквідації, спрямована на оздоровлення фінансово-господарського становища боржника, також задоволення в повному обсязі або частково вимог кредиторів шляхом кредитування, реструктуризації підприємства, боргів і капіталу та зміну організаційно-правової та виробничої структури боржника» [2].

Законом визначено два шляхи відновлення платоспроможності боржника:

- санація до порушення справи про банкрутство (досудова санація);
- санація при порушенні провадження у справі про банкрутство [5].

«Досудова санація – система заходів щодо відновлення платоспроможності боржника, які може здійснювати власник майна боржника, інвестор, з метою запобігання банкрутству боржника шляхом реорганізаційних,

організаційно-господарських, управлінських, інвестиційних, технічних, фінансово-економічних, правових заходів відповідно до законодавства до початку порушення провадження у справі про банкрутство» [5]. Судова і досудова санація, незважаючи на схожість завдань, мають певні переваги і недоліки, які представлені на рис. 1.

Рисунок 1 – Переваги та недоліки досудової і судової санації суб'єктів господарювання

Джерело: побудовано авторами за даними [5,4]

Санація повинна проводитись лише після порушення справи про банкрутство, зауважимо, що у цьому контексті обмежується використання способів підтримки потенційно життєздатних підприємств, особливо враховуючи, що це твердження йде всупереч меті системи регулювання неспроможності підприємств — забезпеченні стійкості і поступального розвитку економіки.

Фінансова санація є багатогранним поняттям, що розглядається в контексті оздоровлення та реалізується лише у фінансовій формі за допомогою фінансових

інструментів не тільки у процесі судового провадження, але і у варіанті досудового вирішення проблеми неплатоспроможності суб'єкта господарювання [2].

Фінансове регулювання відбувається, з одного боку, через стимулювання одних сегментів економічної системи шляхом концентрації в них фінансових ресурсів, а з іншого - через стримування інших сегментів на основі обмеження обсягу вступників у них фінансових ресурсів. Таким чином, фінансове регулювання - це вплив на економічні та соціальні процеси, спрямоване на запобігання можливих або усунення наявних диспропорцій, забезпечення розвитку передових технологій і соціальної стабільності, шляхом концентрації фінансових ресурсів в одних сегментах ринку та обмеження зростання обсягу фінансових ресурсів у інших [5].

Крім цього, зазначимо, що на будь-якому нормально функціонуючому підприємстві завжди проходять організаційні зміни, проте класифікувати їх як санаційні заходи воно не зможе, не маючи відповідних підстав для їх застосування. Також необхідно зауважити, що коли є ознаки “захворювання” на підприємстві, навряд чи можна його називати “здоровим”, а профілактичні заходи — ефективними при хворобі. Вважаємо, що процедура санації повинна застосовуватись не лише на етапі глибокої кризи, а й на більш ранній стадії при порушенні стабільної діяльності підприємства.

Отже, на нашу думку, санація – це комплекс взаємопов'язаних заходів, спрямованих на запобігання банкрутству суб'єкта господарювання і підтримку його діяльності шляхом: відновлення платоспроможності і ліквідності в короткотерміновому періоді, прибутковості і визначеного рівня конкурентоспроможності – у довготерміновому періоді за підтримки всіх зацікавлених суб'єктів. Наведене тлумачення санації, на відміну від існуючих, суттєво полегшує та розширює розуміння її економічного змісту та є основою для подальшого дослідження. Складна економічна ситуація в Україні, погіршення фінансового стану суб'єктів господарювання вимагають постійного перегляду законодавчої та нормативно – правової бази у сфері банкрутства.

Важливе значення для удосконалення вітчизняного законодавства має вивчення та імплементація зарубіжного досвіду у сфері регулювання відносин неспроможності, що дозволить сформувати ефективний механізм фінансового оздоровлення підприємств–боржників.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Білоконь Т. М. Санація підприємств: організаційно-економічний механізм: [монографія]. В.: ВНТУ, 2010. 152 с.
2. Мартиненко В. М. Джерела фінансування санації промислових підприємств. URL: <http://archive.nbuv.gov.ua> [дата звернення: 10.09.19].
3. Пепа Т. В. Управління фінансовою санацією підприємств: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 440 с.
4. Полторак А. С. Антикризова стратегія та її місце в системі антикризового управління промисловим підприємством. Економіка і управління. К.: 2017. № 3.
5. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 14. 05. 1992 № 2343-ХІІ. . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2343-12> [дата звернення: 16.09.19].
6. Штангрет А. М. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навчальний посібник. Л.: Українська академія друкарства, 2010. 337 с.

***Annotation:** The term «financial rehabilitation» and peculiarities of formation of financial rehabilitation of the enterprise are investigated.*

***Key words:** financial rehabilitation, entrepreneurship, formation.*

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Сіваченко А.В.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Лункіна Т.І.,

д-р екон.наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Досліджено сучасний стан та перспективи розвитку банківської системи України. Запропоновано реалізацію заходів щодо стабілізації банківської системи України.

***Ключові слова:** розвиток, банківська система, фінансовий ринок.*

Однією з найважливіших складових фінансового ринку України є її банківська система, яка, завдяки її стабільності та розвиненості, повинна

забезпечувати розвиток національної економіки. Головне завдання банківського сектора полягає у перерозподілі фінансових ресурсів у пріоритетні галузі економіки, суб'єктами якого виступає населення, господарства та безпосередньо держава. Комерційні банки відіграють провідну роль у розвитку країни через концентрацію основної маси фінансових ресурсів шляхом спрямування кредитних потоків в ефективні галузі економіки. Варто відмітити, що 90% усіх фінансових послуг в Україні припадає саме на банківський сектор. Проте, існують певні фактори, які ускладнюють його умови функціонування, а саме високий рівень інфляції та низький рівень інвестиційної активності, скорочення виробництва, політична ситуація в країні тощо.

Дослідженню різних аспектів функціонування банківської системи України присвячено праці багатьох вчених та практиків, до яких належать: Т. М. Болгар, С. А. Кузнецової, В. І. Міщенко, А.М. Мороз, С. В. Науменкової, Л. О. Примостки, З. С. Пестовської, Н. Г. Слав'янської, Р. І. Тиркало та інші.

Протягом останніх декілька років банківська система України перебуває у кризовому стані, причиною є низький рівень національної економіки, нестача довгострокових банківських ресурсів, нерівномірність у банківських балансах та неефективна діяльність монетарного регулятора, кінцевим результатом, якої є суттєва девальвація гривні. У звіті «Глобальний індекс конкурентоспроможності 2019 р.» з 141 держави Україна займає 136 позицію за показником «Фінансова система», 131 місце – за показником «Надійність банків» та 131 місце – за показником «Інфляція» [4].

Щодо кількості банківських установ в Україні, то станом на 1.01.2019 р. кількість комерційних банків України становила 77, що на 56% менше, ніж у 2008 році. У 2014 р. на теренах України спостерігалася найвища кількість комерційних банків – 180, та починаючи з наступного року їх кількість почала стрімко знижуватися [2].

Аналізуючи сучасний стан банківської системи України доцільно зазначити низку проблем та факторів, що стримують розвиток вітчизняного

банківського сектора. Найбільш значними проблемами сучасної банківської системи України є:

- високий рівень недовіри до банківських установ;
- негативна політична ситуація в країні;
- девальвація національної грошової одиниці – гривні;
- зростання цін на кредитні ресурси в країні;
- низька якість кредитного портфеля комерційних банків;
- низький рівень управління ризиками банків тощо [1].

З метою стабілізації банківської системи України необхідно дотримуватися заходів, спрямованих на: диверсифікацію банківських активів, впровадження нових депозитних програм, підвищення рівня капіталізації банківського сектора шляхом залучення додаткового акціонерного капіталу, удосконалення процедур санації, реорганізації та ліквідації банків, виконання та дотримання нормативів НБУ, що регулюють діяльність банківських установ, створення умов для залучення інвестицій у вітчизняну банківську систему в межах, що не створюватимуть суттєвих фінансових ризиків [3].

Реалізація запропонованих заходів дозволить мінімізувати вплив негативних факторів на банківську діяльність у короткостроковій перспективі та створить умови для прискореного розвитку банківської системи України у майбутньому.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Золотарьова О. В., Галаганов В.О. Сучасний стан та перспективи розвитку банківської системи України // Проблеми економіки та політичної економії. 2017. № 1. С. 83-98. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pepe_2017_1_5.
2. Кількість банків в Україні URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/count/>.
3. Пурій Г. М. Сучасний стан та перспективи розвитку банківської системи України/ Фінансовий простір. 2017. №3 (27). С. 41-45.
4. The Global Competitiveness Report 2019 URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf.

Annotation: The current state and prospects of development of the banking system of Ukraine are investigated. Implementation of measures to stabilize the banking system of Ukraine is proposed.

Key words: development, banking system, financial market.

ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В РОЗВИНЕНИХ КРАЇНАХ

Чужинова Н.І.,

здобувач другого рівня освіти обліково-фінансового факультету

Гостєва Т.В.,

здобувач другого рівня освіти обліково-фінансового факультету

Прокончук Н.В.,

здобувач другого рівня освіти обліково-фінансового факультету,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Боднар О.А.,

канд.екон.наук, асистент кафедри фінансів,

банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Досліджено питання розвитку системи регулювання фінансових ринків в зарубіжних країнах. Підкреслено виняткову роль ринків фінансових послуг як механізму залучення та ефективного перерозподілу наявних фінансових ресурсів. Окреслено основні напрями подальшого розвитку регулювання внутрішнього ринку фінансових послуг з урахуванням світових тенденцій.

Ключові слова: *ринок фінансових послуг, фінансовий ринок, фондовий ринок, цінні папери, регулювання, фінансові установи, фінансові інструменти, колективні інвестиції.*

Ринок фінансових послуг в Україні переживає сьогодні досить складний період. Зважаючи на проблеми розвитку ринків фінансових послуг в Україні, актуальність вивчення зарубіжного досвіду регулювання сфери фінансових відносин зростає з метою пошуку ефективних інструментів державної фінансової політики.

Теоретичним і практичним аспектам щодо нормативно-правового регулювання ринку фінансових послуг в Україні та європейських країнах присвячено наукові праці вітчизняних і закордонних вчених [1-5]. Проте залишається актуальним вивчення законодавчо-нормативної бази розвинених країн з питань регулювання ринку фінансових послуг за умов сучасних ринкових відносин з метою їх адаптації в Україні.

В наш час ринок фінансових послуг знаходиться в зоні особливих державних інтересів, оскільки він не тільки дає можливість міжсекторного переливання капіталу, але й безпосередньо впливає на фінансову безпеку

держави. Внутрішній ринок фінансових послуг повинен зробити якісний прорив у своєму розвитку, щоб забезпечити економіку країни додатковим фінансуванням. Уповільнення розвитку ринку фінансових послуг перешкоджатиме інноваційному розвитку України та подальшому економічному розвитку в довгостроковій перспективі [1].

Порівнявши досвід різних країн, виокремимо три основні моделі нагляду за функціонуванням ринку фінансових послуг: модель, яка передбачає концентрацію наглядових функцій у центральному банку (традиційна модель, типова для Нідерландів); модель, що передбачає функціонування конкретного спільного державного наглядового органу (Австрія, Великобританія, Німеччина, Данія, Швеція, Угорщина, Латвія); модель, що поєднує елементи першої та другої моделі (США, Франція, Італія, Португалія, Фінляндія, Чехія, Польща, Словаччина, Словенія, Литва).

Аналіз функціонування світових ринків фінансових послуг показує, що процес регуляції є головним питанням на сучасній фазі міжнародного фінансового розвитку. Тому, можна зазначити, що забезпечення ринку фінансових послуг необхідними ресурсами та забезпечення їх доступності та ефективності – головний пріоритет його розвитку. Розглянемо законодавчо-нормативне забезпечення ринку фінансових послуг на прикладі різних країн.

Ринок фінансових послуг США є однією з найцікавіших та специфічних економічних систем. Ключовою особливістю фінансового сегменту економіки США є відсутність єдиного фінансового нагляду та важлива роль інституцій інфраструктури у функціонуванні фондового ринку та колективних інвестиційних схем [2].

Щодо регулювання ринків фінансових послуг в Європейському Союзі, то орієнтиром для більшості промислово розвинених країн є діючі економічні стандарти, що містяться в директивах, з регулювання ринків фінансових послуг країн-членів ЄС.

Слід зазначити, що гармонізація законодавства країн-членів ЄС допомагає усунути адміністративні перешкоди для вільного руху капіталу з однієї країни в

іншу. Регулятори ЄС адаптують законодавство до нових тенденцій та усувають перешкоди для розміщення цінних паперів за кордоном, а також діяльність іноземних емітентів та професійних учасників на національних ринках. Особливу увагу слід приділити моделям ринку фінансових послуг у провідних державах-членах ЄС. До них відносяться Франція, Німеччина та Великобританія. Також цікавим є фінансове законодавство Нідерландів.

Зважаючи на економічні зміни за кордоном, внутрішній ринок фінансових послуг потребує подальшого розвитку, зокрема шляхом поступового узгодження національного законодавства з вимогами ЄС.

Законодавство України виділяє трьох основних регуляторів на ринку фінансових послуг, а саме Національний банк України, Національну комісію з цінних паперів та фондових ринків та Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. Проте, існує недостатня узгодженість політики та підходів до роботи наглядових органів, що необхідно для побудови єдиної ефективної системи моніторингу ринку фінансових послуг.

Аналізуючи досвід інших країн, бачимо, що для покращення стану функціонування ринку фінансових послуг України, необхідно: створити мегарегулюючий орган для вирішення проблем координації; розширити взаємодію зі світовими фінансовими ринками та їх учасниками, що зробить національний ринок більш конкурентоспроможним; розширити коло іноземних інвесторів, впроваджуючи новітні технології та ефективний перерозподіл фінансових ресурсів у короткостроковій перспективі та спрямовуючи грошові потоки на розвиток вітчизняної економіки; зміцнити відносини на рівні національних фінансових установ у межах ЄС; розробити нові механізми правового регулювання фондового ринку, ринку спільних інвестицій та фінансування проектів; посилити вимоги щодо платоспроможності та ліквідності учасників фінансового сектору; забезпечити податкове стимулювання та гармонізувати системи оподаткування інструментів фінансового сектору (посилаючи на досвід країн).

Отже, внутрішній ринок фінансових послуг за підтримки фінансових нагляду та уряду буде служити ефективним механізмом мобілізації та перерозподілу вільного капіталу, а також провідною ланкою фінансових інновацій за умови використання досвіду розвинених країн.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Макаренко І. О. Стійкий розвиток ринку похідних фінансових інструментів України: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.08 . Суми, 2017. URL : http://uabs.edu.ua/images/stories/sc_autoref/2017_02_ken.pdf.
2. Лютий І. О., Дрозд Н. В. Вплив держави на ринок фінансового капіталу ЄС / Фінанси ЄС. 2018. № 8. С. 63-723.
3. Малютін О.К. Оцінка фінансового сектору та його значення в економічному розвитку ЄС / Фінанси ЄС. 2018. № 3. С.92-100.
4. Марена Т. В. Сучасні комплексні методики оцінки рівня конкурентоспроможності фінансових ринків / Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Економіка. 2019. Вип. 5. С. 44 – 49.
5. Боднар О. А. Особливості нормативно-правового забезпечення державного управління розвитком сільських територій // Електронне наукове фахове видання «Глобальні та національні проблеми економіки». Випуск № 4. — 2015 р. URL : <http://global-national.in.ua/issue-4-2015/12-vipusk-4-berezen-2015-r/534-bodnar-o-a-osoblivosti-normativno-pravovogo-zabezpechennya-derzhavnogo-upravlinnya-rozvitkom-silskikh-teritorij>.

Annotation: *The issue of regulation system development in foreign countries is investigated. Stresses the exceptional role of financial services markets as a mechanism for attracting and effectively redistributing available financial resources. The basic directions of further development of regulation of the internal market of financial services are considered in the light of global trends.*

Key words: *financial services market, financial market, stock market, securities, regulation, financial institutions, financial instruments, collective investment.*

СУЧАСНІ ПОГЛЯДИ НА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Шишпанова Н.О.,

канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів,

банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Досліджено питання управління фінансами страхових компаній України. Визначено, що управління фінансами є невід'ємною складовою її загального менеджменту, оскільки дозволяє ефективніше вирішувати економічні та фінансові цілі. Відмічено, що одним із пріоритетних завдань управління фінансами страхової компанії на сучасному етапі розвитку

страхового ринку України є забезпечення фінансової стійкості та надійності. Обґрунтовано, що фінансова надійність виявляється у ступеню довіри з боку споживачів страхових послуг. Зважаючи на це, запропоновано розширити межі використання репутаційно-іміджевого підходу у взаємодії системи фінансової стабільності страхової компанії із зовнішніми користувачами.

Ключові слова: *фінанси; фінанси страхових компаній, управління фінансами страхових компаній.*

Управління фінансами є невід’ємною складовою загального менеджменту страхової компанії, оскільки дозволяє ефективніше вирішувати економічні та фінансові цілі. Конкуренція зумовлює фінансовий менеджмент українських страхових компаній до інтенсивних пошуків нових витоків довгострокових конкурентних переваг [2]. Тому обґрунтування пропозицій щодо удосконалення управління фінансами страхових компаній України на основі врахування сучасної ситуації, що склалася на ринку страхових послуг країни набуває особливо актуального значення.

Питання управління фінансами страхових компаній стали предметом наукового дослідження таких вітчизняних учених як: В. В. Биковський, В. П. Братюк, І. Ю. Кисільова, Н. Г. Нагайчук, В. М. Олійник, Н. В. Ткаченко, Г. В. Чернова, Л. В. Шірінян та ін.

Збільшення конкурентних переваг, розширення страхового поля, забезпечення збалансованості страхового портфеля, підвищення якості страхових продуктів неможлива без налагодженої системи управління фінансами страхової компанії [1]. Саме формування системи управління фінансами страхових компаній дає змогу приймати ефективні стратегічні фінансові рішення з позиції комплексного взаємовпливу зовнішнього ринкового і внутрішньоорганізаційного середовища компанії.

Завданнями фінансової діяльності страхових компаній є: фінансове забезпечення всіх напрямів діяльності страховика і насамперед страхової діяльності; досягнення необхідного розміру результативних показників діяльності страхової організації; виконання фінансових зобов’язань перед страхувальниками, власниками, бюджетом та державними цільовими фондами, кредиторами, інвесторами та ін.; мобілізація фінансових ресурсів в обсязі, необхідному для збільшення власного капіталу та фінансування подальшого

розвитку страховика; забезпечення ефективного та цільового розподілу і використання фінансових ресурсів; пошук резервів збільшення доходів, прибутку, а також підвищення рентабельності та платоспроможності страхової компанії [3].

Вважаємо, що одним із пріоритетних завдань управління фінансами страхової компанії на сучасному етапі розвитку страхового ринку України є забезпечення фінансової стійкості та надійності. Причиною падіння ефективності діяльності страхових компаній, що призводить до їх банкрутств і ліквідацій є зниження рівня довіри користувачів фінансових продуктів і послуг до фінансових установ. Вважаємо, що фінансова надійність виявляється у ступеню довіри як з боку споживачів страхових послуг (надання відповідної послуги та її кваліфікованого супроводу, своєчасна виплата та відсутність прихованих умов і т.д.), так й з боку держави (впевненість у веденні добросовісного бізнесу, сумлінність страховика як платника податків і активного учасника вітчизняного фінансового ринку).

Наразі спостерігається зниження довіри користувачів страхових продуктів і послуг до страхових компаній, що є основною причиною падіння ефективності діяльності страхових компаній, що призводить до банкрутств і ліквідацій. В економічній ситуації, що склалася нині на вітчизняному фінансовому ринку, прийняття рішення щодо обрання страхової компанії для користування її послугами відбувається наявними та потенційними клієнтами на основі інформації про неї, її репутацію та імідж на фінансовому ринку. Зважаючи на це, доцільно запропонувати розширити межі використання репутаційно-іміджевого підходу у взаємодії системи фінансової стабільності страхової компанії із зовнішніми користувачами [4].

Отже, у ході проведеного дослідження нами було виявлено, що у економічній ситуації, яка склалася нині на вітчизняному фінансовому ринку, прийняття рішення щодо обрання страхової компанії для користування її послугами відбувається наявними та потенційними клієнтами на основі інформації про неї, її репутації та іміджу. Зважаючи на це, пропонуємо

управління системою економічної надійності страхових компаній здійснювати на основі побудові партнерської взаємодії системи фінансової стійкості страхової компанії із зовнішніми стейкхолдерами. Оцінювання зовнішніми стейкхолдерами фінансової надійності страхової компанії базується на інформації, що є загальнодоступною та оприлюднюється професійними учасниками фінансового ринку або самостійно, або при сприянні рейтингових агентств, саморегулювальних організацій на ринках фінансових послуг, державних регуляторів, що також належать до зовнішніх стейкхолдерів. Таким чином, транспарентність або інформаційна відкритість фінансових установ є обов'язковою умовою для отримання зовнішніми стейкхолдерами об'єктивної і достовірної оцінки рівня їх фінансової стабільності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Доманчук А.І. Формування системи управління фінансами страхових компаній. Причорноморські економічні студії. 2018. Вип.30-2. С.60-67
2. Нагайчук Н. Г. Теоретичні підходи до визначення змісту поняття «фінанси страхових організацій». Інвестиції: практика та досвід. 2010.№11. С. 32-35.
3. Світлична О.С., Сташкевич Н.М. Управління фінансами страхових організацій: навч. посіб. Одеса : Атлант. 2015. 258 с.
4. Шишпанова Н.О. Репутаційно-іміджевий підхід в управлінні фінансами страхових компаній / Н.О. Шишпанова / ModernEconomics. – 2019. – №17. – С.252-257.

Annotation: *The issues of financial management of insurance companies of Ukraine are investigated. It is determined that financial management is an integral part of its overall management, because it allows you to better meet economic and financial goals. It is noted that one of the priority tasks of financial management of an insurance company at the present stage of development of the Ukrainian insurance market is to ensure financial stability and reliability. It is substantiated that financial reliability is manifested in the degree of trust on the part of consumers of insurance services. In view of this, it is proposed to expand the limits of the use of the reputation and image approach in the interaction of the financial stability of the insurance company with external users.*

Key words: *finance; finance of insurance companies, financial management of insurance companies.*

TRANSFORMATION OF THE FINANCIAL SYSTEM OF UKRAINE

Amit Kumar Goel,
Assistant Professor,
Department of Commerce & Business Management
Integral University,
Lucknow, India

The beginning of 2014 Ukraine witness the huge financial and Economic Crises, which creates the need of reforms in the financial system of Ukraine for the sustainable development of financial market. The goal of the reform is to create a financial system capable of supporting sustainable economic development by effectively redistributing financial resources in economy by creating a genuine market competitive environment based on EU standards. This article outlines key processes in the Ukrainian reforms during 2014 and describes the cooperation of Ukraine with the European Union and international organizations in the field of financial support and reforms. The main goal of the article is to present the situation in various spheres of the country's development, but it is also an attempt to present a wider perspective on both the achievements and shortcomings in the process of reforms.

Key words: Economic Crises, Financial System, Economic Reforms.

Introduction: The reform of the financial sector covers 52 different areas, from liberalizing capital flows, improving the protection of creditor and consumer rights, ensuring sustainable development of cashless payments, financial technologies, and the insurance market to providing tax incentives for the development of the financial sector and enhancing its infrastructure.

The fundamental principles below underlie the reform:

- approximating regulation of the Ukrainian financial market to EU rules and standards;
- liberalizing financial markets and joining the EU's internal market of financial services;
- balancing economic interests by creating a market-driven competitive environment;
- independence and performance of regulators, risk-based supervision;
- transparency and high standards of disclosure by financial sector participants and regulators;
- responsibility and trust between financial sector participants and regulators;

- integrity of the financial system, comprehensive protection of creditor, consumer, and investor rights.

What had been achieved till now in past 3 years?

Key results of three years of reforms in the financial sector:

- galloping inflation curbed. Now it is controlled and proceeds according to NBU forecasts;
- transparency of the banking system improved (disclosure of ultimate beneficial owners);
- the banking sector develops steadily and generates profits;
- currency regulation significantly mitigated (by adopting the *Law On Foreign Currencies and Foreign Exchange Transactions*);
- conditions created for FinTech development;
- a system launched for remote customer identification to simplify remote access to financial services (Bank ID);
- creditor rights protection enhanced (by adopting the *Law On Creditor Rights Protection*);
- transparency provided for the creation of supervisory boards of state-owned banks (introduction of corporate governance in progress, the Independent Directors School created);
- NBU loan register launched;
- modernization, consolidation, and development of the stock exchange, settlement, and clearing infrastructure of capital markets secured;
- NBU internally transformed;
- electronic document flows introduced for banks (the Paperless project)

The reform concerns all segments of the financial sector — banking, non-bank financial institutions, capital markets.

To make the reform effective, thorough changes are required:

- **financial sector regulators** — reinforcing the institutional capacity of regulatory bodies and the Individual Deposit Insurance Fund and creating conditions

required for effective supervision and impact, increasing the robustness of the country's financial system, growing its credit and investment potential;

- **financial sector participants** (of different forms of ownership) — getting rid of "ballast" and troubled institutions, improving financial robustness and solvency of participants, restoring and strengthening trust in market players, encouraging development, transparency, and competition in all segments, providing for the equality of financial sector participants.

References:

1. <https://www.kmu.gov.ua/en/reformi/ekonomichne-zrostannya/reforma-ta-rozvitok-finansovogo-sektoru>
2. Marianna Greta & Mieczysław Pakosz “Ukrainian Economic Reforms: Current Status and Perspectives in the Face of Competition on European Union Markets”, in Comparative Economic Research. Central and Eastern Europe 19(2)

***Анотація:** На початку 2014 року Україна стає свідком величезної фінансово-економічної кризи, яка спричиняє потребу реформ у фінансовій системі для сталого розвитку фінансового ринку. Мета реформи - створення фінансової системи, здатної підтримувати сталий економічний розвиток шляхом ефективного перерозподілу фінансових ресурсів в економіці, шляхом створення справжнього ринкового конкурентного середовища на основі стандартів ЄС. У цій статті викладено основні процеси в українських реформах протягом 2014 року та описано співпрацю України з Європейським Союзом та міжнародними організаціями у сфері фінансової підтримки та реформ. Основна мета статті - представити ситуацію в різних сферах розвитку країни, але це також спроба представити більш широку перспективу як досягнень, так і недоліків у процесі реформ.*

***Ключові слова:** економічні кризи, фінансова система, економічні реформи.*

СЕКЦІЯ 4

«АКТУАЛЬНІ НАПРЯМИ СУСПІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ»

СОЦІАЛЬНИЙ РИЗИК: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

Кормишкін Ю.А.,

*д-р екон. наук, генеральний директор групи компаній «ПАЕК»,
м. Миколаїв, Україна*

Чебан Ю.Ю.,

*канд. екон. наук, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Окреслено природу виникнення й існування соціального ризику, його визначення, основні види, особливості в аграрному виробництві. Запропоновано доповнення класифікації видів соціального ризику.

Ключові слова: *соціальний ризик, соціально-економічні відносини, соціально-економічні інтерес, витрати.*

Соціальний захист є частиною соціальної політики держави, є невід'ємною функцією будь-якої держави. Сукупність інструментів, способів, стимулів соціального захисту та соціального обслуговування складають фінансовий механізм, який поряд із розвитком соціально-економічних відносин набуває нових форм і методів. Вони потребують дослідження та удосконалення у контексті конкретних ситуацій. Водночас, фінансовий механізм соціального страхування у системі соціального захисту супроводжується певною низкою соціальних ризиків. До основних таких ризиків відносять низькі соціальні видатки держави, дефіцит відтворення людського капіталу тощо. У такому контексті є необхідність вивчення факторів та рівня зменшення впливу соціальних ризиків з боку держави та підприємства-роботодавця, на долю якого припадає значна частка соціальних виплат.

Питання вивчення природи та змісту соціальних ризиків досліджені Н. Надрагою, О. Прийменко, С. Синчук, Н. Топішко та іншими. Водночас постає необхідність у вивченні соціальних ризиків в аграрному секторі, що має свої характерні особливості та фактори зменшення їх впливу.

Більшість соціальних ризиків практично не підлягають прогнозуванню, що підтверджено двома складовими – вірогідність настання події та обсяг нанесеної шкоди. Для зменшення або нівелювання впливу таких ризиків, необхідно вивчати та обґрунтовувати їх природу, джерела, інтенсивність впливу, запобігання наслідків та інші кількісні та якісні характеристики. Невід’ємним поняттям щодо соціального ризику є поняття межі ризику. Як правило, це межа між допустимим рівнем ризику на основі мінімальних соціальних стандартів та рівнем абсолютної безпеки. Зазначені поняття є змістовно насиченими, а, тому, й достатньо складними для обчислення.

Отже, під соціальним ризиком, як правило, розуміють прояв несприятливих наслідків для процесу нормального відтворення робочої сили у разі настання певних випадкових подій. Соціальні ризики утворюють взаємодію чотирьох змін (демографічна ситуація, ринок праці, рівень добробуту, соціальні взаємозв’язки) або видів (економічні, фізіологічні, виробничі, демографічні), які за умови аграрного господарювання мають більш значний вплив на показники діяльності й життєдіяльності, та потребують врахування більшої кількості факторів для нівелювання такого впливу, ніж в інших галузях та на інших територіях, що викликано специфікою діяльності аграрних підприємств. До того ж, соціальні ризики є традиційними та нетрадиційними, що також впливає на їх значення та роль у сучасних соціально-економічних відносинах та соціально-економічних інтересах аграрних підприємств.

Серед основних ознак соціальних ризиків виділяють:

- загальність – певна ситуація, через яку погіршується стан або умови, що впливають на всіх членів суспільства. Наприклад, економічна криза;
- неминучість – проблема, якої повною мірою уникнути неможливо, та виникає необхідність зробити наслідки мінімальними. Наприклад, екологічна або природно-стихійна криза;
- відповідальність – має бути окреслена щодо всіх можливих суб’єктів – від держави до підприємства;

– масштабність – ситуація, за якої бездіяльність за напрямом впливу зменшення соціальних ризиків та збільшення його у масштабах, викликає виникнення соціальної, політичної, та інших видів нестабільності [1, с.125; 2, с.72; 3, с.56].

До перерахованих вище загальноприйнятих ознак соціальних ризиків ми пропонуємо додати наступні ознаки:

– територіальність – проблема, яка виникає на певній території, й потребує вирішення саме на цій території силами соціального захисту держави та суб'єктів господарювання. Наприклад, підвищення тарифів;

– гендерність – проблема, яка має вірогідність охопити лише певне населення, наприклад, вагітних жінок або жінок, які мають дітей віком до трьох років;

– форма – ризик, у результаті якого виникає матеріальна незабезпеченість, соціальна незахищеність, небезпека життю, небезпека залишитись без освіти тощо.

Саме тому одним із соціальних завдань держави є забезпечення роботи надійного механізму нейтралізації, пом'якшення, усунення перерахованих ризиків і несприятливих впливів та прозорого механізму соціального страхування у системі соціального захисту.

Соціальна спрямованість політики держави не може бути виключно соціальним або політичним явищем, оскільки є повністю економічно виправданою стратегією розвитку суспільства. На всіх рівнях підсилюється роль людини як головної ланки будь-якого господарюючого суб'єкта. Саме тому особливого значення набувають підвищення продуктивності праці, розвиток людського капіталу, ефективність організації виробництва.

Сформована система державного соціального захисту, як система управління соціальними ризиками, і спрямована на встановлення мінімальних гарантій в суспільстві, не може і не повинна у повному обсязі вирішувати завдання з ефективної організації праці на підприємстві. Водночас, на рівні підприємства може мати місце компенсація працівникам витрат за умови

настання несприятливих подій. Соціально-відповідальні підприємства сприймають це як можливість мотиваційних заходів задля підвищення ефективності виробництва.

Усвідомлення витрат на управління соціальними ризиками на всіх рівнях економіки як фактора досягнення конкурентної переваги можливе тоді, коли буде встановлено кількісне й якісне співвідношення між зміною соціальних показників (таких як показник травматизму, захворюваності, плинності кадрів тощо) на підприємстві, що впливають на сукупність непрямих витрат, і витратами на управління соціальними ризиками. У цьому випадку можна буде розглядати витрати на управління соціальними ризиками не як додаткові витрати на соціальні потреби, а як інвестиції в головний фактор виробництва – людський капітал.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Надрага В. І. Соціальні ризики: сутність, аналіз, можливості впливу : монографія / НАН України, Ін-т демографії та соц. дослідж. ім. М. В. Птухи. – Київ : Сердюк В. Л., 2015. – 329 с.
2. Надрага В. І. Оцінка соціальних ризиків: проблеми вибору методології та інструментарію / В. І. Надрага // Фінанси України. – 12. – 2013. – С. 70-77.
3. Синчук С. М. Теорія соціального ризику за правом соціального забезпечення / С. М. Синчук // Право України. – 2003. - № 3. – С. 55-59.

Annotation: *The nature and origin of social risk, its definition, main types, features in agrarian production are outlined. It is proposed to supplement the classification of types of social risk.*

Key words: *social risk, socio-economic relations, socio-economic interest, costs.*

СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ (НА ПРИКЛАДІ РАДСАДІВСЬКОЇ ОТГ)

Лівандовська О.А.,

здобувач другого рівня освіти факультету менеджменту,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Ключник А.В.,

д-р екон. наук, професор, завідувач кафедру
публічного управління та адміністрування і міжнародної економіки,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Систематизовані напрями впливу підприємництва на розвиток об'єднаних територіальних громад. Визначені основні проблемами для розвитку підприємництва у Радсадівській ОТГ. Обґрунтовані стратегічні напрями розвитку підприємницької діяльності в Радсадівській об'єднаній територіальній громаді.

Ключові слова: об'єднана територіальна громада, підприємництво, стратегічні напрями, стратегічні цілі, соціальне підприємництво.

Актуальність питання розвитку підприємницької діяльності посилюється в контексті формування та розвитку об'єднаних територіальних громад України. Адже саме підприємства є бюджетоутворюючими, забезпечують робочі місця і конкурентоспроможну заробітну плату, сприяють відновленню інфраструктури громади тощо.

Слід зазначити, що для підприємництва територіальна громада – не лише місце розташування підприємства, а й середовище життєдіяльності його теперішніх і потенційних працівників, споживачів, інвесторів. Саме тому підприємці розуміють, що не можна побудувати успішну компанію без успішної громади. Допомагаючи громаді, підприємець фактично закладає підґрунтя для розвитку власної справи в майбутньому.

У грудні 2016 р. процес децентралізації та волевиявлення мешканців зацікавлених громад призвів до появи Радсадівської об'єднаної територіальної громади (далі – Радсадівська ОТГ), до складу якої увійшли Радсадівська, Кіровська та Козирська сільські ради. Об'єднання відбувалося у відповідності до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [1].

Розвиток Радсадівської ОТГ базується на Стратегії розвитку Радсадівської сільської ради як об'єднаної громади на 2018-2020 роки [2], забезпечуючи реалізацію трьох стратегічних її цілей: Стратегічна ціль 1 «Економічний розвиток громади, як аграрно-промислового та туристичного центру»; Стратегічна ціль 2 «Створення комфортних умов життєдіяльності громади»; Стратегічна ціль 3 «Створення та розвиток сучасної системи управління об'єднаної громади».

У 2018 р. було досягнуто ряд позитивних результатів, а саме :Стратегічна ціль №1 «Економічний розвиток громади, як аграрно-промислового та туристичного центру»; Стратегічна ціль №2 «Створення комфортних умов життєдіяльності громади»; Стратегічна ціль №3 «Створення та розвиток сучасної системи управління об'єднаної громади».

Основними проблемами для розвитку підприємництва у Радсадівській ОТГ є: відсутність інструментів фінансової підтримки підприємництва і складність доступу до коштів для розвитку бізнесу; недостатність інформаційної підтримки підприємців; відсутність зведеної інформації по земельних ділянках і приміщеннях, які можна використовувати для ведення підприємницької діяльності; незадовільний стан інженерно-технічних мереж; недостатній рівень туристичної промоції громади; транспортна інфраструктура (низька якість доріг).

Проведений аналіз середовища та підприємницької діяльності суб'єктів Радсадівської об'єднаної територіальної громади дав можливість визначити стратегічні орієнтири розвитку підприємництва в досліджуваній громаді.

Вважаємо, що одним з перших стратегічних напрямів розвитку підприємницької діяльності в Радсадівській ОТГ є розробка Дорожньої карти розвитку підприємництва (умовна назва сукупності об'єктивно необхідних дій та кроків, послідовності подолання перешкод і рубежів, що ведуть до досягнення поставленої мети).Заходи Дорожньої карти повинні бути взаємопов'язані зі Стратегією розвитку Радсадівської сільської ради як об'єднаної громади на 2018-2020 роки. Основні складові цієї карти обґрунтовані нами у рамках цього розділу.

Створення реєстру активів громади передбачає збір та розміщення у вільному доступі інформації про вільні земельні ділянки для оренди, визначені місця для розміщення ТС. Це дасть змогу забезпечити прозоре використання активів громади з метою рівних умов та здорової конкуренції.

Відкриття Центру надання адміністративних послуг а також створення консультаційного центру для підприємців дасть можливість отримати фахові консультації підприємцями громади.

Також доцільним буде і розміщення посилання на Державний інфо-сервіс StartBusinessChallenge, який надає покрокові інструкції з детальною інформацією про дозвільні документи, що необхідні для реєстрації бізнесу.

Мінекономрозвитку та Офіс ефективного регулювання (BRDO) розробили «онлайн АРВ» – унікальний інструмент, що дозволяє державним службовцям та бізнесу проводити аналіз регуляторного впливу нормативно-правових актів не лише якісно та ефективно, а й значно скорочує часові витрати на його проведення.

Одним із інноваційних підходів розвитку підприємництва є впровадження коворкінгу на базі 4 загальноосвітніх навчальних закладах із загальною кількістю учнів – 353 особи.

Коворкінг — це колективний офіс, що включає в себе відкритий простір з закріпленими та незакріпленими місцями, приватні офіси та пропонує усі зручності для комфортної роботи.

В Радсадівській ОТГ має місце кадровий дефіцит фахівців з економічними навичками. Вони гостро потребують спеціалістів із проектного менеджменту, бізнес-планування, регіональних публічних фінансів, електронного урядування, GR, а також спеціалістів, які знаються на законодавстві про децентралізацію.

Вважаємо, за доцільним також утворити Клуб громадського діалогу. Його започаткування на засадах партнерства між підприємцями та представниками місцевої влади дасть можливість почути один одного та рухатися задля продуктивного розвитку бізнесу в правильному напрямку.

Як вже зазначалось, для бізнесу територіальна громада – не лише місце розташування підприємства. Передусім, це середовище життєдіяльності його теперішніх і потенційних працівників, споживачів, інвесторів. Саме тому підприємці розуміють, що не можна побудувати успішну компанію без успішної громади.

Одним із заходів реалізації інформаційної компанії «Купуй Радсадівське – залишай податки в громаді» є розвиток винного туризму. Це спеціалізований вид туризму, пов'язаний з ознайомленням з історією, технологією та культурою споживання алкогольних напоїв у Радсадівській ОТГ та дегустацією алкогольних напоїв безпосередньо у ПАТ «Радсад». ПАТ «Радсад» є лідером в Миколаївській області та в Україні з виробництва винограду, плодів, виноматеріалів та вин.

Вважаємо, що одним з факторів, який вплине на активізацію підприємництва у Радсадівській ОТГ є започаткування конкурсу «Бюджет участі», який надасть можливість кожному жителю брати участь в розподілі коштів місцевого бюджету через створення проектів для покращення ОТГ та/або голосування за них.

Ваважаємо за доцільним також створити і довідник підприємств Радсадівської громади, щоб мати можливість просувати підприємства, в тому числі на міжнародному рівні.

Допомогу у розвитку соціального підприємництва суб'єкти господарювання Радсадівської ОТГ можуть отримати, прийнявши участь у Програмі соціального інвестування WNISEF, яка розробила механізм пільгового кредитування соціальних підприємств, який реалізується спільно з комерційними банками-партнерами, а саме з Ощадбанком України та Кредобанком.

Програма «Соціальне підприємництво» надає можливість підприємствам малого бізнесу та фізичним особам – підприємцям, які в рамках своєї діяльності забезпечують реалізацію соціальних проектів та ініціатив або вирішують певні

соціальні проблеми незахищених верств населення, отримати кредит у національній валюті за ставкою від 5% до 10% річних.

Отже, стратегічними напрямками розвитку підприємництва в Радсадівській об'єднаній територіальній громаді [2] є: створення реєстру активів громади; створення консультаційного центру для підприємців; створення на сайті Громади окремий розділ «Підприємцям» та розміщення посилання на Державний інфо-сервіс StartBusinessChallenge [3] та «онлайн АРВ»; впровадження коворкінгу на базі 4 загальноосвітніх навчальних закладах [4]; започаткування навчальних гуртків; утворення Клубу громадського діалогу; проведення Всеукраїнського студентського професійного творчого конкурсу проектів «Територіальний розвиток громад в Україні»; започаткування конкурсу «Бюджет участі»; будівництво цеху з виробництва пелетів-гранул з відходів виноградарства (виноградна лоза), як альтернативного джерела для опалювання комунальних закладів громади; розвиток винного туризму [5], залучення інвестицій, написання грантів; сприяти розвитку соціального підприємництва.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» № 157-VIII від 05.02.2015 р. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.
2. Виконавчий комітет Радсадівської сільської ради «Стратегія розвитку Радсадівської сільської ради, як об'єднаної громади на 2018-2020 роки».
3. Державний інфо-сервіс. [Електронний ресурс] // StartBusinessChallenge. – Режим доступу : <https://sbc.regulation.gov.ua/>.
4. [Електронний ресурс] // Коворкінг. – Режим доступу : <https://andcards.com/uk/blogs/shcho-takie-kovorkingh>.
5. [Електронний ресурс] // ПАТ «Радсад». – Режим доступу : <http://www.radsad.com>.

Annotation: *Systematic directions of influence of entrepreneurship on development of united territorial communities. The main problems for the development of entrepreneurship in the Radsadov ATG are identified. Strategic directions for business development in Radsad United Territorial Community are substantiated.*

Key words: *integrated territorial community, entrepreneurship, strategic directions, strategic goals, social entrepreneurship.*

ВИНИКНЕННЯ ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Олейніченко К. О.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Бурковська А.В.,

канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Досліджується виникнення процесів глобалізації в сучасному світі. Було виділено основні етапи глобалізації в Україні.

Ключові слова: глобалізація, етапи глобалізації, глобалізаційні процеси.

Наприкінці ХХ ст. світ зазнав якісно нових змін, які певною мірою трансформували соціальну, політичну, економічну та державно-управлінську системи світу, в результаті чого процеси глобалізації, з якими пов'язувалися причини злиденності, екологічної кризи та вибух міжнародного тероризму, стали визначальними для долі сучасного людства [1]. Проте цим процесам, безумовно, передувала низка історичних та соціально-економічних факторів [1].

На думку учених, однією з передумов виникнення сучасних процесів глобалізації є початок зародження так званих глобальних форм співіснування людства. Х.Колумб, Ф.Магеллан, В.да Гама, Дж.Кук та інші мореплавці XVI-XVIII ст. досліджували економічні та політичні інтереси Іспанії, Португалії та Великобританії, що й стало однією з передумов формування глобальної свідомості людства [1].

Більшість дослідників сьогодні переконані в тому, що основними визначальними факторами виникнення процесів глобалізації є розвиток економіки, науки та техніки, які і визначають відповідний рівень історичної динаміки. Проте, на думку А.С.Колеснікова [2], деякі країни, потрапляючи у залежність до інших країн світу, через слабку економіку всеодно лишаються самотніми цивілізаціями. Тому для високорозвинених країн світу, які мають потужну економіку, науку та технології глобалізаційні процеси працюють на

користь їх національного розвитку. Прикладом збереження такої цивілізаційної самобутності в умовах глобалізації є Індія та Китай, які свого часу потрапили у залежність від західної цивілізації [2].

Розглянемо основні етапи глобалізації в нашій країні (рис.1)

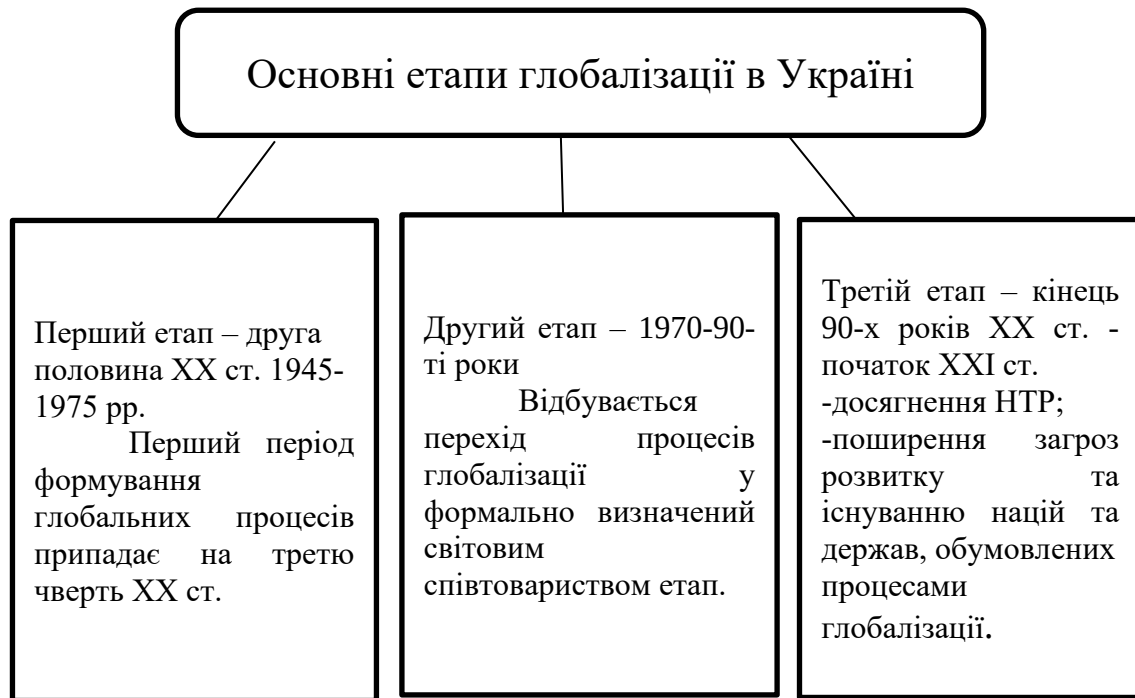

Рисунок 1 – Основні етапи глобалізації в Україні

Джерело: складено автором на основі [3]

На період кінця 90-х років XX ст. - початку XXI ст. припадає фінансова криза, яка стала результатом впровадження відповідних форм глобального господарювання, а також початок нового історичного періоду розвитку України [3]. Саме в цей історичний період глобалізація набула могутніх наукових позицій та неабиякої практичної значущості, оскільки охарактеризувала собою так званий, по-перше, дисбаланс між розвиненими та нерозвиненими регіонами і, по-друге, проблеми розвитку навздогін, вестернізацію та навіть націоналізацію [3]. Виникнення їх спричинене закінченням холодної війни, коли колишній світоустрій поступово змінився новою міжнародною системою – глобалізацією, яка прямо або опосередковано впливає на внутрішню політику, економіку всіх країн, а також на їх зовнішньополітичний курс [3]. Можна відзначити, що глобалізація перетворюється на форму суспільної свідомості і оформлюється в єдину домінуючу культуру, яка веде до гомогенізації людства [3].

Таким чином, глобалізація є внутрішньо суперечливим процесом, так як відкриває нові можливості і загострює існуючі або породжує нові проблеми, пов'язані з механізмами відтворення суспільного життя і стабільності системи міжнародних відносин.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Шишков Ю. Глобалізація - ворог чи союзник країн, що розвиваються? Світова економіка і міжнародні відносини. 2010. № 4. С. 3-14 (дата звернення 26.11.2019)
2. Колесніков А.С. Філософська компаративістика і діалог культур. Росія і Грузія: діалог і спорідненість культур. 2010. С. 198-244 (дата звернення 26.11.2019)
3. Глобалізація у сучасному світі. URL: <http://academy.gov.ua> (дата звернення 26.11.2019)

Annotation: *The emergence of globalization processes in the modern world is investigated. The main stages of globalization in Ukraine were highlighted.*

Key words: *globalization, stages of globalization, globalization processes.*

ОСОБЛИВОСТІ ЗАПОВНЕННЯ ТЕНДЕРНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Пісоченко Т. С.,

канд. екон. наук, асистент кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Почебут Н.С.,

головний бухгалтер ПОП «Вікторія» Новобузького району
Миколаївська область, Україна

Розглянуто особливості проведення публічних закупівель в Україні за допомогою електронної системи ProZorro. Детально розглянуто вимоги щодо проведення публічної закупівлі, порядок заповнення тендерної документації під час проведення закупівлі.

Ключові слова: *публічні закупівлі, тендерна документація, тендерна пропозиція, договір про закупівлю, електронна система закупівель, предмет закупівлі*

Публічні закупівлі, які нещодавно для нашої країни були чи не найбільш тіньовою системою, одними з перших потребували належного регулювання. Адже боротьба з корупцією – це те, що дає позитивний результат для країни в цілому. Тому Міністерством економічного розвитку і торгівлі України було прийнято рішення розробити електронний портал системи ProZorro, яка

дозволила та допомогла б тримати всю інформацію про закупівлі у відкритому, публічному вигляді та доступі. Тепер будь-який громадянин України, а не тільки учасник тендерів чи торгів, може слідкувати за чесністю та прозорістю державних закупівель.

Впровадження електронної системи ProZorro, з одного боку, зменшує корупцію, а з іншого – підвищує ефективність закупівель. Закупівля проводиться відповідно до договору про закупівлю, договір про закупівлю – це договір, що укладається між замовником і учасником за результатами проведення процедури закупівлі та передбачає надання послуг, виконання робіт або набуття права власності на товари. Забезпечення виконання договору про закупівлю – це надання забезпечення виконання зобов'язань учасника перед замовником за договором про закупівлю. Згідно договору про закупівлі визначається предмет закупівлі, відповідно до норм закону предмет закупівлі – це товари, роботи чи послуги, що закуповуються замовником у межах єдиної процедури закупівлі, щодо яких учасникам дозволяється подавати тендерні пропозиції або пропозиції на переговорах (у разі застосування переговорної процедури закупівлі). Предмет закупівлі визначається замовником у порядку, встановленому Уповноваженим органом.

З використанням електронної системи закупівель ProZorro замовник здійснює процедуру публічних закупівель. Данна система є загальнодоступною та гарантує недискримінацію, рівні права та доступ під час реєстрації всім зацікавленим особам, обмін і збереження інформації гарантує непорушність даних про учасників, їхні пропозиції під час проведення процедури закупівлі та конфіденційність до моменту розкриття тендерних пропозицій.

За фактом отримання тендерних пропозицій електронна система закупівель повинна забезпечувати фіксацію дати та точного часу отримання цієї пропозиції та неможливість доступу будь-яких осіб до отриманих тендерних пропозицій до моменту настання дати і часу кінцевого строку подання та розкриття таких пропозицій, зазначених в оголошенні про проведення процедури закупівлі.

Під час використання електронної системи закупівель з метою подання тендерних пропозицій і здійснення їх оцінки, документи та дані створюються та подаються з урахуванням вимог Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг»[6].

Строк для подання тендерних пропозицій не може бути менше ніж 15 днів з дня оприлюднення оголошення про проведення процедури відкритих торгів на веб-порталі ProZorro.

У разі якщо оголошення про проведення процедури закупівлі оприлюднюється відповідно до норм статті 10 Закону, строк для подання тендерних пропозицій не може бути менше ніж 30 днів з дня його оприлюднення [5].

Тендерна документація безоплатно оприлюднюється замовником на веб-порталі Уповноваженого органу для загального доступу.Склад тендерної документації наведено на рисунку 1.

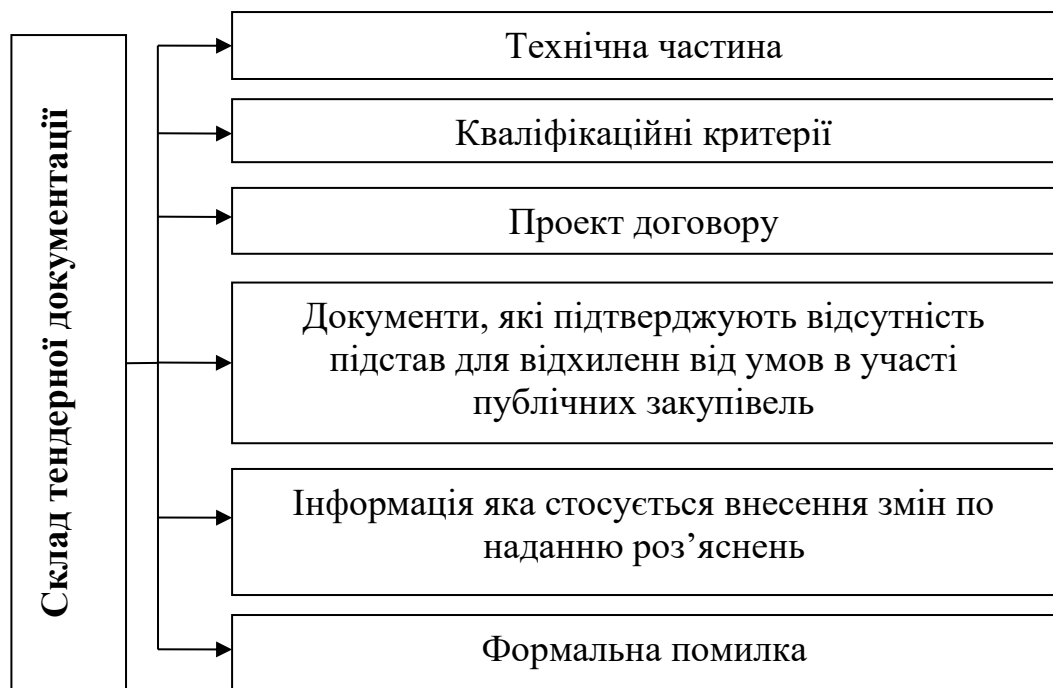

Рисунок 1 – Склад тендерної документації

Джерело: сформовано авторами на підставі [5]

Наступним блоком в тендерній документації є кваліфікаційні критерії, де замовник вимагає від учасників подання ними документально підтвердженої інформації про їх відповідність кваліфікаційним критеріям, рисунок 2

Визначені замовником кваліфікаційні критерії та перелік документів, що підтверджують інформацію учасників про відповідність їх цим критеріям, зазначаються в тендерній документації та вимагаються під час проведення переговорів з учасником (у разі застосування переговорної процедури закупівлі).

<i>Кваліфікаційні критерії</i>	<i>наявність обладнання та матеріально-технічної бази</i>
	<i>наявність працівників відповідної кваліфікації, які мають необхідні знання та досвід</i>
	<i>наявність документально підтвердженого досвіду виконання аналогічного договору</i>

Рисунок 2 – Кваліфікаційні критерії замовника

Джерело: сформовано авторами на підставі [1, 5]

Не менш важливим блком у тендерній документації є проект договору. Основна вимога до замовника полягає в тому, що замовник має оприлюднити в тендерній документації обов’язково або окремим файлом, або у складі тендерної документації, проект договору про закупівлю і вимагати від учасника:

- або заповнений і підписаний проект договору по закупівлі;
- або лист-згоду.

Проект договору, який міститься в тендерній документації повинен бути ідентичним з тим договором який буде підписуватися з учасником публічної закупівлі. Крім того, ціна пропозиції має відповідати первинній ціні вказаній в проекті договору та загальній вартості товару. Тобто договір про закупівлю укладається відповідно до норм Цивільного кодексу України та Господарського кодексу України.

Забороняється укладання договорів, що передбачають оплату замовником товарів, робіт і послуг до проведення процедур закупівель або без їх проведення.

Зміни, що вносяться замовником до тендерної документації, розміщуються та відображаються в електронній системі закупівель у вигляді нової редакції тендерної документації додатково до початкової редакції тендерної документації. Замовник разом із змінами до тендерної документації в окремому

документі оприлюднює перелік змін, що вносяться. Положення тендерної документації, до яких вносяться зміни, відображаються у вигляді закреслених даних та повинні бути доступними для перегляду після внесення змін до тендерної документації.

В тендерній документації не повинні міститися вимоги, що обмежують конкуренцію та призводять до дискримінації учасників. Замовник має право зазначити в оголошенні про проведення процедури закупівлі та в тендерній документації вимоги щодо надання забезпечення тендерної пропозиції.

Отже, проаналізувавши особливості використання системи публічних закупівель, можна відмітити, що вони спрямовані на задоволення потреб через надання державних послуг. Використання системи електронних закупівель підвищує рівень конкуренції у сфері публічних закупівель та знизить рівень корупції. Ринок відкритих даних, який започаткувала система ProZorro формує собою модель державно-приватного партнерства, яка вже встигла добре зарекомендувати себе в інших європейських країнах. Держава, в даному випадку, виступає власником даних, налаштовує доступ і правила роботи з ними, визначає правила участі в тендерах і контролює якість послуг, а постачальників визначає за результатом тендерів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Веб портал електронної системи ProZorro [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://prozorro.gov.ua>
2. Веб портал Тендерного комітету України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tenderkomitet.com.ua>
3. Веб портал Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/>
4. Гаркавюк А. Система публічних закупівель в Україні: коли все ProZorro [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/publications/2016/10/31/608226/>
5. Про публічні закупівлі [Електронний ресурс] : закон України від 25.12.2015р. № 922-VIII. – Режим доступу : http://tenderkomitet.com.ua/zakon_1
6. Про електронні документи та електронний документообіг [Електронний ресурс] : закон України від 22.05.2003 № 851-IV. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/851-15>
7. Легейда І. Публічні закупівлі в Україні. Нові можливості для польських компаній [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

Annotation: The features of public procurement in Ukraine using ProZorro electronic system are considered. The requirements for public procurement and the procedure for filling in the tender documentation during the procurement are discussed in detail.

Key words: public procurement, tender documentation, tender offer, procurement contract, electronic procurement system, subject of procurement.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ МОНІТОРИНГУ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Юношев С.Ю.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Кулаковська А. В.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Пісоченко Т. С.,

канд. екон. наук, асистент кафедри обліку і оподаткування,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Проаналізовано поняття «публічні закупівлі». Розглянуто сутність моніторингу публічних закупівель. Показані проблемні питання моніторингу публічних закупівель в контексті сьогодення.

Ключові слова: моніторинг, публічні закупівлі, замовники, моніторинговий портал, тендер, аукціон, торги.

В умовах сьогодення моніторинг закупівель функціонує з метою аналізу дотримання замовником законодавства у сфері публічних закупівель на всіх стадіях закупівлі з запобіганням порушення. Тому важко уявити покращення без повноцінного функціонування механізму здійснення публічних закупівель, який здатний забезпечити безперервну взаємодію між усіма представниками економічної системи на макроекономічному рівні.

Проблеми проведення публічних закупівель, в тому числі моніторингу, в умовах сьогодення вивчали такі вчені-економісти, як: Дуброва Я., Смиринський В., Сирцева С, Гальчинський Л., Піхорович В., Веселко І., Пісоченко Т. та інші.

Розглянемо поняття «публічні закупівлі», яке використовують у науковій літературі. Смиричинський В.В пропонує іншомовний еквівалент закупівель: прок'юремент – конкурентна система закупівлі продукції в ринковій економіці, що базується на принципах гласності проведення торгів, справедливості товарного обміну, економічності, ефективності та підзвітності обмінних операцій, обов'язковості виконання контрактних умов [2].

У працях Гальчинського Л. Ю. відображено поділ закупівлі лише на дві категорії:

- закупівлі товарів, робіт і послуг у рамках держзамовлення, тобто закупівля озброєння і спорядження військовими відомствами;
- закупівлі в рамках реалізації проектів, які фінансуються за рахунок державних коштів, тобто закупівлі, що здійснює недержавне відомство, а організація (підприємство), що одержало на визначених умовах державні кошти для реалізації проекту [3].

Законом України «Про публічні закупівлі» передбачено, що публічні закупівлі – це придбання замовником товарів, робіт і послуг за допомогою електронної системи ProZorro, у встановленому законодавством порядку [1].

Тому за допомогою системи ProZorro в аудиторів та громадського контролю з'явилася можливість спостерігати за проведенням закупівлі замовників.

Моніторинг закупівель – це аналіз дотримання замовником законодавства у сфері публічних закупівель на всіх стадіях проведення закупівлі з метою запобігання порушень.

На нашу думку моніторинг публічних закупівель означає, що державні закупівлі виступають дієвим засобом, який може забезпечити певні економічні зрушення. Окрім створення нової, більш відкритої та прозорої процедури, переведення закупівель в електронному форматі сприяє появі поряд з закупівельним процесом нового потужного середовища, яке безперебійно моніторить, спостерігає та аналізує ефективність проведення закупівель.

Підставами для проведення моніторингу закупівель можна виділити такі випадки:

- дані автоматичних індикаторів ризиків;
- публікації в ЗМІ про порушення законодавства в сфері публічних закупівель;
- інформація, отримана від громадських об'єднань, які здійснюють громадський контроль закупівель відповідно до ст. 9 Закону України «Про публічні закупівлі», публікуючи результати такого моніторингу. на моніторинговому порталі Dozorro;
- інформація від органів державної влади і місцевого самоврядування про наявність ознак порушень;
- виявлені територіальним органом Державною аудиторською службою України (ДАСУ) ознаки порушень в інформації, які оприлюднюються на електронному порталі системи ProZorro [1] .

Моніторинговий портал Dozorro.org – платформа, де кожен учасник системи (постачальник, замовник, контролюючий орган, громадскість) може дати зворотній зв'язок державному замовнику чи постачальнику, обговорити та оцінити умови конкретної закупівлі, проаналізувати закупівлі окремого державного органу чи установи, підготувати та подати офіційне звернення до контролюючих органів та багато іншого. На порталі є інформація щодо методологій моніторингу та досвіду закордоном й в Україні, процесу оскарження, типових порушень, алгоритми дій, зразки листів-запитів, новини та останні розслідування та дослідження, активні громадські організації у сфері закупівель.

Останні роки моніторинг системи публічних закупівель став можливим за допомогою модулю візуалізації даних на базі програмного забезпечення і за допомогою моніторингового порталу ProZorro та Dozorro. На нашу думку перспективи розвитку моніторингу публічних закупівель певною мірою залежить від спроможності нашої держави реорганізовувати неефективні публічні закупівлі забезпечуючи певні публічні закупівлі.

Отже, моніторинговий портал і сама система не здатна зруйнувати корупцію, знівелювати тендерні змови та протистояти завищенню цінової політики, але за допомогою проведення публічних закупівель в електронному форматі надає високу підтримку та процеси дізнатися про порушення та протидіяти ним. Системи електронних закупівель ProZorro є лише інструментом боротьби з корупцією, що надає змогу її виявити, але і залежить від спроможності усунути недоліки функціонуючої системи, такі як уникнення процедури торгів, завищені вимоги в тендерній документації, безпідставна дискваліфікація учасника, змова між учасниками закупівель, дроблення тендерів до надпорогів, підвищення ціни за додатковими умовами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про публічні закупівлі [Електронний ресурс] : закон України від 25.12.2015р. № 922-VIII. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/922-19/page>.
2. Смирчинський В. В. Прок'юремент як механізм формування конкурентоспроможного ринку державних закупівель європейського типу в Україні [Електронний ресурс]/ В. В. Смирчинський // Конкуренція. Вісник Антимонопольного Комітету України. – 2004. – № 4. – С. 11-16. – Режим доступу: www.journals.uran.ua/index.php/22256407/article/download/36419/3259.
3. Гальчинський Л.Ю., Гаврилова А.Г. Оцінка функціонування електронної системи “Prozorro” як інструмента державних закупівель [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/102574/97652>.
4. «Прозорі закупівлі» : Перспективи правового врегулювання Smart контрактів в контексті сучасного технологічного розвитку // Матеріали V Всеукраїнської конференції “Глушковські читання” (2017р. м. Київ). - К.: Видавництво “Політехніка”, 2017.
5. Дуброва Я. Моніторинг публічних закупівель: погляд замовника. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.budgetnyk.com.ua/article/131-montoring-publchnih-zakupvel-poglyad-zamovnika>.
6. Писоченко Т. С. Особенности проведения переговорной процедуры публичных закупок в Украине / Т. С. Писоченко // Молодеж в науке и предпринимательстве : сборник научных статей VII Международного форума молодых ученых, г. Гомель, 2018. – С. 118-120.
7. Сирцева С. В. Допорогові закупівлі: порядок проведення / С. В. Сирцева, Т. С. Пісоченко // Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту в Україні: теорія, методологія, організація : тези доповідей XVI всеукраїнської наук. конф., м.Київ, 23 березня 2018 р. – Київ, 2018. – С. 33-35.

Annotation: *The understanding of "public procurement" has been analyzed. Caught daytime monitoring of public procurement. Indicate the problem of nutrition monitoring of public procurement in the context of the year.*

Key words: *monitoring, public procurement, customers, monitoring portal, tender, auction, auction.*

СЕКЦІЯ 5

«ІНФРАСТРУКТУРНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ: ГЕОЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ»

СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ СПІВРОБІТНИЦТВА ЄС ТА УКРАЇНИ У СФЕРІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Бородін А.В.,

здобувач другого рівня освіти факультету менеджменту

Кальницький В.В.,

здобувач другого рівня освіти факультету менеджменту,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Галунець Н.І.,

асистент кафедри публічного управління та

адміністрування і міжнародної економіки,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

В процесі дослідження було розглянуто процес децентралізації в Україні. Розглянуто Польський досвід реформи децентралізації та встановлено, що Європейський Союз пропонує чимало проектів, які зорієнтовані перш за все на покращення добробуту населення.

Ключові слова: децентралізація, територіальна громада, Європейський союз.

Комплексне вирішення теоретичних та обґрунтування практичних рекомендацій щодо забезпечення розвитку співробітництва між Україною та ЄС в сфері децентралізації та регіональної політики є головною метою на сьогодні.

Процес переходу в Україні від централізованої до децентралізованої моделі державного управління характеризується наступними показниками: майже 900 об'єднаних територіальних громад (ОТГ) вже створено в Україні, станом на 10 травня 2019 року, що правда з них в 66 територіальних громадах відбудуться перші місцеві вибори 30 червня, ще 25 очікують на рішення ЦВК [1]. П'ятірка регіонів-лідерів у реалізації завдань децентралізації залишається незмінною. Житомирська, Чернігівська, Запорізька, Дніпропетровська, Хмельницька області продовжують очолювати рейтинг областей щодо формування спроможних громад

Однією з перших стала об'єднана територіальна громада з адміністративним центром у м. Скалатв Тернопільській області, де проект реалізовано на 100 %.

В Миколаївській області наразі утворено 43 ОТГ, найпершою у 2015 р. утворилась об'єднана територіальна громада – Куцурубська сільська (Очаківський район). Об'єднана територіальна громада включає 5 сільських рад, центр ОТГ знаходиться у селі Куцуруб. У 2016 році громада мала бюджет у сумі 11 мільйонів гривень замість 2-х млн. у 2015р., а державні субвенції перевищили 5 млн.грн [2].

Децентралізація в Польщі розпочала свій процес «знизу», тому і зазнала успіху, тобто починаючи з гмінів. Гміни складають базовий рівень державного управління, в Польщі, наділені усіма спеціальними повноваженнями, та володіють найбільшим бюджетом. Якщо прослідкувати за економічними показниками то вони значно підвищилися за роки реформи. Пенсія польських пенсіонерів складає 1500-2000 злотих(500дол). Пенсія далеко не найбільша в Європі проте кожен пенсіонер спокійно може дозволити собі на неї дуже навіть непогане життя в столиці чи другому крупному місті країни [3]. Доведено, що саме завдяки децентралізації рівень життя у Польщі підвищився, та має позитивну тенденцію.

Європейський Союз відіграє велику роль в розвитку України, та допомога яку він надає є суттєвою. ЄС щорічно направляє близько 200-т млн. євро на підтримку різних проектів в Україні. Але найбільш важливими на даному етапі є підтримка процесу децентралізації та реформ регіональної політики. На сьогодні на території України працюють близько восьми проектів від Європейського Союзу, які дійсно діють та сприяють всебічному розвитку та підтримки реформ, які наразі впроваджуються в нашій країні.

Миколаївська область також бере активну участь у співпраці з регіонами країн Європейського Союзу такими як Плевенська область Республіки Болгарія, Карловацькоюжупанією Республіки Хорватія, Західнопоморським воєводством Республіки Польща, діють угоди про торгівельно-економічне, науково-технічне і

культурне співробітництво, які перш за все дають можливість реально вивчати та використовувати досвід європейських країн [4].

Європейський Союз пропонує чимало проектів, які зорієнтовані перш за все на покращення добробуту населення та сприяння сталому соціально економічному розвитку країн, і одним з таких проектів є діючий на сьогодні спільний проект ПРООН/ЄС «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» (МРГ).

Проект впроваджується і співфінансується Програмою Розвитку ООН та Європейським Союзом в Україні. У даному проекті можуть брати участь лише громадські організації.

Для участі у цьому проекті нами розроблено ряд пропозицій та обговорені з Громадською організацією «Очаківщина», а саме:

- Проведення каналізації Лагірної коси с.Чорноморка (інвестиційний проект №1);
- Капітальний ремонт водопровідної мережі с.Парутине (інвестиційний проект №2).

Впровадження цих проектів є дійсно дуже важливим як для міста Очакова так і загалом для Очаківського району, адже застарілі системи водопостачання та старі каналізаційні мережі згубно впливають на екологію та навколишнє середовище. Тому допомога, від проекту ПРООН/ЄС «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду», який впроваджений Європейським Союзом, є дуже важливою та потрібною.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Інформація про кількість об'єднаних територіальних громад України [Електронний ресурс] / : [Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України](http://www.minregion.gov.ua/press/news/shhe-v-troh-ob-yednanih-gromadah-proyshli-pershivibori-deputativ-i-goliv-mistsevih-rad-rezultati/). – Режим доступу до ресурсу: <http://www.minregion.gov.ua/press/news/shhe-v-troh-ob-yednanih-gromadah-proyshli-pershivibori-deputativ-i-goliv-mistsevih-rad-rezultati/>.

2. Інформація про Куцурубську територіальну громаду [Електронний ресурс] / Прес-центр ініціативи "Децентралізація влади". – Режим доступу до ресурсу: <http://decentralization.gov.ua/region/common/id/767>.

3. Реформа місцевого самоврядування і фінансів у Польщі [Електронний ресурс]: http://pidruchniki.com/19110522/finansi/reforma_mistseвого.

4. Інформація про [спільну операційну програму ЄІСП Басейн Чорного моря](http://economy-mk.gov.ua/region_spivrob) [Електронний ресурс] /Департамент економічного розвитку та регіональної політики Миколаївської облдержадміністрації. – Режим доступу до ресурсу: http://economy-mk.gov.ua/region_spivrob.

Annotation: The study considered the process of decentralization in Ukraine. The Polish experience of decentralization reform is reviewed and it is found that the European Union offers many projects that are primarily focused on improving the well-being of the population.

Key words: decentralization, territorial community, European Union

ФІНАНСОВА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ – УМОВА РОЗВИТКУ ГРОМАД

Вишневська О.М.,

д-р екон. наук, професор,

декан обліково-фінансового факультету,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Волошиновська А.В.,

здобувач другого рівня освіти обліково-фінансового факультету,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Обумовлено, що децентралізація це спосіб організації публічної влади в державі, де територіальні утворення мають змогу самостійно вирішувати питання, щодо розвитку громад. Визначено, що реформа бюджетної децентралізації дає можливість органам місцевого самоврядування самостійно приймати рішення щодо управління територіальними фінансами.

Ключові слова: фінансова децентралізація, об'єднана територіальна громада, реформа децентралізації, бюджетна децентралізація.

В Україні реформа децентралізації почалася у 2014 році. Початок реформи є слідством ухвалення Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади та інших законів, зокрема: «Про співробітництво територіальних громад», «Про добровільне об'єднання територіальних громад », змін до Бюджетного та Податкового кодексів щодо фінансової децентралізації [1, 2, 3].

Усі складові життєдіяльності громади беруть на себе новостворені об'єднані територіальні громади. Тобто створення об'єднаних територіальних громад має за мету поліпшення якості життя населення, створення нової структури управління на місцевому і державному рівнях.

Складові й особливості процесу децентралізації досліджували: Т.Д. Таукешева, Г.В. Даудова [4], А.П. Павлюк [5], Г.В. Макаров [6], А.С. Ткачук [7], Ю.Г. Ганущака [8; 9] та інші науковці.

Виявлено, що у формуванні бюджетів та розпорядженні коштами на місцевому рівні перш за все мають бути зацікавлені громади. З огляду на це, економічна складова у розвитку громад потребує проведення фінансової децентралізації. Отже, громади матимуть змогу здійснювати управління, мати фінансову базу та можливості приймати рішення з огляду на існуючі особливості.

Децентралізацію можна охарактеризувати як спосіб організації публічної влади в державі, де територіальні утворення мають змогу самостійно вирішувати питання, що стосуються їхніх громад.

Децентралізація є способом територіальної організації влади за якого держава передає право на прийняття рішень за визначеними питаннями або у визначеній сфері структурам локального або регіонального рівня, що не входять до системи виконавчої влади і є відносно незалежними від неї [10].

Децентралізація як процес передачі частини функцій та повноважень вищими рівнями управління нижчим (від центральних органів виконавчої влади до місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування); у широкому розумінні – послаблення або скасування централізації [11].

З огляду на вищезазначене можна сформулювати думку, що бюджетна децентралізація має на меті процес передачі повноважень з управління доходами та видатками, тобто можливість реалізовувати повноваження, ефективніше управляти бюджетними коштами.

З метою успішного коригування державних функцій, однією з необхідних умов повинна бути фінансова децентралізація. Отже, місцеві бюджети отримують додаткові можливості у їхньому формуванні. Органи місцевого самоврядування мають можливість самостійно розпоряджатися коштами, а місцева влада проявляє інтерес до вирішення потреб громади.

Першим хто розглядав теорію фінансової децентралізації був американський економіст Чарльз Тібу. У його працях «Чиста теорія локальних витрат» (1956 р.) та «Економічна теорія фіскальної децентралізації в публічних фінансах: необхідність, джерела й використання» (1961 р.) автор розглядає муніципалітети як структури, які пропонують різні кошики товарів (муніципальних послуг) за різними цінами (податковими ставками). Оскільки жителі муніципалітетів мають різні потреби та можливості щодо сплати податків, переходу з одного муніципального утворення до іншого з метою отримання максимальної корисності суспільних послуг за мінімального податкового навантаження.

Отже, реформа місцевого самоврядування має на меті забезпечити його спроможність самостійно вирішувати питання місцевого рівня за рахунок власних ресурсів. Прийняті Верховною Радою зміни до Бюджетного та Податкового кодексів України є суттєвими. Якщо раніше від 50 % до 90 % бюджетів різних рівнів в Україні були дотаційними, то після проведених реформ, очікується, що кількість дотаційних бюджетів скоротиться вдвічі [13].

Отже, після проведення реформи бюджетної децентралізації органи місцевого самоврядування матимуть можливість самостійно приймати рішення щодо управління територіальними фінансами з метою отримання максимально враховувати інтереси жителів громад та економії бюджетних коштів повинен бути чітко сформований адміністративний апарат на місцях.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/333-2014-p> (дата звернення: 15.11. 2019).
2. Закон України «Про співробітництво територіальних громад»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1508-18> (дата звернення 15.11.2019).
3. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/157-VIII> (дата звернення 15.11.2019).
4. Таукешева Т.Д. Бюджетна децентралізація як чинник зміцнення місцевого самоврядування в Україні: теорія та практика державного управління. 2015. С. 1—6.
5. Павлюк А.П. Економічні аспекти формування спроможних територіальних громад в Україні. Стратегічні пріоритети. 2016. № 1 (38). С. 137—146.
6. Макаров Г.В. Очікувані ризики у процесі децентралізації влади в Україні. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1021>. (дата звернення 15.11. 2019).

7. Ткачук А.С. Скандинавський шлях. Досвід реформ адміністративно-територіального устрою і місцевого самоврядування в Данії та Швеції: Логос, 2015. – 124 с.
8. Ганущак Ю.Г. Реформа територіальної організації влади. Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO» : ТОВ «Софія-А», 2015. – 168 с.
9. Ганущак Ю.Г. Префекти: уроки Франції для України: ІКЦ «Легальний статус», 2015. С. 5–42.
10. Гурне Б. Державне управління. пер. з франц. В. Шовкуна: Основи, 1994. - 165 с.
11. Малиновський В. Я. Словник термінів і понять з державного управління 2-ге вид., доповн. і виправл. - К.: Центр сприяння інституц. Розвитку держ. служби, 2005. - 254 с.
12. Місцеві фінанси та перспективи поглиблення фінансової децентралізації в Україні: монографія І.С. Волохова. – Одеса: Атлант, 2014. – 462 с.
13. Демчак Р. Бюджетна децентралізація є основним чинником економічної безпеки держави:<http://solydarnist.org/?p=15037> (дата звернення 15. 11.2019).

Annotation: *Decentralization is stipulated as a way of organizing public authority in a country where territorial entities are able to independently address issues affecting their communities. It has been determined that fiscal decentralization reform enables local governments to make their own decisions on territorial financial management.*

Key words: *financial decentralization, integrated territorial community, decentralization reform, budget decentralization.*

ІНФРАСТРУКТУРНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Міняло М.П.,

здобувач вищої освіти факультету менеджменту

Мірошник Р.С.,

здобувач другого рівня освіти факультету менеджменту,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Галунець Н.І.,

асистент кафедри публічного управління та

адміністрування і міжнародної економіки,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

У процесі дослідження встановлено, що одним з пріоритетних напрямків роботи Міністерства інфраструктури України є сприяння реалізації інфраструктурних проєктів у різних галузях. Проведена оцінки рівня розвитку інфраструктури Миколаївської області, визначенні слабкі її місця та практичні рекомендації щодо фінансування її розвитку.

***Ключові слова:** інфраструктура, інфраструктурне забезпечення, аграрний сектор, об'єкти, методика, оцінка, регіон.*

Не одне десятиліття чуємо, що Україна може стати Клондайком для реалізації великих інфраструктурних проєктів. Водночас, однією з перешкод для розвитку вітчизняного будь-якого бізнесу є інфраструктура. У нас дефіцит доріг, портів, аеропортів, басейнів, елеваторів, заводів, водоканалів, каналізаційних споруд, інженерних мереж, систем меліорації, які би забезпечували розвиток малого та середнього бізнесу.

Інфраструктура займає ключове місце в розвитку економіки держави, оскільки її існування пов'язане зі станом продуктивних сил і територіальним поділом праці, а також ефективністю функціонування сфери матеріального виробництва. Інфраструктурне облаштування економіки країни з одного боку залежить від темпів модернізації, а з іншого – сама виступає постачальником економічного зростання. Рівень інфраструктурного забезпечення країни залежить від специфіки галузей і регіонів і здійснюється відповідно до змін у виробничій сфері. Сучасне розуміння інфраструктури сприймається як комплекс взаємопов'язаних обслуговуючих структур, які складають та/або забезпечують основу для вирішення проблеми (завдання). У науковій літературі термін «інфраструктура» найчастіше тлумачиться у двох таких напрямках:

1) сукупність галузей, видів діяльності, спеціалізованих на конкретних діях систем у широкому розумінні, які безпосередньо забезпечують умови та процеси діяльності основної системи, маючи підпорядкований, допоміжний характер по відношенню до неї;

2) матеріально-технічна база, необхідна для функціонування самої спеціалізованої (галузевої) системи [1].

За часи існування вітчизняного ринку проєктування інфраструктурних об'єктів чимало впровадилися в життя ті проєкти, які саме забезпечили формування ефективної інфраструктури певних регіонів. Але і були такі проєкти, які в процесі реалізації негативно відбилися на економічному стані регіону.

Інфраструктурні об'єкти в Україні здаються приреченими, водночас в процесі дослідження нами виділено такі фактори успішного завершення проєкту:

- узгодженість роботи команди, передбачає залучення до реалізації проєкту злагодженої команди та особисту участь замовника в реалізації проєкту. Зауважимо, що систематичні зустрічі для з'ясування ключових протиріч дозволяють мінімізувати втрати;

- залучення до реалізації проєкту сертифікованого проєктного менеджера. Він навчений організувати роботу команди так, що всі нюанси узгоджуються на ранній стадії та не впливали на здороження об'єкта. Поряд з цим, у сертифікований проєктного менеджера існує цілісне бачення, що і коли повинно відбуватися на об'єкті.;

- запровадження технологічного підходу до управління реалізацією проєкту на всіх стадіях. В наслідок отримаємо чітку та достовірну інформацію, яка робить проєкт прозорим та дає можливість ухвалювати правильні рішення, налаштовувати комунікацію з усіма учасниками проєкту. Завдяки ІТ-інструментам ми можемо дослідити історію проєкту від старту до завершення. Проєкт за проєктом ми накопичуємо досвід, аналізуємо рішення та помилки, вчимося їх не допускати.

Практика свідчить, більшість фінансових ресурсів в розвиток інфраструктури вкладає інвестор, при цьому отримує напруженні відносини з громадою, підрядниками, замовниками та контрольними органами.

Одним з пріоритетних напрямків роботи Міністерства інфраструктури України є сприяння реалізації інфраструктурних проєктів у різних галузях: інфраструктурні проєкти в галузях автомобільного та міського транспорту; Дорожні інфраструктурні проєкти; Інфраструктурні проєкти залізничного транспорту; Інфраструктурні проєкти в галузі водного транспорту; Інфраструктурні проєкти в авіаційній галузі; Інфраструктурні проєкти в галузі поштового зв'язку; Інфраструктурні проєкти з міжнародними фінансовими організаціями; Інфраструктурні проєкти у сфері безпеки на транспорті.

Миколаївська область розташована на півдні України в межах Причорноморської низовини в басейні нижньої течії ріки Південний Буг. Миколаївська область належить до високо урбанізованих регіонів, орієнтованих на послуги та переробку сільськогосподарської продукції. На заході область межує з Одеською, на півночі з Кіровоградською, на сході та північному сході з Дніпропетровською та на південному сході з Херсонською областями. Площа області становить – 24,6 тис. км². До території області належать острів Березань і частині Кінбурнської коси. За розмірами території вона займає понад 4,1% території держави та знаходиться на 15 місці серед політико-адміністративних формувань України. Розвиток інфраструктури Миколаївської області регламентований:

- Стратегією економічного та соціального розвитку Миколаївської області до 2020 року;
- Програмою економічного і соціального розвитку Миколаївської області на 2015-2017 роки «Миколаївщина – 2017»;
- Моніторингом та оцінкою соціально-економічного розвитку міст обласного значення та районів області за 1 квартал 2016 р.;
- Програмою розвитку автомобільних шляхів загального користування Миколаївської області на 2016 – 2018 роки. Щільність автомобільних доріг значно перевищує щільність залізничних доріг.

Загальні тенденції та індекс розвитку інфраструктури Миколаївська область займає 9-те місце серед інших адміністративних утворень України. Рівень розвитку інфраструктури – середній. Найбільше значення має індекс капітальних інвестицій у житлове будівництво (1,921833). Найменше значення має індекс споживчих цін на послуги зв'язку (0,704509). Комісія з оцінки та відбору інвестиційних програм та проєктів регіонального розвитку при Міністерстві регіонального розвитку і будівництва України погодила всі 120 інфраструктурних проєктів, поданих об'єднаними територіальними громадами Миколаївської області. Загалом, цього року об'єднанні територіальні громади Миколаївщини подали 120 проєктних заявок, які будуть реалізовуватися за

рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад на загальну суму 109,3 млн грн. Із них: сума державної субвенції складе 86,2 млн грн., кошти місцевих бюджетів – 13,4 млн грн., інші кошти (зокрема, кошти ДФРР) – 9,7 млн грн.

До гострих проблем розвитку інфраструктури треба віднести підсистему житлово-комунального господарства, стан доріг, медичну і підсистему соціального забезпечення. За для забезпечення ефективного використання портової інфраструктури області по збільшенню транзитних поставок вантажів, у тому числі в країни СНД, Європи, Азії, Африки та ін. транспортна інфраструктура потребує суттєвої модернізації з метою наближення до стандартів Європейського Союзу.

Що стосується медичної підсистеми, то для забезпечення належного рівня надання медичної допомоги населенню області залишається ряд завдань та проблемних питань, що потребують вирішення в ході реформування галузі охорони здоров'я області: • вирішення кадрового питання. • подальший розвиток мережі амбулаторій загальної практики сімейної медицини в м. Миколаєві. • оснащення сімейних амбулаторій відповідно до таблицю оснащення. • оптимізація ліжкового фонду, подальше удосконалення роботи денних стаціонарів.

Нестача фінансових ресурсів стримує технічне переоснащення житлово-комунальних підприємств та розвиток комунальної інфраструктури області, зношеність основних фондів житлово-комунальних підприємств призводить до збільшення витрат енергоносіїв, кількості аварійних випадків в інженерних системах, збільшення обсягів капітальних та поточних ремонтів отже для зменшення негативного впливу на сферу ЖКГ необхідно:

- підвищення ефективності використання енергоносіїв та інших ресурсів, радикального зниження енергоємності виробництва, підвищення енергоефективності будинків, створення стимулів та умов для переходу економіки області на раціональне використання та економне витрачання енергоресурсів;

- оптимізація виробничої та територіальної інфраструктури житлово-комунального господарства відповідно до потреб населення;
- оновлення виробничої бази галузі з урахуванням новітніх досягнень науково-технічного прогресу, запровадження інноваційної моделі розвитку житлово-комунального господарства області;
- залучення інвестицій через механізми державно-приватного партнерства, зокрема через передачу в концесію об'єктів житлово-комунального господарства;
- стимулювання приватної підприємницької ініціативи у виконанні завдань розвитку житлового фонду та комунальної інфраструктури;
- поліпшення якості управління житлом та комунальною інфраструктурою.

Дані проблеми можливо вирішити як в межах державних субвенцій, так і за рахунок залучення приватних та іноземних інвестицій. Серед прикладів такого співробітництва – ТОВ СП «Нібулон», який за власні кошти вирішує проблеми будівництві під'їзних доріг, розвиває річкове судноплавство. Крім того, для області важливим питанням залишається розбудова та подальший розвиток аеропорту «Миколаїв», який належить до одного з найбільших на півдні України. Відповідальність щодо реалізації проектів в галузі інфраструктури має бути на КМУ, місцевій владі, громадських організаціях.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Мальська М.П. Туристичний бізнес: теорія та практика: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / М.П. Мальська, В.В. Худо. - К.: Центр учб. літ-ри, 2007. - 424 с.
2. Інфраструктура регіонів України. Пріоритет модернізації. Аналітичне дослідження// ГО «Поліський фонд міжнародних та регіональних досліджень», Фонд імені Фрідріха Еберта. - Київ, 2017. - 108 с.

Annotation: During the research it was found that one of the priority areas of work of the Ministry of Infrastructure of Ukraine is to promote the implementation of infrastructure projects in various sectors. The level of infrastructure development of the Mykolaiv region, its weaknesses and practical recommendations for financing its development were carried out.

Key words: infrastructure, infrastructure, agrarian sector, objects, methodology, evaluation, region.

СЕКЦІЯ 6

«РОЗВИТОК ГАЛУЗЕЙ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ДЕРЖАВИ: СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ»

КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ ДЕРЖАВ У ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ

Вишневська О.М.,

*доктор економічних наук, професор,
декан обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Христенко Т.О.,

*здобувач другого рівня освіти,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Авторами визначено сутність й особливості глобальної конкурентоспроможності держав світу, обумовлено основні пріоритети підвищення. Виявлено, що на глобальному ринку найвищі конкурентні переваги мають держави, які адаптувалися до проявів політичної, економічної й соціальної глобалізації, створили умови щодо подальшого розвитку з огляду на потенційні можливості й загрози. Представлено пріоритети управління глобальною конкурентоспроможністю держави. Управління конкурентоспроможністю держави розглядається як забезпечення передумов щодо успішного її функціонування у конкурентному середовищі, формування конкурентних переваг, які забезпечать її розвиток у майбутньому.

Ключові слова: *глобалізація, соціальні процеси, розвиток, адаптація, конкурентні позиції, конкурентні переваги, можливості, національні інтереси, національна безпека.*

З огляду на посилення глобалізаційного впливу на подальший розвиток держав світу зростає вагомість дослідження глобалізації, її проявів й сприйняття суспільством. Реакцією на глобальні процеси є глокалізація, яка являє собою процес адаптації, швидкості й ефективності адаптації до глобальних змін. Процес адаптації є вимогою часу й пов'язаний із необхідністю зростання позицій конкурентоспроможності держав світу у глобальному просторі. Пріоритетні напрями управління глобальною конкурентоспроможністю держави повинні ґрунтуватися на сукупності політичних, соціально-економічних рішень, які будуть спонукати до формування передумов стійкого розвитку галузей національної економіки, соціально-культурного розвитку суспільства, гарантування безпекового простору. Виваженість управлінських рішень забезпечить можливості держави виконувати свої зобов'язання, гарантувати

високі іміджеві позиції, що підтверджує досвід більшості держав Європейського Союзу. При цьому набір аналітичних інструментів дозволяє проводити прогнозування й визначати можливості розвитку у мінливих умовах глобалізаційного середовища.

Дослідженню сутності, складових і особливостей глобалізації, у тому числі її проявів, присвячено праці вітчизняних і зарубіжних вчених, з-поміж яких: Білорус О.Г., Власов В.І., Гальчинський А.С., Герст П., Долгов С.І., Замятін Д.Н., Зеленов Л.О., Кочетов Е.Г., Моїсєєв М.М., Норт Д.С., Соколов В.В., Томпсон Г., Робертсон Р., Яковець Ю.В. Оцінка глобалізаційних процесів, проявів соціальної глобалізації, адаптації суспільства й особистості до глобалізаційних процесів в освіті, науці, культурі, спорті дозволяє визначити потенційні можливості стійкості суспільства до змін й внести коригування до пріоритетних підходів щодо формування нових знань у забезпеченні подальшого розвитку суспільства.

На глобальному ринку найвищі конкурентні переваги мають держави, які адаптувалися до проявів політичної, економічної й соціальної глобалізації, створили умови до подальшого розвитку з огляду на потенційні можливості й загрози. Саме конкурентні переваги є проявом переваг над конкурентами в різних суспільних сферах. У глобальному середовищі підтримання й досягнення конкурентних переваг є основою метою розвитку економік держав світу. Конкурентні переваги держави у глобалізаційному середовищі можуть бути забезпечені вдосконаленням управління на різних рівнях ієрархії й базуватися на відповідних пріоритетах. У узагальненому вигляді модель управління глобальною конкурентоспроможністю має складну ієрархічну систему.

З огляду на зазначене вище існує потреба у організаційній перебудові бізнесу, що передбачає зміну базових засад діяльності й сприятиме зростанню їх конкурентоспроможності, конкурентних позицій держави у глобальному середовищі.

Моделі розвитку мають різні передумови. Американський варіант вбачає ключові чинники зростання конкурентоспроможності в управлінні маркетингом, яке охоплює різноманітну організаційну діяльність, спрямовану на вивчення

потреб споживачів та їх психологи, а також прогнозування поведінки конкурентів, розробку та просування нових конкурентоспроможних товарів і послуг, управління системою комерційних відносин з постачальниками і посередниками, взаємодію з клієнтами і задоволення їх потреб і запитів на вищому, ніж конкуренти, рівні [2].

Глобальні виклики, які практично формують низку можливостей й загроз для держав світу або окремих регіонів світу, проходять етапи адаптації, які мають різний період реалізації й результативності (рисунк).

Рисунок — Пріоритети управління глобальною конкурентоспроможністю держави

Джерело: узагальнено авторами на основі результатів дослідження

Використання альтернативних моделей посилення конкурентних позицій бізнесу і корпоративного контролю свідчить, що існуючий досвід не є результативним для усіх держав світу через вплив вхідних умов. Переваги кожної моделі розвитку й можливості її практичного застосування мають залежність від стадії розвитку держави, ефективності інститутів та їх взаємодії. Планування напрямів державного управління у сфері глобальної конкурентоспроможності повинно враховувати внутрішні особливості, готовність до адаптації, реалізації рішень з максимальною швидкістю й результативністю, готовність до реалізації моделі розвитку (комбінації моделей розвитку).

Наявність подібних передумов є ефективним способом забезпечення розвитку, підвищення конкурентних позицій держави у глобальному середовищі. Вирішальним у запровадженні, формуванні та забезпеченні зростання конкурентних позицій держави є розширення зовнішніх ринків, створення умов до ведення бізнесу, що підтверджує досвід держав, які є лідерами на глобальному ринку (Сінгапур, Гонконг). Пріоритетним є усунення внутрішніх перешкод щодо виходу на ринок, полегшення умов до створення нового бізнесу, який буде технологічно готовий до запровадження інновацій. Важливим та дієвим є внутрішній контроль за конкуренцією з метою дотримання правил, недопущення змов, шахрайських дій, у тому числі через процес інвестування. Кожна держава світу у глобальному середовищі має низку можливостей й загроз. Підвищення конкурентних позицій держави у глобальному середовищі залежить від створених внутрішніх передумов до швидкої й результативної адаптації з метою отримання переваг порівняно із іншими гравцями глобального ринку. Переважаючий вплив на цей процес здійснює систематизована державна політика, орієнтована на розвиток й забезпечення безпекового середовища, підвищення іміджевих позицій у світі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Грінченко О.В. Глобалізація та її вплив на розвиток виробничих систем / О. В. Грінченко // Вісник Маріупольського Державного Університету. – 2014., Випуск 4. – С. 113-118

2. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 1. / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2000. – 864 с.
3. Портер М. Конкурентноепреимущество: какдостичьвысокогорезультата и обеспечить его устойчивость / Майкл Портер; Пер. с англ. – М.: АльпинаБизнес, 2008. – 715 с.
4. Баумоль Б. Секретыэкономическихпоказателей. Скрытые ключи к будущимэкономическимтенденциям и инвестиционнымвозможностям / Thesecretsofeconomicindicators. - Днепропетровск: Баланс бізнес букс, 2007. – 352с.
5. Всесвітній економічний форум [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://gtmarket.ru/ratings/global-competitiveness-index/info>.
6. Економічний дискусійний клуб [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://edclub.com.ua/analitika/pozyciya-ukrayiny-v-reytingu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti>.
7. Глобалістика : історія, теорія : монографія [Текст] у 2-х томах / В.І. Власов, ННЦ "ІАЕ", ДНСТБ НААН.— Вінниця : ТОВ "Нілан - ЛТД", 2012. — 570 с.
8. Современнаяглобализация : состояний и перспективы / Л.А. Зеленов, А.А. Владимиров, Е.И. Степанов. —М., 2010.—314 с.
9. Соколенко С.И. Стратегії економічного росту та формування нових виробничих систем в епоху глобалізації / С.И. Соколенко // Економічний часопис-XXI. 2003. №5. – С. 11-17.
10. Индекс глобалізації країн світу по версії KOF / Швейцарський економічний інститут (KOF SwissEconomic Institute). / [Електронний ресурс]. Режим доступу: URL. <http://globalization.kof.ethz.ch>.
11. Міжнародний Валютний Фонд (МВФ) [Електронний ресурс] — Режим доступу : <https://sites.google.com/site/economorganizations/ekonomichni-organizacii-globalnogo-masstabu/mvf-miznarodnij-valutnij-fond>.
12. Міжнародний Банк реконструкції та розвитку (МБРР) [Електронний ресурс] — Режим доступу : <https://sites.google.com/site/economorganizations/ekonomichni-organizacii-globalnogo-masstabu/mbr-r-miznarodnij-bank-rekonstrukcii-ta-rozvitku>.
13. Світовий Банк (СБ) [Електронний ресурс] — Режим доступу : <https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>.
14. Міжнародний Суд [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://www.un.org/ru/icj/>.
15. Світова Організація Торгівлі (СОТ) [Електронний ресурс] — Режим доступу : <https://sites.google.com/site/economorganizations/ekonomichni-organizacii-globalnogo-masstabu/sot-svitova-organizacia-torgivl>.
16. Wheelan C. Nakedeconomics. UndressingtheDismalScience / CharlesWheelan. — NewYork, London : W.W. Norton\$Company, 2010.— 384 p.

Annotation: The authors define the nature and features of global competitiveness of the countries of the World, determine the main priorities for enhancement. It is revealed that in the global market, the most competitive advantages are the states, which have adapted to the manifestations of political, economic and social globalization, have created conditions for further development in view

of potential opportunities and threats. The priorities of managing the country's global competitiveness are presented. State competitiveness management is regarded as providing the preconditions for its successful functioning in a competitive environment, forming competitive advantages that will ensure its development in the future.

Key words: globalization, social processes, development, adaptation, competitive positions, competitive advantages, opportunities, national interests, national security.

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ВОДНИХ РЕСУРСІВ У АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

Костирко А.Г.,

канд. економ. наук, старший викладач кафедри
обліку і оподаткування,

Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Козаченко Л.А.,

канд. економ. наук, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Визначено основні чинники впливу на рівень водозабезпечення. Проаналізовано динаміку і структуру використання прісної води підприємствами галузей економіки. Окреслено комплекс заходів зі збереження водних ресурсів у аграрному секторі.

Ключові слова: водні ресурси, водокористування, водозабезпечення, екологічні проблеми, економіка водокористування

Ситуація з розвитком урбанізації, зростання населення планети, збільшення промислових потреб у воді і прискорення глобальних змін клімату призводять до опустелювання і зниження водозабезпеченості. Нестача води незабаром може призвести до розвитку та поглиблення вже існуючих глобальних проблем. Велика природомісткість і екологонебезпечність, техніко-економічна обмеженість у галузях національної економіки підвищують значимість обґрунтування нової стратегії, в основі якої мають бути екологонебезпечні і економічно ефективні напрями науково-технічного прогресу. Проведення ресурсозберігаючої політики з використанням досягнень науки і техніки здатне забезпечити високий економічний та соціальний ефект, а також знизити екологічне навантаження.

На сучасному етапі водні ресурси відіграють все важливішу роль в аграрному секторі економіки. Це зумовлено багатьма обставинами: необхідністю збільшення продуктивності сільського господарства, несприятливими агрокліматичними умовами в багатьох сільськогосподарських районах, диспропорціями в співвідношенні земельного потенціалу і можливостей щодо його забезпечення водними ресурсами та іншими факторами [1].

За період 2010-2018 рр. в Україні скорочується споживання прісної води водоспоживачами. Так, якщо у 2010 р. було використано 88867 млн м³ прісної води, то у 2018 р. – на 23,6% менше порівняно з 2010 р., зокрема у сільському господарстві – на 20,9%. При цьому, у структурі водокористування за галузями економіки у 2010 р. для потреб сільського господарства було використано 28,9% загального обсягу. У 2018 р. на потреби сільського господарства припадало 29,9% загального обсягу споживання, що на 1,0 в.п. більше 2010 року [2].

Загальна кількість води у світі не змінюється, а от її якість змінюється суттєво і не в кращий бік. Тривалий екстенсивний тип залучення водних ресурсів у оборот спричинив послаблення здатності водно-ресурсних джерел до самовідновлення. Це, в свою чергу, негативно відобразилося на якості води, що споживається. У зв'язку із цим, досить актуальним є питання раціонального і екологічнобезпечного використання водних ресурсів у аграрному секторі з метою забезпечення національної безпеки держави.

Поряд із екологічними аспектами використання водних ресурсів наразі гостро стоїть питання економічних методів регулювання водокористування. Незадовільний стан гідротехнічних і очисних споруд, недосконалість економічних механізмів у сфері використання водних об'єктів негативно впливають на збереження і відновлення водних ресурсів держави. В умовах дефіциту бюджетного фінансування вирішення даних проблемних аспектів має базуватись на реалізації принципу платності і покриття всіх витрат постачання і використання водних ресурсів.

Вирішення проблеми екологічної кризи та економічних питань в сфері використання водних ресурсів на сьогодні можливе через інвестування –

критерій, що характеризує збільшення капіталу в різних галузях та сферах економіки, інфраструктурі, охорони довкілля, з одного боку, з іншого боку – як засіб надання соціальних послуг, які у кінцевому рахунку сприяють соціально-економічному розвитку суспільства [3].

За результатами дослідження було окреслено комплекс заходів зі збереження водних ресурсів при використанні їх у сільськогосподарському виробництві (рис. 1).

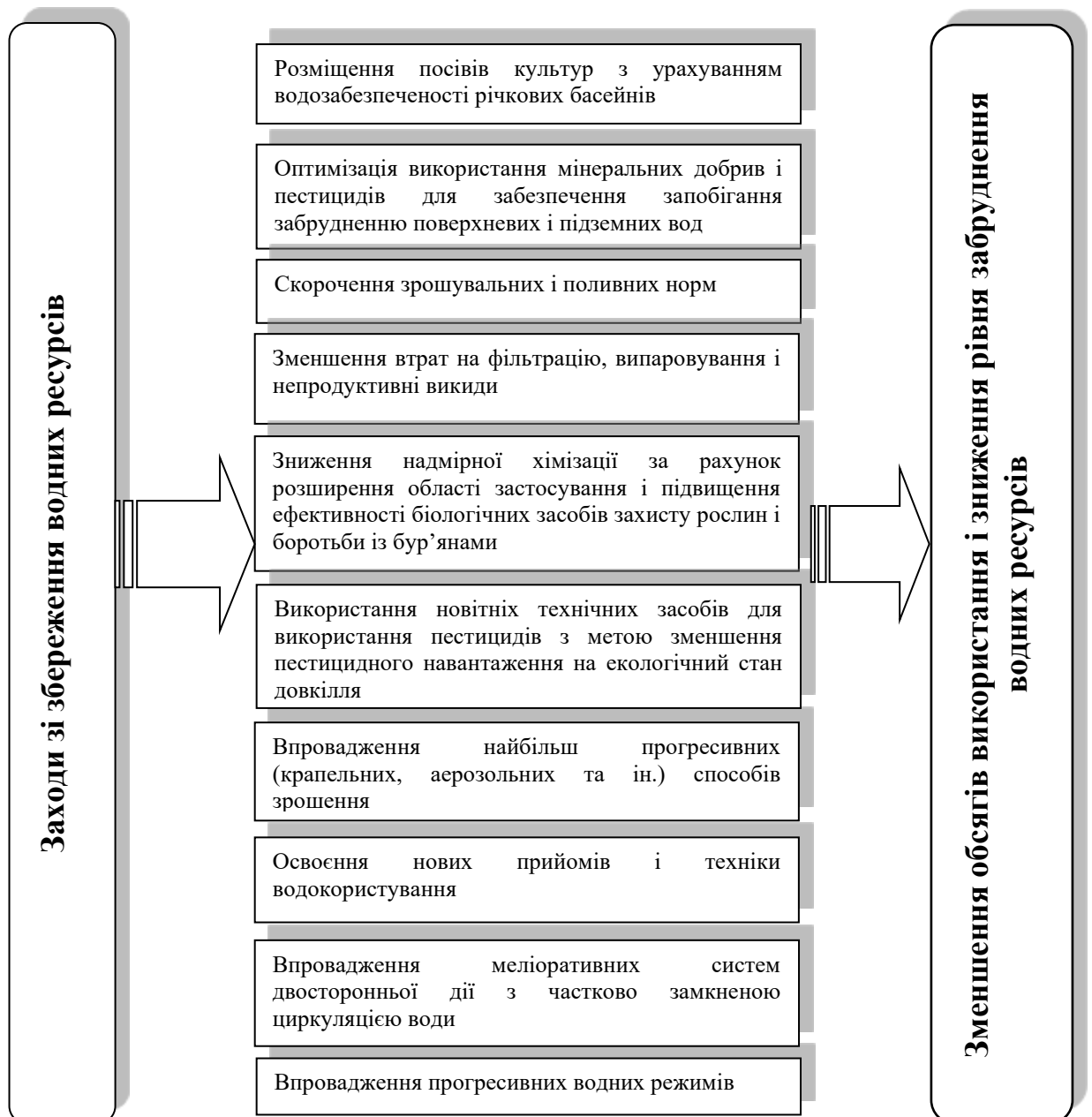

Рисунок 1 – Комплекс заходів зі збереження водних ресурсів у аграрному секторі

Джерело: розроблено авторами

На підставі вище викладеного можна зазначити, що основними складовими раціонального і екологічного водокористування у аграрному секторі є законодавчо-нормативне забезпечення, система відповідного контролю і сучасні технології використання водних ресурсів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Сидорук Б. Особливості водокористування в аграрній галузі: проблеми і перспективи [Електронний ресурс] / Б. Сидорук // Агроеліта. – 2016. – Режим доступу: <http://agroprod.biz/2016/04/29/osoblyvosti-vodokorystuvannya-v-ahrarnij-haluzi-problemy-i-perspektyvy>.
2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] : офіційний веб-сайт. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Дмитрієва О.О. Еколого-економічні аспекти питного водопостачання / О.О. Дмитрієва, А.А. Мосейчук, М.І. Проскурня // Агросвіт. – 2009. – №4. – С. 12-17.

Annotation: The main factors influencing the level of water supply are identified. The dynamics and structure of the use of fresh water by the enterprises of economic sectors are analyzed. The set of measures for conservation of water resources in the agricultural sector is outlined.

Key words: water resources, water use, water supply, environmental problems, water economy

КЛАСИФІКАЦІЯ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА РІВЕНЬ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

Полторак А.С.,

канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів,

банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Досліджено внутрішні та зовнішні фактори впливу на рівень фінансової безпеки України.

Ключові слова: чинники, внутрішні й зовнішні чинники, фінансова безпека.

До системи загроз фінансовій безпеці України включаються тенденції, явища і чинники, які реально чи потенційно ускладнюють або унеможливають збереження національних цінностей у фінансовій сфері та реалізацію національних інтересів України.

Стан фінансової безпеки держави формується під впливом великого спектра чинників і явищ фінансово-кредитної політики (внутрішньої і зовнішньої), політичної ситуації, обґрунтованості законодавчого забезпечення та міжнародних зобов'язань країни.

Проблему виділення факторів впливу на рівень фінансової безпеки досліджували у своїх працях А. Лазарева[3], С. Онищенко[4], В. Петрушевська[5], Н. Сіренко, Н. Прокопенко, О. Мельник, І. Трусевич[2], І. Феофанова, Л. Феофанов[7] та інші автори, однак, в умовах зміни економічної ситуації досліджуване питання зберігає свою актуальність.

Зазначимо, що найчастіше фактори впливу на рівень фінансової безпеки взаємопов'язані між собою. Так, економічний фактор державної залежності від зовнішніх кредитів спричиняє збільшення питомої ваги платежів за обслуговування державного боргу у загальній структурі видатків бюджету, відповідно, на інші напрями державної політики виділяється менше фінансових ресурсів.

Враховуючи неоднорідність ризикоутворюючих факторів та мінливість ризиків фінансової сфери, процес прийняття ефективного рішення в особливих умовах впливу кількісно оцінених фінансових ризиків і є управлінням ними. Відповідно, економічна сутність управління фінансовими ризиками як стратегічного напрямку підвищення рівня фінансової безпеки, на нашу думку, полягає у перманентному та безперервному застосуванні набору процедур відносно до комунікації та визначення контексту управління (цілі управління, галузь поширення, перелік критеріїв, які будуть враховані у процесі управління), політики менеджменту, а також ідентифікації, всебічного аналізу, кількісної оцінки та обробки фінансових ризиків (виділення альтернативних шляхів зниження впливу) [1, с. 235-241].

Серед внутрішніх загроз рівню фінансової безпеки України класичними є: недосконалість вітчизняного законодавства з питань оцінки рівня фінансової безпеки та фінансово-кредитних відносин; низький рівень інвестиційної привабливості; нестабільна податкова політика; низький рівень бюджетної

дисципліни; високий рівень тіньової економіки; критичні показники державного боргу та зовнішнього боргу держави; низькі показники золотовалютних резервів країни; слабкість банківської системи; небезпечні показники зовнішньоторговельного сальдо, недостатня підтримка конкурентоспроможності українського експорту; недосконале управління державною фінансовою системою.

Виділено також нестандартні внутрішні фактори впливу на рівень фінансової безпеки України, поява яких у тому числі пов'язана з ерою діджиталізації. Мається на увазі такі фактори впливу на рівень фінансової безпеки як стратегічні інформаційні повідомлення (популяризація боргової залежності, реклама фінансових пірамід, масове закликання до застосування криптовалют, розповсюдження сумнівних теорій швидкого збагачення, псевдонаукові вчення), що можуть стати джерелом деструктивних ідей, причиною руйнівних змін у діловій репутації фінансових установ та інше.

Серед основних зовнішніх загроз рівню фінансової безпеки України класичними є: від'ємне зовнішньоторговельне сальдо, дефіцит платіжного балансу, обмеження державної присутності на фінансових ринках інших країн; нераціональні темпи збільшення відкритості економіки України, неконтрольований рівень лібералізації зовнішньоекономічної діяльності.

На нашу думку, в останні роки відносно нові зовнішні фактори впливу на рівень фінансової безпеки держави (висока рухливість фінансових ринків, кібератаки на фінансовий сектор та неконтрольоване поглиблення фінансової глобалізації) мають суттєво більший вплив на рівень фінансової безпеки у порівнянні з рештою інших. Так, внаслідок державної інтеграції у світову спільноту може формуватися неконтрольована державна залежність від іноземної фінансової допомоги, збільшення впливу міжнародних фінансових організацій, країн та інших суб'єктів світової фінансової системи на формування національної фінансової політики країни у ракурсі нав'язування певних економічних програм.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Poltorak A., Korol I. Financial risk management as a strategic direction for improving the level of economic security of Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2018. Vol. 4(2018). no. 1. pp. 235-241. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2018-4-1-235-241>.
2. Sirenko N., Prokopenko N., Poltorak A., Melnik O., Trusevich I. Behavioral approach to monitoring the state of national financial security. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2019. Vol. 41(1). pp. 102-113. DOI: <https://doi.org/10.15823/mts.2019.10>.
3. Лазарева А. П. Фінансова безпека країни: загрози та основні напрями зміцнення. *Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія : Економічні науки*. 2014. Вип. 27. С. 88-94.
4. Онищенко С. В. Фінансова глобалізація як чинник впливу на бюджетну безпеку держави. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. Вип. 12(2). С. 50-55.
5. Петрушевська В. В. Фінансова безпека держави: класифікація загроз та формування захисних механізмів. *Економічний форум*. 2013. № 4. С. 218-226.
6. Полторак А. С. Системна таксономія фінансової безпеки. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2018. № 3. С. 26–32. DOI: 10.31521/2313-092X/2018-3(99)-4.
7. Феофанова І. В., Феофанов Л. К. Фінансова гнучкість як фактор фінансової безпеки. *Бізнес Інформ*. 2017. № 9. С. 228-232.

Annotation: *Internal and external factors of influence on the level of financial security of Ukraine are investigated.*

Key words: *factors, internal and external factors, financial security.*

СЕКЦІЯ 7

«ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ, РЕГІОНУ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ»

ОСНОВНІ СКЛАДОВІ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ПІДХІД

Бобровська Н.В.,

*канд. екон. наук, старший викладач кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Лесік І.М.,

*канд. екон. наук, доцент кафедри економічної теорії і суспільних наук,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Досліджено основні складові екологічної безпеки держави. Обґрунтовано системні й характер екологічних загроз.

Ключові слова: *екологічна безпека, екологічні загрози, природоохоронні заходи.*

У результаті концентрації небезпечних виробництв, нераціонального використання природно-ресурсної основи, за недостатністю забезпечення виробничих і контрольованих структур кваліфікованими спеціалістами в економічному напрямі набуває актуальності вирішення питання мінімізації екологічних ризиків. Таким чином, сучасні пріоритети розвитку економіки держави спонукає до вирішення питання щодо підтримки мінімального рівня екологічної безпеки у період становлення економіки, створюючи умови для збалансованого розвитку.

Зазначимо, що екологічна безпека представляє збалансований стан навколишнього природного середовища і забезпечує можливість покращення якісних критерій життя людей, захищеність від природних і техногенних катастроф, можливість стабільного прогресу суспільства і держави.

У Законі України «Про основи національної безпеки» від 19 червня 2003 року національна безпека представляє собою захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечується

сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання й нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам [1].

Рисунок 1 – Основні складові екологічної безпеки держави

Джерело: представлено за результатами опрацьованих літературних джерел

Зазначимо, що на екологічну безпеку держави й, відповідно, на якісне життя і здоров'я людей має значний вплив екологічна злочинність, яка за останні роки в Україні має тенденцію до зростання. Основними чинниками впливу на збільшення кримінальної відповідальності є нестабільність соціально-економічної ситуації в країні, недостатність дієвості громадських організацій, недосконалість зовнішньої політики, недостатній рівень організаційного і еколого-відповідального забезпечення митного контролю, як слідство недосконалої організації у еколого-правовому вихованні. Таким чином, кількісна та якісна характеристика забруднювача, що включає обсяги речовин забруднювачів і ступінь їхнього впливу на об'єкти, у тому числі й на суспільства обов'язково повинні враховуватись встановлені законодавчі нормативи, а за їх недотримання нести встановлену Кримінальним кодексом України кримінальну відповідальність за порушення правил екологічної безпеки.

Отже, системний характер екологічних загроз у глобальному середовищі виникає через взаємозв'язок людства з біосферою, що впливає на якість довкілля і набуває необхідності у вирішенні екологічних питань через пізнавальні можливості. Зазначимо, що екологічне виховання і формування екологічної свідомості є основою забезпечення збереження навколишнього природного

середовища, екологічного усвідомлення щодо відношення природи і ведення бізнесу, як найголовнішої складової забезпечення екологічної безпеки країни.

Враховуючи Декларацію про державний суверенітет, де відображено що Україна самостійно встановлює порядок організації охорони природи на своїй території та порядок використання природних ресурсів за видами, в основі політики екологічної безпеки має бути загальновизнаний у цивілізованому світі постулат про пріоритетність прав людини. Таким чином, екобезпека природних об'єктів пов'язана з безпекою громадян у сфері екології, що є передумовою здійснення природного і невід'ємного права людини на існування у безпечному довкіллі. Вдосконалення природоохоронних заходів у забезпеченні екологічної безпеки це не тільки завдання держави і місцевої громади, а й кожної людини через екологічне усвідомлення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України «Про основи національної безпеки». – Електронний ресурс : Режим доступу. – <http://www.spfu.gov.ua/ua/documents/1819.html>.

2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 №2341-III. – Електронний ресурс : Режим доступу. – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2341-14>.

***Annotation:** The basic components of the state's environmental safety are investigated. Systematic and nature of environmental threats are substantiated.*

***Key words:** environmental safety, environmental threats, environmental measures.*

ЕКОЛОГІЧНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ: ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ

Демчишин В.Д.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Баришевська І.В.,

канд.екон.наук, доцент кафедри фінансів,

банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Досліджено сучасний стан екологічної ситуації в країні. Виявлено причини та наслідки.

***Ключові слова:** природно-ресурсний потенціал, екологічна ситуація, небезпека.*

Економіці України притаманна висока питома вага ресурсномістких та енергоємних технологій, впровадження та нарощування яких здійснювалося найбільш «дешевим» способом - без будівництва відповідних очисних споруд. Це було можливим за відсутності ефективно діючих правових, адміністративних та економічних механізмів природокористування та без урахування вимог охорони довкілля [1].

За природно-ресурсним потенціалом Україна – одна з найбагатших в Європі. Водночас екстенсивне й екологічно непродуктивне використання найважливіших природних ресурсів, високий рівень сільськогосподарської освоєності та розораності земельних територій, інтенсивне використання прісних поверхневих ресурсів і лісових масивів призвели до величезних змін природних екосистем країни, тому Україна сьогодні – це одна з найбільш несприятливих за екологічними показниками держава [2].

Відомо, що в країні щороку утворюється майже 2 млрд. т різних відходів. Обсяги викидів шкідливих речовин у атмосферне повітря сьогодні складають біля 10 т/м², або 133 кг на одну особу [2].

На стан екологічної ситуації в регіонах України впливає також прояв еколого-географічних проблем. Серед них для України характерними є:

- зменшення запасів корисних копалин, вичерпання ресурсів, зниження їх якості й розмаїття,
- небезпека порушення середовища внаслідок добування корисних копалин тощо);
- зміна структури земельних ресурсів унаслідок вилучення земель під господарські потреби й забудови, а також через розвиток негативних процесів у ландшафтах (ерозії, абразії, карсту, суфозії та просідання ґрунтів, підтоплення і заболочення, тощо);
- зниження родючості ґрунтів унаслідок вимивання гумусу, засолення, підтоплення тощо;
- забруднення важкими металами, пестицидами й іншими речовинами;

- зменшення запасів і забруднення поверхневих та підземних вод унаслідок посиленого водозабору, внесення забруднюючих речовин у водні об'єкти в процесі виробництва й ведення комунального господарства;
- забруднення повітря та зміна його складу внаслідок промислових та інших викидів у атмосферу;
- скорочення розмаїття рослинного й тваринного світу та зміни в його генофонді;
- зменшення біологічної продуктивності ландшафтів ;
- погіршення геогігієнічних та санітарно-епідеміологічних умов життєдіяльності людини та існування живих організмів.[3]

Отже, низка проаналізованих причин призвела до різкого погіршення екологічного стану в Україні та розвитку екологічної кризи в державі. За підрахунками незалежних експертів, на розв'язання екологічних проблем України доведеться витратити 1-1,5 трлн. дол. США, і роботи триватимуть 8-10 років [4].

Ці проблеми виникли тому, що структура господарства України, що розвивалося десятиліттями, не відповідала в багатьох регіонах їх інтегральному потенціалу. При цьому не враховувались об'єктивні потреби й інтереси людей, що тут проживали, та екологічні можливості конкретної території. Провідними галузями господарства є енергетика, гірничо- та вугледобувна, хімічна промисловість, машинобудування. Фізично й морально застаріле устаткування в цих галузях обумовило інтенсивне використання енергії, води, землі та інколи не контрольовані викиди забруднюючих речовин у всі компоненти природи. Щорічно в процес виробництва залучається близько 1,5 млрд т первинної сировини, а обсяг відходів цих галузей промисловості становить близько 15 млрд т. Таким чином, на сьогодні для України стан розвитку виробництва є головним еколого-формуєчим фактором. Акцентуємо увагу, що стан природи в Україні — критичний, а в деяких її регіонах деградація має незворотний характер [4].

У разі подальшого зберігання подібного стану речей наша держава ризикує скотитися в плані екологічної небезпеки для життя людей на рівень

африканських країн. Тому ключове завдання громадськості – тримати основні екологічні проблеми в фокусі суспільної уваги, добиватися від керівництва держави реального покращення ситуації з охороною навколишнього середовища.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Білявський Г. О. 1. Основизагальної екології / Г. О. Білявський. – 2010. – С. 115–127.
2. Андрейцев Ю. І. Екологічна експертиза, право та практика [Електронний ресурс] / Ю. І. Андрейцев. – 2015..
3. Екологія довкілля та безпека життєдіяльності населення у промислових регіонах України / А.М. Сердюк, В.П. Стусь, В.І. Ляшенко ; Ін-т гігієни та мед. екології ім. О.М. Марзєєва НАМН України [та ін.]. - Д. : Пороги, 2011. - 486 с.: табл., іл. - Бібліогр.: с. 464-480.
4. Чорнобиль: екологія і здоров'я : науково-практичний збірник / за заг. ред. Ю.І. Бандажевського. - Іванків : Координац. аналіт. центр "Екологія і здоров'я", 2014 - .Вип.1. - 2014. - 116 с.

Annotation: *The current state of the environmental situation in the country has been investigated. Causes and consequences have been identified.*

Key words: *natural resource potential, ecological situation, danger.*

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА РЕГІОНУ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Кострикiна К.В.,

здобувач другого рівня освіти факультету менеджменту

Грибонос А.С.,

здобувач другого рівня освіти факультету менеджменту,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Галунець Н.І.,

асистент кафедри публічного управління та адміністрування і міжнародної економіки,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Розглянуто особливості становлення регіонального екологічного управління в Україні, визначено його основні завдання, мету та функції. Досліджено складові механізму екологічного управління регіону.

Ключові слова: *екологічна безпека, регіон, екологічне управління, реалізація екологічної політики.*

Входження України у співтовариство європейських держав потребує узгодження стандартів та процедур забезпечення екологічної безпеки на різних управлінських рівнях, адаптацію вітчизняних нормативно-правових засад регулювання екологічного стану до діючих стандартів Європейського Союзу. При вивченні організаційних засад екологічної безпеки на регіональному рівні необхідно, насамперед, з'ясувати деякі сутнісні особливості таких термінологічних словосполучень, як «екологічна безпека», «екологічне управління» та «реалізація екологічної політики на регіональному рівні» [1].

Екологічна безпека насамперед пов'язана з безпекою громадян у сфері екології. Це є передумовою здійснення природного і невід'ємного права людини на безпечне довкілля. Поняття «екологічна безпека» є також складовою і передумовою національної та міжнародної безпеки. В процесі дослідження екологічна безпека нами розглядається як динамічна складова регіональної системи, що забезпечує її гармонійний розвиток в умовах захищеності від реальних та потенційних антропогенних та природних впливів. Рівень безпеки, в основному, визначається ймовірністю проявів небезпеки. Це потребує всебічного вивчення умов формування та управління екологічної небезпеки.

Системи екологічного управління мають у своєму підґрунті такі фундаментальні складові: екологічні закономірності; регулятивні закони; екологічну політику; стандарти, нормативи, ліміти; методології системного підходу; кадастри і механізми (методи) управління. Водночас, екологічне управління - врегульована нормами права діяльність спеціально уповноважених органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадовців, а також діяльність юридичних осіб і громадян, спрямована на створення конкретних правовідносин у сфері охорони довкілля, раціонального природокористування, дотримання екологічних прав і виконання екологічних обов'язків.

Механізм екологічного управління складається з груп екологічних і функціональних механізмів управління, які є водночас механізмами гармонізації співіснування суспільства і природи. До екологічних належать механізми біотичного регулювання навколишнього природного середовища,

екологічного балансу територій, обліково-кадастровий та екологічний моніторинг.

До функціональних належать економічний, адміністративний, інформаційно-контрольний та громадський механізми. Тому, метою управління в галузі охорони навколишнього природного середовища є реалізація законодавства, контроль за додержанням вимог екологічної безпеки, забезпечення проведення ефективних і комплексних заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів, досягнення узгодженості дій державних і громадських органів у галузі охорони навколишнього природного середовища [2].

Реалізацію державної екологічної політики можна визначити як діяльність органів державної влади, орієнтовану на формування та розвиток екологічного виробництва/споживання та екологічної культури життєдіяльності людини. Реалізація екологічної політики здійснюється на таких рівнях: міжнародному (глобальному); державному (національному); регіональному (обласному); місцевому (міста, села, підприємства та ін.).

Зазначимо, що екологічна політика регіону є органічною складовою національної екологічної політики. Від вирішення регіональних екологічних проблем певною мірою залежить соціально-економічна стабільність в Україні. Для реалізації екологічної політики регіону використовуються такі механізми: законодавчо-правовий, управлінський, економічний, громадсько-просвітницький. Дослідження наукових праць з цієї проблематики засвідчили, що мета екологічного управління на регіональному рівні полягає не тільки у виконанні формальних еколого-економічних функцій, а й у створенні та підтримці функціонування неформальної системи місцевих екологічних ініціатив, екологічного самоврядування та формування завдань щодо соціального, економічного та екологічного розвитку як триєдиного процесу.

Основними функціями екологічної політики регіону є: трансформація державної екологічної політики на регіональний рівень; регулювання

природокористування в межах компетенції, отриманої в результаті розподілу повноважень між рівнями державної влади (у тому числі у вигляді законів); управління природними ресурсами, що знаходяться у власності певного регіону; формування, нормативно-правове та фінансове забезпечення регіональних екологічних програм і проектів. Виходячи з мети та функцій екологічної політики регіону визначимо її головні завдання[1,2,3,4]:

- розроблення та виконання середньострокових регіональних планів дій з охорони навколишнього природного середовища як основного інструменту реалізації національної екологічної політики на регіональному рівні;
- врахування положень нової державної екологічної політики в рамках розробки програм соціального та економічного розвитку та поступової трансформації їх в програми соціального, економічного та екологічного розвитку;
- впровадження екологічної складової в стратегічні документи розвитку міст та регіонів, урахування вимог Ольборзької хартії під час проведення оцінки регіональних програм соціального та економічного розвитку, перегляд до 2020 року генеральних планів розвитку великих міст з метою імплементації положень зазначених міжнародних документів;
- розвиток партнерства «громадськість — влада — бізнес» на регіональному рівні з метою забезпечення до 2020 року соціальних та екологічних стандартів екологічно безпечного проживання населення;
- зменшення негативного впливу процесів урбанізації на навколишнє природне середовище, припинення руйнування навколишнього природного середовища у межах міст, підвищення показників озеленення та територій зелених насаджень загального користування, зниження до 2020 року рівня забруднення атмосферного повітря, водойм, шумового та електромагнітного забруднення;
- більш ефективно використовувати економічні інструменти поліпшення стану та охорони навколишнього природного середовища на всіх ієрархічних рівнях;

- реформувати інституціональну базу охорони навколишнього середовища й управління природними ресурсами;
- постійно впроваджувати політику попередження забруднень і оздоровлення довкілля як у масштабі держави, так і окремо взятих регіонів.

Отже, саме регіональний рівень є ключовим для ідентифікації та розв'язання багатьох проблем, адже саме тут перехрещуються загальнодержавні інтереси з територіальною специфікою та ресурсними і безпековими обмеженнями розвитку [3]. Крім того, як засвідчує існуючий науковий досвід, численні проблеми соціально-економічного та екологічного характеру виникають передусім на регіональному рівні і тільки згодом набувають національного та, як наслідок, світового масштабу [4, с. 151]. Його значущість зростає в умовах децентралізації управління та підвищення ролі соціально-економічного розвитку регіонів. У зв'язку з цим в умовах трансформації економічної системи виникає потреба у розробці нової державної екополітики на різних рівнях управління.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Безверхнюк Т. М. Ресурсний режим як інституційний механізм ресурсного забезпечення регіонального управління / Т. М. Безверхнюк // Державне будівництво: електрон. наук. фах. вид. ХарPI НАДУ. - 2010. - № 1. - Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2010-1/doc/2/11.pdf>. - Назва з екрану.
2. Про охорону природного навколишнього середовища : Закон України. — № 1264-XII від 25.06.1991 р.
3. Кравцова Л.А. Сталий розвиток як ключова домінанта регіонального екологічного управління / Л.А. Кравцова // Економічні інновації: зб. наук. пр. – Одеса: ІПРЕД НАН України, 2012. – Вип. 48. – С. 150–157.
4. Кулина С.Я. Розвиток прикордонного підприємництва в євро регіоні «Сян» / / С.Я. Кулина [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.univ.rzeszow.pl/nauka/.../rl.../36-Kulina_szablonUKR.pdf.

Annotation: Features of formation of regional ecological management in Ukraine are considered, its main tasks, purpose and functions are defined. The components of the mechanism of ecological management of the region are investigated.

Key words: environmental safety, region, environmental management, implementation of environmental policy.

ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ У БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВАХ

Курепін В.М.,

старший викладач кафедри методики професійного навчання,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Демченко А.В.,

здобувач вищої освіти інженерно-енергетичного факультету,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Досліджено питання безпеки праці у банківських установах, вдосконалення системи управління та організації праці на всіх етапах трудової діяльності, організації моделі управління охороною праці, напрямом безпеки праці в банківській системі.

Ключові слова: *умови праці, безпека, ризик, управління, технічні умови, стан охорони праці.*

Пріоритетним завданням кожної установи і організації повинно бути створення безпечних умов праці та збереження здоров'я людей під час їх трудової діяльності. Завдяки ефективному здійсненню заходів по охороні праці зростає продуктивність праці [1]. Саме тому надзвичайно важливо приділяти охороні праці максимум уваги. Безпека праці у банківських установах повинна розглядатися як одна з базових потреб та передбачати комплексність заходів, які спрямовані на виключення впливу шкідливих та небезпечних чинників, а також попередження професійних захворювань та виробничого травматизму.

Одним із напрямів безпеки праці в банківській системі є вдосконалення системи управління та організації праці на всіх етапах трудової діяльності на основі застосування економічних стимулів, розробки нових показників оцінки стану охорони праці та рівня безпеки. Система управління охороною праці в банку є складовою частиною системи управління банківської установи в цілому [2].

У загальному вигляді управління охороною праці визначається як сукупність дій, вибраних на основі певної інформації і спрямованих на підтримку або поліпшення функціонування об'єкта відповідно до існуючої програми. У кожній системі управління є об'єкт, яким керують, а також орган, який здійснює

управління. У процесі управління цей орган отримує певну інформацію про стан об'єкта управління, а також про стан зовнішнього середовища, в якому знаходиться даний об'єкт

Модель управління охороною праці в таких установах повинна бути націлена на запобігання виникненню перш за все захворювань працівників, а також нещасних випадків та травмонезбезпечних ситуацій, при цьому існує низка заходів безпеки.

Завдяки численним дослідженням встановлено, що на працівників установ, які надають фінансові послуги, впливає низка небезпечних та шкідливих чинників, а саме фізичні, хімічні, біологічні та психофізіологічні фактори. При цьому до фізичних факторів можна віднести підвищені рівні ультрафіолетового, інфрачервоного випромінювання, електроураження, запиленість повітря виробничого середовища, підвищений вміст іонів та рівень світлового потоку; до хімічних – леткі хімічні речовини, що виділяються в повітря робочої зони з полімерів і пластмас, озон, хлоровмісні сполуки, що вивільняються під час роботи моніторів і лазерних принтерів; до біологічних – деякі види патогенних мікроорганізмів, що передаються через клавіатуру й мишу різними користувачами одного комп'ютера; до психофізіологічних – напруження зору, пам'яті, уваги, стрес та втому від втрати та оброблення інформації, монотонність праці.

Основними причинами небезпек та ризиків на робочих місцях банківських установ є ігнорування міжнародних та національних норм безпеки, порушення організаційних та технічних умов, незадовільні санітарно-гігієнічні показники, несприятливий мікроклімат в середовищі, порушення в ергатичній системі «людина – техніка» тощо.

Основні завдання управління охороною праці в банку: навчання працівників безпечним методам праці та пропаганди питань охорони праці; забезпечення безпечності роботи з банківським обладнанням; нормалізація санітарно-гігієнічних умов праці; забезпечення оптимальних умов праці та відпочинку; організація лікувально-профілактичного обслуговування;

професійний добір працівників з окремих професій; удосконалення нормативної бази з питань охорони праці.

Облік та аналіз охорони праці дозволяють встановлювати рівень стану охорони праці та ефективність функціонування система управління охороною праці. Це досягається тематичним обліком показників стану охорони праці, аналізом причини невиконання вимог законів стандартів і норм. Координація робіт з охорони праці виконується під керівництвом керівника служби охорони праці [3].

Враховуючи вищесказане, зауважимо, що для вжиття заходів повинна бути нормативна, розпорядна, звітна та облікова документація з питань охорони й безпеки праці: нормативна – закони, норми, правила, типові положення; розпорядна – накази, розпорядження, положення, інструкції; звітна – форми офіційної статистичної звітності; облікова – журнали, переліки, графіки, протоколи, плани, схеми, де відображається вся діяльність з охорони праці в установі.

Таким чином вважаємо, що тільки взаємодія усіх підрозділів банківських установ, які будь-яким чином торкаються питань, пов'язаних з охороною праці, а саме служба охорони праці, служба охорони банку, служба пожежної безпеки, відділ кадрів, служба економічної безпеки, відділ особистої охорони та інші, здатна упорядкувати систему управління охороною праці та зробити її успішною та безпечною, насамперед, для працівників.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України «Про охорону праці», (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 49, ст.668).
2. Типове положення «Про службу охорони праці» НПАОП 0.00-4.35-04 затверджено Наказом Держнаглядохоронпраці України 15.11.2004 N 255, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 1 грудня 2004 р. за N 1526/10125.
3. Горбунова К. М. Удосконалення викладання дисциплін безпеки у вищих навчальних закладах / К. М. Горбунова, В. М. Курепін, К. О. Яблунівська // Розвиток українського села – основа аграрної реформи в Україні : матеріали причорноморської регіональної науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу, м. Миколаїв, 25 – 27 квітня 2018 р. – Миколаїв : МНАУ, 2018. – С. 124-128.

Annotation: The article focuses on some issues of work safety in banking institutions, improvement of the management and organization of work at all stages of work, the organization of a model of labor safety management, areas of work safety in the banking system.

Key words: working conditions, safety, risk, management, technical conditions, occupational safety.

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ОБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ НА ЗАСАДАХ МАРКЕТИНГУ

Курепін В.М.,

*старший викладач кафедри методики професійного навчання,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Іваненко В.С.,

*здобувач вищої освіти інженерно-енергетичного факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Досліджено питання екологічної стратегії об'єктів господарювання, планування та здійснення природоохоронної діяльності, раціонального використання природних ресурсів та підвищення рівня екологічної безпеки підприємств, впровадження системи екологічного менеджменту.

Ключові слова: екологічна ситуація, маркетинг, управління, інформаційна відкритість, об'єкт господарювання, природне середовище.

Нинішня екологічна ситуація в Україні, яка формувалась впродовж тривалого часу через нехтування об'єктивними законами розвитку і відтворення природних геосистем, характеризується як кризова. Територія України відзначається надмірним техно- і антропогенним навантаженням на природне середовище та високим ступенем його забруднення. У процесі довготривалої дії забруднювачів погіршуються чи порушуються основні природні, соціально-економічні функції природного середовища[1]. Це ускладнює життя всіх живих організмів, а особливо негативно впливає на стан здоров'я та тривалість життя людей: за даними ВООЗ українці живуть в середньому на 10 років менше, ніж європейці та жителі багатьох інших країн світу.

Процеси функціонування та розвитку об'єктів господарювання у сучасних умовах залежать від різномірних чинників зовнішнього середовища. Одним із таких чинників є довкілля. Більш широко йдеться про комплекс екологічних

чинників (забруднення різних компонентів довкілля, використання природних ресурсів, відтворення природно-ресурсного потенціалу тощо), який, з одного боку, у формі простору чи сировини забезпечує економічний розвиток та його переваги, а з іншого, – спричиняє небезпечні ситуації, що мають як техногенний, так і природний характер і супроводжуються екологічними та пов'язаними з ними соціальними збитками.

Екологічна політика є основою для визначення екологічної стратегії об'єктів господарювання, планування та здійснення його природоохоронної діяльності, раціонального використання природних ресурсів та підвищення рівня екологічної безпеки виробничих структурних об'єктів підприємств.

Удосконалення управління екологічною безпекою потребує маркетингового підходу, у якому головна ідея полягає, як відомо, в орієнтації на споживача, його потреби, запити та інтереси. Специфіка орієнтації на пріоритети екологічної безпеки при цьому полягає в тому, що підприємства та навколишній соціум потребують безпечного навколишнього природного середовища, відсутності екологічно спричинених загроз для життя, здоров'я та добробуту як у теперішній момент, так і в перспективі. Тобто вирішення проблеми екологічної безпеки в економічних системах наразі потребує не лише традиційних для екологічного управління вдосконалень, зокрема, відносно адміністративних та економічних екологоекономічних важелів та інструментів, а впровадження нових механізмів, що працюють на принципах маркетингових концепцій.

Об'єкти господарювання повинні постійно удосконалювати підходи до управління своєю діяльністю у галузі охорони навколишнього середовища та впроваджувати систему екологічного менеджменту відповідно до міжнародного стандарту ISO 14001 як невід'ємної складової інтегрованої системи менеджменту. На основі цього стандарту розробляти та реалізувати низку заходів, які спрямовані на охорону і раціональне використання водних ресурсів, атмосферного повітря, надр, земельних ресурсів та поводження з відходами з урахуванням положень, завдань та цілей стратегії державної екологічної

політики України на період до 2020 року та інших законодавчих і нормативних документів[2].

Керуючись у своїй діяльності принципом інформаційної відкритості та прозорості, об'єкти господарювання повинні бути відкриті до взаємодії з усіма зацікавленими сторонами щодо питань можливого екологічного та соціального впливу господарської діяльності. Порядок взаємодії із зацікавленими сторонами, який розповсюджується на всі види діяльності підприємств та застосовується до проектів, які мають значний вплив на довкілля та життя громад або до яких виявлений інтерес зацікавлених сторін. Щорічна розробка та фінансування планів комплексних природоохоронних заходів, спрямованих на охорону атмосферного повітря, охорону та раціональне використання водних ресурсів, охорону та раціональне використання надр і земельних ресурсів, а також поводження з відходами.

Однією з умовою впровадження системи екологічного менеджменту на об'єктах господарювання є оприлюднення річних звітів, де йдеться про заходи, яких вживаються для зменшення свого впливу на навколишнє середовище; підготовка та подання до державних органів виконавчої влади та управлінь статистики звітності щодо показників впливу господарської діяльності на навколишнє середовище, а також звіти щодо виконання планів природоохоронних заходів[3]. Маючи на меті мінімізувати вплив на навколишнє середовище екологічний менеджмент передбачає екологічну оцінку господарської діяльності на усіх етапах – від розробки проектів (планування проектів, підготовка техніко-економічних обґрунтувань) до реалізації проектів, відповідно до чинного законодавства України та з урахуванням принципів європейського екологічного права.

Таким чином, вирішення проблем екологічної безпеки на об'єктах господарювання потребує поряд із традиційними для екологічного управління вдосконаленнями впровадження нового механізму, що функціонує на засадах маркетинг.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бобровська Н. В. [Еколого-орієнтований підхід у забезпеченні сталого розвитку аграрного сектору](#) / О. М. Вишневська, Н. В. Бобровська // Економіст. – 2013. – № 6. – С. 46-49.
2. [Екологічна психологія та психопедагогіка у системі підготовки майбутніх викладачів аграрної галузі](#) / К. М. Горбунова, В. М. Курепін, К. О. Яблуновська // Розвиток українського села – основа аграрної реформи в Україні : матеріали причорноморської регіональної науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу, м. Миколаїв, 25 – 27 квітня 2018 р. – Миколаїв : МНАУ, 2018. – С. 107-111.
3. Бобровська Н. В. [Еколого-економічні аспекти використання природних ресурсів](#) / Н. В. Бобровська // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2013. – Вип. 4 (74), Т. 1, – С. 70-77.

Annotation: *The issues of ecological strategy of the objects of management, planning and implementation of environmental activities, rational use of natural resources and increasing the level of environmental safety of enterprises, the introduction of environmental management.*

Key words: *environmental situation, marketing, management, information openness, facility, natural environment.*

БАЗОВА КОНЦЕПЦІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕКОЮ РОЗВАЖАЛЬНИХ ЦЕНТРІВ

Курепін В.М.,

*старший викладач кафедри методики професійного навчання,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Курепін Д.В.,

*адміністратор ТОВ «Роллер Центр»,
м. Миколаїв, Україна*

Досліджено питання базової концепції забезпечення управління безпекою розважальних центрів, надійної системи безпеки та управління ризиками, застосування інноваційних механізмів якісного менеджменту безпеки.

Ключеві слова: *система безпеки, управління ризиками, об'єкт, концепція, бізнес-план, розважальні центри.*

У сучасному світі, крім вуличних ігрових майданчиків, існує великий попит на нові форми організації розваг для дітей. Актуальними стали розважальні центри (ТРЦ) та дитячі ігрові кімнати. Відкриваючи такий бізнес, перш за все необхідно визначити ступінь конкуренції у цій галузі діяльності та забезпечити надійну систему безпеки та управління ризиками. Різноманітність

ігрових зон; сучасні атракціони та ігрові автомати; розширення торгової зони (по можливості); наявність дитячого кафе на місці забезпечує диверсифікацію пропозицій, є основою ділового успіху дитячих розважальних центрів.

Створюючи бізнес-план, не слід нехтувати організаційними аспектами. По-перше, необхідне створити всі необхідні документи та отримати дозволи на реєстрацію підприємця у податковій службі [1]. По-друге, - знайти приміщення, яке відповідає вимогам санітарної та протипожежної охорони.

Однією з головних причин підвищеної уваги до стану безпеки споруд цього типу є загроза виникнення надзвичайних ситуацій у таких спорудах та на прилеглих територіях. Сюди можна віднести небезпеку виникнення пожеж, техногенну безпеку, безпеку будівлі та споруди, екологічну безпеку, антитерористичну безпеку, інформаційну безпеку, охорону праці, громадську безпеку, фінансову безпеку та інші.

Рисунок 1 – Базова концепція забезпечення управління безпекою розважальних центрів

На сьогодні науковці у своїх роботах недостатньо висвітлювали проблеми впровадження моделей управління безпекою об'єктів з масовим перебуванням

людей, як на стадії планування, так і на стадії експлуатації об'єкту. Тому, на сьогодні залишається актуальною необхідність розв'язання науково-прикладного завдання розробки нових моделей, методів та механізмів у сфері управління безпекою об'єктів з масовим перебуванням людей [2].

Питання забезпечення безпеки об'єктів на стадії експлуатації є трудомісткою задачею. Підвищення рівня безпеки експлуатації об'єктів з масовим перебуванням людей полягає у забезпеченні умов безпеки відвідувачів, що досягається шляхом прогнозування виникнення надзвичайних ситуаціях (НС) на підставі застосування інноваційних механізмів в управлінні безпекою об'єктів з масовим перебуванням людей. Безпека об'єктів з масовим перебуванням людей потребує вдосконалення в системі попередження виникнення НС. Базова концепція забезпечення управління безпекою розважальних центрів може побудована наступним образом.

Підвищити рівень захищеності будівель та споруд, що в свою чергу збереже здоров'я та життя громадян можна шляхом удосконалення та придбання якісного та безпечного обладнання: ігрові автомати; комплекс для створення ігрових зон; лабіринт та інші ігрові зони. Меблі для відпочинку в залі такі як: дивани, пуфи, крісла, столи, вітрина для продажу іграшок та сувенірів повинні бути екологічно чисті та безпечні.

Для безпечного функціонування розважального центру для дітей необхідно провести фінансовий розрахунок інвестицій, необхідних для запуску та експлуатації центру з урахуванням витрат на заходи безпеки та своєчасну модернізації розважальних об'єктів, які будуть направлені на покращення пожежної та техногенної безпеки. Важливо проаналізувати всі супутні фактори. Для успіху в бізнесі треба правильно створити та дотримуватися бізнес-плану. Тоді підприємець може розрахувати свій дохід, прибуток та ефективність свого розважального центру.

Таким чином - управління об'єктів з масовим перебуванням людей (торгово-розважальних центрів, тощо) при застосуванні інноваційних механізмів

якісного менеджменту безпеки дає змогу підвищити ступінь успішної реалізації проекту, враховуючи його безпекові характеристики.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Козаченко Л.А. Стан та перспективи залучення інвестицій в регіони України /Л.А. Козаченко // Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Проблеми та розвиток економічних систем в умовах глобальної нестабільності». - Миколаїв: ММІРЛ ВНЗ «Університет «Україна». - 2014.- С.144-147.

2. Потриваєва Н. В. [Забезпечення матеріально-технічними ресурсами в системі управління підприємством](#) / Н. В. Потриваєва, І. В. Агеєнко // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2016. – Вип. 4 (92). – С. 99-105.

Annotation: The article focuses on some issues of the basic concept of providing security management of entertainment centers, a reliable security system and risk management, the application of innovative mechanisms of quality security management.

Key words: security system, risk management, object, concept, business plan, entertainment centers.

ТЕХНОЛОГІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В ПРОЦЕСАХ ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ ІНФРАСТРУКТУРИ СУСПІЛЬСТВА

Микитин Г.В.,

д-р техн. наук, професор кафедри захисту інформації,

Інститут комп'ютерних технологій, автоматики та метрології,

Національний університет «Львівська політехніка»

м. Львів, Україна

Галунець М.О.,

здобувач вищої освіти,

Інститут комп'ютерних технологій, автоматики та метрології,

Національний університет «Львівська політехніка»

м. Львів, Україна

В процесі дослідження було розглянуто технології: Екологічна мобільність, SmartGrid, розумний моніторинг питної води та визначено їх роль в процесах інтелектуалізації інфраструктури суспільства.

Ключові слова: екологічна безпека, інтелектуалізація, інфраструктура суспільства, технології екологічної безпеки

В Україні розгортаються процеси інтелектуалізації різних предметних сфер відповідно до Концепції Індустрія 4.0, головна ідея якої є синтез сегментів: розгортання автоматизації виробництва, впровадження інтернету речей, застосування кіберфізичних систем [1]. Основні складові Індустрії 4.0:

кіберфізична система, інтернет речей, інтернет послуги, розумні об'єкти. Технології Індустрії 4.0 розгортають комплекс проєктованих саморегульованих систем з найменшим втручанням людини у технологічні процеси.

Саморегульована система, що відповідає цільовим задачам предметної галузі інфраструктури України функціонально спрямована на: контроль, обробку, обмін даними, управління об'єктами/процесами. Кожний з цих функціоналів повинен бути інформаційнобезпечним згідно задач безпеки. Розглянемо деякі сегменти інтелектуалізації у просторі глобальних цілей саміту ООН зі зміни клімату (Нью-Йорк, 2019 р.) та основних напрямків Стратегії сталого розвитку України до 2030 [2, 3].

Екологічна мобільність. Під цим визначенням розуміються подорожі та пересування за допомогою раціональних та екологічно чистих варіантів транспорту, включаючи та комбінуючи пішохідний, велосипедний, громадський транспорт та інші, дружелюбні до клімату та людей, інноваційні види транспорту. Складовою екологічної мобільності є поняття транспорту, яке слід розглядати як індустрію пов'язану з виробництвом, обслуговуванням і ремонтом транспорту, його експлуатацією, виробництвом пально-мастильних матеріалів, з розвитком і експлуатацією транспортної мережі. Транспорт спричиняє 25% викидів парникових газів в атмосферу, що призводить до змін клімату та забруднення повітря у містах.

Вищезазначені складові екологічної мобільності визначають її мету: створення альтернативи перевезень громадськими та приватними транспортними засобами, які використовують паливо, створення відповідної інфраструктури для транспорту, що використовує електроенергію, а також задоволення зростаючих потреб людства в енергії.

Захист навколишнього середовища від техногенних факторів, захист людини від негативних впливів цього середовища може бути як пасивним, так і активним. У першому випадку це міри, здійснювані для захисту об'єктів впливу від неминуче виникаючих факторів впливу, в іншому — міри, що дозволяють зменшити кількісну характеристику впливу або виключити її взагалі за рахунок

істотних змін, що відносяться безпосередньо до джерела. Стосовно транспорту це можуть бути, наприклад, шумозахисні екрани, захисні посадки дерев і т.п. (пасивні міри); зміни в конструкції дорожніх і шляхових пристроїв, встановлення очисних фільтрів на автомобілях і т.п. (активні міри). Однак найбільш ефективним представляється саме радикальне рішення — заміна джерела впливів, реалізація принципу пріоритетності розвитку видів транспорту, що мають більш високий екологічний рейтинг. Інакше: при виборі виду транспорту в рамках транспортно-містобудівного проектування й оцінці якості функціонування міських транспортних систем варто неодмінно враховувати екологічні характеристики, у тому числі порівняльні показники безпеки руху і, як наслідок, рекомендувати пріоритетний розвиток електротранспорту як мінімум у всіх випадках рівності інших критеріїв оцінки, особливо у великих містах.

Для досягнення визначеної мети екологічної мобільності необхідним є використання наступних технологій:

- двигуни на альтернативному паливі (газові, гібридні, електричні, біопаливо);
- громадська інфраструктура зарядних станцій з використанням альтернативних видів енергії;
- енергетична мережа (мобільний додаток, у т.ч. інтегрована платіжна система);
- екологічно чисті матеріали.

Екологічна мобільність також досягається за рахунок наступних заходів:

- зменшення викидів парникових газів у густонаселених районах;
- зменшення шумового забруднення;
- зменшення споживання викопного палива;
- використання джерел енергії, з генерованих на місцевому рівні;
- стимулювання населення використовувати альтернативні види палива та екологічно чистий транспорт;

- створення освітніх програм пов'язаних з впливом викопного палива і традиційних транспортних засобів.

Впровадження екологічної мобільності дає високі економічні вигоди завдяки зниженню негативного впливу транспорту на навколишнє середовище, а також генерації грошових потоків за рахунок продажу біопалива та монетизації використання зарядних станцій. В свою чергу це забезпечить підвищення якості життя населення за рахунок екологічних і соціальних впливів.

Розумні енергосистеми: технологія SmartGrid. Сьогодні способи передачі електроенергії базуються на принципах «одностороннього» зв'язку, розроблених багато десятиліть тому: електростанція направляє електрику до виробничих і офісних споруд, житлових будинків і т.д. Але для забезпечення принципів екологічної безпеки, мережа не повинна бути централізованою, і повинна підтримувати передачу енергії від сонячних батарей, розміщених на дахах будівель, і енергії, що виробляється безліччю вітрогенераторів. Інфраструктура розподіленої енергосистеми дає змогу підвищити стійкість системи, дозволяючи їй задовольняти зростаючі потреби в енергопостачанні. Тому її інфраструктура і керування повинні ставати все більш «розумними», щоб забезпечити розподіл енергії, отриманої з різних джерел. Мережі повинні вміти керувати передачею енергії та її споживанням, причому, робити це в режимі реального часу, з максимальною ефективністю та на основі використання нових вимірювальних технологій. Крім того, повинна бути впроваджена автоматизація у всій мережі. Для досягнення цих цілей найкращим варіантом є використання розумних енергосистем (SmartGrid).

Щоб отримати найбільшу віддачу від впровадження розумних енергосистем, необхідним є застосування наступних технологій:

- розподільчі мережі;
- системи управління потужністю;
- широкосмгові високошвидкісні з'єднання;
- система датчиків, розумних лічильників (AMI), перемикачів і контролерів;

- автоматизація мережі й управління розподілом;
- вимірювальні датчики;
- програмне забезпечення для користувачів.

Завдяки цим технологіям, розумна енергосистема зможе забезпечити раціональне використання і постачання енергії (ефективне використання відновлюваної енергії, зменшення витрат енергії при передачі і розподілі, підвищення операційної ефективності).

Функціонал розумних енергосистем:

- розподілення доступної потужності там, де це необхідно;
- вчасна реакція на попит / пропозицію;
- своєчасний збір даних і зв'язок між різними складовими розумної енергосистеми (центральною диспетчерською і датчиками, комутаторами, контролерами тощо);
- режим кооперативного використання енергоресурсів;
- раціональне планування споживання й обміну енергією;
- швидке відновлення послуг після несприятливих погодних явищ;
- автоматизовані розподільні мережі, виявлення несправностей та інтегрована передова вимірювальна інфраструктура.

Рішення охоплюють аспекти проектування і реалізації, виробництва енергії, її використання і заощадження, інтелектуального управління та моніторингу безпеки аналізу даних, а також цілісності активів.

Енергоефективність повинна бути основною рушійною силою інвестицій, що становлять значну частину загальних витрат, і повинна бути економічно виправданою (на основі якісної або кількісної оцінки) протягом терміну дії проекту. Проект повинен бути невід'ємною частиною місцевої стратегії розвитку міста.

Використання розумної енергосистеми робить можливим зниження сировинних витрат для виробництва енергії і, тим самим, викидів парникових газів, уникнення необхідності будівництва нових розподільчих ліній, підтримка децентралізованого виробництва енергії.

Варто відмітити, що використання SmartGrid також покращить якість життя населення: забезпечення кращого реагування на несправності і відновлення; підвищення безпеки енергопостачання; інтеграція різних технологій (відновлювальні джерела енергії, мережа електричних транспортних засобів, розумні будинки).

Розумний моніторинг питної води. Не менш важливим аспектом є і раціональне використання та забезпечення населення доброякісною питною водою. Вода є найважливішим ресурсом, який із кожним роком привертає до себе дедалі більше уваги. У майбутньому професійне керування витратами води стане надважливим для виживання планети. Це питання можна вирішити за допомогою розумних систем водопостачання.

Основні функції розумного водопостачання: контроль якості води (датчики періодично вимірюють показники чистоти води, а за її очистку відповідають фільтри очищення); автоматичний полив згідно заданих сценаріїв в залежності від вологості ґрунту, пори року і доби; раціональне використання енергії для підігріву та подачі води; зниження рівня витрат воді, зниження вартості водопостачання та розумне управління ресурсами.

Технологія розумного водопостачання допоможе зробити питну воду безпечнішою. Це знизить небезпеку для здоров'я та допоможе знизити витрати. Для раціонального використання води існують спеціальні системи очищення використаної води, які допомагають зменшити витрати отриманої від джерела води – створюється своєрідний круговорот води в «природі». Для вживання або для приготування їжі таку воду небажано використовувати, але її можна використати для поливання рослин або інших технічних потреб. А от для забезпечення населення питною гігієнічною водою необхідним є використання гігієнічно-промивних станцій, та правильне планування водопровідних мереж, а для забезпечення безпеки від протікання використовують датчик-антипотоп.

Компанія Uronor уперше об'єднала Інтернет речей з технологіями інтелектуального моніторингу та контролю подачі питної води. Це важливий крок у напрямку новітніх технологій для будинків. Молода фінська компанія

UWater, яка в 2016 році стала підрозділом Uropor, застосовує в своїх пристроях технологію контролю якості води в режимі реального часу. Ця прогресивна технологія працює за допомогою датчиків. Вони безперервно фіксують і вимірюють концентрацію часток і мікроорганізмів у воді.

Таким чином, можна зробити висновок, що впровадження альтернативних джерел енергії в Україні, модернізація інфраструктури транспорту України, використання розумних систем моніторингу водопостачання та моніторингу якості питної води призупинить зростання викидів вуглецю, зменшення впливу шкідливих речовин на екосистеми, що сприятиме нормалізації наслідків зміни клімату на планеті та покращання рівня і безпеки життя людини.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Індустрія 4.0: яким буде виробництво майбутнього / [Електронний ресурс]. — 2015. — Режим доступу: <http://microsoftblog.azurewebsites.net/2015/04/20/industriya/4/0/yakim/bud-e/virobnitstvo/majbutn/ogo/>.
2. Саміт ООН зі зміни клімату. – Електронний ресурс. – Режим доступу: https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/presscenter/articles/2019/UN_Climate_Action_Summit_2019.html.
3. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року. Проект 2017 р. – Електронний ресурс. – Режим доступу: https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/UNDP_Strategy_v06-optimized.pdf.

Annotation: *The research covered technologies: Ecological mobility, Smart Grid, smart monitoring of drinking water and their role in the processes of intellectual infrastructure of society.*

Key words: *Environmental security, intellectual development, infrastructure of society, environmental safety technologies.*

ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВА СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Охота Н.В.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету

Синельников В.В.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Бобровська Н.В.,

канд. екон. наук, старший викладач кафедри обліку і оподаткування,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Досліджено й узагальнено теоретичні підходи до визначення сутності сталого розвитку. Визначено, що для забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіону необхідно дотримуватися певної ієрархії цілей і пріоритетів: збалансування економічних, соціальних та екологічних факторів. Визначено основні принципи та цілі регіональної політики сталого розвитку. Виявлено загрози сталому розвитку регіону в соціально-економічній сфері та перспективні напрями державного регулювання сталого розвитку.

Ключові слова: сталий розвиток, регіон, економіка, соціальна сфера, екологія, цілі, пріоритети.

Стратегія розвитку регіону – важливий компонент сталого розвитку будь-якої держави, який зачіпає у комплексі такі життєво важливі процеси, як природно-ресурсний потенціал території та його відтворення, демографія та зайнятість населення, рівень і якість життя, взаємодія регіональних ринків і механізми управління цими процесами. Отже, це «бачення» комплексу узгоджених стратегічних цілей і завдань, розроблених і реалізованих у межах конкретного регіону, виходячи з темпів розвитку, пропорцій, масштабів та індивідуальних особливостей і орієнтується на досягнення сталого (інтегрованого) розвитку [1].

Комплекс заходів стимулюючого характеру сприятиме досягненню стану рівноважної регіональної системи і виходу із нерівноважного стану регіональної соціо-еколого-економічної системи. Під цим розуміється, що об'єктом стимулювання є сталий розвиток регіонів. Сталий розвиток — не є теперішнім станом регіональної системи, чи навіть національної. Натомість сталий розвиток регіону є перспективою, пріоритетом, до якого необхідно прагнути. Слід

пам'ятати, що саме стимулюючі інструменти впливають на прагнення системи досягти сталого розвитку регіону і вийти із теперішнього стану регіональної системи. Зрозуміло, що будь-яка регіональна система прагне не допустити стану нерівноваги, проте в силу дії різних факторів (зовнішніх та внутрішніх) починання по досягненню сталого розвитку регіону можуть бути зупинені ще на початку [2].

Забезпечення сталого розвитку регіону має базуватися на комплексі характерних для регіону сприятливих природно-ресурсних, соціально-економічних, демографічних та екологічних властивостей і стимулювати вирішення проблем, які зумовлені обмежуючими факторами – розміром території, географічними умовами проживання, людськими ресурсами, рівнем індустріального розвитку, ризиками сільськогосподарської діяльності тощо. Лише за поєднання цих взаємопов'язаних та взаємозалежних блоків можлива реалізація політики сталого розвитку регіону [3].

Перехід до сталого розвитку держави в цілому можливий тільки у тому разі, якщо буде забезпечений сталий розвиток її регіонів. Це передбачає формування ефективної просторової структури економіки країни за умови дотримання балансу інтересів усіх регіонів.

Оцінка сталості розвитку економіки регіону є основою для визначення пріоритетних напрямів розвитку та прийняття управлінських рішень. Вона дозволяє визначити відповідність (або невідповідність) розвитку території загальнодержавним критеріям, виявити специфічні особливості регіонального рівня, оцінити ступінь загрози загальнодержавній безпеці [4].

Загальноприйнято, що модель сталого розвитку територій регіонів повинна ґрунтуватися на гармонійному поєднанні основної тріади: людина, господарська діяльність і природа. Господарська діяльність людини має бути направлена на раціональне використання природних ресурсів і охорону історичного спадку, тобто поліпшення соціальної, економічної та екологічної якості довкілля.

Перспективними напрямками державного регулювання сталого розвитку регіону є ефективна макроекономічна політика. Вона повинна бути спрямована насамперед на досягнення збалансованості та стійкості розвитку народного господарства, стабільний приріст основних макроекономічних показників, що дасть змогу в результаті найбільш раціонально використовувати наявні ресурси, накопичувати необхідні фінансові кошти для вирішення соціальних, екологічних, регіональних і галузевих інноваційних проблем [5].

Ефективне здійснення політики сталого розвитку неможливе без залучення регіонів. Сталий розвиток регіону означає підвищення рівня подолання ним несприятливих соціальних, економічних і екологічних ризиків та тенденцій із спроможністю регіону забезпечувати збалансований розвиток, саморегулювання, самовдосконалення з максимальним використанням внутрішніх, а також зовнішніх позикових ресурсів для задоволення потреб населення регіону.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Шпортко А.М. Становлення концепції сталого розвитку [Електронний ресурс] / А.М. Шпортко, Г.В. Кірейцева // URL: http://www.ztu.edu.ua/ua/science/conference/files/eco_es.../ShportkoAM.doc.
2. Катан Л.І. Напрями розвитку управління агропромисловою системою України: еколого-економічний аспект / Л.І. Катан. URL: http://library.kpi.kharkov.ua/Vestnik/2010_8/statiZKatan.pdf.
3. Бабаєв В. Сталий та безпечний розвиток мегаполіса: економічні, соціальні, екологічні аспекти / В. Бабаєв // Управління сучасним містом. – К., 2004. – С. 62-64. В. Татенко Типологія лідерства / В. Татенко // Психолог. – 2006. – № 34. – С. 12–14.
4. Бобровська О. А. Оцінка якості розробки програм розвитку муніципальних утворень як передумова їх сталого розвитку / О. А. Бобровська // Вісник НАДУ [Текст]. — 2005. — № 3. — С. 302—311.
5. Владимцев Н.В. Территориальное стратегическое планирование устойчивого развития регионов / Н.В. Владимцев // Региональная экономика: теория и практика. 2008. № 13. С. 20–28.

Annotation: Theoretical approaches to determining the essence of sustainable development are explored and generalized. It is determined that in order to ensure sustainable socio-economic development of the region it is necessary to adhere to a certain hierarchy of goals and priorities: balancing economic, social and environmental factors. The basic principles and goals of regional sustainable development policy are defined. Threats to sustainable development of the region in the socio-economic sphere and perspective directions of state regulation of sustainable development have been identified.

Key words: sustainable development, region, economy, social sphere, ecology, goals, priorities.

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ТА КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Яблуновська К.О.,

*асистент кафедри методики професійного навчання,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Досліджено поняття екологічної освіти, розглянуто підходи формування екологічної компетентності майбутніх державних службовців у системі професійної підготовки фахівців державної служби України.

Ключові слова: екологічна освіта, екологічна компетентність, екологічна компетентність державних службовців.

Погіршення екологічної ситуації в Україні, яка все більше впливає на здоров'я людей, стало великою проблемою сучасності. Однією з основних причин є низька ефективність системи державного управління природоохоронною сферою України. Територія України відзначається надмірним техно- і антропогенним навантаженням на природне середовище та високим ступенем його забруднення. У процесі довготривалої дії забруднювачів погіршуються чи порушуються основні природні, соціально-економічні функції природного середовища[3]. Загострення проблем які були створені екологічною кризою в нашій державі потребує підвищенню рівня екологічної культури в державних службах.

Компетентність, професіоналізм державних службовців на всіх етапах розвитку держави зумовлює успішність реалізації її цілей та завдань. На сьогоднішній день дуже сильно відчувається нехватка професійної компетентності сучасних працівників державних служб.

Для ефективного екологічного управління ваговим фактором є рівень професіоналізму та екологічної підготовки кадрів, які займають відповідні посади. В ході вирішення цього завдання важливим є процес екологічної освіти.

Проблемі екологічної освіти присвятили свої праці такі вчені, як Н.Л. Авраменко [1]; еколого-економічні проблеми розвитку виробничих сил розглянуто у роботах І.К. Бистрякова[2]; В.А. Грачов, Л.В. Єгорова [5], Є.П. Желібо, Н.Л. Авраменко [6] розглядали можливі шляхи підвищення екологічної культури населення як складової розвитку держави.

Екологічна освіта – безперервний процес навчання, виховання і розвитку, спрямований на формування загальної екологічної культури, екологічної відповідальності кожної людини [4].

Підвищення екологічної освіченості населення в різних країнах здійснюється в системі формальної і неформальної освіти. До першої належать усі види освітніх закладів. До другої – установи, що забезпечують екологічну підготовку на громадських засадах в тому числі і засоби масової інформації.

Згідно з «Концепцією екологічної освіти в Україні» складовими компонентами екологічної освіти є екологічні знання, екологічне мислення, екологічний світогляд, екологічна етика [9]. Кожному компоненту відповідає певний рівень екологічної зрілості.

Фахова екологічна освіта концентрується навколо класичної екології і проблем природокористування; поза увагою майже залишаються концентр сучасної екології – людина і певний комплекс наук і спеціальностей, культурна екологія, соціальна екологія, екологічна культура та ін. Тому стає чітко зрозуміло, що набуття спеціалістами вимог сучасної екологічної культури є дуже проблематичним.

Згідно із Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» екологічні знання є обов'язковою кваліфікаційною вимогою для всіх посадових осіб, діяльність яких пов'язана з використанням природних ресурсів та має вплив на стан природного навколишнього середовища [7].

Дуже вагомим є те, що екологічна компетентність майбутніх державних службовців – характеристика набута в процесі навчання і виховання. Тому, набуває першорядного значення положення про взаємообумовленість, єдність навчання, виховання і розвитку особистості. Це положення в узагальнюючому вигляді фіксується українськими вченими-психологами: «психічний розвиток опосередкований, організований і спрямований вихованням і навчанням. Виховання і навчання можна вважати формою психічного розвитку людини. За думкою О. Кудрявцевої, принцип єдності навчання і виховання у екологічній

освіті реалізується найповніше, у результаті цього формується цілісна особистість[8].

Як результат навчання і виховання формування екологічної компетентності майбутніх державних службовців підпорядковується загальнодидактичним закономірностям цих процесів. Система дидактичних принципів ґрунтується на: зв'язку змісту й методів навчання з національною культурою і традиціями; виховувальному характері навчання, науковості, систематичності, наступності, свідомості й активності самих учасників освітнього процесу, наочності, доступності, індивідуалізації освітнього процесу, вивчення інтересів, здібностей нахилів кожного майбутнього службовця. Як система вимог, що впливають із закономірностей цього процесу, загальні принципи виховання майбутніх державних службовців визначають його зміст, методику, організацію.

Екологічна компетентність є відносно новою проблемою, яка на сьогодні дуже сильно постала перед суспільством у зв'язку з наближенням глобальної екологічної кризи. Компонентом екологічної досвідченості є екологічна компетентність, основним напрямком формування якої є професійне навчання майбутніх державних службовців.

Необхідно приділяти важливу увагу ефективності формування та управління реалізації екологічної політики в галузях діяльності службовців. Потрібно приділити увагу в проектах екологічної освіти для виробничих органів влади на екологічні аспекти законодавчої та нормотворчої діяльності з метою забезпечення екологічної безпеки країни.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Авраменко Н.Л. Екологія в системі освіти [Текст] / Н.Л. Авраменко // Збірник наукових праць науково-методичної конференції «Людина та навколишнє середовище – проблеми безперервної екологічної освіти у вузах». – Одеса: Вид-во ОДАХ, 2000. – С. 113–115.

2. Бистряков И.К. Эколого-экономические проблемы развития производственных сил: (теоретические и методические аспекты) [Текст] / И.К. Бистряков; под. ред. С.И. Дорогнцова. – К.: Международное финансовое агенство, 1997. – 255 с.

3. Бобровська Н. В. Еколого-орієнтований підхід у забезпеченні сталого розвитку аграрного сектору / О. М. Вишневська, Н. В. Бобровська // Економіст. – 2013. – № 6. – С. 46-49.
4. Глобалистика: енциклопедия [Текст] / гл. ред. И.И. Мазур, А.Н. Чумаков: Центр научных и прикладных программ «Диалог». – М. : Радуга, 2003. – 1328 с.
5. Грачев В.А. Экологическая культура как важнейший элемент духовного возрождения [Текст] / В.А. Грачев. Л.В. Егорова // Материалы Международного экологического конгресса «Новое в экологии и безопасности жизнедеятельности» / под ред. Н.И. Иванова. – СПб.:Батл. гос. тех. ун-т, 2000. – Т. 1. – С. 428–431.
6. Желібо Є.П. Підвищення екологічної культури населення як складової стійкого розвитку держави [Текст] / Є.П. Желібо, Н.Л. Авраменко // Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Наука і освіта – 2002». – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2002. – Том 2. – С. 19-20.
7. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264–XII [Текст] // ВВР. – 1991. – № 41. – Ст. 546.
8. Пруцакова О.Л. Сутність та види екологічної компетентності особистості / О.Л. Пруцакова // Збірка наук. Праць. – К. : Лаура, 2005 – № 8. – С. 16–19.
9. Про концепцію екологічної освіти в Україні: рішення Колегії Міністерства освіти і науки України від 20.12.2001 р. № 13/ 6–19 [Текст] // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – 2002. – № 7. – С. 3–23.

Annotation: *The concept of ecological education is investigated, the approaches of formation of ecological competence of future civil servants in the system of professional training of specialists of the civil service of Ukraine are considered.*

Key words: *environmental education, environmental competence, environmental competence of civil servants.*

СЕКЦІЯ 8

«ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНУ СИСТЕМУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ»

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КІБЕРЗАХИСТУ В УКРАЇНІ

Лісова А.,

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Бурковська А. В.,

*канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

*Досліджено розвиток кібернетичного простору та перспективи розвитку
кіберзахисту в Україні.*

Ключові слова: кіберзахист, кібернетичний простір, інформаційні технології.

У сучасному світі інформаційних технологій дуже стрімко розвивається кібернетичний простір, який являє собою найпотужніший механізм у економічній і соціальній сфері України. Комп'ютеризація формує принципово нове інформаційне суспільство і має значний невичерпний характер. Результатом даного процесу є стрімкий рух кібернетичних загроз, які в свою чергу також не відстають від сучасних тенденцій.

За таких умов необхідна міцна протидія загрозам у національній безпеці. Така протидія вже набула високого значення у світі, але в кожній країні свій рівень ризику і своя тенденція до вирішення даного питання. Для посилення безпеки провідні країни мають перспективу до об'єднання зусиль та формування єдиного механізму. На створення та реалізацію підходів щодо кіберзахисту у складові національної безпеки країн впливає Організація Північноатлантичного договору (НАТО).

Нова Стратегічна концепція оборони та безпеки країн-членів НАТО, що була прийнята главами держав та урядів під час Лісабонського саміту країн-членів НАТО 19 листопада 2010 року, фактично прирівняла загрози кібератак до

військових загроз, що, у свою чергу, передбачає можливість відповіді на масовані кібератаки із застосуванням національних збройних сил[1]. Кібератаки стали одним з найбільш небезпечних викликів безпеці країн-членів Альянсу, а забезпечення кібернетичної безпеки було зазначено в якості другого за значимістю пріоритету НАТО[1]. Доктрина НАТО з кібербезпеки, у свою чергу, відзначає співробітництво з країнами-партнерами у сфері розбудови системизабезпечення кібернетичної безпеки Альянсу в якості ключового механізму заходів НАТО із забезпечення кіберзахисту[1].

Національна система України потребує розбудови в кібербезпеці. Найвагомішим доказом цього є те, що кібератаки застосовуються для фінансових установ та державних органів, які практично є основою складовою всієї держави – її оборони, національної безпеки та функціонування цілісної системи. Важливу частину роботи з убезпечення громадян від найбільш розповсюджених кіберзлочинів здійснює Національна поліція України (НП). У його структурі створено спеціальне Управління боротьби з кіберзлочинністю, на яке покладено низку завдань. Зокрема, до основних завдань Управління відноситься організаційне та практичне забезпечення реалізації державної політики щодо попередження та протидії злочинам і правопорушенням, що вчиняються з використанням інформаційних технологій та телекомунікаційних мереж (у сфері інформаційно-телекомунікаційних технологій, у сфері електронних платежів і господарської діяльності, зокрема, порушення прав інтелектуальної власності та заняття гральним бізнесом, злочини проти інформаційної безпеки, у тому числі незаконні дії зі спеціальними технічними засобами негласного отримання інформації), а також протидії легалізації доходів, отриманих від таких злочинів і правопорушень [2].

Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації відповідно до своїх завдань безпосередньо включена до забезпечення кібербезпеки держави. Зокрема, серед її профільних завдань визначено:

- забезпечення формування і реалізації державної політики у сферах захисту державних інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-

телекомунікаційних систем криптографічного та технічного захисту інформації, використання і захисту державних електронних інформаційних ресурсів, телекомунікацій, користування радіочастотним ресурсом України; участь у формуванні і реалізації державної політики у сфері електронного документообігу органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Стратегічні аспекти кібербезпеки України розроблені та впровадженні електронного цифрового підпису в органах державної влади та органах місцевого самоврядування;

- забезпечення функціонування, безпеки та розвитку державної системи урядового зв'язку і Національної системи конфіденційного зв'язку;

- здійснення державного контролю за станом криптографічного та технічного захисту інформації, яка є власністю держави, або інформації з обмеженим доступом, вимога щодо захисту якої встановлена законом, протидії технічним розвідкам, а також за додержанням технічних вимог керівних документів у сфері надання послуг електронного цифрового підпису;

- розроблення та здійснення заходів щодо розвитку телекомунікаційних мереж, поліпшення їх якості, забезпечення доступності і сталого функціонування [3].

Отже, кіберзахист в Україні лише починає посягати досвід провідних країн. Неможливість повністю захистити національну економіку та інші сфери призводить до неймовірної потужності проблем. Тому витягувати на новий рівень кібербезпеку займає одну із перших позицій у цільовому спрямуванні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Стратегічна концепція оборони та безпеки членів Організації Північноатлантичного договору від 19.11.2010 р. // Офіційний сайт Організації Північноатлантичного договору / Організація Північноатлантичного договору. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/official_texts_68580.htm.

2. Управління боротьби з кіберзлочинністю // Міністерство внутрішніх справ України URL: <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/544754>.

3. Основні завдання Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України // Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України URL: http://www.dstszi.gov.ua/dstszi/control/uk/publish/article?art_id=89831&.

Annotation: The development of cyber space and prospects of development of cyber defense in Ukraine are investigated.

Key words: cyber defense, cyberspace, information technology.

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В АГРОСФЕРІ УКРАЇНИ

Мухіна А.В.,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Бурковська А.В.,

канд.екон.наук, доцент кафедри фінансів,

банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Досліджено наукову думку, щодо забезпечення стабільного розвитку сільського господарства, зміцнення економічної та технологічної безпеки галузі. Виявлено, що розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) й автоматизація виробництва потенційно створюють можливості для суттєвого покращення рівня життя людства.

Ключові слова: цифрові технології, цифрова економіка, інновації, агровиробництво.

Цифрові технології відкривають унікальні можливості для розвитку економіки та підвищення якості життя громадян країни. Важливо зауважити, що фундаментом цифрової економіки є інноваційні технології, які продукуються, перш за все, електронною промисловістю. Якщо на початку ХХ століття головними очільниками світової економіки були підприємства нафтовидобувної, металургійної, машинобудівної галузей, то на сьогодні найбільшими гравцями світового ринку є компанії-представники цифрової економіки. До них відносяться: "Apple", "Google", "Amazon", "Microsoft". За показниками ринкової капіталізації, ці компанії входять до переліку найдорожчих компаній світу [4]. Із переходом у цифрову еру та появою онлайн-сервісів автоматизація значно спрощує процес виробництва, замінюючи машинами людську працю. Завдяки використанню цифрових технологій операції в процесі виробництва можна виконувати набагато швидше та продуктивніше.

Рутинна механічна робота вже не потребує залучення людської праці, а мережа Інтернет відкриває глобальний доступ до інформації та механізмів

прямої участі в ухваленні рішень [1]. Останніми роками вітчизняний агробізнес досить швидко освоює сучасні ІТ-рішення у сфері інформаційних технологій, які вже зарекомендували себе в багатьох країнах світу [2]. Сільське господарство України, незважаючи на нестабільність інноваційної активності, намагається інтегрувати передові науково-технічні розробки і адаптувати їх у своє виробництво. Свідченням цього є новітні технології рослинництва, тваринництва та енергозберігаючі системи землеробства. Відбувається «цифровий перехід» від «аналогових» систем та процесів індустріальної економіки та інформаційного суспільства до «цифрової» економіки та «цифрової» варіації суспільства. Така трансформація призводить до появи нових, унікальних систем і процесів, що складають їх нову ціннісну сутність.

До цифрових трансформацій схильні більшість звичних для громадян видів діяльності. Трансформації в промисловості відбуваються згідно з концепцією «Індустрія 4.0.» та швидкої появи кібер-виробництв, кібер-систем та кібер-машин. Напрямок bigdata набув значного поширення останніми роками із розвитком цифрових технологій, і загалом відображає головну проблему людства — невпинне зростання різноманітної інформації в усіх сферах діяльності нашої цивілізації. Найбільш важливими ресурсами в аграрному виробництві традиційно вважалися земля, трудові ресурси і капітал в основних засобах, будівлях та спорудах, а також інтелектуальна власність на сорти рослин та породи сільськогосподарських тварин. Як і в минулі десятиліття, сьогодні ці ресурси зберігають свою цінність та залишаються вагомими факторами виробництва у сільському господарстві. Будь який предмет, система — це складна сукупність компонентів, рис, сторін та зв'язків. Щоб вивчити, розплутати цей щільний клубок взаємозв'язків цілого, з'ясувати сутність та явище, необхідно проникнути у середину цілого.

Нині потенціал аграрної галузі здатний задовольнити потреби держави у селекційному матеріалі, адже селекцією сільськогосподарських культур в Україні займаються близько 100 наукових установ, які проводять селекційну роботу з понад 300-ми видами рослин, незважаючи на постійний відтік кадрів за

кордон та недостатнє фінансування [3]. Розвиток землеробства в Україні передбачає створення умов для стабільного управління станом ґрунтів, включаючи гідрологічні, термічні, біологічні режими. Визначальна роль у розв'язанні цього питання належить зрошенню та осушенню земель, широке застосування яких істотно знижує залежність сільськогосподарського виробництва від умов природного вологозабезпечення. Зважаючи на значну територію агросфери і необхідність отримання оперативної інформації про стан агроресурсів, раціональне використання природно-ресурсного потенціалу, прогнозування урожайності, виникнення кризових явищ, широкого впровадження сучасних систем землекористування та інформаційних агротехнологій, реалізація досягнень космічної галузі стає найбільш доцільною умовою для інтенсифікації сільськогосподарського виробництва. Процес технічного і енергетичного переозброєння сільського господарства приводить до швидкого росту фондозабезпеченості сільського господарства.

Отже, ми погоджуємось з існуючою думкою, що для забезпечення стабільного розвитку сільського господарства, зміцнення економічної та технологічної безпеки галузі необхідне впровадження новітніх прогресивних технологій [3]. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) й автоматизація виробництва потенційно створюють можливості для суттєвого покращення рівня життя людства.

Вважаємо, що інтенсивні технології ведення сільськогосподарського виробництва в Україні допоможуть збільшити обсяги валової продукції, покращити її якість, економно використовувати ресурси, що у підсумку сприятиме підвищенню ефективності та прибутковості агровиробництва.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Нові технології і глобальна нерівність. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://catcut.net/2dgC>.
2. BIG DATA: Інноваційні можливості підвищення прибутковості агробізнесу. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://catcut.net/6dgC>.
3. Новітні технології у сільському господарстві: проблеми і перспективи впровадження. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://tiny.cc/n52fcz>.

4. Цифрові технології як основа та рушійна сила розвитку сучасної глобальної економіки.[Електронний ресурс]. — Режим доступу:<http://catcut.net/edgC>.

Annotation: *Scientific opinion has been researched on ensuring stable development of agriculture, strengthening of economic and technological security of the industry. It has been found that the development of information and communication technologies (ICT) and the automation of production potentially create opportunities for a significant improvement in the standard of living of humanity.*

Key words: *digital technologies, digital economy, innovations, agro-production.*

СЕКЦІЯ 9

«ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ОСВІТІ Й НАУЦІ»

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

Мельник О.І.,

*канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Розглянуто особливості впровадження інновацій в аграрному секторі економіки залежно від технологічних типів виробництва, визначено їх переваги та недоліки в сучасних умовах господарювання.

Ключові слова: *інновації, аграрний сектор економіки, інноваційний розвиток, технологічний тип виробництва.*

У суспільстві знань як вищій еволюційній формі постіндустріального суспільства, нові знання, акумулюючись, формують інтелектуальний капітал, складовою якого є й новації, які в подальшому матеріалізуються у виробництві, створюючи таким чином інноваційну економіку. За цих умов впровадження якісних інновацій забезпечить перманентне прискорене зростання аграрного сектора економіки, а також одержання позитивних економічних, екологічних, соціальних, технологічних та інших ефектів.

На сьогодні склалася дуальна структура сільського господарства: з однієї сторони – монопольно пануючий корпоративний сектор (агрохолдинги, господарські товариства та ін.), а з другої – індивідуальний сектор (фермерські та особисті селянські господарства). Корпоративний сектор орієнтується на розвиток відповідно до потреб глобальних ринків, а індивідуальний – переважно на розвиток традиційного споживчого ринку [1]. Це, в свою чергу, впливає на впровадження інноваційних розробок в аграрному секторі економіки України.

Різні технологічні типи виробництва, що притаманні сучасним суб'єктам господарювання, мають властиві їм переваги та недоліки і визначають особливості впровадження інновацій:

1. Натуральний – характерний переважно для особистих селянських господарств, частково фермерських господарств. Основними ознаками є: примітивні умови виробництва; важка, монотонна, слабо механізована праця; низька сприйнятливість до досягнень НТП; відсутність багатьох соціальних гарантій тощо;

2. Традиційно-інноваційний – властивий для підприємств і великих фермерських господарств різних рівнів розвитку. Перевагами зазначеного технологічного типу є: можливість виробництва екологічно чистої продукції; залучення великої кількості працівників із жителів сільської місцевості; зняття соціальної напруги; сприйнятливість до досягнень НТП, різних видів інновацій; можливість отримання екологічної ренти. Поряд з цим недоліком є відносно висока собівартість продовольства, яка, між іншим, може бути компенсована ростом ціни внаслідок екологічної чистоти продукції.

3. Інтенсивно-інноваційний – переважає на передових підприємствах різних організаційно-правових форм (частіше великих за розміром). Такому типу виробництва притаманні: можливість виробництва продукції у великих обсягах за умов її низької собівартості; вищий рівень сприйнятливості до досягнень НТП; можливість відбору кадрів за рахунок високого рівня оплати праці; здатність отримувати великі прибутки. Проте досить часто підприємства отримують продукцію, як правило, вироблену за допомогою масового використання агрохімікатів, що обумовлює її відносно низьку якість. Крім того, характерним є обмежена можливість залучення сільського населення до роботи на підприємствах, що викликає зростання безробіття, загострення соціальної напруги.

Погоджуємося з О. Романчук, що великі аграрні підприємства відіграють визначальну роль у процесах створення, впровадження та поширення інновацій. Агрохолдинги, розширюючи земельні ділянки, впроваджують сучасні високоефективні технології, широко використовують інновації у власній діяльності. Проте вони, переважно здійснюючи інтенсивно-інноваційне виробництво, орієнтуються на біржові високоліквідні культури (зернові, насіння

соняшнику, ріпаку), в той час як господарства населення забезпечують значні обсяги виробництва трудомістких видів продукції –фрукти, молоко, яловичина [2, с.83].

Що стосується галузей тваринництва, то, зважаючи на низький рівень їх розвитку, найбільш вірогідним сучасні дослідники вважають входження суб'єктів господарювання з інноваційними розробками саме в галузі тваринництва з метою одночасної промислової переробки продукції, що дозволить в перспективі вирішувати соціально-економічні та екологічні проблеми [3]. При цьому пріоритетним напрямом розвитку тваринництва ряд науковців вважають запровадження інноваційних підходів господарювання у середніх за розмірами аграрних підприємствах, у тому числі й у фермерських господарствах.

Отже, пріоритетні напрями державної інноваційної політики України повинні знаходитися в площині формування інноваційної культури та інноваційно мислячих кадрів, стимулювання інноваційного підприємництва[4], всебічного розвитку освіти і науки із паралельною їх інтеграцією в аграрне виробництво та формування сприятливої виробничої й соціальної інфраструктури.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Українська модель аграрного розвитку та її соціоекономічна переорієнтація : наукова доповідь / О. М. Бородіна та ін.; за ред. В. М. Гейця. Київ : НАН України; Ін-т екон. та прогнозування, 2012. 56 с.
2. Романчук О. М. Інноваційний потенціал аграрних формувань Житомирської області. Стратегічні напрями і пріоритети формування конкурентоспроможності аграрного сектора : матеріали III конференції молодих вчених-економістів, 21 листопада 2012 р. Житомир: Житомирський національний агроекологічний університет, 2013. С. 82-85.
3. Тарабрін О. Є., Піменов І. Г. Інноваційний розвиток аграрного сектора економіки України в сучасних умовах / URL: http://inb.dnsgb.com.ua/2011-2/11_tarabrin.pdf. (дата звернення: 25.10.2019).
4. Сіренко Н. М., Мельник О. І. Розвиток інноваційного підприємництва в аграрному секторі економіки України : монографія. Миколаїв : МНАУ, 2016. – 243 с.

Annotation: Features of introduction of innovations in agrarian sector of economy depending on technological types of production are considered, their advantages and disadvantages in modern conditions of management are determined.

Key words: innovations, agricultural sector of economy, innovative development, technological type of production.

«ІСТОРІЯ УКРАЇНИ: ЛЮДИ ТА ПОДІЇ»

**ВПЛИВ ПРЕСИ НА ВИБІР ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ
ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН В ОСТАННІЙ ТРЕТИНІ XIX СТ**

Березовська Т.В.,

*канд.іст.наук, доцент, завідувач кафедри українознавства,
Миколаївський національний аграрний університет,
Миколаїв, Україна*

Досліджується роль і значення преси в переорієнтації зовнішньої політики європейських останньої третини XIX століття.

Ключові слова: *газети, війна, дипломатія, політика, ідеологія.*

Роль періодичної преси в політичному і духовному житті цивілізованого суспільства в останні два століття була не лише значною, але й у певні періоди визначальною. Особливого значення преса набула з бурхливим розвитком капіталістичної економіки у другій половині XIX століття. І хоча сьогодні мас-медіа мають більш масовий характер і вийшли за межі друкованого слова, залежність від капіталу, лобіювання певних інтересів, механізми впливу на масову свідомість, інструментарій впливу на формування громадської думки залишаються такими як і ті, що існували за часів канцлера О. Бісмарка та «генерала» російської преси М.Н. Каткова.

Кінець 70-х – перша половина 80-х рр. XIX ст. ознаменувалася цілою низкою значних політичних подій: російсько-турецька війна 1877-1878 рр., вбивство Олександра II і воцаріння Олександра III, поступова зміна зовнішньополітичного курсу від союзу з Німеччиною на союз із Францією. Наслідки російсько-турецької війни 1877-1878 рр. у великій мірі позначилися як на зовнішній, так і на внутрішній політиці європейських країн. Громадська думка ототожнювала російсько-турецьку війну з визволенням Балканського півострова з-під турецького гноблення, вважала її справедливою і навіть священною. Перемога Росії викликала сподівання в широких суспільних колах на розповсюдження сфер її впливу на Балканах. Сподівалася на це і молода російська буржуазія.

Сподівання молодого російської буржуазії не були безпідставними. На Балканах планувалося широке залізничне будівництво і російські підприємці прагнули отримати великі замовлення. На цей час в Російській імперії сформувалося достатньо потужне лобі вітчизняних підприємців, чиї капітали були тісно пов'язані із залізничним будівництвом. Дедалі більше вони міцніли і починали протистояти панівному угрупованню поміщиків-землевласників, чие господарство мало товарний характер і було налаштовано на експорт зерна до Європи через Балтійські порти.

Починаючи з кінця 70-х років XIX століття Катков у своїх статтях поставив під сумнів доцільність Троїстого союзу, в якому, на його думку, Німеччина та Австро-Угорщина принижують свого партнера Росію. На сторінках своїх видань газети «Московські відомості» та журналу «Руський вісник» Катков все частіше згадував про можливість експортування зерна не через Балтійські, а через Чорноморські порти, як нагальну потребу розглядав збільшення мита на німецькі промислові товари, висміював російську дипломатію, звинувачуючи її в неспроможності відстоювати інтереси Росії [1].

Особливу тему становило питання російської експансії на Балканах. Катков наполягав на необхідності окупації Болгарії і утримуванні там російської армії. Він переконував читача в неспроможності болгар самостійно вирішити власну долю. Лише Росія може вказати їй правильний шлях [2]. Проте самі болгари були дещо іншої думки щодо цього питання. Вони не бажали бачити росіян у себе вдома ні в якості переможців, ні в якості інвесторів. Перевага надавалась Австро-Угорщині. Про цей факт постійно нагадувала німецька преса, паралельно наголошуючи на агресивних планах Росії щодо Балканського півострів та Європи в цілому.

Петербурзькі видання відрізнялися витримкою і строгим стилем викладу інформації. Вони протистояли московській пресі в її нападках на Німеччину і висловлювалися про недоречність зміни політичних партнерів. «Не можна міняти союзи, як сукні», - стверджував журнал «Вісник Європи» [3]. Інші газети цілком справедливо зауважували, що не зовсім зрозуміло, навіщо російській

пресі нападати на німецького канцлера, який не зобов'язаний захищати замість німецьких інтересів інтереси чужої країни і чужого народу. Московській пресі пропонувалося замислитися і про недоцільність витратити великі державні кошти на Балканах. Утримання там армії потребує великого напруження всіх сил і засобів країни. До чого це призведе? Адже прямим інтересам російського народу це не відповідає.

Таким чином, навіть поверховий аналіз європейської столичної преси кінця 70-х – середини 80-х рр. XIX ст. красномовно свідчить про її неоднорідність і суперечливий характер. Московська преса відображала інтереси промисловців, пов'язаних із залізничним будівництвом, петербурзька – великих землевласників, чий господарства були орієнтовані на хлібний експорт. Німецька преса намагалась тиснути на торгівельного партнера з метою повернення ринків збуту. Французька щосили нищила підступні плани Німеччини щодо захоплення її територій, а також розсипалася у компліментах Російській імперії. Їх дискусія про доцільність айстро-російсько-німецького союзу була закрита воцарінням Олександра III і зовнішньополітичною переорієнтацією на Французьку республіку. Молода російська буржуазія потіснила з трону традиційно привілейовану аристократію. Почалася нова сторінка в історії Російської імперії, а в Європі відбувся перерозподіл політичних сил.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цертелев Д.Н. Печать и общественное мнение. / Д.Н. Цертелев. – СПб.: Тип. А.С. Суворина, 1905. – VIII. – 68 с.
2. Сказкин С.Д. Конец австро-русско-германского союза. Исследования по истории русско-германских и русско-австрийских отношений и в связи с восточным вопросом в 80-е годы XIX столетия. / С.Д. Сказкин. – М.: РАНИОН, 1928. – 356 с.
3. Вестник Европы.-1879.-Кн.2.-С.123.

Annotation: *The role and importance of the press in the process of deepening russian-german economic and political contradictions in the last third of the nineteenth century is explored.*

Key words: *newspapers, war, diplomacy, politics, ideology.*

АСИМІЛЯЦІЯ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕРМІНІВ ЗАПОЗИЧЕНЬ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Кравченко Т.П.,

канд. філол. аук., доцент кафедри українознавства,
Миколаївський національний аграрний університет,
Миколаїв, Україна

Досліджується асиміляція економічних термінів-запозичень українською мовою.

Ключові слова: асиміляція, мова, термін, слово, фонетика.

Асиміляція мовою запозичених слів – складний діяхронічний процес, у якому тісно переплітаються зв'язки й відношення, з одного боку, мови-реципієнта та мови-донора, а з другого боку – внутрішньосистемні особливості самої мови-реципієнта. Зауважимо, що запозичення є активним процесом: мова-реципієнт не пасивно сприймає нове слово чи термін, а певною мірою переробляє його та підпорядковує його своїм внутрішнім законам. Виокремлюють 4 способи асиміляції мовою-реципієнтом запозиченої лексичної матеріальної форми:

1. Фонетична асиміляція, у процесі якої із мови-джерела беруть звуковий образ лексичної одиниці і відбувається субституція складових її звуків.

2. Графічна асиміляція полягає в передаванні графічного образу іншомовного слова за допомогою графічних засобів мови-реципієнта.

3. Граматична асиміляція іншомовного слова – це пристосування цієї лексеми до системи роду, числа і відмінка.

4. Лексико-семантична асиміляція – для подальшого функціонування запозичення в мові, необхідно щоб воно вписалося в лексико-семантичну систему цієї мови.

Під час фонетичного освоєння запозичення змінюється його звуковий склад. Звуки, невластиві сучасній українській мові, не передаються в засвоєних іншомовних словах, а уподібнюються до звуків її фонетичної системи. Часто вагоме значення має написання слова в тій мові, звідки його запозичують, особливо коли запозичення відбувається з книжного джерела. Так, наприклад, в

англійській мові слово “lag” вимовляється з відкритим голосним “e”, а в українській вживається звичайний звук “a”.

Оскільки більшість запозичень в термінологію економіки відбулося з латинської, німецької, англійської та французької мов, де латинська система писемності, то необхідно звукову або буквену послідовність мови-донора передати графічними засобами мови-реципієнта, тобто відповідно шляхом трансфонації або транслітерації. У низці запозичень з англійської мови використано трансфонацію, проте невимовний “g” у суфіксі -ing постійно відтворюють українською мовою, пор.: моніторинг і англ.monitoring.

Економічні терміни-запозичення асимілювалися відповідно до граматичної системи української мови, набувши притаманних їй формально-граматичних ознак. Невідповідності трапляються зрідка, зокрема іменник “лобі” є невідмінюваним і не вкладається в граматичні закони української мови.

Суть семантичного освоєння економічних термінів-запозичень полягає в тому, що вони позначають поняття економіки України і входять до лексичної системи української мови, вступаючи в синонімічні відношення з її одиницями, у нові родо-видові зв’язки. Згодом їх починають використовувати без пояснень і внаслідок семантичної та функціональної диференціації з іншими синонімами такі запозичення набувають самостійного точного значення. Також запозичення, переходячи з однієї мови до іншої, потрапляє “в нові умови формування лексико-синтаксичних полів, парадигматичних і синтагматичних відношень, у нові словотвірні гнізда, ... нерідко відходить від своєї первинної (зафіксованої у мові-джерелі) семантики” [2, с.250].

Стилістична асиміляція термінів-запозичень виражається в тому, що сферу їхнього вжитку буде обмежувати усне професійне спілкування або ж вони матимуть риси лише книжного терміна, не придатного для широкого вжитку, тобто належатимуть до різних шарів термінологічної лексики. У термінології функціональна диференціація часто заступає стилістичний фактор, оскільки закріплення певного терміна-синоніма в побуті, у загальноекономічній літературі чи вузькоспеціальній є наслідком дії функціональної диференціації.

З попередніми аспектами тісно пов'язане і набуття запозиченням регулярної вживаності в мовленні. Вважають, що специфічніше значення і вужче коло вживання іншомовного слова, то легше його освоєння, в нашому випадку, в економічній термінології.

Аспектом лексико-семантичної асиміляції є здатність запозичення розвивати комбінаторні можливості, тобто сполучатися з питомими словами української мови або ж давно запозиченими. Поява й закріплення типових і стійких словосполучень, особливо, де запозичення вжито в атрибутивній функції, сприяє визначенню меж значення цього запозичення, напр.: кадастровий землеустрій, кадастровий гектар, кадастровий номер тощо.

Словотвірне освоєння полягає в тому, що запозичені слова починають сполучатися з українським словотворчими елементами або входять до складу гібридних утворень, напр.: фермер – фермерування, бонітет – бонітування, франко – франко-поле, пай – пайовий – пайовик тощо.

У процесі запозичення певної лексичної одиниці відбувається складний і багатоплановий процес. Найчастіше ознаками освоєння мовою-реципієнтом окремої одиниці є пристосування слова до її системи з максимальним зближенням фонетичних, графічних і граматичних характеристик (формальний аспект) та різні моменти лексико-семантичних змін і активності словотворення запозичень (функціональний аспект). Освоєння та функціонування запозичень у системі термінів економіки хоч і мають свою специфіку, проте підпорядковані загальним законам асиміляції іншомовних слів українською мовою.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Лотка О.М. Англомовна термінологія фінансово-економічних взаємин [Електронний ресурс]: автореф. дис. ... канд. філол. наук / О.М. Лотка. – К., 2000. – 20 с. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64 (Останнє звернення 31.10.2016).
2. Стишов О.А. Українська лексика кінця XX століття (на матеріалі засобів масової інформації) / О.А. Стишов. – К.: КНЛУ, 2003. – 388 с.

Annotation: Assimilation of economic terms-borrowing in Ukrainian is investigated.

Key words: assimilation, language, term, word, phonetics.

ПРАЦІ В.М. ЧОРНОВОЛА «ПРАВОСУДДЯ ЧИ РЕЦИДИВИ ТЕРОРУ?» ТА «ЛИХО З РОЗУМУ (ПОРТРЕТИ ДВАДЦЯТИ «ЗЛОЧИНЦІВ»)»

Побережець Г.С.,

к. іст. н., асистент кафедри українознавства

Миколаївський національний аграрний університет,

Миколаїв, Україна

Досліджується літературна спадщина політика В. Чорновола та розглянуто його праці «Правосуддя чи рецидиви терору?», де викрито політичні репресії в СРСР, і «Лихо з розуму (Портрети двадцяти «злочинців»)», що містила біографічні дані про засуджених дисидентів.

Ключові слова: *політик, література, репресії, дисиденти, інтелігенція.*

В. Чорновіл постійно дотримувався мети державної незалежності України, брав участь у суспільних процесах, розв'язанні економічних і політичних проблем країни. Він стає послідовним критиком існуючого ладу. В. Чорновіл відстоював ідею природного права кожної нації на широке самовизначення.

1965–1966 рр. – це часи гострої боротьби і протестів у житті В. М. Чорновола, коли він разом зі своїми однодумцями активно виступав проти беззаконності, що мала яскравий прояв, зокрема у вигляді переслідувань інакодумців. З початку 1960-х років під пильний нагляд потрапили представники дисидентського руху, шістдесятники та релігійні громади [1, с. 4], що спричинило масові переслідування інтелігенції і судові процеси. За таких умов та настроїв, коли сповнена болем активна частина суспільства через несправедливість системи, на світ з'являється праця «Правосуддя чи рецидиви терору?». Вона містила в собі благородну і неоціненну мету показати світу, що відбувається в СРСР, розкрити вже давно відомі, але заборонені у суспільстві теми обговорення – жахіття політичних репресій, що 1960-х роках швидкими темпами почали знову проявлятися в радянському суспільстві [2, с. 46].

Книга «Правосуддя чи рецидиви терору?» закінчена в 1966 р. і відразу надіслана Прокуророві УРСР та Голові КДБ при Раді Міністрів УРСР. Далі В. Чорновіл надсилає книгу партійному лідерові України П. Ю. Шелесту. На цьому автор не зупиняється і відправляє свій твір В. Г. Зайчуку – Голові Верховного

Суду УРСР. Таким чином, В'ячеслав Максимович діє абсолютно відкрито, не приховуючи свого прагнення до справедливості.

Однак українські читачі побачили книгу «Правосуддя чи рецидиви терору?» лише у 1992 р., через рік після проголошення незалежності, коли В. Чорновіл уже по пам'яті і за допомогою видань, що були надіслані з-за кордону, зміг її відновити [3, с. 13]. Наступна праця автора виходить під промовисто-гучною назвою – «Лихо з розуму (Портрети двадцяти «злочинців»)). У цій книзі вміщені біографічні дані зі світлинами, а також заяви, твори тих «двадцяти» злочинців. Уважаємо за необхідне їх назвати: Ярослав Геврич, Іван Гель, Ігор Герета, Богдан Горинь, Михайло Горинь, Микола Гринь, Панас Заливаха, Мирослава Зваричевська, Дмитро Іващенко, Святослав Караванський, Євгенія Кузнецова, Олександр Мартиненко, Михайло Масютко, Ярослав Менкуш, Валентин Мороз, Михайло Озерний, Михайло Осадчий, Іван Русин, Мефодій Чубатий, Анатолій Шевчук [3].

Після прочитання цієї книги неважко переконатися в тому, що за радянської влади людина, яка мислила інакше, повинна сидіти за ґратами і не нервувати керівництво, яке дуже переймалося тим, що наступного дня ще хтось мислитиме не так, як їм потрібно. Страждала за часів радянської влади передусім інтелігенція, особливо творча. Це літературознавці, мистецтвознавці, історики, сподвижники громадської діяльності, всі не байдужі до української культури.

Зрештою, усі вони звинувачені в антирадянській, націоналістичній пропаганді та агітації, хоча були випадки, коли звинувачували в «організаційній діяльності» за те, що люди читали заборонену літературу. Їм приписували бажання «підриву чи ослаблення радянського ладу», інкримінували ст. 62 Кримінального кодексу УРСР [4, с. 39].

Саме у такій формі В. М. Чорновіл наводить факти у книзі «Лихо з розуму (Портрети двадцяти «злочинців»))» [5] і тим самим дозволяє читачеві якомога краще зрозуміти обставини репресій 60-х років, побачити той безлад, анархію і беззаконня, що відбувалися в Радянському Союзі в ті роки.

Отже, на літературну спадщину В. Чорновола вплинуло таке явище, що виникло в 50-ті – 60-ті рр. ХХ ст. – шістдесятники. Цей період прийнято називати епохою українського національного відродження. Це був період боротьби та протестів політика та його однодумців. На світ з'являються його відомі книги, які викликали інтерес не лише на теренах Радянського Союзу, а і за його межами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Провісники свободи, державності і демократії : Документи і матеріали. До 20-ї річниці створення Народного Руху України / Національна академія наук України, Інститут історії України, Центральний державний архів громадських об'єднань України. — К. : Інститут історії України НАН України, 2009. — 454 с. : 24 іл.

2. Бажан О. Провісник духовності свободи / О. Бажан // Наукові записки : Історичні науки. — К., 2008. — С. 45—49.

3. Чорновіл В. Твори : у 10-ти т. — Т. 2. «Правосуддя чи рецидиви терору?», «Лихо з розуму». Матеріали та документи 1966–1969 рр. / В. Чорновіл ; упоряд. Валентина Чорновіл. — К. : Смолоскип, 2003. — 908 с.

4. Деревінський В. Ф. Праці В. Чорновола – «Правосуддя чи рецидиви терору?» та «Лихо з розуму» як джерело до вивчення радянських репресій 1965–1966 рр. / В. Ф. Деревінський // Магістеріум. — 2007. — Вип. 28. — 1006 с. — С. 37—42.

5. Чорновіл В. Лихо з розуму (Портрети двадцяти «злочинців») / В. Чорновіл. — Львів, 1991. — 344 с.

Annotation: *It explores the literary heritage of V. Chornovil's politics and reviews his works "Justice or Recurrence of Terror?", Which exposed political repression in the USSR, and "The Evil Mind (Portraits of Twenty" Criminals ")," which included biographical data on convicted dissidents.*

Key words: *politician, literature, repression, dissidents, intelligentsia.*

МЕТОДИ ПРОВЕДЕННЯ РЕПРЕСІЙ 1930-Х РОКІВ У РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ (НА ПРИКЛАДІ АРХІВНО-КРИМІНАЛЬНОЇ СПРАВИ № 2330-С УСБУ В МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ)

Макарчук С.С.,

К.іст.н., доцент кафедри українознавства

Миколаївський національний аграрний університет,

Миколаїв, Україна

На матеріалах архівно-кримінальної справи Ульріха Келлера досліджуються окремі аспекти механізму політичних репресій другої половини 1930-х років у СРСР, функціонування органів державної безпеки у воєнні та перші повоєнні роки.

Ключові слова: *Ульріх Келлер, військовий трибунал, шпигунство, НКВС, МДБ.*

Вивчення архівно-кримінальних справ безпідставно репресованих громадян розкриває механізм проведення державного терору в СРСР. Джерелознавчий аналіз цього документального масиву став предметом ґрунтовних досліджень О.Гранкіної[1], С.Білоконя[2], Р.Подкура, В.Ченцова[3]. На думку одеського історика Е. Петровського, жодне інше джерело не дає настільки повного розуміння щодо механізму терору від часу формування компрометуючих певну особу матеріалів до ухвалення репресивних рішень [4].

Значний науковий інтерес представляє архівно-кримінальна справа талановитого інженера-конструктора зі Швейцарії Ульріха Келлера, який працював у Миколаєві з 21 серпня 1936р. за направленням німецько-швейцарської фірми «Зульцер». До його обов'язків входило налагодження дизельних двигунів на суднобудівному заводі імені А.Марті.

На переконання місцевого керівництва органів державної безпеки швейцарець, крім іншого, займався шпигунством. Уже 12 жовтня 1936р. начальник ЕКВ Миколаївського міськвідділу НКВС старший лейтенант держбезпеки Биков підписав постанову про початок попереднього слідства стосовно У.Келлера за підозрою у шпигунській діяльності на користь Німеччини. 30 жовтня його затримали співробітники міліції, начебто за участь у бійці в центрі Миколаєва. Під час особистого обшуку інженера У.Келлера у міському відділі міліції, у нього в кишені виявили секретні документи з військового суднобудування в Миколаєві [5, арк. 19].

Арешт іноземця та розслідування його «шпигунської діяльності» перебувало на контролі у заступника начальника УНКВС Одеської області майора держбезпеки Лєвоцького та начальника ЕКВ УНКВС капітана держбезпеки Єдвабника. Того ж дня, 30 жовтня 1936р., співробітники Миколаївського міськвідділу НКВС Зайденберг і Батанов провели обшук у номері готелю «Лондонський», який займав швейцарський фахівець.

Аналіз вилучених документів директором суднобудівного заводу Степановим засвідчив, що вони містили секретні дані. Як стверджували свідки, інженер У.Келлер відзначався неабиякою допитливістю та інтересом до всього,

що відбувалося в Радянському Союзі загалом, і в Миколаєві зокрема. Його цікавило практично все: робота підприємства, кваліфікація робітників, настрої та рівень життя в місті, ціни на одяг, взуття, продукти харчування. При цьому він порівнював їх зі швейцарськими показниками, звісно не на користь радянських [5, арк. 280].

Зараз важко сказати, що тут відіграло свою роль, чи то насаджування в країні суцільної шпигуноманії, чи заляканість людей, котрі перебували під впливом «очікування війни», але жоден зі свідків не виступив на підтримку обвинуваченого. Більше того, кожна дія, кожне слово У.Келлера трактувалися саме як підтвердження його «шпигунської діяльності».

Як і очікувалося, 6 вересня 1937р., військовий трибунал ухвалив обвинувальний вирок – 6 років позбавлення волі, а Військова Колегія Верховного Суду СРСР 2 листопада того ж року відхилила касаційну скаргу засудженого, залишивши вирок у силі.

Термін покарання, який спливав 30 жовтня 1942 р., як і для всіх засуджених, був подовжений на невизначений термін – «до закінчення війни». Більшу частину терміну покарання У.Келлер відбував, працюючи як кваліфікований інженер у так званих «шарашках» НКДБ – НКВС – МДБ – МВС СРСР, і, зокрема, в ОКБ-30 м. Ленінграда (завод № 800).

Саме очолюване Ульріхом Келлером особливе конструкторське бюро 4-го спецвідділу МВС СРСР розробило проект потужного танкового двигуна ТД з горизонтальним розташуванням (що, до речі, визначило в майбутньому навіть зовнішню форму радянських танків, своєрідну «пласкуватість»). Долею Келлера цікавились Міністр Внутрішніх Справ СРСР С. Круглов та Міністр Держбезпеки СРСР В.Абакумов. Уже 17 червня 1947р. було ухвалено висновок начальника 2-го головного управління (контррозвідка) МДБ СРСР генерал-майора Є.Пітовранова про необхідність перегляду рішення Особливої Наради, і в тому ж році У.Келлер був звільнений від покарання. З 1953 р. він уже працює провідним конструктором ОКБ-800. Але шлях на батьківщину йому був закритий назавжди як «носію державної таємниці».

Ульріх Келлер був реабілітований у 1957р. Під час перегляду його кримінальної справи з надр архіву УКДБ по Миколаївській області було піднято оперативну справу «Специ». Її опрацювання співробітниками обласного УКДБ дало неочікуваний результат – У.Келлер став жертвою чітко спланованих агентурно-оперативних заходів. Виявилося, що «за завданням міськвідділу НКВС його секретний співробітник «Волинський», який володів німецькою мовою, повинен був запросити до себе додому Келлера. На столі він розклав заздалегідь підготовлені чекістами «секретні» матеріали. Цією операцією безпосередньо керував начальник Миколаївського міськвідділу НКВС Уралець, на зв'язку з яким перебував «Волинський» [5, арк. 311-314]. «Волинський» повинен був створити таку обстановку, щоб матеріали У.Келлеру були вручені за будь-яку ціну, та при тому без найменшої підозри з його боку. Крім того, агент повинен був вручити Келлеру план заводу й деякі креслення, які завчасно підготує співробітник НКВС Биков. Після цього «Волинський» повинен був провести Келлера на вулицю і, подавши сигнал оперативному співробітнику, повернутися додому. Далі розігрувалася сцена з приставанням до У.Келлера «випадкового п'яного громадянина» і його затримання та обшук міліцією[5, арк. 314].

Сфальсифікованими виявилися абсолютно всі докази, що фігурували під час розгляду справи У.Келлера трибуналом. На основі зібраних матеріалів за справою У.Келлера було складено та направлено до Верховного Суду СРСР протест Генерального Прокурора СРСР. 28 січня 1957р., обговоривши матеріали справи, Пленум Верховного Суду СРСР ухвалив:

«Вважаючи необґрунтованим засудження У.Келлера за шпигунство, Пленум Верховного Суду СРСР постановляє:

Вирок Військового Трибуналу Київського Військового округу від 6 вересня 1937р. та ухвалу Військової Колегії Верховного Суду СРСР від 17 лютого 1938р. стосовно Келлера Ульріха Ульріховича скасувати і справу виробництвом припинити за відсутністю складу злочину» [5, арк. 309].

Як далі склалося життя У.Келлера з матеріалів архівно-кримінальної справи № 2330-с невідомо. Неординарна особистість – інженер-конструктор Ульріх Келлер, безперечно, залишив свій слід в історії науки й техніки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гранкіна О. Архівно-слідчі справи другої половини 1937р. щодо представників національних меншин України: Джерелознавчий аналіз складу документів// З архівів ВУЧК – ГПУ – НКВД – КГБ. -1998. - №1/2.-с.179-182.

2.Білоконь С.І. Джерелознавчі проблеми вивчення слідчих справ НКВС// Проблеми історії України. – К.:Наукова думка, 1994. – Вип. 3. – с.90-101.

3. Подкур Р.Ю., Ченцов В.В. Документы органов государственной безопасности СССР 1920-1930-гг.: историко-ведческий анализ. – Тернополь: Збруч, 2010. – 372 с.

4. Петровський Е.П. Архівно-слідчі справи як джерело вивчення історії репресій в Україні у 1937-1938 рр.: Автореф. Дис.....канд. іст. Наук. – К.,2006.- 20 с.

5. Архів Управління Служби безпеки України в Миколаївській області. – Спр. 2330-с.

Annotation: In article separate aspects of the mechanism of political repressions of the second half 1930s in the USSR. Functioning of punitive-repressive bodies in military and first war years of materials of archival and investigative case of Ulrich Keller are researched.

Key words: Ulrich Keller, military court, espionage, NKVD, MGB.

МОБІЛЬНІ ДОДАТКИ ДЛЯ БУХГАЛТЕРІВ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ

Буганов О.В.,

здобувач другого рівня освіти

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Волосяк Ю.В.,

канд. техн. наук, доцент, завідувач кафедри інформаційних систем і технологій,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Проаналізовано поняття «інформатизація освіти». Розглянуто сутність мобільних додатків та їх застосування при організації навчального процесу. Проведено аналіз існуючих мобільних та веб-додатків як навігаторів навчання для бухгалтерів

Ключові слова: мобільні додатки, інформатизація, бухгалтерський облік, освіта.

На сьогодні серед пріоритетних напрямів процесу інформатизації суспільства є інформатизація освіти, що представляє собою застосування сучасних технологій, орієнтованих на реалізацію цілей навчання та виховання. Внаслідок постійного збільшення інформації та обмеженості навчального часу виникає необхідність організації навчання з використанням нетрадиційних технологій, зокрема мобільних. Сучасні гаджети та комп'ютери стали невід'ємною частиною навчання, так званими мобільними навчальними інструментами. Програмне забезпечення, яке застосовуються, все більше поширюється серед здобувачів освіти через можливості, які вони надають: теоретичний матеріал, інтерактивні завдання, організація дистанційного та мобільного навчання. Організація навчального процесу досягає позитивних результатів внаслідок покращення рівня розвитку технологій у галузі використання мобільних пристроїв та безпроводного зв'язку.

Завдання сучасної галузі знань – не перевантажувати здобувачів освіти фундаментальними знаннями, більшість з яких ніколи не буде затребувана, а сформувати навички успішної соціальної адаптації та здатності до самоосвіти. Це є важливим в умовах, коли відбувається швидка зміна інформації та традиційні підручники просто не можуть повною мірою відобразити ці зміни. Альтернативою підручнику в наш час є мобільний додаток, що стає кращим навігатором у здобутті знань.

Сучасний рівень розвитку інформаційно-комунікативного простору надає перспективи майбутнім фахівцям, які працюють у сфері освіти та пов'язані з мобільним навчанням. Так, на відміну від дистанційного навчання, коли здобувачі освіти працюють віддалено, мобільне навчання надає можливість отримувати знання незалежно від місця і часу, забезпечуючи безперервність і гнучкість навчального процесу, що є перевагою на ринку освітніх послуг. Переваги, які надають мобільні технології в сфері навчання значні та добре обґрунтовані. Так, продуктивність роботи на заняттях підвищується внаслідок миттєвого оновлення навчального матеріалу. Також активізується навчально-пізнавальна діяльність через використання інтерактивної подачі інформації.

Компактність, невеликі габарити та безпроводний доступ до навчального середовища дають змогу здобувачам освіти знаходитись у режимі «онлайн-навчання» практично постійно і незалежно від місцезнаходження, отримувати необхідну довідкову інформацію в будь-який час без використання додаткових пристроїв. Сучасні мобільні технології можуть значно покращити освітній процес, але для цього потрібно налагодити правову базу, яка регулюватиме сферу застосування гаджетів у навчальних закладах. В іншому випадку вони створюють додаткові проблеми, які можуть поставити під сумнів якість отриманих знань.

Відтак актуальним та важливим є розгляд питань, пов'язаних із використанням програмного забезпечення в навчальному процесі, оскільки потужність і можливості мобільних пристроїв постійно зростають і можуть ширше використовуватися в якості освітніх інструментів, зайняти центральне місце як у формальній, так і в неформальній освіті.

Кожен день змінюється інформаційно-комунікативне середовище: потреби користувачів глобальної мережі стають більшими, модернізується мобільний зв'язок, осучаснюються мобільні гаджети. Все більше люди використовують комп'ютери та смартфони через прагнення зробити своє повсякденне життя більш мобільним. З появою комунікаторів і планшетів, вже немає необхідності брати з собою ноутбуки та інші пристрої в дорогу, у відрядження, на зустрічі і для інших цілей. Однак мобільні пристрої не приносили б стільки користі без спеціальних програм – мобільних додатків, значимість яких зростає зокрема й в здобутті освіти. Нині мобільні додатки взяли на себе величезну частину роботи з комп'ютера. Користувачі досить часто використовують телефони для роботи з документами, поштою, вирішують певні задачі, і найбільш часто дані функції використовують підприємці. З таким високим ступенем використання смартфонів та планшетів зростає і асортимент мобільних додатків до них [1]. Тому досить важливо з'ясувати суть мобільних додатків, їх види та перспективи застосування в освітньому процесі.

Мобільні додатки – це програмне забезпечення, створене спеціально для використання в смартфонах, планшетах чи інших мобільних пристроях, які призначені для виконання того чи іншого завдання. Спочатку мобільні додатки використовувалися для швидкої перевірки електронної пошти, але їх високий попит призвів до розширення призначень і в інших областях, таких як ігри для мобільних телефонів, GPS, спілкування, перегляд відео та користування Інтернетом. Всі програмні забезпечення можна поділити на розважальні (мультимедійні), комунікаційні, навігаційні, довідкові та прикладні. Мобільні додатки, створені бібліотеками, належать до додатків довідкового типу. Бібліотечні мобільні додатки можна завантажити на свій пристрій безкоштовно або за плату через сервіс мобільних магазинів Google Play, AppStore, Windows Phone Store, Samsung Store та ін., залежно від операційної системи пристрою [2].

Використання мобільних пристроїв розв’язує проблему індивідуалізації навчання. Додатки допомагають багаторазово повторювати матеріал у зручному для здобувача освіти темпі і контролювати міру його засвоєння. Мобільне програмне забезпечення не замінює традиційні методи навчання, проте створює нове середовище для здобуття знань та нові освітні інструменти. Мобільне навчання сприяє самостійному опрацюванню матеріалу, розвитку комунікативних і творчих здібностей та підготовці до життя в умовах сучасного інформаційного суспільства.

Сучасне IT-середовище багате на різноманітні бухгалтерські мобільні додатки, які дозволяють автоматизувати навчальний процес. Проте не всі вони надають здобувачам освіти доступ до необхідної довідкової та прикладної інформації. Саме тому, важливо провести аналіз існуючих мобільних та веб-додатків як навігаторів навчання для бухгалтерів (табл. 1).

Таблиця 1 Бухгалтерські додатки в Google Play

Назва	Оцінка	Опис
Терміни бухгалтерського обліку	4,6	Довідник з описом термінів бухгалтерського обліку. У додатку міститься опис термінів бухгалтерського обліку
Бухгалтерія для початківців	3,1	Керівництво по бухгалтерії для початківців – це корисний додаток, оскільки не знаючи основ бухгалтерського обліку, на яких будується облік, практично неможливо правильно

		провести організацію бухгалтерського, фінансового, управлінського обліку та розібратися в зазначених системах обліку. З основ бухгалтерського обліку починається шлях будь-якого бухгалтера, фінансового менеджера
План рахунків підприємств	4,6	План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій застосовується підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами (крім банків та бюджетних установ) незалежно від форм власності, організаційно-правових форм і видів діяльності, а також виділених на окремий баланс філій, відділень та інших відокремлених підрозділів юридичних осіб
ТОП-100: бухгалтерський облік	3,2	Кожен день тисячі студентів і школярів шукають відповіді на хвилюючі їх питання по бухгалтерському обліку, ставлять лайки самим корисним з них, коментують найбільш цікаві. Ми щодня аналізуємо цю інформацію, щоб скласти ТОП 100 найбільш важливих питань. У додатку – тільки самі актуальні на сьогодні питання, відібрані на основі активності реальних учнів
Рахунки бухгалтерського обліку	4,9	Програма передбачена, як довідник рахунків бухгалтерського обліку для бухгалтерів бюджетних установ. Налаштована система пошуку рахунків, повний опис рахунків згідно керівних документів та типова кореспонденція рахунків
Базовий курс бухгалтерського обліку	3,9	Безкоштовний курс по бухгалтерському обліку
БухОблік	4,1	Навчально-пізнавальний додаток для ознайомлення з основами бухгалтерського обліку в комерційних підприємствах (організаціях) в Україні. У додатку представлені візуальні анімаційні приклади. Додаток буде корисним керівникам, фахівцям і зацікавленим особам
Календар бухгалтера	4,4	Календар бухгалтера – це додаток від порталу «Бухгалтер 911», що дозволяє вчасно звірятися з майбутніми важливими подіями, датами подачі звітів, як не забувати про сплату податків і зборів. Крім того, ви можете підлаштовувати календар «під себе»: додавати свої події в додаток, щоб не пропустити важливий для вас звіт або ж видаляти події, які для вас не актуальні
Бухгалтерський словник	4,5	Великий бухгалтерський словник . Призначений для широкого кола читачів і фахівців
Високий рівень бухгалтерський курс	3,9	Високий рівень курсу по бухгалтерському обліку призначений для тих студентів і фахівців, які виконують певні функції в бухгалтерії і потребують в розширенні своїх знань в області бухгалтерського обліку. Отримайте огляд сфери бухгалтерського обліку та змісту різних груп рахунків, а також того, як вести облік найбільш поширених фінансових операцій компанії

Джерело: сформовано автором за даними сервісу Google Play [3]

Таким чином, виходячи з інформації, наведеної вище у таблиці, ми дійшли висновку, що користувачам мобільних пристроїв доступна велика кількість

мобільних додатків, пов'язаних зі сферою бухгалтерського обліку. Застосування мобільних додатків у процесі навчання допомагає посилювати зацікавлення здобувачів освіти, використовувати диференційований підхід на заняттях та інтенсифікувати навчальний процес.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Застосування мобільних додатків в бізнесі та їх облік. URL: <https://bit.ly/2tjx5jg> (дата звернення: 03.12.2019).

2. Мобільні додатки в бібліотечній практиці: зарубіжний досвід та вітчизняні реалії. URL: <https://bit.ly/31gseMm> (дата звернення: 01.12.2019).

3. Google Play. URL: <https://play.google.com/store> (дата звернення: 05.12.2019).

Annotation: *The concept of «informatization of education» is analyzed. The essence of mobile applications and their application in the organization of the educational process are considered. The analysis of existing mobile and web applications as navigators training for accountants is carried out*

Key words: *mobile applications, Informatization, accounting, education.*

МОТИВАЦІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ У ВИБОРІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Лесік І.М.,

*доктор філософії, доцент кафедри економічної теорії і суспільних наук,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Пурдик В. А.,

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Синельников В.В.,

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Досліджено питання сутності мотивації та її вплив на вибір закладу вищої освіти. Узагальнено характерні особливості мотиваційної спрямованості. Визначено основні пріоритети про виборі місця навчання. Окреслено ризики та перспективи для закладів вищої освіти в Україні.

Ключові слова: *мотивація, освіта, абітурієнт, рекрутинг*

Система освіти, перебуває у прямій залежності від суспільних умов,

зумовлених потребами, завданнями та можливостями держави забезпечувати її організацію, розвиток та конкурентоспроможність. На мікрорівні освіта сприяє соціалізації, економічній самозабезпеченості, соціальній мобільності, а на макроекономічному рівні, через валовий внутрішній продукт, сприяє не тільки економічному росту а й захисту національних інтересів.

Країни на різних етапах розвитку можуть зіткнутись з проблемою нестачі робочої сили, міграцією кваліфікованих кадрів до держав найбільш стабільних та розвинутих. Усвідомлюючи такого роду проблеми країни до своїх стратегічних завдань у довгостроковій перспективі включають питання рекрутингу іноземних студентів на навчання у заклади вищої освіти (ЗВО), які в подальшому допоможуть вирішити питання нестачі кадрів. Можливим це стає тільки за наявності цілої низки передумов, які необхідно вивчити як перспективи та загрози для України зокрема, яка щороку втрачає можливість навчати студентів у вітчизняних ЗВО.

Доступність вищої освіти, сьогодні, є одним із базових показників, які вивчаються світовими експертами при вивченні «Індексу людського розвитку» (ІЛР). Між Україною та іншими країнами залишається значна асиметрія, коли йдеться про благополуччя населення. Дитина, народжена у Норвегії – країні з найвищим ІЛР – ймовірно проживе понад 82 роки і навчатиметься майже 18 років. Водночас хлопчик, народжений в Україні, найімовірніше проживе 63 роки і присвятить навчанню 12 років. Хоча значна нерівність виникає у багатьох країнах, включаючи деякі найзаможніші країни, у середньому такі країни, як Україна, де фіксується нижчий рівень людського розвитку, мають найбільші розбіжності [1].

Вибір майбутньої професії, яка в подальшому визначатиме набір компетенцій, рівень затребуваності, соціальний статус та рівень життя, є достатньо складним і відповідальним рішенням для кожного. Саме тому мотивація до навчання за обраною спеціальністю відіграє важливу роль.

Мотивація до навчально-пізнавальної діяльності – це довготривала дія на суб'єкта навчально-виховного процесу з метою зміни за заданими критеріями

ціннісних орієнтацій та інтересів, формування мотиваційного ядра, і, тим самим, розвитку професійного його потенціалу. Ця дія може бути реалізована за допомогою певного механізму формування мотивації, який теж має враховувати специфіку майбутньої професійної діяльності суб'єкта. Під механізмом формування мотивації розуміється сукупність закономірних зв'язків і стосунків, що обумовлюють процес засвоєння соціальних цінностей, норм, правил поведінки, вироблення специфічних для індивіда ціннісних орієнтацій та установок у сфері професійної діяльності [2].

Вивчення мотиваційних аспектів у дослідженнях науковців можна узагальнити через такі чинники:

- держава зі своїм соціально-економічним та політичним станом; соціум зі своїми суспільними відносинами (економічними, політичними, правовими, моральними, релігійними тощо);
- професійна діяльність зі своїми потенційними можливостями самореалізації, досягнення конкретної мети;
- та реалізація особистих прагнень [3].

Результати опрацьованих нами емпіричних даних, щодо факторів, які вплинули на формування мотиваційних аспектів при виборі ЗВО, отриманих в ході опитування за допомогою анкетування на базі платформи Survio, дають підстави зробити такий висновок, що:

- держава, через її опосередкований вплив та депопуляризацію вищої освіти залишається стабільно низьким мотиватором до вступу у вітчизняні ЗВО. Для прикладу вплив засобів масової інформації (радіо, газети та телебачення) залишається стабільно низьким та не виходить за межі 3,5% ;

- професійна діяльність за результатами нашої оцінки була визнана одним з ключових факторів при виборі ЗВО. Адже протягом 2015-2016 н.р. – 2019-2020 н.р. років провідну позицію серед факторів впливу зазначено престижність закладу та можливість отримання бажаної професії (32,8%; 35,1%; 34,2%), а також наявність друзів та знайомих, які мають певне відношення до університету

(17,0%; 29,5%; 32,8%);

- реалізація особистих прагнень була зафіксована у питанні «У якому напрямі найбільше розвиваються Ваші здібності у закладі вищої освіти?», серед обраних варіантів : академічні та інтелектуальні становили - 70,7%, творчі - 19,0%, художні - 1,7%; спортивні - 8,6%. Що відображає в окремих випадках обрану спеціалізацію «Графічний дизайн» та «Комп'ютерна графіка» але здебільшого свідчить про отриману можливість всебічно розвиватись.

Результати аналітичної оцінки статистичних даних дозволили зробити висновок щодо престижності вітчизняної освіти. А саме, за нашими розрахунками, чисельність абітурієнтів, які обирають для навчання іноземні заклади вищої освіти з 2008-2018рр., що зростає більше ніж у 3 рази, свідчить про відсутність державної стратегії по забезпеченню системи вищої освітньої абітурієнткою базою, стратегії підвищення її конкурентоспроможності, формування кадрового потенціалу тощо (рис.1).

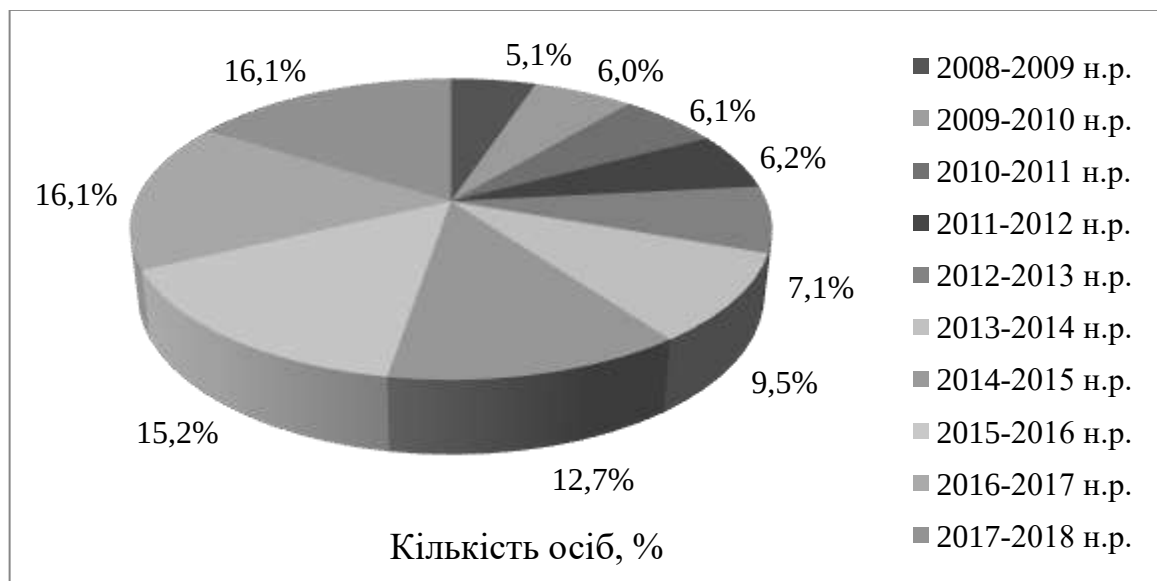

Рисунок 1. – Питома вага абітурієнтів з України, які обрали для навчання іноземні ЗВО (навчальний рік)

Результати наведених даних підтверджують депопуляризацію вищої освіти та вітчизняних ЗВО, а також серйозність рекрутингу з боку іноземних держав з метою залучення іноземців на навчання до власних освітніх установ. За результатами нашого опитування серед переваг у виборі іноземних ЗВО були

названі : якість освіти, вартість навчання, диплом європейського зразку, мовна практика та відсутність ЗНО.

Отже, результати досліджених теоретичних та практичних аспектів мотиваційної аналітичної оцінки, надають підстави стверджувати, що тенденція відтоку студентів до іноземних ЗВО збережеться у найближчій перспективі, якщо з боку держави не будуть прийняті комплексні заходи щодо посилення мотиваційної спрямованості у виборі вітчизняних освітніх закладів, підвищення конкурентоспроможності, престижності вищої освіти. Формування мотиваційної спрямованості необхідно започатковувати на ранніх етапах формування індивідуальних якостей особистості з орієнтацією на бажання, вміння, здібності через осередки, серед яких : сім'я, друзі, однолітки, волонтерські організації а також враховувати, те що в інформаційному суспільстві визначний вплив мають Інтернет ресурси.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Лесік І.М. Соціально-економічні аспекти розвитку суспільства / І.М. Лесік // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2018. – Вип. 4 – С. 11-17. DOI: 10.31521/2313-092X/2018-4(100).

2. Полюк В. С. Формування мотивації у процесі професійної підготовки персоналу прикордонного відомства / В. С. Полюк // Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна». - 2012. - № 6. - С. 127-130.

3. Будник С. М. Формування професійної готовності офіцерів-прикордонників до творчого вирішення завдань управлінської діяльності : дис. канд. психол. наук : 19.00.07 / С. М. Будник. – Хмельницький, 2006. – 227 с.

Annotation: *The concept of motivation and its impact on the choice of a higher education institution was explored. The characteristic features of motivational orientation are generalized. The basic priorities in a choice of a place of training are defined. The risks and prospects for higher education institutions in Ukraine are outlined.*

Key words: *motivation, education, entrant, recruiting.*

РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО СЕРЕДОВИЩА НА ІННОВАЦІЙНИХ ЗАСАДАХ

Т.Г. Олійник,

канд. екон. наук, старший викладач кафедри економіки,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Обґрунтовано теоретичні засади інноваційних підходів щодо розвитку бізнес середовища та економіки у цілому.

Ключові слова: інновації, інноваційний розвиток, науково-технічний прогрес, підприємство, ресурси, діяльність.

Інноваційний розвиток економіки є головним стратегічним орієнтиром економічної політики держави. Збільшення ефективності діяльності інноваційних підприємств потребує суттєвих змін та пошуку нових, радикально відмінних від діючих організаційних структур управління.

У розвиток наукової думки щодо теорії та практики управління інноваційною діяльністю значний внесок зробили багато вчених економістів. Одним з провідних фахівців формування інноваційного потенціалу промислового підприємства є І.П. Булеєв, С.М. Ілляшенко розкрив механізми інноваційного розвитку, Л.М. Шульгіною та В.В. Юхименко розглянуто сучасні концепції стратегічного управління інноваційним розвитком та ін.

У сучасному геополітичному просторі нагальний, а також реальний шлях поступального розвитку підприємства – інновація. Виходячи з того, що для кожного суб'єкта господарювання існує потреба зростання продуктивності праці, яку можна задовольнити за рахунок безперервної інноваційної діяльності, велику кількість наукових досліджень присвячено інноваціям та їх ролі у подальшому розвитку світового господарства.[1].

Кожне підприємство у своїй діяльності намагається використовувати всі можливі ресурси з максимальною ефективністю, а тому на сьогодні актуальним є перехід суб'єкта господарювання на інноваційний розвиток шляхом освоєння нових видів продукції. Упродовж 2018 р. інноваційною діяльністю у промисловості України займалося 15.6% підприємств з їх загальної кількості (табл. 1), тоді як у розвинених країнах частка інноваційно активних підприємств складає близько 70%. Слід зазначити, що, починаючи з 2010 р. в нашій країні

збільшується питома вага підприємств, які впроваджують інновації, але на тлі відчутного зменшення питомої ваги реалізації інноваційної продукції в обсязі промисловості, даний показник тьмяніє. У той же час, як видно з даних таблиці 1, що питома вага реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі промисловості з 2000 р. має тенденцію до зменшення.

Таблиця 1 Впровадження інновацій на промислових підприємствах

Роки	Питома вага підпр., що впров інновації. %	Впров. нових технологічних процесів, процесів	у т.ч. маловідходні, ресурсо-зберігаючі	Впроваджено виробництво інноваційних видів продукції, найменувань	з них нові види техніки	Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %
2000	14,8	1403	430	15323	631	9,4
2001	14,3	1421	469	19484	610	6,8
2002	14,6	1142	430	22847	520	7,0
2003	11,5	1482	606	7416	710	5,6
2004	10,0	1727	645	3978	769	5,8
2005	8,2	1808	690	3152	657	6,5
2006	10,0	1145	424	2408	786	6,7
2007	11,5	1419	634	2526	881	6,7
2008	10,8	1647	680	2446	758	5,9
2009	10,7	1893	753	2685	641	4,8
2010	11,5	2043	479	2408	663	3,8
2011	12,8	2510	517	3238	897	3,8
2012	13,6	2188	554	3403	942	3,3
2013	13,6	1576	502	3138	809	3,3
2014	12,1	1743	447	3661	1314	2,5
2015	15,2	1217	458	3136	966	1,4
2016	16,6	3489	748	4139	1305	...
2017	14,3	1831	611	2387	751	0,7
2018	15,6	2002	926	3843	920	0,8

Джерело: побудовано за даними Держкомстату України [2]

До визначальних питань управління розвитком нововведень відносяться основні етапи процесу управління інноваційним розвитком підприємства:

- визначення стратегічної мети інноваційної діяльності, виходячи з якої формулюються інші елементи системи управління інноваційним потенціалом (завдання, функції, принципи, організаційні механізми);
- визначення періоду досягнення поставлених цілей (найбільш вірогідного, максимального, мінімального), оцінка ймовірності укладання в прогнозовані часові рамки;
- розроблення організаційного механізму управління інноваційним потенціалом;

- реалізація конкретних інноваційних заходів;
- оцінювання поточного рівня інноваційного потенціалу;
- обрання стратегії подальшого розвитку інноваційного потенціалу;
- контроль за розвитком інноваційного потенціалу;
- оцінювання отриманих результатів використання інноваційного потенціалу банку та планування на цій основі напрямів подальших змін [3].

Кожна країна прагне забезпечити свій розвиток на основі наукових розробок і власних відкриттів. Інновації ведуть країну вперед, виводять її на перші місця серед опонентів, тому не дивно, що держава сприяє інноваційному розвитку підприємств, закликає ставати на інноваційний шлях розвитку.

Підприємствам, що обрали інноваційний шлях розвитку, слід більш суттєво переглянути свої стратегічні наміри, а також навчитися правильно керувати інноваційним розвитком та пам'ятати, що передові технології – це майбутнє, котре потрібне не тільки державі, але й підприємству, оскільки вони є одним з головних чинників в ефективному економічному механізмі розвитку України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Економіка та організація інноваційної діяльності: підручник / О.І. Волков, М.П. Денисенко, А.П. Гречан – К.: Центр учбової літератури, 2007. - 662 с
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
3. Концептуальні основи формування системи управління потенціалом інноваційного розвитку підприємства на засадах маркетингу / Т.А. Васильєва, С.В. Леонов, Я.М. Кривич // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 4. – Т. I. – С. 160 – 171.

T.G. Oliynuk. DEVELOPMENT OF ENTERPRISE ENVIRONMENTAL INNOVATION.

The theoretical foundations of innovative approaches to the development of the business environment and the economy as a whole are substantiated.

Key words: *innovations, innovative development, scientific and technological progress, enterprise, resources, activity.*

ЗМІСТ

**СЕКЦІЯ 1 «ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ І ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ»**

Боднар О. А. НЕОБХІДНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ПРОВЕДЕННЯ.....	4
Капацин О.Ю., Пухалевич А.С., Дубініна М.В. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ЗБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	7
Оленич К.В. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ Й ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА.....	12
Попова С. В., Бермас М. В., Пісоченко Т. С. ОСОБЛИВОСТІ ТОРГІВЛІ ЧЕРЕЗ ІНТЕРНЕТ-МАГАЗИН.....	17
Сологуб М.В., Дубініна М.В. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ НЕЗАВЕРШЕНОГО ВИРОБНИЦТВА В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ..	21
Усікова О.М. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ РЕАЛІЗАЦІЇ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА.....	24
Хоменко Н.І., Шутило Т.О., Дубініна М.В. ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ЯК ОДНА ЗІ СКЛАДОВИХ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	28
Шинкарьов Ю.В. ДОЦІЛЬНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ПОКАЗНИКА ГРОШОВОЇ ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ УКРАЇНИ.....	33

**СЕКЦІЯ 2 «ОБЛІК, АУДИТ, АНАЛІЗ: НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА
СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ»**

Ананевич Н. П., Боднар О.А. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПЛАНУ РАХУНКІВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ.....	37
Галунець Н.І. ЕКОНОМІЧНІ УМОВИ АДАПТАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ФОРМУВАНЬ НА ВНУТРІШНЬОМУ РИНКУ ЄС.....	40
Григоренко В.Ю., Архіпова А.Є, Галунець Н.І. РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ПРОЕКТІВ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД.....	45
Кириленко А.В., Лугова О.І. ІНТЕГРОВАНА ЗВІТНІСТЬ ЯК ІНФОРМАЦІЙНЕ ДЖЕРЕЛО ПОКАЗНИКІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КОМПАНІЇ.....	49
Скліфос К.О., Лугова О.І. ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНТЕГРОВАНОЇ ЗВІТНОСТІ: ОГЛЯД АНАЛІЗУ КОМПАНІЇ DELOITTE.....	53
Потриваєва Н.В., Лугова О.І., Вишинська Г.М. СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ІНТЕГРОВАНОЇ ЗВІТНОСТІ.....	57
Семерей В. Є., Кухта М. Ю., Звіринська І. О., Пісоченко Т. С. СВІТОВИЙ ДОСВІД ВКЛАДАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ НА ПРИКЛАДІ ПОЛЬЩІ.....	61
Сирцева С.В., Недбайло К.Г., Янковська Т.Ю. ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ФОРЕНЗІК-АУДИТУ.....	64

СЕКЦІЯ 3 «ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ»

<i>Баришевська І.В., Сирцева С.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ КОШТОРИСУ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ.....	68
<i>Гаврилюк А.С., Данільцев І.Ю., Баришевська І.В.</i> КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	73
<i>Демчишин В. Д., Лагодієнко Н.В.</i> ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ПДВ.....	75
<i>Каблуча Ю.С., Бурковська А.В.</i> ГРОШОВИЙ РИНОК: ЙОГО СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ.....	79
<i>Кириленко А.В., Боднар О.А.</i> МІСЦЕ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ У ПОДАТКОВИХ ВІДНОСИНАХ.....	81
<i>Кириленко А.В., Лагодієнко Н.В.</i> МЕТОДИ НАРАХУВАННЯ ПДВ.....	85
<i>Кіона А.С., Мікуляк К. А.</i> СТРАХУВАННЯ ЯК МЕТОД ЗНИЖЕННЯ РИЗИКІВ.....	88
<i>Коротунова А.Г., Лагодієнко Н.В.</i> МЕТОДИ ПОДАТКОВОГО ПЛАНУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	91
<i>Кулаковська А., Лункіна Т.І.</i> РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ.....	94
<i>Лященко Н. В., Попова Ю.С., Баришевська І.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ САНАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА	96
<i>Сіваченко А.В., Лункіна Т.І.</i> СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	100
<i>Чужинова Н.І., Гостєва Т.В., Прокопчук Н.В., Боднар О.А.</i> ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В РОЗВИНЕНИХ КРАЇНАХ.....	103
<i>Шишпанова Н.О.</i> СУЧАСНІ ПОГЛЯДИ НА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ.....	106
<i>Amit Kumar Goel.</i> TRANSFORMATION OF THE FINANCIAL SYSTEM OF UKRAINE.....	110

СЕКЦІЯ 4 «АКТУАЛЬНІ НАПРЯМИ СУСПІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ»

<i>Кормишкін Ю.А., Чебан Ю.Ю.</i> СОЦІАЛЬНИЙ РИЗИК: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ.....	113
<i>Лівандовська О.А., Ключник А.В.</i> СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ (НА ПРИКЛАДІ РАДСАДІВСЬКОЇ ОТГ).....	117
<i>Олейніченко К. О., Бурковська А.В.</i> ВИНИКНЕННЯ ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	122

<i>Пісоченко Т. С., Почебут Н.С. ОСОБЛИВОСТІ ЗАПОВНЕННЯ ТЕНДЕРНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ.....</i>	125
<i>Юношев С.Ю., Кулаковська А. В., Пісоченко Т. С. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ МОНІТОРИНГУ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ.....</i>	129

СЕКЦІЯ 5 «ІНФРАСТРУКТУРНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ: ГЕОЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ»

<i>Бородін А.В., Кальницький В.В., Галунець Н.І. СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ СПІВРОБІТНИЦТВА ЄС ТА УКРАЇНИ У С СФЕРІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ.....</i>	134
<i>Вишневська О.М., Волошиновська А.В. ФІНАНСОВА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ – УМОВА РОЗВИТКУ ГРОМАД.....</i>	137
<i>Міняло М.П., Мірошник Р.С., Галунець Н.І. ІНФРАСТРУКТУРНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ).....</i>	140

СЕКЦІЯ 6 «РОЗВИТОК ГАЛУЗЕЙ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ДЕРЖАВИ: СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ»

<i>Вишневська О.М., Христенко Т.О. КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ ДЕРЖАВ У ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ.....</i>	146
<i>Костирко А.Г., Козаченко Л.А. ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ВОДНИХ РЕСУРСІВ У АГРАРНОМУ СЕКТОРІ.....</i>	151
<i>Полторак А.С. КЛАСИФІКАЦІЯ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА РІВЕНЬ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ.....</i>	154

СЕКЦІЯ 7 «ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ, РЕГІОНУ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ»

<i>Бобровська Н.В., Лесік І.М. ОСНОВНІ СКЛАДОВІ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ПІДХІД.....</i>	158
<i>Демчишин В.Д., Барішевська І.В. ЕКОЛОГІЧНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ: ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ.....</i>	160
<i>Кострикін К.В., Грибонос А.С., Галунець Н.І. ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА РЕГІОНУ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ.....</i>	163
<i>Курепін В.М., Демченко А.В. ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ У БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВАХ.....</i>	168
<i>Курепін В.М., Іваненко В.С. МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ОБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ НА ЗАСАДАХ МАРКЕТИНГУ.....</i>	171
<i>Курепін В.М., Курепін Д.В. БАЗОВА КОНЦЕПЦІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕКОЮ РОЗВАЖАЛЬНИХ ЦЕНТРІВ.....</i>	174

Микитин Г.В., Галунець М.О. ТЕХНОЛОГІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В ПРОЦЕСАХ ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ ІНФРАСТРУКТУРИ СУСПІЛЬСТВА.....	177
Охота Н.В., Синельников В.В., Бобровська Н.В. ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВА СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ.....	184
Яблуновська К.О. НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ТА КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ.....	187

СЕКЦІЯ 8 «ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНУ СИСТЕМУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ»

Лісова А., Бурковська А. В. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КІБЕРЗАХИСТУ В УКРАЇНІ.....	191
Мухіна А.В., Бурковська А. В. ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В АГРОСФЕРІ УКРАЇНИ.....	194

СЕКЦІЯ 9 «ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ОСВІТІ Й НАУЦІ»

Мельник О.І. ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ.....	198
---	-----

СЕКЦІЯ 10 «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ: ЛЮДИ ТА ПОДІЇ»

Березовська Т.В. ВПЛИВ ПРЕСИ НА ВИБІР ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН В ОСТАННІЙ ТРЕТИНІ ХІХ СТ.....	201
Кравченко Т.П. АСИМІЛЯЦІЯ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕРМІНІВ ЗАПОЗИЧЕНЬ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....	204
Побережець Г.С. ПРАЦІ В.М. ЧОРНОВОЛА «ПРАВОСУДДЯ ЧИ РЕЦИДИВИ ТЕРОРУ?» ТА «ЛИХО З РОЗУМУ (ПОРТРЕТИ ДВАДЦЯТИ «ЗЛОЧИНЦІВ»))».....	207
Макарчук С.С. МЕТОДИ ПРОВЕДЕННЯ РЕПРЕСІЙ 1930-Х РОКІВ У РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ (НА ПРИКЛАДІ АРХІВНО-КРИМІНАЛЬНОЇ СПРАВИ № 2330-С УСБУ В МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ).....	209
Буганов О.В., Волосяк Ю.В. МОБІЛЬНІ ДОДАТКИ ДЛЯ БУХГАЛТЕРІВ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ.....	213
Лесік І.М., Пурдик В.А., Синельников В.В. МОТИВАЦІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ У ВИБОРІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	218
Олейник Т.П. РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО СЕРЕДОВИЩА НА ОВАЦІЙНИХ ЗАСАДАХ.....	223

Наукове електронне видання

**«ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ І ФІНАНСОВЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ
ГОСПОДАРЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНІ, ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ,
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ АСПЕКТИ»**

МАТЕРІАЛИ

***IV Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції
м. Миколаїв,
20-21 листопада 2019 року***

Технічний редактор: Н.В. Бобровська
Комп'ютерна верстка: Н.В. Бобровська